

ΕΡΡΙΚΟΥ Α. ΣΚΑΣΣΗ

ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ
ΝΕΠΩΤΑ ΒΙΟΙ
ΕΚΛΟΓΕΣ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

—?—]

ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ ΝΕΠΩΤΑ
ΒΙΟΙ

17030

Με απόφαση της ελληνικής κυβερνήσεως τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και μοιράζονται δωρεάν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΠΡΙΚΟΥ Α. ΣΚΑΣΣΗ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ, ΟΜΟΤΙΜΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ ΝΕΠΩΤΑ

B I O I

(ΕΚΛΟΓΕΣ)

B' ΑΥΓΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
Α Θ Η Ν Α

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

'Η εισαγωγή, οι έρμηνευτικές σημειώσεις καὶ δ ἱστορικός καὶ γεωγραφικός πίνακας μεταγλωττίστηκαν ἀπό τὸν ἐπ. Γυμνασιάρχη - τ. αἱρ. Ἐκπαιδευτικό Σύμβουλο Χαράλ. Φ. Περδικάρη.

Τό Λεξιλόγιο μεταγλωττίστηκε ἀπό τὸν εισηγητή τοῦ ΚΕΜΕ Βασ. Θεοδωρακόπουλο.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος του Κορνήλιου Νέπωτα

Ο Κορνήλιος Νέπωτας, πού λίγα γνωρίζουμε γιά τη ζωή του, γεννήθηκε στήν «έντευθεν τῶν Ἀλπεων» Γαλατία Ἰσας τό 100/99 π.Χ. καὶ πέθανε ὑστερα ἀπό τό θάνατο του Ἀττικοῦ (32 π.Χ.) τόν καιρό του Αὐγούστου (Plin.n.h. 9, 137 : Nepos Cornelius... Divi Augusti principatu obiit).

Δέν εἶναι μὲ βεβαιότητα γνωστό σέ ποιά ἀκριβῶς πόλη γεννήθηκε. Ἄλλοι θέλουν τήν πόλη Hostilia (σήμερα Ostiglia), ἄλλοι τό Ticinum (σήμερα Pavia) καὶ ἄλλοι τό Mediolānum (σήμερα Milano), πρωτεύουσα τῶν Ινσούθρων.

Ο Κορνήλιος Νέπωτας, τά πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς του ἔζησε στήν πατρίδα του καὶ ἀπό τό ἔτος 65 π.Χ. πῆγε στή Ρώμη δπου, ὅπως ἀναφέρει δ Ἰερώνυμος (Hieron. c. Ioh. Hierosoly. § 12 Migne 23, 365), ἔκουσε τό λόγο τοῦ Κικέρωνα πού ἐκφωνήθηκε μπρός στούς δικαστές γιά ὑπεράσπιση του Γάιου Κορνήλιου· αὐτός ὁ λόγος χάθηκε. Γι' αύτό, ἀφοῦ δσα περιέχονται ἀνάμεσα στά κεφ. 19, 1 ὥς τό τέλος τοῦ βίου του Ἀττικοῦ γράφτηκαν ἀνάμεσα στά ἔτη 29 - 27 π.Χ., δ θάνατος του Νέπωτα θά συνέβη λίγο μετά τό 27, γύρω στό 25 - 24 π.Χ. σέ ἡλικία περίπου 75 χρόνων. "Οσο ἔμενε στή Ρώμη κράτησε τόν ἔαυτό του μακριά ἀπό τήν πολιτική καὶ τά δικαστήρια. Ἀνῆκε σέ πλούσια οἰκογένεια τῆς τάξεως τῶν ἱππέων, ἀλλά δέν ἀσκησε καμιά ἔξουσία ἀπό ἐκεῖνες πού δόδηγοῦσαν στό ἀξιώμα τοῦ συγκλήτικοῦ.

Ο Νέπωτας κατόρθωσε νά ἀσκήσει γρήγορα τό οτιον cum dignitate καὶ νά ἀσχοληθεῖ κυρίως μέ ἔργα πού σχετίζονται μέ τά γράμματα· ἔτοι περιορίστηκε σέ φρόνιμη οὐδετερότητα, πού τόν προφύλαγε ἀπό τίς μεταστροφές τῆς τύχης. Ἀμέσως μέ τήν ἐγκατάστασή του στή Ρώμη σχετίστηκε ἀπό ἀγάπη πρός τά γράμματα μέ τά κυριότερα μέλη τοῦ φιλολογικοῦ κύκλου. Ἡταν στενός φίλος του ποιητῆ Κάτουλλου, πού τοῦ ἀφιέρωσε τά ποιήματά του (Catull. c. 1). Ἐπίσης ἥταν φίλος του Ἀττικοῦ (Att. 19, 1) καὶ τοῦ Κικέρωνα, ἐν καὶ μέ τόν τελευταῖο στό

τέλος διαφώνησαν σέ δρισμένα ζητήματα (πρβλ. Auson. epist. 16, 1 καὶ codd. Corn. Nep. στό τέλος).

2. Ἔργα τοῦ Κορνήλιου Νέπωτα

Ο Νέπωτας ἔγραψε ἔργα πού ἀναφέρονται στήν ιστορία καὶ τή ρωμαϊκή ἀρχαιολογία. Τά ἔργα ταυ πού προορίζονταν γιά τό πολύ κοινό βρῆκαν καλή ὑποδοχή καὶ μεγάλη διάδοση καὶ γιά τό ἀπλό ὕφος τους καὶ γιά τήν ποικιλία τῶν ὑποθέσεων, ἀλλά ἀκόμη καὶ γιά τήν ἡθικο-πλαστική τους ἀξία, ἂν καὶ τό μέρος τῶν ἔργων πού σώθηκε δέν ἔχει τόσο μεγάλη ιστορική σημασία, γιατί ὁ Νέπωτας δέν μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ μέ ἀκριβολογία ιστορικός συγγραφέας, ἀλλά ἐκλαϊκευτής ἡθικῶν ἀρχῶν καὶ ἀξιωμάτων.

Α) Ἔργα πού χάθηκαν καὶ διασώθηκαν μόνο σέ λίγα ἀποσπάσματα :

1. Χρονικά (Chronicōn libri ή Chronīca, Catull. c. 1, 5 - 7, Auson. epist. XVI 1), πού γράφτηκαν σέ τρία βιβλία πολύ πρὸν πεθάνει ὁ Κάτουλος (Catull. c. 1, 5 - 6). Περιεῖχαν περιληπτικά συμβάντα τῆς Ἰταλικῆς ιστορίας ἀπό τούς ἀρχαιότατους χρόνους σέ σχέση μέ τούς ἄλλους λαούς (Catull. c. 1, 1. Auson. ecl. 1, 1 - 3. 9).

Τό χρονικό τοῦ Νέπωτα εἶναι ἡ πρώτη ρωμαϊκή ἀπόπειρα γιά ιστορική συγγραφή γεγονότων ρωμαϊκῶν καὶ μὴ ρωμαϊκῶν, σέ σχέση μέ τούς ἄλλους λαούς. Εἶχε ὡς πρότυπο τά χρονικά τοῦ Ἀπολλοδώρου (2ος αἰ. π.Χ.).

2. Παραδείγματα (Exempla) σέ πέντε βιβλία: συλλογή ἀπό παραδείγματα ἡθοπλαστικά καὶ ἀξιοθέατα (πρβλ. Ξενοφ. Ἀγησ. 10, 2 καὶ δὲν μη δοκεῖ ἡ Ἀγησιλάου ἀρετὴ παράδειγμα γενέσθαι τοῖς ἀνδραγαθίαν [= γενναιότητα μαζί μέ τιμιότητα] ἀσκεῖν βουλομένοις). Σ' αὐτό τό ἔργο, πού ἶσως συντάχθηκε μετά τό 43 π.Χ., ὁ Νέπωτας ἔκανε σύγκριση τῶν ἡθῶν τῶν ἀρχαίων Ρωμαίων μέ τά ἡθη τῶν συγχρόνων του.

Μ' αὐτές τίς δυό συγγραφές ὁ Νέπωτας ἀπέκτησε φήμη ιστορικοῦ, ἐπειδή ἦταν ὁ πρῶτος ἀπό τούς Ἰταλούς πού ἔφερε στή Ρώμη αὐτό τό νέο εἶδος τῆς ἑλληνικῆς γραμματείας.

3. Δύο μονογραφίες : α) τοῦ Μάρκου Πόρκιου Κάτωνα τοῦ Τι-

μητῆ (Censorius), πού τήν ἔγραψε ὑστερα ἀπό παρακίνηση τοῦ Ἀττικοῦ (Cato 3, 5) καὶ β) τοῦ Μάρκου Τύλλιου Κικέρωνα. Ἀπ' αὐτές ἡ πρώτη δέν πρέπει νά συγχέεται μέ τή σωζόμενη ἐπιτομή· ἡ δεύτερη συντάχθηκε ὑστερα ἀπό τό θάνατο τοῦ Κικέρωνα (43 π.Χ.) καὶ χωρίς ἀμφιβολία ἦταν ὁ πανηγυρικός τοῦ Νέπωτα.

Μ' αὐτά τά ἔργα ὁ Νέπωτας μεταφύτεψε στή Ρώμη ἐλληνιστική κυρίως φιλολογία, ὑστερα βέβαια ἀπό παρακίνηση τοῦ Ἀττικοῦ, ἀν καὶ ἐκεῖ ὑπῆρχαν πλούσια τά σπέρματα στά ἐπικήδεια ἐγκώμια (laudationes funebres).

4. Δυό τουλάχιστο βιβλία ἐπιστολῶν πού ἀντάλλαξε μέ τόν Κικέρωνα.

5. Γεωγραφικό σύγγραμμα (?), πού ἀγνοεῖται καὶ ὁ τίτλος του. Μᾶλλον πρόκειται γιά πίνακα γεωγραφικῶν ὀνομάτων ἢ καὶ γιά μερικές πληροφορίες.

6. Βίοι ἐπιφανῶν ἀνδρῶν (de viris illustribus). Σ' αὐτούς περιλαμβάνονταν βίοι Ρωμαίων καὶ ξένων (βασιλέων, στρατηγῶν, νομομαθῶν, ρητόρων, ποιητῶν, φιλολόγων, ἴστορικῶν καὶ γραμματικῶν) σέ δεκαέξι τουλάχιστο βιβλία μέ ἀφιέρωση στόν Ἀττικό. Ἐδὼ ὁ Νέπωτας ἵσως ἔκανε παραλληλισμό τῶν Ρωμαίων καὶ τῶν ξένων, ὅπως ἔκανε ὑστερα ἀπό ἕνα αἰώνα περίπου ὁ Πλούταρχος μέ πολύ μεγαλύτερη καλλιτεχνική καὶ ρητορική ἐμπειρία καὶ μέ περισσότερη ἄνεση.

B) "Εργα πού σώζονται :

1. De excellentibus ducibus exterarum gentium. Αύτό τό βιβλίο ὑστερα ἀπό μικρό προοίμιο περιέχει 25 κεφάλαια, ἀπό τά δόποια τά δεκαενέα ἀναφέρονται σέ βίους Ἑλλήνων στρατηγῶν, ἕνα (τό 14ο) στό βίο τοῦ Δατάμου ἀπό τήν Καρία, τό 21ο κεφ. ἀναφέρεται πολύ σύντομα σέ βασιλεῖς (Κύρο, Δαρεῖο, Φίλιππο, Μέγα Αλέξανδρο, Διονύσιο τόν Πρεσβύτερο, Ἀντίγονο, Δημήτριο, Λυσίμαχο, Σέλευκο καὶ Πτολεμαῖο), τό 22ο κεφ. στό βίο τοῦ Αμίλχα*, τό 23ο κεφ. τοῦ Αννίβα*, τό 24ο κεφ. τοῦ Κάτωνα καὶ τό 25ο κεφ. στό βίο τοῦ Ἀττικοῦ.

*Ο Νέπως ἔκρινε ὡφέλιμο νά μήν παραλείψει τόν Αμίλχα καὶ τόν Αννίβα, ἐπειδή αὗτοί, ὅπως δύοι παραδέχονταν, ἦταν ἀνώτεροι ἀπό δύοις τούς Αφρικανούς καὶ στή μεγαλοψυχία καὶ στήν πανουργία. Ἀπό δύοις τούς βίους ξεχωρίζουν κυρίως δύ βίος τοῦ Θεμιστοκλῆ, τοῦ Αλκιβιάδη, τοῦ Ἐπαμεινώνδα, τοῦ Αννίβα καὶ τοῦ Ἀττικοῦ.

Οι δυό τελευταῖοι βίοι εἰναι ἀπό τό βιβλίο τοῦ Νέπωτα de historicis latinis, πού ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἔργου *de viris illustribus*. Τό ἔργο εἶχε ἀφετηρία πρότυπα τῆς ἐλληνικῆς φιλολογίας, ἀλλά δὲ Νέπωτας εἶχε σ' αὐτό καὶ Ρωμαίους προδρόμους, δπως μαρτυρεῖ δὲ Ιερώνυμος (*Hier. de vir. ill. praeft.*), τὸν M. T. Varro, δὲ διοῖς ἔγραψε τό ἔτος 39 π.Χ. *Imagines* σέ 15 βιβλία, καὶ τὸν *Santra* περισσότερο ἐπηρεάστηκε ἀπό τὸν πρῶτο, ὑποτυπωδῶς ἀπό τό δεύτερο.

2. Λίγα ἀποσπάσματα, δπως σημειώθηκε πιό πάνω στό κεφ. A.

Γνησιότητα τῶν βίων. Δημιουργήθηκε ζήτημα ἂν οἱ βίοι πού σώζονται εἰναι γνήσιοι ή ἐπιτομὴ τοῦ ἔργου *de viris illustribus* η τέλος, ἂν εἰναι ἔργο ἄλλου συγγραφέα.

‘Η γνησιότητα ἀμφισβητήθηκε, ἐπειδή στό τέλος πολλῶν χειρογράφων τοῦ ἔργου *de excellentibus ducibus* ἀναφέρεται μικρό ποίημα ἔξι διστίχων, ἀφιερωμένο ἀπό κάποιον Αἰμιλίο Πρόβο στόν αὐτοκράτορα Θεοδόσιο (A' ? ή B' ?), χωρίς νά φαίνεται ἂν δὲ Πρόβος παρουσιάζεται ὡς συγγραφέας ή ὡς ἀντιγραφέας τοῦ ἔργου. Σ' αὐτό τό μικρό ποίημα διαβάζεται μόνο τό δνομα *Probus*, ἀπό κάτω δέ σε πεζό λόγο προστίθεται συνήθως ή φράση *Aemilii Probi de excellentibus ducibus exterarum gentium liber explicit*. Καὶ δημως αὐτό ηταν ἀρκετό γιά νά δημιουργήσει ζήτημα ὡς πρός τή γνησιότητα τοῦ ἔργου πού κράτησε πολύ χρόνο. ‘Η πρώτη ἔκδοση τοῦ Νέπωτα τοῦ 1471 ἀπό τό Jenson εἶχε τίτλο *Probi Aemilii liber de virorum excellentium vita*. Τόν ἵδιο τίτλο εἶχαν καὶ οἱ μεταγενέστερες ἔκδοσεις, ὥσπου η ἔκδοση τοῦ D. Lambinus, (Paris 1569), ἀποκατέστησε δριστικά τό δνομα τοῦ Κορνήλιου Νέπωτα ὡς συγγραφέα τοῦ ἔργου. ‘Η ἀλήθεια εἰναι ὅτι τρία χρόνια πρίν ἀπό τό Lambinus, δὲ Obertus Giphanius (Giff-) στήν ἔκδοσή του τοῦ Λουκρήτιου (Antv. 1566), ἔκανε δρθή διαπίστωση καὶ ἀπέδωσε τό ἔργο στόν Κορνήλιο Νέπωτα.

Γλώσσα τοῦ Νέπωτα. ‘Η γλώσσα τοῦ Νέπωτα — ἐκτός ἀπό λίγες ἔξαιρέσεις — εἰναι δόκιμη, ἀλλά δηλι καὶ καθόλα ὑπόδειγμα ἀκρας δρθούσεις, δπως εἰναι η γλώσσα τοῦ Κικέρωνα καὶ τοῦ Καίσαρα. Κάπου - κάπου χρησιμοποιεῖ συντάξεις καὶ λέξεις πού δέν τίς χρησιμοποιοῦν οἱ σύγχρονοι κλασικοί, εἰσάγει λέξεις ἀρχαϊκές πού ἀνήκουν στόν Πλαῦτο καὶ τόν Τερέντιο η ἀλλες πού ἀκούονται στόν καθημερινό λόγο (*sermo cotidianus*) η καὶ στό δημώδη (*sermo vulgaris*).

Τό ύφος τοῦ συγγραφέα πού δέ διακρίνεται ἰδιαίτερα, ὅπως τό ύφος τῶν κλασικῶν, ἀνήκει στό ἀπλό εἶδος (*genus tenuē*). Προχωρεῖ συνήθως μέ μικρές φράσεις, ὅμως, ὅταν θελήσει νά δώσει ρητορικό τόνο, χρησιμοποιεῖ μεγάλες περιόδους, περιπλέκεται, πότε πότε κάνει σφάλματα στή σύνταξη καί σέ δρισμένα σημεῖα ἡ φράση σκοντάφτει. 'Ο Νέπωτας δέ χρησιμοποιεῖ τίς εἰκόνες, τή μεταφορά καί ἀλλα σχήματα τοῦ ὑψηλοῦ ύφους, ἔτσι πού ἡ κομψότητα τοῦ λόγου νά μήν ἔχει ἰδιαίτερες ἀπαιτήσεις. "Ομως δέ λείπουν τελείως καί μερικές ἔξαρσεις ἀπό τό ύφος του, ὅταν μέ τήν κατάλληλη τοποθέτηση τῶν λέξεων μᾶς προσφέρει γλώσσα ἔντεχνη ἔστω καί μέσα σέ ἀπλό ύφος. Γιά τούς παραπάνω λόγους μποροῦμε νά ποῦμε, ὅτι ἡ γλώσσα τοῦ Νέπωτα δέν ἀπομακρύνεται πολύ ἀπό τή γλώσσα τῶν δόκιμων συγγραφέων, ἀλλά καί δέν ἀπαιτεῖ νά συγκριθεῖ οὔτε μέ τή γλώσσα τοῦ Κικέρωνα οὔτε μέ τοῦ Καίσαρα, ἐνῶ παράλληλα προσπαθεῖ μέ τήν ἐκλογή καί τήν κατάλληλη διάταξη τῶν λέξεων νά δώσει ἀπό τήν ἀποφη τῆς ρητορικῆς τέχνης γλαφυρότητα στήν ἔκφραση.

Πηγές. Γιά τή σύνταξη τοῦ βιβλίου *de excellentibus ducibus exterarum gentium* ὁ Νέπωτας εἶχε ὑπόψη του τό Θουκυδίδη, τόν Ξενοφώντα ('Αγησιλάου ἐγκώμιο), τό Θεόπομπο, τό Δείνωνα, τόν Τίμαιο, τόν Πολύβιο, τό Βλίθωνα καί τόν Ἀττικό, ὁ ὄποιος τελευταῖος ἔγραψε (47 π.Χ.). Χρόνικό (*liber annalis*) πού περιέχει τή ρωμαϊκή ἴστορία μέχρι τό 54 π.Χ. (Hn. 13, 1. A 18, 1). 'Ο Νέπωτας ἵσως ἔλαβε ὑπόψη καί ἄλλους, τούς ὄποιους ὅμως δέν ἀναφέρει, ὅπως τόν Ἡρόδοτο, ἀπό τόν ὄποιο μποροῦσε πολλά νά δανειστεῖ, ὅπως εἶναι φυσικό.

Γενικεύοντας μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ὁ Νέπωτας δέν εἶναι ἀπό τούς μεγάλους ἴστορικους. Δέ λείπουν ἀπό τό ἔργο του καί μερικές ἴστορικές ἀνακρίβειες. Εἶναι ὅμως δίκαιο νά τονιστεῖ, ὅτι πρῶτος αὐτός ἀπό τούς οικιαίους ἴστορικους ἀσχολήθηκε μέ τήν ἴστορία ξένων ἐθνῶν.

"Οσον ἀφορᾶ τό βίο τοῦ Ἀττικοῦ ὁ Νέπωτας ἀναφέρει ὅσα εἶχε ἰδεῖ καί ὅσα εἶχε ἀκούσει ἀπό τό ἔδιο τό στόμα τοῦ φίλου του (A 13, 7).

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ*

HAMILCAR

Hamilcar, Hannibalis filius, cognomine Barca, Karthaginien- 1
sis, primo Poenico bello, sed temporibus extremis, admodum ad-
lescentulus in Sicilia praeesse coepit exercitui. cum ante eius ad- 2
ventum et mari et terra male res gererentur Karthaginiensium,
ipse ubi affuit, numquam hosti cessit neque locum nocendi dedit,
saepeque e contrario occasione data lacescivit semperque su-
perior discessit. quo facto, cum paene omnia in Sicilia Poeni amisi-
sent, ille Erycem sic defendit, ut bellum eo loco gestum non vide- 243
retur. interim Karthaginienses classe apud insulas Aegates a C. 3
Lutatio, consule Romanorum, superati statuerunt belli facere fi-
nem eamque rem arbitrio permiserunt Hamilcaris. ille etsi flagra-
bat bellandi cupiditate, tamen paci serviundum putavit, quod pa-
triam exhaustam sumptibus diutius calamitates belli ferre non
posse intellegebat, sed ita ut statim mente agitaret, si paulum mo- 4
do res essent refectae, bellum renovare Romanosque armis per-
sequi, donicum aut virtute vicissent aut victi manus dedissent.
hoc consilio pacem conciliavit, in quo tanta fuit ferocia, cum Ca- 5
tulus negaret bellum compositurum, nisi ille cum suis, qui Erycem
tenerent, armis relictis Sicilia decederent, ut succumbente patria
ipse peritulum se potius dixerit, quam cum tanto flagitio domum
rediret: non enim suae esse virtutis arma a patria accepta ad-
versus hostes adversariis tradere. huius pertinaciae cessit Catulus. 241

*Τό κείμενο είναι κατά τή στερεότυπη ἔκδοση τοῦ Alfred Fleckeisen, 1912.
Οι χρονολογίες πού ἀναγράφονται στά περιθώρια ἀναφέρονται στά ιστορικά γεγο-
νότα τῶν ἀντίστοιχων στίχων.

At ille ut Karthaginem venit, multo aliter ac sperarat rem **2**
 publicam se habentem cognovit. namque diurnitate externi **41/38**
 mali tantum exarsit intestinum bellum, ut numquam *in pari* pe-
 riculo fuerit Karthago nisi cum deleta est. primo mercennarii mi-
 lites, quibus adversus Romanos usi erant, desciverunt, quorum
 numerus erat viginti milium. ii totam abalienarunt Africam, ip-
 sae Karthaginem oppugnarunt. quibus malis adeo sunt Poeni **3**
 perterriti, ut etiam auxilia ab Romanis petierint; eaque impetra-
 runt. sed extremo, cum prope iam ad desperationem pervenissent,
 Hamilcarem imperatorem fecerunt. is non solum hostes a muris **4** **239**
 Karthaginis removit, cum amplius centum milia facta essent ar-
 matorum, sed etiam eo compulit, ut locorum angustiis clausi plu-
 res fame quam ferro interirent. omnia oppida abalienata, in eis
 Uticam atque Hippone, valentissima totius Africae, restituit
 patriae. neque eo fuit contentus, sed etiam fines imperii propa- **5**
 gavit, tota Africa tantum otium reddidit, ut nullum in ea bellum
 videretur multis annis fuisse.

Rebus his ex sententia peractis fidenti animo atque infesto **3**
 Romanis, quo facilius causam bellandi reperiret, effecit ut impe-
 rator cum exercitu in Hispaniam mitteretur, eoque secum duxit **237**
 filium Hannibalem annorum novem. erat praeterea cum eo adu- **2**
 lescens illustris, formosus, Hasdrubal: huic ille filiam suam in ma-
 trimonium dedit. de hoc ideo mentionem fecimus, quod Hamil- **3**
 care occiso ille exercitui praefuit resque magnas gessit et princeps **229**
 largitione vetustos pervertit mores Karthaginiensium eiusdem-
 que post mortem Hannibal ab exercitu accepit imperium. **221**

At Hamilcar, posteaquam mare transiit in Hispaniamque **4**
 venit, magnas res secunda gessit fortuna: maximas bellicosissi-
 masque gentes subegit, equis, armis, viris, pecunia totam locu-
 pletavit Africam. hic cum in Italiam bellum inferre meditaretur, **2**
 nono anno postquam in Hispaniam venerat, in proelio pugnans
 adversus Vettones occisus est. huius perpetuum odium erga Ro- **3** **219**
 manos maxime concitasse videtur secundum bellum Poenicum.
 namque Hannibal, filius eius, assiduis patris obtestationibus eo
 est perductus, ut interire quam Romanos non experiri mallet.

HANNIBAL

- 247/183 1 Hannibal, Hamilcaris filius, Karthaginiensis. si verum est,
quod nemo dubitat, ut populus Romanus omnes gentes virtute
superarit, non est infitiandum Hannibalem tanto praestitisse ce-
teros imperatores prudentia, quanto populus Romanus ante-
cedat fortitudine cunctas nationes. nam quotienscumque cum eo
congressus est in Italia, semper discessit superior. quod nisi domi
civium suorum invidia debilitatus esset, Romanos videtur supe-
rare potuisse. sed multorum obtrectatio devicit unius virtutem.
3 Hic autem velut hereditate relictum odium paternum erga
Romanos sic conservavit, ut prius animam quam id deposuerit,
qui quidem, cum patria pulsus esset et alienarum opum indige-
2 ret, numquam destiterit animo bellare cum Romanis. nam ut o-
mittam Philippum, quem absens hostem reddidit Romanis, om-
nium iis temporibus potentissimus rex Antiochus fuit. hunc
215–205 192 tanta cupiditate incendit bellandi, ut usque a rubro mari arma
2 conatus sit inferre Italiae. ad quem cum legati venissent Roma-
ni, qui de eius voluntate explorarent darentque operam consiliis
clandestinis ut Hannibalem in suspicionem regi adducerent,
tamquam ab ipsis corruptus alia atque antea sentiret, neque id
frustra fecissent idque Hannibal comperisset seque ab interiori-
3 bus consiliis segregari vidisset, tempore dato adiit ad regem, eique
cum multa de fide sua et odio in Romanos commemorasset, hoc
adiunxit: ‘pater meus’ inquit ‘Hamilcar puerulo me, utpote non
amplius novem annos nato, in Hispaniam imperator proficiscens
237 Karthaginę Iovi optimo maximo hostias immolavit. quae divina
4 res dum conficiebatur, quaesivit a me vellemne secum in castra
proficisci. id cum libenter accepissem atque ab eo petere coepis-
sem ne dubitaret ducere, tum ille, faciam, inquit, si mihi fidem
quam postulo dederis. simul me ad aram adduxit, apud quam sa-
crificare instituerat, eamque ceteris remotis tenentem jurare ius-
5 sit numquam me in amicitia cum Romanis fore. id ego iuriandum
patri datum usque ad hanc aetatem ita conservavi, ut ne-
mini dubium esse debeat, quin reliquo tempore eadem mente sim
6 futurus. quare, si quid amice de Romanis cogitabis, non impru-

denter feceris, si me celaris; cum quidem bellum parabis, te ipsum frustraberis, si non me in eo principem posueris'.

Hac igitur qua diximus aetate cum patre in Hispaniam profectus est, cuius post obitum, Hasdrubale imperatore suffecto, equitatui omni praefuit. hoc quoque imperfecto exercitus summam imperii ad eum detulit. id Karthaginem delatum publice comprobatum est. sic Hannibal minor quinque et viginti annis natus imperator factus proximo triennio omnes gentes Hispaniae bello subegit, Saguntum, foederatam civitatem, vi expugnavit, tres exercitus maximos comparavit. ex his unum in Africam missit, alterum cum Hasdrubale fratre in Hispania reliquit, tertium in Italiam secum duxit. *ut* saltum Pyrenaeum transiit, quacumque iter fecit, cum omnibus incolis conflixit: neminem nisi victum dimisit. ad Alpes posteaquam venit, quae Italiam ab Gallia seiungunt, quas nemo umquam cum exercitu ante eum praeter Herculem Graium transierat (quo facto is hodie saltus Graius appellatur), Alpicos conantes prohibere transitu concidit, loca patetfecit, itinera muniit, effecit ut ea elephantus ornatus ire posset, qua antea unus homo inermis vix poterat repere. hac copias traduxit in Italiamque pervenit.

Conflixerat apud Rhodanum cum P. Cornelio Scipione consule eumque pepulerat. cum hoc eodem Clastidii apud Padum decernit sauciumque inde ac fugatum dimittit. tertio idem Scipio cum collega Ti. Longo apud Trebiam adversus eum venit. cum iis manum conseruit, utrosque profligavit. inde per Ligures Appenninum transiit, petens Etruriam. hoc *in* itinere adeo gravi morbo afficitur oculorum, ut postea numquam dextro aequo bene usus sit. qua valetudine cum etiamnum premeretur lecticaque ferretur, C. Flaminium consulem apud Trasumenum cum exercitu insidiis circumventum occidit, neque multo post C. Centenium praetorem cum delecta manu saltus occupantem. hinc in Apuliam pervenit. ibi obviam ei venerunt duo consules, C. Terentius et L. Aemilius. utriusque exercitus uno proelio fugavit, Paulum consulem occidit et aliquot praeterea consulares, in eis Cn. Servilium Geminum, qui superiore anno fuerat consul,

Hac pugna pugnata Romam profectus nullo resistente in

- 211 propinquis urbi montibus moratus est. cum aliquot ibi dies cas-
 tra habuisset et Capuam reverteretur, Q. Fabius Maximus, dic-
 217 2 tator Romanus, in agro Falerno ei se obiecit. hic clausus locorum
 angustiis noctu sine ullo detrimento exercitus se expedivit Fa-
 bioque, callidissimo imperatori, dedit verba. namque obducta
 nocte sarmenta in cornibus iuvencorum diligata incendit eius-
 que generis multitudinem magnam dispalatam immisit. quo re-
 pentino visu obiecto tantum terrorem iniecit exercitu Romano-
 rum, ut egredi extra vallum nemo sit ausus. hanc post rem ges-
 tam non ita multis diebus M. Minucium Rufum, magistrum e-
 quitum pari ac dictatorem imperio, dolo productum in proeli-
 212 um fugavit. Ti. Sempronium Gracchum, iterum consulem, in Lu-
 canis absens in insidias inductum sustulit. M. Claudio Mar-
 cellum, quinquies consulem, apud Venusiam pari modo interfe-
 4 cit. longum est omnia enumerare proelia. quare hoc unum satis
 erit dictum, ex quo intellegi possit, quantus ille fuerit: quamdui
 in Italia fuit, nemo ei in acie restitit, nemo adversus eum post
 Cannensem pugnam in campo castra posuit.
- 203 6 Hinc invictus patriam defensum revocatus bellum gessit ad-
 202 versus P. Scipionem, filium eius *Scipionis*, quem ipse primo apud
 Rhodanum, iterum apud Padum, tertio apud Trebiam fugarat.
 2 cum hoc exhaustis iam patriae facultatibus cupivit impraesen-
 tiarum bellum componere, quo valentior postea congrederetur.
 inde colloquium convenit, condiciones non convenerunt. post id
 202 3 factum paucis diebus apud Zamam cum eodem conflixit; pul-
 sus (incredibile dictu) biduo et duabus noctibus Hadrumetum per-
 venit, quod abest ab Zama circiter milia passuum trecenta. in hac
 4 fuga Numidae, qui simul cum eo ex acie excesserant, insidiati sunt
 ei, quos non solum effugit, sed etiam ipsos oppressit. Hadrumet
 reliquos e fuga collegit, novis dilectibus paucis diebus multos
 contraxit.
- 7 Cum in apparando acerrime esset occupatus, Karthaginien-
 201 ses bellum cum Romanis composuerunt. ille nihilo setius exer-
 citui postea praefuit resque in Africa gessit [itemque Mago fra-
 200 2 ter eius] usque ad P. Sulpicium C. Aurelium consules. his enim
 magistratibus legati Karthaginienses Romam venerunt, qui se-

natui populoque Romano gratias agerent, quod cum iis pacem fecissent, ob eamque rem corona aurea eos donarent simulque peterent, ut obsides eorum Fregellis essent captivique redderentur. his ex senatus consulto responsum est: munus eorum gratum acceptumque esse; obsides, quo loco rogarent, futuros; captivos non remissuros, quod Hannibalem, cuius opera susceptum bellum foret, inimicissimum nomini Romano, etiamnum cum imperio apud exercitum haberent itemque fratrem eius Magonem. hoc responso Karthaginenses cognito Hannibalem domum et 4
Magonem revocarunt. 199 *huc ut rediit, rex factus est, postquam imperator fuerat, anno secundo et vicesimo: ut enim Romae consules, sic Karthagine quotannis annui bini reges creabantur.* in 5
eo magistratu pari diligentia se Hannibal praebuit, ac fuerat in bello. namque effecit ex novis vectigalibus non solum ut esset pecunia, quae Romanis ex foedere penderetur, sed etiam supererset, quae in aerario reponeretur. deinde [anno post praeturam] 6
M. Claudio L. Furio consulibus Roma legati Karthaginem vene-
runt. *hos Hannibal ratus sui exposcendi gratia missos, priusquam iis senatus daretur, navem ascendit clam atque in Syriam ad Antiochum perfugit. hac re palam facta Poeni naves duas, quae eum 7*
comprehenderent, si possent consequi, miserunt, bona eius pu-
blicarunt, domum a fundamentis disiecerunt, ipsum exulem iu-
dicarunt.

At Hannibal anno quarto, postquam domo profugerat, L. 8
Cornelio Q. Minucio consulibus, cum quinque navibus Africam 193
accessit in finibus Cyrenaeorum, si forte Karthaginenses ad bel-
lum inducere posset Antiochi spe fiduciaque, cui iam persuaserat ut cum exercitibus in Italiam proficeretur. *huc Magonem fratrem excivit. id ubi Poeni resciverunt, Magonem eadem, qua 2*
fratrem, absentem affecerunt poena. illi desperatis rebus cum solvissent naves ac vela ventis dedissent, Hannibal ad Antiochum pervenit. *de Magonis interitu duplex memoria prodita est: namque alii naufragio, alii a servulis ipsius imperfectum eum scriptum reliquerunt. Antiochus autem si tam in gerendo bello 3*
consiliis eius parere voluisse, quam in suscipiendo instituerat, proprius Tiberi quam *in Thermopylis de summa imperii dimi-* 192
191

casset. quem etsi multa stulte conari videbat, tamen nulla de-
 4 seruit in re. praefuit paucis navibus, quas ex Syria iussus erat
 in Asiam ducere, iisque adversus Rhodiorum classem in Pam-
 190 phylio mari conflixit. *in quo* cum multitudine adversariorum
 sui superarentur, ipse quo cornu rem gessit fuit superior.

190 9 Antiocho fugato verens ne dederetur, quod sine dubio acci-
 disset, si sui fecisset potestatem, Cretam ad Gortynios venit, ut
 2 ibi, quo se conferret, consideraret. vidi autem vir omnium cal-
 lidissimus *in* magno se fore periculo, nisi quid providisset, propter
 3 avaritiam Cretensem: magnam enim secum pecuniam por-
 tabat, de qua sciebat exisse famam. itaque capit tale consilium.
 amphoras complures complet plumbo, summas operit auro et
 argento. has praesentibus principibus deponit in templo Dianaee,
 simulans se suas fortunas illorum fidei credere. his in errorem in-
 ductis statuas aeneas, quas secum portabat, omni sua pecunia
 4 complet easque in propatulo domi abicit. Gortynii templum mag-
 na cura custodiunt, non tam a ceteris quam ab Hannibale, ne
 ille inscientibus iis tolleret *sua* secumque duceret.

10 Sic conservatis suis rebus omnibus Poenus illusis Cretensi-
 bus ad Prusiam in Pontum pervenit. apud quem eodem animo
 fuit erga Italiam neque aliud quicquam egit quam regem arma-
 2 vit et exacuit adversus Romanos. quem cum videret domesticis
 opibus minus esse robustum, conciliabat ceteros reges, adiun-
 gebat bellicosas nationes. dissidebat ab eo Pergamenus rex Eu-
 184 menes, Romanis amicissimus, bellumque inter eos gerebatur et
 3 mari et terra; sed utrobique Eumenes plus valebat propter Ro-
 manorum societatem. quo magis cupiebat eum Hannibal op-
 primi, quem si removisset, faciliora sibi cetera fore arbitrabatur.
 4 ad hunc interficiendum tales iniit rationem. classe paucis die-
 bus erant decreturi. superabatur navium multitudine: dolo erat
 pugnandum, cum par non esset armis. imperavit quam plurimas
 venenatas serpentes vivas colligi easque in vasa fictilia conici.
 5 harum cum effecisset magnam multitudinem, die ipso, quo fac-
 turus erat navale proelium, classiarios convocat iisque praeci-
 pit, omnes ut in unam Eumenis regis concurrent navem, a ceteris
 tantum satis habeant se defendere. id illos facile serpentium mul-

titudine consecuturos. rex autem in qua nave veheretur, ut scirent, se facturum: quem si aut cepissent aut interfecissent, magno iis pollicetur praemio fore. tali cohortatione militum facta classis ab utrisque in proelium deducitur. quarum acie constituta, priusquam signum pugnae daretur, Hannibal, ut palam faceret suis, quo loco Eumenes esset, tabellarium in scapha cum caduceo mittit. qui ubi ad naves adversariorum pervenit epistulamque ostendens se regem professus est quaerere, statim ad Eumenem deductus est, quod nemo dubitabat quin aliquid de pace esset scriptum. tabellarius ducis nave declarata suis eodem, unde erat egressus, se recepit. at Eumenes soluta epistula nihil in ea repperit nisi quae ad irridendum eum pertinerent. cuius *rei* etsi causam mirabatur neque reperiebat, tamen proelium statim committere non dubitavit. horum in concursu Bithyni Hannibalis preecepto universi navem Eumenis adoruntur. quorum vim rex cum sustinere non posset, fuga salutem petiit, quam consecutus non esset, nisi intra sua praesidia se recepisset, quae in proximo litore erant collocata. reliquae Pergamenae naves cum adversarios premerent acrius, repente in eas vasa fictilia, de quibus supra mentionem fecimus, conici coepta sunt. quae iacta initio risum pugnantibus concitarunt, neque quare id fieret poterat intellegi. postquam autem naves suas oppletas conspexerunt serpentibus, nova re perterriti, cum, quid potissimum vitarent, non viderent, puppes verterunt seque ad sua castra nautica rettulerunt. sic Hannibal consilio arma Pergamenorum superavit, neque tum solum, sed saepe alias pedestribus copiis pari prudentia pepulit adversarios.

11

Quae dum in Asia geruntur, accidit casu ut legati Prusiae Romae apud T. Quintium Flamininum consularem cenarent, atque ibi de Hannibale mentione facta ex iis unus diceret eum in Prusiae regno esse. Id postero die Flamininus senatui detulit. patres conscripti, qui Hannibale vivo numquam se sine insidiis futuros existimarent, legatos in Bithyniam miserunt, in eis Flamininum, qui ab rege peterent, ne inimicissimum suum secum haberet sibique dederet. his Prusia negare ausus non est; illud recusavit, ne id a se fieri postularent, quod adversus ius hospitii esset: ipsi, si possent, comprehenderent: locum, ubi esset, facile

12

189

inventuros. Hannibal enim uno loco se tenebat, in castello quod ei a rege datum erat muneri, idque sic aedificarat, ut in omnibus partibus aedificii exitus haberet, scilicet verens ne usu veniret,
 4 quod accidit. hic cum legati Romanorum venissent ac multitudo domum eius circumdedisset, puer ab ianua prospiciens Hannibali dixit plures praeter consuetudinem armatos apparere. qui imperavit ei, ut omnes fores aedificii circumiret ac propere
 5 sibi nuntiaret, num eodem modo undique obsideretur. puer cum celeriter, quid vidisset, renuntiasset omnesque exitus occupatos ostendisset, sensit id non fortuito factum, sed se peti neque sibi diutius vitam esse retinendam. quam ne alieno arbitrio dimitteret, memor pristinarum virtutum venenum, quod semper secum
 183 habere consuerat, sumpsit.

13 Sic vir fortissimus, multis variisque perfunctus laboribus, anno acquievit septuagesimo. quibus consulibus-interierit, non con-
 183 venit. namque Atticus M. Claudio Marcello Q. Fabio Labeone con-
 sulibus mortuum in annali suo scriptum reliquit, at Polybius L.
 182 2 Aemilio Paulo Cn. Baebio Tamphilo, Sulpicius autem Blitho P.
 181 Cornelio Cethego M. Baebio Tamphilo. atque hic tantus vir tan-
 quisque bellis districtus nonnihil temporis tribuit litteris. namque
 3 aliquot eius libri sunt, Graeco sermone confecti, in eis ad Rhodios
 189 d^ Cn. Manlii Volsonis in Asia rebus gestis. huius belli gesta multi
 memoriae prodiderunt, sed ex eis duo, qui cum eo in castris fue-
 runt simulque vixerunt, quamdiu fortuna passa est, Silenus et So-
 sylus Lacedaemonius. atque hoc Sosylo Hannibal litterarum
 4 Graecarum usus est doctore.

. . . . .

C A T O

M. Cato, ortus municipio Tusculo, adulescentulus, priusquam 1 234/149
 honoribus operam daret, versatus est in Sabinis, quod ibi here-
 dium a patre relictum habebat. inde hortatu L. Valerii Flacci,
 quem in consulatu censuraque habuit collegam, ut M. Perpenna
 censorius narrare solitus est, Romam demigravit in foroque esse
 coepit. primum stipendium meruit annorum decem septemque. 2 217
 Q. Fabio M. Claudio consulibus tribunus militum in Sicilia fuit. 214
 inde ut rediit, castra secutus est C. Claudii Neronis, magnique
 opera eius existimata est in proelio apud Senam, quo cecidit Has- 207
 drubal, frater Hannibal. quaestor obtigit P. Africano consuli, 3 204
 cum quo non pro sortis necessitudine vixit: namque ab eo per-
 petua dissensit vita. aedilis plebei factus est cum C. Helvio. prea- 199
 tor provinciam obtinuit Sardiniam, ex qua quaestor superiore 4 198
 tempore ex Africa deceased Q. Ennium poëtam deduxerat, quod
 non minoris aestimamus quam quemlibet amplissimum Sardi-
 niensem triumphum.

Consulatum gessit cum L. Valerio Flacco. sorte provinciam 2 199
 nactus Hispaniam citeriorem ex ea triumphum deportavit. ibi 2
 cum diutius moraretur, P. Scipio Africanus consul iterum, cuius
 in priore consulatu quaestor fuerat, voluit eum de provincia de- 194
 pellere et ipse ei succedere, neque hoc per senatum efficere potuit,
 cum quidem Scipio principatum in civitate obtingeret, quod tum
 non potentia, sed iure res publica administrabatur. qua ex re ira-
 tus senatui *consulatu* peracto privatus in urbe mansit. at Cato, 3
 censor cum eodem Flacco factus, severe praefuit ei potestati. 184
 nam et in complures nobiles animadvertisit et multas res novas
 in edictum addidit, qua re luxuria reprimeretur, quae iam tum
 incipiebat pullulare. circiter annos octoginta, usque ad extre- 4
 mam aetatem ab adulescentia, rei publicae causa suscipere inimi-
 citias non destitit. a multis tentatus non modo nullum detrimentum
 existimationis fecit, sed, quoad vixit, virtutum laude crevit.

In omnibus rebus singulari fuit industria: nam et agricola 3
 sollers et peritus iuris consultus et magnus imperator et proba-
 bilis orator et cupidissimus litterarum fuit. quarum studium 2

etsi senior arripuerat, tamen tantum progressum fecit, ut non facile reperiri possit neque de Graecis neque de Italicis rebus, quod ei fuerit incognitum. ab adulescentia confecit orationes.
 3 senex historias scribere instituit. earum sunt libri septem. primus continet res gestas regum populi Romani, secundus et tertius unde quaeque civitas orta sit Italica, ob quam rem omnes Origines videtur appellasse. in quarto autem bellum Poenicum est
 4 primum, in quinto secundum. atque haec omnia capitulatim sunt dicta. reliqua quoque bella pari modo persecutus est usque ad
 150 praeturam Ser. Galbae, qui diripuit Lusitanos: atque horum bellorum duces non nominavit, sed sine nominibus res notavit. in eisdem exposuit, quae in Italia Hispaniisque [aut fierent aut] viderentur admiranda: in quibus multa industria et diligentia comparet, nulla doctrina.

. . . . .

ATTICUS

1 T. Pomponius Atticus, ab origine ultima stirpis Romanae generatus, perpetuo a maioribus acceptam equestrem obtinuit
 2 dignitatem. patre usus est diligente et, ut tum erant tempora, diti in primisque studio litterarum. hic, prout ipse amabat litteras, omnibus doctrinis, quibus pueri aetas impertiri debet, filium erudivit. erat autem in puerō praeter docilitatem ingenii summa suavitas oris atque vocis, ut non solum celeriter acciperet quae tradebantur, sed etiam excellenter pronuntiaret. qua ex re in pueritia nobilis inter aequales ferebatur clariusque exsplendebat, quam generosi condiscipuli animo aequo ferre possent.
 3 itaque incitabat omnes studio suo, quo in numero fuerunt L. Torquatus, C. Marius filius, M. Cicero: quos consuetudine sua sic devinxit, ut nemo iis perpetua *vita* fuerit carior.

2 Pater mature decessit. ipse adulescentulus propter affinitatem P. Sulpicīi, qui tribunus plebei interfectus est, non expers fuit illius periculi: namque Anicia, Pomponii consobrina, nupserat Servio, fratri Sulpicīi. itaque imperfecto Sulpicio posteaquam vidit Cinnano tumultu civitatem esse perturbatam neque

sibi dari facultatem pro dignitate vivendi, quin alterutram partem offenderet, dissociatis animis civium, cum alii Sullanis, alii Cinnanis faverent partibus, idoneum tempus ratus studiis obsequendi suis Athenas se contulit. neque eo setius adulescentem Marium hostem iudicatum iuvit opibus suis, cuius fugam pecunia sublevavit. ac ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferret rei familiari, eodem magnam partem fortunarum traiecit suarum. hic ita vixit, ut universis Atheniensibus merito esset carissimus. nam praeter gratiam, quae iam in adulescentulo magna erat, saepe suis opibus inopiam eorum publicam levavit. cum enim versuram facere publice necesse esset neque eius condicōnem aequam haberent, semper se interposuit, atque ita ut neque usuram umquam ab iis acceperit neque longius, quam dictum esset, debere passus sit. quod utrumque erat iis salutare: nam neque indulgendo inveterascere eorum aes alienum patiebatur neque multiplicandis usuris crescere. auxit hoc officium alia quoque liberalitate: nam universos frumento donavit, ita ut singulis seni modii tritici darentur, qui modus mensurae medimus Athenis appellatur.

Hic autem sic se gerebat, ut communis insimis, par principibus videretur. quo factum est ut huic omnes honores, quos possent, publice haberent civemque facere studerent: quo beneficio ille uti noluit [quod nonnulli ita interpretantur, amitti civitatem Romanam alia ascita]. quamdiu affuit, ne qua sibi statua poneretur, restitit, absens prohibere non potuit. itaque aliquot ipsi et Phidiae locis sanctissimis posuerunt: hunc enim in omni procuratione rei publicae actorem auctoremque habebant potissimum. igitur primum illud munus fortunae, quod in ea urbe natus est, in qua domicilium orbis terrarum esset imperii, ut eandem et patriam haberet et domum; hoc specimen prudentiae, quod, cum in eam se civitatem contulisset, quae antiquitate, humanitate doctrinaque praestaret omnes, unus ei fuit carissimus.

tranquillatis autem rebus Romanis remigravit Romam, ut opinor L. Cotta L. Torquato consulibus: quem discedentem sic uni-

86
88

4
5
65

versa civitas Atheniensium prosecuta est, ut lacrimis desiderii futuri dolorem indicaret.

70 5 Habebat avunculum Q. Caecilium, equitem Romanum, familiarem L. Luculli, divitem, difficillima natura: cuius sic asperitatem veritus est, ut, quem nemo ferre posset, huius sine offensione ad summam senectutem retinuerit benivolentiam. quo
2 facto tulit pietatis fructum. Caecilius enim moriens testamento
58 adoptavit eum heredemque fecit ex dodrante: ex qua heredi-
68 3 tate accepit circiter centiens sestertium. erat nupta soror Attici
Q. Tullio Ciceroni, easque nuptias M. Cicero conciliarat, cum quo
a condiscipulatu vivebat coniunctissime, multo etiam familiarius
4 quam cum Quinto, ut iudicari possit plus in amicitia valere similitudinem morum quam affinitatem. utebatur autem intime Q. Hortensio, qui iis temporibus principatum eloquentiae tenebat,
ut intellegi non posset, uter eum plus diligeret, Cicero an Hortensius: et, id quod erat difficillimum, efficiebat ut, inter quos
tantae laudis esset aemulatio, nulla intercederet obtrectatio es-
setque talium virorum copula.

6 In re publica ita est versatus, ut semper optimarum partium
et esset et existimaretur, neque tamen se civilibus fluctibus com-
mitteret, quod non magis eos in sua potestate existimabat esse,
2 qui se his dedissent, quam qui maritimis iactarentur. honores
non petiit, cum ei paterent propter vel gratiam vel dignitatem:
quod neque peti more maiorum neque capi possent conservatis
legibus in tam effusis ambitus largitionibus neque geri e re pu-
blica sine periculo corruptis civitatis moribus. ad hastam publi-
3 cam numquam accessit. nullius rei neque praes neque manceps
factus est. neminem neque suo nomine neque subscribens accusa-
4 vit, in ius de sua re numquam iit, iudicium nullum habuit. mul-
torum consulum praetorumque praefecturás delatas sic accepit,
ut neminem in provinciam sit secutus, honore fuerit contentus,
rei familiaris despicerit fructum: qui ne cum Quinto quidem Ci-
cerone voluerit ire in Asiam, cum apud eum legati locum obtainere
posset. non enim decere se arbitrabatur, cum praeturam gerere
5 noluissest, asseclam esse praetoris. qua in re non solum dignitati
serviebat, sed etiam tranquillitati, cum suspiciones quoque vi-

taret criminum. quo fiebat ut eius observantia omnibus esset carior, cum eam officio, non timori neque spei tribui viderent.

Neque vero ille minus bonus pater familias habitus est quam **13** civis. nam cum esset pecuniosus, nemo illo minus fuit emax, minus aedificator. neque tamen non in primis bene habitavit omnibusque optimis rebus usus est. nam domum habuit in colle Quirinali Tamphilianam, ab avunculo hereditate relicta, cuius amoenitas non aedificio, sed silva constabat: ipsum enim tectum antiquitus constitutum plus salis quam sumptus habebat: in quo nihil commutavit, nisi quid vetustate coactus est. usus est familia, si utilitate iudicandum est, optima, si forma, vix mediocri. namque in ea erant pueri litteratissimi, anagnostae optimi et plurimi librarii, ut ne pedisequus quidem quisquam esset, qui non utrumque horum pulchre facere posset, pari modo artifices ceteri, quos cultus domesticus desiderat, apprime boni. neque tamen horum quemquam nisi domi natum domique factum **4** habuit: quod est signum non solum continentiae, sed etiam diligentiae. nam et non intemperanter concupiscere, quod a plurimis videoas, continentis debet duci, et potius industria quam pretio parare non mediocris est diligentiae. elegans, non magnificus, **5** splendidus, non sumptuosus: omnisque diligentia munditiam, non affluentiam affectabat. supellex modica, non multa, ut in neutram partem conspici posset. nec praeteribo, quamquam non **6** nullis leve visum iri putem, cum in primis laetus esset eques Romanus et non parum liberaliter domum suam omnium ordinum homines invitaret, non amplius quam terrena milia peraeque in singulos menses ex ephemeride eum expensum sumptui ferre solitum. atque hoc non auditum, sed cognitum praedicamus: saepe **7** enim propter familiaritatem domesticis rebus interfuiimus.

Nemo in convivio eius aliud acroama audivit quam **14** anagnosten, quod nos quidem iucundissimum arbitramur; neque umquam sine aliqua lectione apud eum cenatum est, ut non minus animo quam ventre convivae delectarentur: namque eos **2** vocabat, quorum mores a suis non abhorserent. cum tanta pecuniae facta esset accessio, nihil de cottidiano cultu mutavit,

nihil de vitae consuetudine, tantaque usus est moderatione, ut neque in sestertio viciens, quod a patre acceperat, parum se splendide gesserit neque in sestertio centiens affluentius vixerit, quam 3 instituerat, parique fastigio steterit in utraque fortuna. nullos habuit hortos, nullam suburbanam aut maritimam sumptuosam villam, neque in Italia, praeter Arretinum et Nomentanum, rusticum praedium, omnisque eius pecuniae redditus constabat in Epiroticis et urbanis possessionibus. ex quo cognosci potest usum eum pecuniae non magnitudine, sed ratione metiri solitum.

15 Mendacium neque dicebat neque pati poterat. itaque eius comitas non sine severitate erat neque gravitas sine facilitate, ut difficile esset intellectu, utrum eum amici magis vererentur an amarent. quidquid rogabatur, religiose promittebat, quod non liberales, sed leves arbitrabatur polliceri quod praestare 2 non possent. idem in tenendo, quod semel annuisset, tanta erat cura, ut non mandatam, sed suam rem videretur agere. numquam suscepti negotii eum pertaesum est: suam enim existimationem 3 in ea re agi putabat, qua nihil habebat carius. quo siebat ut omnia Ciceronum, M. Catonis, Q. Hortensii, A. Torquati, multorum praeterea equitum Romanorum negotia procuraret. ex quo iudicari potest non inertia, sed iudicio fugisse rei publicae pro-
curationem.

16 Humanitatis vero nullum affere maius testimonium possum, quam quod adulescens idem seni Sullae fuit iucundissimus, senex adulescenti M. Bruto, cum aequalibus autem suis Q. Hortensio et M. Cicerone sic vixit, ut iudicare difficile sit, cui aetati fuerit 2 aptissimus. quamquam eum praecipue dilexit Cicero, ut ne fra- 3 ter quidem ei Quintus carior fuerit aut familiarior. ei rei sunt indicio praeter eos libros, in quibus de eo facit mentionem, qui in vulgus sunt editi, sedecim volumina epistularum, ab consulatu eius usque ad extremum tempus ad Atticum missarum: quae qui legat, non multum desideret historiam contextam eorum tempo- 4 rum. sic enim omnia de studiis principum, vitiis ducum, mutationibus rei publicae perscripta sunt, ut nihil in eis non appareat et facile existimari possit, prudentiam quodam modo esse divi- nationem. non enim Cicero ea solum, quae vivo se acciderunt,

futura praedixit, sed etiam, quae nunc usu veniunt, cecinit ut vates.

De pietate autem Attici quid plura commemorem? cum hoc **17** ipsum vere gloriantem audierim in funere matris suae, quam extulit annorum nonaginta, cum *ipse esset* septem et sexaginta, se numquam cum matre in gratiam redisse, numquam cum sorore **2** fuisse in simultate, quam prope aequalem habebat. quod est signum aut nullam umquam inter eos querimoniam intercessisse, aut hunc ea fuisse in suos indulgentia, ut, quos amare deberet, irasci eis nefas duceret. neque id fecit natura solum, quamquam **3** omnes ei paremus, sed etiam doctrina: nam principum philosophorum ita percepta habuit praecepta, ut iis ad vitam agendam, non ad ostentationem uteretur.

Moris etiam maiorum summus imitator fuit antiquitatisque **18** amator, quam adeo diligenter habuit cognitam, ut eam totam in eo volumine exposuerit, quo magistratus ordinavit. nulla enim **2** lex neque pax neque bellum neque res illustris est populi Romani, quae non in eo suo tempore sit notata, et, quod difficilimum fuit, sic familiarum originem subtexuit, ut ex eo clarorum virorum propagines possimus cognoscere. fecit hoc idem separa- **3** tim in aliis libris, ut M. Bruti rogatu Iuniam familiam a stirpe ad hanc aetatem ordine enumeraverit, notans, quis a quo ortus quos honores quibusque temporibus cepisset: pari modo Marcelli **4** Claudi Marcellorum, Scipionis Cornelii et Fabii Maximi Fabiorum et Aemiliorum. quibus libris nihil potest esse dulcius iis, qui aliquam cupiditatem habent notitiae clarorum virorum. attigit **5** poëtice quoque, credimus, ne eius expers esset suavitatis. namque versibus *de iis*, qui honore rerumque gestarum amplitudine ceteros populi Romani praestiterunt, exposuit ita, ut sub sin- **6** gulorum imaginibus facta magistratusque eorum non amplius quaternis quinisve versibus descripserit: quod vix credendum sit tantas res tam breviter potuisse declarari. est etiam unus liber Graece confectus, de consulatu Ciceronis.

Haec hactenus Attico vivo edita a nobis sunt. nunc, quoniam **19** fortuna nos superstites ei esse voluit, reliqua persequemur et, quantum potuerimus, rerum exemplis lectores docebimus.... suos

2 cuique mores plerumque conciliare fortunam. namque hic contentus ordine equestri, quo erat ortus, in affinitatem pervenit imperatoris divi filii, cum iam ante familiaritatem eius esset consecutus nulla alia re quam elegantia vitae, qua ceteros ceperat
 3 principes civitatis dignitate pari, fortuna humiliores. tanta enim prosperitas Caesarem est consecuta, ut nihil ei non tribuerit fortuna, quod cuiquam ante detulerat, et conciliarit, quod nemo
 4 adhuc civis Romanus quivit consequi. nata est autem Attico neptis ex Agrippa, cui virginem filiam collocarat. hanc Caesar vix anniculam Ti. Claudio Neroni, Drusilla nato, privigno suo, despondit: quae coniunctio necessitudinem eorum sanxit, fami-
20 liaritatem reddidit frequentiorem. quamquam ante haec sponsalia non solum, cum ab urbe abesset, numquam ad suorum quemquam litteras misit, quin Attico scriberet, quid ageret, inprimis quid legeret quibusque in locis et quamdiu esset moraturus, sed
 2 etiam, cum esset in urbe et propter infinitas suas occupationes minus saepe, quam vellet, Attico frueretur, nullus dies temere intercessit, quo non ad eum scriberet, cum modo aliquid de antiquitate ab eo requireret, modo aliquam quaestionem poëticam ei proponeret, interdum iocans eius verbosiores eliceret epistulas.
 3 ex quo accidit, cum aedis Iovis Feretrii in Capitolio, ab Romulo constituta, vetustate atque incuria detecta prolaberetur, ut At-
 4 tici admonitu Caesar eam reficiendam curaret. neque vero a M. Antonio minus absens litteris colebatur, adeo ut accurate ille ex ultimis terris, quid ageret, curae sibi haberet certiorem fa-
 5 cere Atticum. hoc quale sit, facilius existimabit is, qui iudicare poterit, quantae sit sapientiae eorum retinere usum benivolentiamque, inter quos maximarum rerum non solum aemulatio, sed obtrectatio tanta intercedebat, quantam fuit [incidere] necesse inter Caesarem atque Antonium, cum se uterque principem non solum urbis Romae, sed orbis terrarum esse cuperet.
21 Tali modo cum septem et septuaginta annos complesset atque ad extremam senectutem non minus dignitate quam gratia fortunaque crevisset (multas enim hereditates nulla alia re quam bonitate consecutus est) tantaque prosperitate usus esset
 2 valetudinis, ut annis triginta medicina non indiguisse, nactus

est morbum, quem initio et ipse et medici contempserunt: nam putarunt esse tenesmon, cui remedia celeria faciliaque proponebantur. in hoc cum tres menses sine ullis doloribus, praeter quam 3 quos ex curatione capiebat, consumpsisset, subito tanta vis morbi in imum intestinum prorupit, ut extremo tempore per lumbos fistulae puris eruperint. atque hoc priusquam ei accideret, post- 4 quam in dies dolores accrescere febresque accessisse sensit, Agrip-pam generum ad se arcessi iussit et cum eo L. Cornelium Bal-bum Sextumque Peducaeum. hos ut venisse vidit, in cubitum 5 innixus 'quantam' inquit 'curam diligentiamque in valetudine mea tuenda hoc tempore adhibuerim, cum vos testes habeam, nihil necesse est pluribus verbis commemorare. quibus quoniam, ut spero, satisfeci, me nihil reliqui fecisse, quod ad sanandum me pertineret, reliquum est ut egomet mihi consulam. id vos igno- 6 rare nolui: nam mihi stat alere morbum desinere. namque his diebus quidquid cibi sumpsi, ita produxi vitam, ut auxerim do-lores sine spe salutis. quare a vobis peto, primum ut consilium probetis meum, deinde ne frustra dehortando impedire cone-mi.'

Hac oratione habita tanta constantia vocis atque vultus, ut 22 non ex vita, sed ex domo in domum videretur migrare, cum qui-dem Agrippa eum flens atque osculans oraret atque obsecraret, 2 ne id quod natura cogeret ipse quoque sibi acceleraret, et, quo-niam tum quoque posset temporibus superesse, se sibi suisque reservaret, preces eius tacitura sua obstinatione depressit. sic 3 cum biduum cibo se abstinusset, subito febris decessit leviorque morbus esse coepit. tamen propositum nihilo setius peregit. ita- que die quinto, postquam id consilium inierat, pridie Kal. Aprilis Cn. Domitio C. Sosio consulibus decessit. elatus est in lecticula, ut ipse praescripserat, sine ulla pompa funeris, comitantibus 4 32 omnibus bonis, maxima vulgi frequentia. sepultus est iuxta viam Appiam ad quintum lapidem in monumento Q. Caecilii, avunculi sui.

ΜΕΡΟΣ Β'
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΑΜΙΛΚΑΣ
Κεφάλαιο 1.

1. Hannibal is] τοῦ πάππου τοῦ περιώνυμου Ἀννίβα. Οἱ ἀρχαῖοι συχνά ἔδιναν στὸν ἔγγονο τό ὄνομα τοῦ πάππου. cognomine] ἀφαιρ. τῆς ἀναφορᾶς. temporibus] (ἐνν. belli) ἀφαιρ. χρονική. admodum] ἐπιτείνει τό ἐπίθετο aduluscentulus = peradulescentulus.

2. cum] σύνδ. χρον. = ἐνῷ. eius] γεν ὑποκειμ. et mari et terra] (συνήθως terra marique)· τό πρῶτο δέν ἀληθεύει, ἐπειδή οἱ Καρχηδόνιοι εἶχαν ἀπό καιρό ξαναγίνει κυρίαρχοι τῆς θάλασσας. male] = non feliciter. ubi] ὅπου. locum] = facultatem, occasionem (βλάβης τῶν Καρχηδόνιων). Ἡ μεταφορά εἰναι δανεισμένη ἀπό τοὺς μονομάχους, οἱ δόποιοι, ἐάν ἔμενε ἀκάλυπτο ἔνα μέρος ἀπό τό σῶμα τους, παρουσίαζαν ἔτσι στοὺς ἀντίπαλούς τους τή θέση, ὅπου αὐτοὶ μποροῦσαν νά χτυπήσουν. saepeque] τό -que = ἀλλά. occasione datā] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. quo facto] ἀφαιρ. ἀπόλυτη = ἀφοῦ ἔγινε αὐτό, δηλ. νά μήν ὑποχωρήσουν ποτέ μπροστά στὸν ἔχθρο. cum amisissent] δηλ. προτοῦ ἔρθει ὁ Ἀμύλκας. eo loco] ἀντί in eo loco. ut... gestum non videretur] gestum (ἐνν. esse). Ὑπερβολική ἔκφραση. Οἱ δυό ἀντίπαλοι στρατοί, δχυρωμένοι καθένας μέσα σέ χαρκώματα, δέν προσπαθοῦσαν νά συνάψουν ἀποφασιστική μάχη, ἔτσι πού στό μέρος αὐτό δέ φαινόταν ὅτι γινόταν πόλεμος.

3. a C. Lutatio... superati] ποιητ. αἴτιο = ἀπό τόν... consule] παράθεση στό Lutatio. bellandi] γεν. ἀντικειμενική. cupiditate] ἀφαιρ. τῆς αἰτίας. serviundum] ἐνν. e s s e· serviundum = servendum. Ἐξαρτᾶται ἀπό τό putavit. quod... intellegebat] γιατί... καταλάβαινε. sumptibus] ἀφαιρ. ferre] Ἐξαρτᾶται ἀπό τό posse, πού Ἐξαρτᾶται ἀπό τό intellegebat.

4. sed ita... ut] συμπλήρωσε sed paci servium undum putavit... ita ut...] δούλεψε γιά τήν εἰρήνην, ἀλλά μέ τήν ὑστεροβουλία (ἐπιφύλαξῃ ὡστε) νά... Τό ita ut περιορίζει τό serviundum putavit. Κατά τό στάδιο τῶν διαπραγματεύσεων συνέλαβε τό σχέδιο νά... armis] ἀφαιρ. vicissent... dedissent...] ὑποκείμ. Romani. manus] ἡ φράση manus (αἰτ. πληθ.) dare εἶναι δανεισμένη ἀπό τούς ἀγῶνες τῶν μονομάχων, οἱ δόποιοι, ὅταν ἔχαναν τήν μάχη, σήκωναν τά χέρια, γιά νά δείξουν ὅτι νικήθηκαν.

5. hoc consilio] = hac mente. in quo] = in quare (= σ' αὐτήν τή διαπραγμάτευση). tanta... ferocia] ἀφαιρ. τῆς ἰδιότητας. cum... negaret] se compositurum (e s s e). nisi] = si non. cum] πρόθεση armis relictis] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. Sicilia] ἀφαιρ. decederent] χρησμοποιήθηκε ὁ πλήθυντ., ἐπειδή ἐννοοῦνται καὶ οἱ στρατιώτες (= cum suis δηλ. ille et sui). ut... (dixerit)] ὡστε... εἶπε· ἡ ἔξαρτηση ἀπό τό tanta... ferocia, ἡ δέ λογική θέση τοῦ ut εἶναι πρὸν ἀπό τοῦ cum... negaret. armis relictis... succumbente patriā] ἀφαιρετικές ἀπόλυτες. ipse] μποροῦσε νά εἶναι καὶ ipsum, γιά νά συμφωνήσει μέ τήν αἰτιατική se πού ἀκολουθεῖ. potius... quam rediret] = quam ut. cum tanto flagitio] φανερώνει τρόπο. domum] στήν πατρίδα. non suae virtutis esse] ἐνν. τό ρ. dixit. (εἶπε), ὅτι δέν ταιριάζει στό χαρακτήρα του. pertinaciae] δοτική. cessit] ὑποχώρησε προσφέροντας δρους λιγότερο σκληρούς καὶ δίνοντας τό δικαίωμα νά ἀποσυρθοῦν μέ τά ὅπλα καὶ τίς ἀποσκευές τους.

Κεφάλαιο 2.

1. ut... venit] μόλις... ἥρθε. se habentem] μετοχή κατηγορηματική σέ ἔξαρτηση ἀπό τό cognovit (= vidit). externi] ἀντίθ. τοῦ intestini mali] = belli (ad versus Roma nos). intestinum bellum] δ « ἀσπονδός » αὐτός πόλεμος κράτησε ἀπό τό 241 - 238 π.Χ. tantum... ut... fuerit] (πρκμ. ὑποτ.) τόσο πολύ... ὡστε ὑπῆρξε. nisi cum] ... παρά ὅταν.

2. mercennarii] αὐτοί ἥταν "Ιβηρες, Γαλάτες, Λίγυες, "Ελληνες, erat] ἔφθανε τούς... ipsam] αὐτή τήν ἴδια.

3. quibus (ἀφαιρ.) = his autem, etiam] καὶ, ἀκόμη... ut... petierint] ὡστε ζήτησαν... auxilia] ὅχι στρατό, ἀλλά σιτάρι καὶ τό

δικαίωμα νά γίνει στρατολογία ἀνδρῶν ἀπό τήν Ἰταλία. extremo] νά συσχετισθεῖ μέ τό προηγούμενο primo (§ 2). cum... pervenissent] ἀφοῦ περιῆλθαν. imperatorem] κατηγορούμενο.

4. non solum... sed etiam] ὅχι μόνο... ἀλλά καί. cum] = ἀν καί. milia] ἦταν 20.000 μισθοφόροι καί 80.000 Καρχηδόνιοι. armatorum] ἡ ἔξαρτηση ἀπό τό milia. eo... ut] σέ τέτοιο σημεῖο... ὥστε. locorum angustiis]= a n g u s t i s l o c i s clausi. fame] στήν ἀρχή τρέφονταν ἀπ' τούς νεκρούς τῆς μάχης, τούς αἰχμάλωτους καί τούς δούλους καί τέλος σκοτώνονταν ἀναμεταξύ τους. in eis] ἀνάμεσα σ' αὐτές. patriae] δοτ.

5. neque] = ἀλλά δέν. eo] (σάν ούσιαστικό) = hac re, δηλ. μέ τήν κατάκτηση τῶν πόλεων γιά δεύτερη φορά. tota Africa] (ἀφαιρ.) ὅσα λέγονται πρέπει νά μήν τά ἐννοήσει κανένας κατά γράμμα. otium]= pacem. reddidit] = restituit (= ἀποκατέστησε). multis annis] ἀπό πολλά χρόνια. nullum... bellum videretur] ίδ. κεφ. 1, 2 στό τέλος. Αύτό εἰπώθηκε ἀπό τό Νέπωτα μέ θερβολή.

Κεφάλαιο 3.

1. ex sententia] ἡ πρόθεση ex φανερώνει συμφωνία. Ἡ φράση αὐτή εἶναι ἴσοδύναμη μέ τό feliciter· bene = εὐτυχῶς. rebus... peractis] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. fidenti animo...] ἀφαιρ. τῆς συνοδείας καί τοῦ τρόπου. Romanis] δοτ. quo = ut eo, ἵνα... bellandi] ἐνν. cum Romanis. imperator] κατηγορ. eoque] καί σέ κεῦνο τό μέρος. annorum] γεν. τῆς ἰδιότητας.

2. cum eo] μαζί μ' αὐτόν, κοντά του. illustris] = illustri loco natus = γεννημένος ἀπό εὐγενική γενιά (οἰκογένεια).

3. de hoc] = de Hasdrubale. Hamilcare occiso] ἀφαιρ. ἀπόλυτη = post mortem Hamilcaris ὕστερα ἀπό τό θάνατο τοῦ Ἀμίλκα. Αύτός σκοτώθηκε σέ κάποια μάχη κατά τό 228 π.Χ. ille] = Hasdrubal. Αύτός ἦταν ἀρχηγός τοῦ στρατοῦ ἀπό τό 228 - 220 π.Χ. magnas] ὑπέταξε πολλούς Ἰσπανικούς λαούς στούς Καρχηδόνιους καί ἔχτισε τήν Carthago nova (σήμερα Καρθαγένη). princeps] (= primus) πρῶτος ἦταν ὁ ὄποιος... largitione] αὐτές οἱ γενναιοδωρίες προέρχονταν ἀπό Ἰσπανικά λάφυρα.

Κεφάλαιο 4.

1. mare] = fretum Gaditanum τὸν πορθμό τῶν Γαδείρων (τό σημερινό στενό του Γιβραλτάρ). secunda fortuna] ἀφαιρ. ἀπόλ. equis, armis, viris, pecunia] ἀφαιρετικές δργανικές. viris] ἐξαναγκάζοντας τούς λαούς πού εἶχαν ὑποτάξει νά δίνουν στούς Καρχηδόνιους ἄνδρες γιά τίς στρατιωτικές ἀνάγκες.

2. hic] ἀντωνυμία. cum] σύνδ. χρον. nono anno postquam] 9 χρόνια μετά τήν ἀφιξή του στήν Ισπανία. occisus est] αὐτός ἀφησε τέσσαρα παιδιά, γιά τά ὅποια λέγεται ὅτι συχνά τά ἀνέτρεψε σάν λιονταράκια γιά τήν καταστροφή του Ρωμαϊκοῦ λαοῦ.

3. erga] = in, adversus. odium] ὑποκείμ. concitasse] = concitavisse ἀπό τό μίσος, πού ἐνέπνευσε στό γιό του κατά τῶν Ρωμαίων, καί τόν ὅρκο, πού ζήτησε ἀπ' αὐτόν. bellum] ἀντικείμ. assiduis] γι' αὐτό ίδ. 'Ανν. 2, 3 - 6. patris] γεν. ὑποκειμενική στό obtestationibus.

ΑΝΝΙΒΑΣ

Κεφάλαιο 1.

1. Hannibal.. Karthaginiensis] πιό πολύ ἔχει τεθεῖ ὡς τίτλος, ἐπιγραφή. ίδ. 'Αμιλκ. 1, 1. si verum est... ut populus Romanus... superarit] στή θέση του συνηθέστερα si verum est populum Romanum superasse. Ἡ πρόταση πού εἰσάγεται μέ τό ut εἰναι σέ θέση ὑποκειμένου = (τό) ὅτι... quod] = de qua, de qua re. non est infintiandum] κανένας δέν μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ, ὅλοι δφείλουν νά παραδεχτοῦν. ceteros] συνηθέστερα χρησιμοποιεῖται ἡ δοτ. ceteris. prudentiā] ἀφαιρ. antecedat] ἡ ὑποτακτική ἀναγκαία, γιατί ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἀπαρεμφατική πρόταση (praestitisse). Τό ἀntecedat θά μεταφραστεῖ σάν νά ηταν δριστική ἐνεστώτα.

2. cum eo] = cum populo Romano. congressus est] ὑποκείμενο Hannibal. semper] ἀντί f e r e semper σχεδόν πάντοτε. quod nisi] ὅπως τό quod si στήν ἀρχή τῆς φράσεως χρησιμεύει σάν συνδετικό = ἐάν δέ δέν... domi] στήν πατρίδα, στήν Καρχηδόνα. civium] τό κόρμα τοῦ "Αννωνα καταπολεμοῦσε τήν οίκογένεια τοῦ Βάρκα καί

γι' αὐτό ἀφησε τὸν Ἀννίβα χωρίς βοήθεια, ἔρματο τῆς τύχης του.
invidiā] ἀφαιρ. αἰτίου. videtur... potuisse] = potuisset. Τό νόημα : πρέπει νά θεωρηθεῖ πώς μόνος αὐτός θά μποροῦσε νά ὑποτάξει τούς Ρωμαίους.

3. hereditate relictum] = hereditarium. paternum] τό πατρικό. ίδ. Ἀμίλκ. 4, 3. sic... ut... deposuerit] ἔτσι... ὥστε... ἀφησε. quam] ἦ (= παρά). id] δηλ. odium. qui quidem (quidem = γε, βέβαια)... destiterit] ἀναφ. αἰτιολ. = cum... is. cum] σύνδ. ἐνδ. patriā] ἀφαιρ. στό pulsus esset. animo] ἐπειδή δέν μποροῦσε πιά νά μάχεται μέ τους Ρωμαίους ἀπό κοντά (corpore), τους πολεμοῦσε ἀπό μακριά (animo μέ τις διανοητικές του δυνάμεις) παρακινώντας σέ ἐξέγερση τους ἐχθρούς τους.

Κεφάλαιο 2.

1. absens] μολονότι ἀπουσίαζε, ἀπό μακριά. Τότε βρισκόταν στήν Ἰταλία μακριά ἀπό τό Φίλιππο, ὅμως κατόρθωνε νά τὸν πείσει μέ κάποιον ἀπό τους ἀπεσταλμένους του. hostem] κατηγορούμενο. omnium] νά συνδεθεῖ μέ τό potentissimus. tanta... ut... conatus sit] μέ τόση... ὥστε... ἐπιχείρησε.

2. ad quem] = et ad eum. cum...] cum... venissent... fecissent... comperisset... vidisset] ἀφοῦ... ἥρθαν... ἐπραξαν... ἔμαθε... παρατήρησε. Τό 192 π.Χ. qui] ἀναφορ. τελική πρόταση = ut ii. eius] = Antiochi. consiliis clandestinis] (ἀφαιρ.). "Ηθελαν μέ αὐτά νά κάμουν ὑπόπτο τὸν Ἀννίβα στό βασιλιά. ut... adducerent] ἡ ἐξάρτηση ἀπό τό darent oporam. tamquam] ἐνν. si = σάν· προσδιορίζει τό corruptus sentiret. ab ipsis] ποιητ. αἴτιο. alia atque antea] ὅτι δηλ. ἔγινε πιά φίλος μέ τους Ρωμαίους. sentiret] νόμιζε. neque] συνδέει τό venissent μέ τό fecissent = et (cum) non. id] τήν ἀφένη αὐτῶν. idque] = et (cum) id. seque] = et (cum) se tempore dato] ἀφαιρετική ἀπόλυτη = occasione data.

3. adiit] εἶναι τό κύριο ρῆμα ὅλης τῆς προηγούμενης § 2. cum... commemorasset] ἀφοῦ... multa] (σύστοιχο ἀντικείμενο) = πολλές ἀναμνήσεις. in] ἐναντίον. hoc] οὖσιαστ. αὐτό ἐδῶ. inquit] πλεονάζει, ἀφοῦ προηγεῖται τό adiunxit. puerulo me] (ἀφαιρ. ἀπόλυτη) ἐνῶ ἐγώ ἥμουν... utpote... nato] (προσδιορίζει τό puerulo) = ἐπειδή

δέν ἡμουν γεννημένος. imperator] (κατηγορ. ως στρατηγός). pro-
fiscens] (ἐδῶ ἀντί profecturus). Iovi optimo maximo] (τυπική·
ἐπίκληση τοῦ Δία στὶς ἵκεσίες καὶ τὶς θυσίες)· ἰδές πίνακα ἴστορικο
καὶ γεωγραφικό λ. Juppiter.

4. quae... dum conficiebatur] dum a út e m h a e c... con-
ficiebatur. Συνήθως ὕστερα ἀπό τὸ dum πού ἔχει αὐτή τῇ σημασίᾳ
ἀκολουθεῖ ἐνεστώτας, ἀνεξάρτητα ἀπό τὸ χρόνο τοῦ ρήματος τῆς ἀν-
τίκας προτάσεως. a me] ἰδές Λεξιλ. λ. quaero. vellemne] δυό λέξεις :
vellem καὶ -ne = ἐάν ζηθελα. in castra] = ad bellum. cum... acce-
pissem atque... coepissem] ἀφοῦ... δέχτηκα... καὶ... ἀρχισα. ab eo]
ἰδές Λεξιλόγ. λ. peto. ne] ἐξάρτηση ἀπό τὸ petere. ducere] ἐνν.
m e s e c u m. dederis] τετελ. μέλλ., θά μεταφραστεῖ μέ ἀπλό. simul]
ἐπίρρ. iussit] (me) tenentem eam (a r a m) iurare ὅπως τώρα
ὅρκιζόμαστε θέτοντας τὸ χέρι πάνω στό ιερό Εὐαγγέλιο. instituerat]
= cooperat.

5. usque ad] τότε ἦταν 55 χρόνων. ut nemini dubium esse
debeat] = ut nemo dubitare debeat = ὥστε καθένας πρέπει νά
ξέρει καθαρά ὅτι θά... quin... sim futurus] (ἡ ἐξάρτηση ἀπό τὸ
nemini dubium esse (= ὅτι θά ἔχω τὶς ἔδιες ἐχθρικές διαθέσεις).

6. si quid] = si aliquid. feceris... celaris... posueris] τετελε-
σμένοι μέλλοντες: celaris = celavéris. cum...] (ἀλλά ἐπειτα) ὅταν.
Τό quidem ἐδῶ χρησιμοποιεῖται γιά νά δώσει ἔμφαση στό ἀντίθετο.
te ipsum] ἐσένα τόν ἔδιο. in eo] (οὐδέτ. οὐσ.) = in ea re, δηλ.
in bello parando. principem] κατηγορ. (= ducem, imperatorem
στρατηγό [ἐπικεφαλῆς].

Κεφάλαιο 3.

1. qua] ἀντί quam. "Εγινε ἔλξη πρός τό hac aetate. post
obitum] = post mortem. ἰδέ 'Αμιλκ. 3, 3 imperatore] (κατηγορ.
στό suffecto) = ως στρατηγοῦ. id] (οὐσ.) = ἡ ἐκλογή τοῦ 'Αν-
νίβα ἀπό τό στρατό. delatum] = cum delatum esset.

2. annis] (ἀφαιρ. μέ ἐξάρτηση ἀπό τό minor) στή θέση τοῦ
συνηθέστατου annos... natus· ὁ 'Αννίβας τότε ἦταν 26 χρόνων. fo-
deratam] (ἐνν. cum Romanis). Τό Σάγουντο τό κατέλαβε ὁ 'Αννίβας,
ἐνῶ ὑπῆρχε συνθήκη μέ Ρωμαίους πού ἐξασφάλιζε τήν ἀνεξάρτησία του.

3. ex his] ἐμπρόθετα στή θέση τοῦ horum. Μέ το unus συντάσσονται ἔκτος ἀπό τή γενική διαιρετική καί οἱ προθέσεις ex, de καὶ inter. tertium] τό πιο μεγάλο τμῆμα ἀπ' ὅλα. ut] ἀμέσως μόλις.

4. nemo umquam] ὅμως οἱ Γαλάτες πού κατοικοῦσαν κοντά στό Ροδανό πολλές φορές τίς εἶχαν περάσει (τίς "Αλπεις). cum exerceitu] ἡ πρόθ. φανερώνει συνοδεία. quo facto] ἔξαιτίας αὐτοῦ τοῦ γεγονότος. is] ἔγινε ἔλξη πρός τό saltus ἀντί id (= αὐτό τό μέρος). hodie] (ἀκόμη) σήμερα. prohibere] ἐνν. se. ut] ὠστε. ea] ἐπίρρ. ἀπό παράλειψη τῆς ἀφαιρ. via. quā] (ἀφ.) ἐνν. viā repere] αὐτό τό ρῆμα τό χρησιμοποιοῦσαν ἀποβιολογώντας σέ μέρη δύσβατα. copias] ἔφυγε ἀπό τήν Ισπανία ἔχοντας 50.000 πεζούς καί 9.000 ἵππεῖς, ὅλους παλαιμάχους. Ἀπέμειναν ὅμως ἀπ' αὐτούς μόνο 35.000 ἄνδρες. Ἐπαθε ἀκόμη μεγάλη φθορά σέ ζῶα καί σέ ἀποσκευές. in Haliamque] τό que ἀκολούθησε τή δεύτερη λέξη, ἐπειδή ἡ πρόθεση in εἶναι μονοσύλλαβη.

Κεφάλαιο 4.

1. apud Rhodanum] ἡ μάχη αὐτή, ᾧν ἀληθεύει, φαίνεται ὅτι ἦταν ἀσήμαντη. Scipione] ὁ Σκιπίων εἶχε ἀποβιβαστεῖ στή Μασσαλία, γιά νά ἐμποδίσει τόν Ἀννίβα νά περάσει τό Ροδανό ποταμό, ἀλλά καθυστέρησε, γιατί ὁ Ἀννίβας βρισκόταν ἥδη στήν ἀριστερή δύναμη τοῦ ποταμοῦ. pepulerat] ἄλλοι ὑποστηρίζουν ὅτι στήν ἀσήμαντη αὐτή ἀψιμαχία τοῦ ἵππικον νίκησαν οἱ Ρωμαῖοι. cum hoc eodem] = cum Scipione. Clastidii] (κυρίως ad Clastidium κοντά στό Κλαστ.). apud Padum] αὐτή ἡ δεύτερη μάχη δέν ἔγινε ἐδῶ, ἀλλά κοντά στό Τίκινο, ὕστερα ἀπ' αὐτήν ὁ Ἀννίβας κυρίευσε τήν πόλη πού ἀναφέρεται. decernit... dimittit] ίστορ. ἐνεστ. (ὑποκ. Hannibal).

2. tertio] = tertium. cum] πρόθ. = μέ. collegā] ἀφαιρ. manum] iδ. Λεξ. ρ. consero. utrosque] ἀντί utrumque (χρησιμοποιήθηκε πληθυντικός, ἐπειδή πρόκειται γιά τά στρατεύματα καί τῶν δυό). per Ligures] = per fines Ligurum μέσα ἀπό τή χώρα τῶν Λιγύων.

3. hoc in itinere] καθώς κρατοῦσε ἡ πορεία μέσα ἀπ' τήν κοιλάδα πού 'ναι ἀνάμεσα στόν "Αρρο καί "Ανσερο (σήμερα Σερέχιο). ut] ἔξαρτ. ἀπό τό adeo. dextro] ἐνν. oculo. aequē] ἐνν. atque sinistro. usus sit] χρησιμοποίησε, πρβλ. dixerit 'Αμ. 1, 5.

quā] = et eā lecticā] ἀφαιρ. = πάνω σέ φορεῖο. post] ἐπίρρ. praetorem] (ἐνν. o c e i d i t) κυρίως ἦταν legatus pro praetore. Αὐτόν τόν ἔστειλε μέ iππικό ὁ ἄλλος ὑπατος Σερβίλιος, γιά νά βοηθήσει τό Φλαμίνιο, δμως ἔπαθε φοβερές ἀπώλειες στήν 'Ομβρική ὕστερα ἀπό τή μάχη καί ὅχι ὅταν κατεῖχε τίς στενές διαβάσεις (πρβλ. πιό πάνω : saltus occupantem). cum delecta manu] γιά ἐνίσχυση τοῦ Φλαμίνιου.

4. hinc] ἐδῶ ἀκριβῶς θά ἔπρεπε ὁ Νέπως νά ἀναφέρει ὅσα ἔκθετει στό παρακάτω κεφάλαιο γιά τό Φάβιο καί τό Μινούκιο. utriusque] καθενός ἀπό τούς δυό δῆλ. καί τῶν δυό. exercitus] αἰτ. πληθυντ. uno proelio] δῆλ. apud Cannas ἢ Cannensi (216 π.Χ.). Paulum] = L. Paulum Aemilium. in eis] (καί) ἀνάμεσα σ' αὐτούς.

Κεφάλαιο 5.

1. pugnā pugnatā] (ἀφαιρ. ἀπόλυτη). pugnam pugnare (σύστοιχο ἀντικείμενο) = πολεμῶ πόλεμο. Γίνεται σύγχυση, ἔπειδή κοντά στή Ρώμη ἔφθασε κατά τό ἔτος 211 π.Χ. nullo (= nemine) resistente] χωρίς ἀντίσταση. urbi] = Romae (δοτ.) in propinquis] κοντά στόν 'Ανίωνα (σήμερα Teverone). 'Ο 'Αννίβας ἀφοῦ πέρασε τόν 'Ανίωνα στρατοπέδευσε στήν ἀριστερή ὅχθη τοῦ ποταμοῦ, σέ ἀπόσταση 40 παλαιῶν σταδίων, δῆλ. ἀπόσταση δρόμου δυό ὥρῶν περίπου ἀπό τή Ρώμη. Αὐτό δμως ἔγινε κατά τό ἔτος 217 π.Χ. πρίν ἀπό τή μάχη τῶν Καννῶν. aliquot dies] τέτοιο ἦταν τό στρατηγικό σχέδιο του.

2. hic] ἐδῶ. clausus] ὑποκείμ. Hannibal. locorum angustiis] id. 'Αμίλκ. 2, 4. exercitus] γεν. Προσδιορίζει τό detrimento. dedit verba] = fefellit ἔξαπάτησε (ἔκφρ. τῶν λατίνων κωμικῶν). obducta] ἴδες Λεξιλ. obdūco. incendit... immisit...] κανονικά incendi (παθητ. ἀπαρέμφ.) et immitti (παθητ. ἀπαρέμφ.) i u s s i t... eiusque generis] δῆλ. iuvencorum πού εἶχαν sarmenta in cornibus. vallum] δῆλ. castrorum. ut... nemo sit ausus] ὥστε... κανένας δέν τόλμησε.

3. post] ἡ σύνταξη : non ita multis diebus post hanc rem gestam. Τό ita περιορίζει τήν ἔννοια τοῦ multis. pari ac dictatorem imperio] μέ δικτατορική ἔξουσία. Αὐτό ἔγινε ὅχι σύμφωνα μέ τόν

κανόνα, ἐπειδή δηλ. ὁ δῆμος στίς πολεμικές ἐπιχειρήσεις δέ συμμεριζόταν τό σχέδιο τῆς βραδύτητας τοῦ Φάβιου (πού γι' αὐτόν τό λόγο ὀνομάστηκε Cunctator = Μελλητής). productum fugavit] = produxit et fugavit. iterum] κυρίως ὑστερα ἀπό τή δεύτερη ὑπατεία του· γι' αὐτό ἔπρεπε νά τεθεῖ bis consulem. in Lucanis] = in Lucania. Οἱ κάτοικοι ἀντί γιά τή χώρα. absens] ἀπών ὁ Ἀννίβας, δηλ. χωρίς προσωπική ἐπέμβαση, ἀπό μακριά μέσον τοῦ ἀδελφοῦ του Μάγωνα. inductum sustulit] induxit et sustulit. quinque(n)s] κυρίως κατά τήν περίοδο τῆς πέμπτης ὑπατείας του· γι' αὐτό ἔπρεπε νά τεθεῖ quintum consulem (= γιά πέμπτη φορά ὑπατο). pari modo] ὅμοια, δηλ. in insidiās induitūm.

4. longum est] θά ἔπαιρνε μεγάλο μῆκος (= longum esset « μακρὸν ἢν εἴη »). hoc unum] τοῦτο (καὶ) μόνο. ex quo] = ut ex eō... possit. quantus ille fuerit] παρακείμ. ὑποτακτ., ἐπειδή εἶναι πλάγια ἐρώτηση = πόσο μεγάλος... ὑπῆρξε. quamdiu] περίπου 16 χρόνια. nemo] αὐτό εἶναι ὑπερβολή. in acie] σέ μάχη εἰς παρατάξεις (σέ ἀντίθεση πρός τή μάχη ἐκ συναντήσεως). adversus eum] (ἀπέναντι τού), ἐναντίον του, in campo] δηλ. in loco maxime idoneo proeliis = σέ ἀνοιχτή πεδιάδα πάρα πολύ κατάληη γιά μάχες.

Κεφάλαιο 6.

1. Hinc] (ἀπό δῶ· μέ σημασία χρονική). invictus] αὐτό δέν εἶναι ἔξ δλοκλήρου ἀληθινό, διότι ὁ Ἀννίβας εἶχε νικηθεῖ σέ πολλές μάχες καί μάλιστα κοντά στή Νώλα τῆς Καμπανίας. defensum] ὑπτιο α' φανερώνει σκοπό (ἀντιστοιχεῖ σέ τελική μετοχή τῆς ἐλλήν. γλώσσας). Συνδέεται μέ τό revocatus. gessit] ὑποκ. Hannibal. P. Scipionem] αὐτός ἀργότερα μετά τήν καταστροφή τοῦ Ἀννίβα ὀνομάστηκε Ἀφρικανός. fugārat] ὑπερσυντέλικος = fugaverat.

2. cum hoc] δηλ. Se i p i o n e. exhaustis facultatibus] ἀφαιρ. ἀπόλ. αἰτιολ. quo] = ut eō γιά νά... congrederetur] συμπλήρ. cum Romanis. convenerunt] ἵδες Λεξιλ. convenio.

3. post id factum] (ούσ.) = quo facto· ἵδ. Ἀμίλκ. 1, 2. paucis diebus] = non ita multis diebus. apud Zamam] ἵσως δχι μακριά ἀπό τή Σίκη. incredibile] χαρακτηρίζει τήν ταχύτητα τῆς φυγῆς, δηλ. εἰς τό Hadrumetum pervenit. Hadrumetum] αὐτό

ἀπεῖχε ἀπό τή Ζάμα 100.000 ρωμαϊκά βήματα (περίπου 150 χιλιόμ.). ab] ἡ πρόθεση εἶναι ἀναγκαία, ἐπειδή δρίζεται ἡ ἀπόσταση (milia passuum trecenta [444.000 μέτρα] ἐνός τόπου ἀπό ἄλλον). 'Ο ύπολογισμός τῆς ἀποστάσεως διαφέρει πολύ ἀπό τήν πραγματικότητα.

4. quos] = s e d e o s ἀλλά αὐτούς. effūgit] προκυ. Hadru-meti] (γεν. τοῦ τόπου) στό 'Αδρύμητο. e fuga] προσδιορίζει τό collegit. reliquos] = τούς ὑπόλοιπους (= reliquia τά λείψανα).

Κεφάλαιο 7.

1. in apparando] (ἀπόλυτη ἡ θέση του στό λόγο), παραλείπεται τό bellum ἢ τό copias (= in apparatu belli = στήν... ἢ σχετικά μέ τήν προετοιμασία τοῦ πολέμου). usque ad... consules] = usque ad consulatum P. Suplicii (et) G. Aurelii.

2. his... magistratibus] (ἀφαιρ. ἀπόλυτη) = his c o n s u l i b u s . qui (u t i i) agerent... donarent... peterent = γιά νά... cum iis] δηλ. Karthaginiensibus : cum iis καὶ ὅχι se-cum, ἐπειδή οἱ πρέσβεις ὅμιλοιν γιά λογαριασμό τῶν Καρχηδονίων καὶ ὅχι γιά δικό τους λογαριασμό πρβλ. πιό κάτω eorum ἀντί sui. ob eamque rem] τό que ἀνήκει στήν πρόθεση = et ob eam rem. coronā aureā] (ἀφαιρ. δργαν.): Αὐτό ἦταν σημάδι τῆς ἀξίας καὶ τῆς νίκης. eos] δηλ. senatum populumque R o m a n u m. eorum] ἀντί suos, δηλ. τῶν Καρχηδονίων. Fregellis] (ἀφαιρ. πού φανερώνει τή στάση στό τόπο) = στίς Φρεγέλλες. essent] (γιά νά) μείνουν, κρατηθοῦν σέ...

3. his] = legatis Karthaginiensibus (δοτ.). ex] ἡ πρόθ. φανερώνει συμφωνία, ίδες 'Αμ. 3, 1. quo loco rogarent, futuros] δηλ. = eo loco futuros (esse) quo (loco) rogarent (u t e s-s e n t). remissuros] ἐνν. se esse. Tό ὑποκείμενο se βγαίνει ἀπό τό responsum est (a Romanis, δηλ. Romani responderunt). quod... haberent] διότι οἱ Καρ... εἰχαν. foret] = esset. nomini Romano] ἐντονότερο ἀπό τό Romanis ἢ populo Romano. etiamnum] ἀντί τοῦ etiamtum.

4. responso... cognito] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. domum] στήν πατρίδα, στήν Καρχηδόνα. revocārunt] = revocaverunt. huc] = domum. ut] σύνδ. χρον. (ἀμέσως μόλις). 'Η σύνταξη : anno secun-

do et vicesimo postquam imperator fuerat, rex factus est (δηλ. 221 π.Χ. - 199 π.Χ. = 22 χρόνια). γιά τό rex ίδες Λεξιλόγ. ut] ὅπως ἀκριβῶς. Romae] στή Ρώμη.

5. pari diligentia] (ἀφαιρ. ίδιότ.) = se pariter diligentem. pari ac] μέ τήν ίδια καί... (ίδες Λεξιλόγιο λ. par). effecit ut] ή σύνταξη : effecit ut ex novis vectigalibus non solum esset pecunia quae (= u t e a γιά νά...) penderetur (γιά πληρωμή) sed etiam superesset, quae... (= u t e a) reponeretur (γιά ἀποταμίευση). ex vectigalibus] ή πρό. φανερώνει τήν αἰτία, ἀπό τήν ὅποια προέρχεται κατι. eset] (γιά νά) ὑπάρχει. ex foedere] σύμφωνα μέ τή συνθήκη. superesset] ὑποκ. pecunia.

6. consulibus] (ἀφαιρ. ἀπόλ.) ὅταν ἦταν ὑπατοι. — Roma] ἀφαιρ. δείχνει τήν κίνηση ἀπό τόπο, ἀπό τή Ρώμη. Karthaginem] στήν Καρχηδόνα (αἰτ. δείχνει τήν κίνηση γιά κάποιο τόπο). hos] (leg a t o s) ὑποκείμ. τοῦ missos (esse). ratus] μετοχ. παρακμ. μέ σημασία ἐνεστώτα = νομίζοντας. exposendi gratiā] ή γενική τοῦ γερούνδιου μπροστά ἀπό τό gratiā ή causā φανερώνει τό τελικό αἴτιο. priusquam... daretur] προτοῦ... δοθεῖ. senatus daretur] ίδες Λεξιλ. ρ. do. ascendit] συνηθέστερα χρησιμοποιεῖται τό cōscendit.

7. perfugit] κατέφυγε. re palam factā] ἀφαιρ. ἀπόλυτη = re cognitā ή nuntiatā. Tό palam στή θέση κατηγορουμένου. quae... comprehendenter] = eius generis ut (γιά νά) eae comprehendenter. si possent consequi] (ἐνν. e u m), ἐάν μποροῦσαν νά τόν προφθάσουν. publicārunt] (παρακμ.) = publicaverunt.

Κεφάλαιο 8.

1. quarto anno] ίδ. 'Αττ. 22, 3. domo] ἀπό τήν Καρχηδόνα. Africam] ἀντί in Afr. si forte] (ἐάν κάποτε) ὃν τυχόν... μέ τήν ἐλπίδα ἵσως ὅτι θά... Antiochi] γεν. ἀντικειμ. 'Ο 'Αννίβας ἔλεγε στόν 'Αντίοχο ὅτι χρειάζονταν μόνο 10.000 πεζοί, 1.000 ἵπποις καί 100 πλοια. in] ἐναντίον. hue] = in fines Cyrenaeorum. spe fiduciaque] ἀπό ἐλπίδα καί ἐμπιστοσύνη πρός τόν...

2. ubi] σύνδ. χρον. eādem quā... poenā] ἀφαιρ. absentem] ἀπόντα· ἐπομένως ἐρήμη. illi] ὄνομ. πληθ. = Hannibal et Mago. desperatis rebus] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. cum] σύνδ. χρον. ἀφοῦ. naufra-

gio] ὑπονοεῖται μέ σχῆμα ζεῦγμα τό periisse (ρ. pereo). a servulis] ποιητ. αἴτιο. ipsius] ἀντί suis ή suis ipsius (δηλ. Magonis), τῶν ἴδιων αὐτοῦ. interfectum] ἐνν. esse. Ἡ ἔξαρτηση ἀπό τό scriptum reliquerunt, ἴδες Λεξιλ. λ. relinquo.

3. autem] δέ, ἀλλά. in gerendo bello... in suscipiendo] ἐνν. bello = κατά τή διεξαγωγή τοῦ πολέμου... κατά τήν ἀνάληψη τοῦ πολέμου. consiliis eius]. 'Ο 'Αννίβας μιά καὶ μόνη γνώμη εἶχε, νά καταπολεμηθοῦν οἱ Ρωμαῖοι μέσα στήν 'Ιταλία. eius] τοῦ 'Αννίβα. insti-tuerat] (συμπλήρ. parere consiliis). 'Ο 'Αντίοχος εἴτε ἐπειδή πείσθηκε ἀπό ἀλλοῦ εἴτε γιατί τόν παρακινοῦσε ή ματαιοδοξία του δέν ἄκουσε τίς συμβουλές τοῦ 'Αννίβα καὶ πολέμησε στήν 'Ελλάδα, δπου νικήθηκε τό ἔτος 191 π.Χ. στίς Θερμοπύλες ἀπό τόν 'Ακίλιο Γλα-βρίωνα. propius Tiberi] (ή δοτ. μέ τό propius εἶναι σπανιότερη ἀπό τήν αἰτιατική) = propius Romae (δοτ.) δηλ. στήν 'Ιταλία. dimicasset] = dimicavisset. 'Ο ὑπερσυντ. τῆς ὑποτακτικῆς φανε-ρώνει τό ἀπραγματοποίητο στό παρελθόν. quem] (Antiochum) = (ἀλλά) αὐτόν.

4. paucis navibus] δοτ. στό praefuit. in Asiam] = στή (Μι-κρά) 'Ασία. in Pamphylio mari] κοντά στίς ἐκβολές τοῦ Εύρυμέ-δοντα. in quo] = in qua re. ipse] αὐτός δ ὸδιος. quo cornu] ἀφαιρ. ὅργαν. = eo cornu in quo. rem gessit] = pugnavit πολέμησε. Τή διοίκηση τῆς ἀλλης πτέρυγας τήν ἐμπιστεύτηκε σέ κάποιον ἀπό τή Συρία, πού ἔξαιτιας τῆς προδοσίας του ή νίκη στράφηκε πρός τό μέρος τῶν Ροδίων.

Κεφάλαιο 9.

1. fugato] (ἀφαιρ. ἀπόλ.). 'Ο 'Αντίοχος, ἀφοῦ νικήθηκε κοντά στό ὄρος Σίπυλο τῆς Μαγνησίας στή Μικρά 'Ασία, ἀνέλαβε ἔκτός ἀπό τους ἄλλους ὄρους νά παραδώσει καί τόν 'Αννίβα. verens ne] ἐπειδή δ 'Αννίβας φοβόταν μή (πως), μή θέλοντας νά... dederetur] δηλ. Romanis, quod] τό ὄποιο, δηλ. ή παράδοση. sui] ἴδες Λεξιλ.-λ. potestas. Cretam] στήν Κρήτη. ut] γιά νά: ή σύνταξη : ut ibi cōsideraret quo (quem in locum σέ ποιό μέρος) se conferret θά μποροῦσε νά ζητήσει καταφύγιο.

2. nisi [= si non. quid] = aliquid. de qua] δηλαδή pecuniā. Νά συσχετιστεῖ μέ τό exisse famam.

3. plumbo... auro... argento] ἀφαιρ. τῆς ψληγ. summas] (ἐνν. amphoras) = τήν ἐπιφάνεια, « τό ἄνω μέρος ». praesentibus principibus] (ἀφαιρ. ἀπόλυτη) = ὅταν ἥταν παρόντες οἱ... suas... sua]. Τέθηκε suas... sua, ἐπειδή ἀναφέρεται στόν Ἀννίβα. illorum his] καὶ τά δύο ἀναφέρονται στοὺς Γορτύνιους καὶ στοὺς principes. inductis] ἀφαιρ. ἀπόλ. χρονική. domi] (πτώση τοπική). Ἐάν αὐτή ἡ λέξη εἶχε ἔξαρτηση ἀπό τό in propatulo, ἐπρεπε νά χρησιμοποιηθεῖ ὁ τύπος τῆς γενικῆς domus (κατά τήν τέταρτη κλίση).

4. magnā curā] ἀφαιρ. τροπ. inscientibus iis] ἀντί iis ὁρθότ. se = χωρίς αὐτοί νά τό γνωρίζουν. nē tolleret... duceret] ἐνν. eas (δηλ. amphoras) γιά νά μή σηκώσει καὶ μεταφέρει.

Κεφάλαιο 10.

1. conservatis... illusis] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. rebus] = fortunis, pecuniā. Poenus] ἐπίτηδες χρησιμοποιεῖ αὐτό στή θέση τοῦ Hannibal, ἐπειδή ἀπό παλιά οἱ Καρχηδόνιοι φημίζονταν ως πονηροί καὶ δόλιοι ὅπως οἱ Κρητικοί. Ο Ἀννίβας, ἀφοῦ τοὺς ἔξαπάτησε, ἐφάρμοσε στήν πράξη τήν παροιμία « πρὸς Κρῆτα κρητίζειν ». pervenit] παρακμ. exacuit] πιό ἔντονο ἀπό τό excitavit. neque... quicquam egit] τό egit ή τό ἀντίστοιχο fecit (= ἔπραξε) μπορεῖ καὶ νά παραλειφθεῖ· πρβλ. τό « οὐδὲν ἄλλο ή ».

2. quem] = sed eum. cum] σύνδ. αἰτιολ. conciliabat... adiungebat] δηλ. ei ή illi (= Prusiae). παρατ. ἀποπειρατικός = προσπαθοῦσε (ἐπιζητοῦσε νά...). ceteros reges] δηλ. τῆς M. Ἀσίας. ab eo] = a Prusia. amicissimus] (ἐπιθετικῶς) φίλτατος. utробique] ἐπανάληψη τοῦ et mari et terra.

3. quo] = et eā re igitur. quem] = qui a ή nam eum (δηλ. Eumen). removisset] = sustulisset θά τόν παραμέριζε.

4. ad...] ή πρόθεση ad φανερώνει σκοπό. classe] ίδες Ἀμίλκ. .
 1, 3. paucis diebus] μέσα σέ λίγες ήμέρες. erant decreturi] ἔμελλαν νά... superabatur] ἥταν πιό ἀδύνατος. (ἐνν. Hannibal ab Eu-mene). cum (σύνδ. αἰτιολογ.). par] συμπλήρω. E u m e n i. quam]

(ἐνισχύει τό ὑπερθετικό plurimas = ὅσο τό δυνατό πιό πολλούς. vivas] κατηγορ. Προσδιορίζει τό colligi.

5. cum] σύνδ. χρον. die ipso, quo] τήν ἔδια ἀκριβῶς ἡμέρα. facturus erat] ἔμελλε νά... omnes ut] ἐντονότερο ἀπό τό ut omnes. unam] μόνη, μόνο. a ceteris] ἀνήκει στό se defendere. tantum satis habeant] τό tantum εἰναι πλεονασμός μέ τό satis habeant. consecuturos] ἐνν. esse. 'Η σύνταξη : (dicit) illos (δηλ. e la s- s i a r i o s) consecuturos (esse) facile id.

6. rex] προηγεῖται αὐτή ἡ λέξη, γιά νά δηλωθεῖ μεγαλύτερη ἐγγύτεσθη μέ τό ceteris. in qua] ἡ πρόθεση in περιττεύει. facturum] ἐνν. esse. 'Η σύνταξη : (dicit) se facturum (esse) ut scirent in qua nave rex veheretur. fore] = futurum esse. 'Η σύνταξη : pollicetur (id) fore magno praemio (praemio = δοτ. τοῦ σκοποῦ = μεγάλη ἀμοιβή). iis (qui aut cepissent aut interfecissent).

Κεφάλαιο 11.

1. cohortatione factā] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. ab utrisque] ἰδές 4, 2. quarum] δηλ. classium ἢ navium utriusque classis. daretur] ἰδές 7, 6. esset] ἤταν.

2. qui] = is a u t e m. ubi] σύνδ. χρον. regem] ἀντικείμ. τοῦ quaerere. quod] διότι.

3. solutā epistulā] ἀφαιρ. ἀπόλυτη. Τό ρ. solvo ταιριάζει μέ ἐπιτυχία. Σύμφωνα μέ τή συνήθεια πού ἐπικρατοῦσε τότε, οἱ ἐπιστολές καὶ μάλιστα οἱ μυστικές πού ἤταν κέρινα πινακίδια προσαρμόζονταν ἀνά δυό καὶ δένονταν ὀλόγυρα μέ ταινία (linum) πού διασταυρώνοταν καὶ τά ἄκρα τῆς καθώς ἐνώνονταν σφραγίζονταν μέ κερί. quae... pertinenter] χρησιμοποιήθηκε ὑποτακτική, ἐπειδή ἡ πρόταση εἰναι ἀποτελεσματική = τέτοια πράγματα, ὥστε... eum] τόν Εύμενη. cuius r e i] ἡ δόνομαστ. quae r e s. neque reperiebat] ἀλλά ἡ δέν εὔρισκε (χωρίς μως νά...).

4. Hannibal is] γεν. ὑποκειμενική. universi] ἰδές 10, 5 : omnes. quorum] = horum a u t e m. fuga] ἀφαιρ. ὄργαν. praeidia] = castra nautica (ἰδές κατωτ. § 6). cum] σύνδ. αἰτιολ.

5. in] εἰς, ἐναντίον. conici coepita sunt] (ἀπό τούς ἀνθρώπους τοῦ Ἀννίβα) ἀρχισαν νά φίγονται. 'Ο τύπος coepitus sum χρησιμο-

ποιεῖται, ὅταν τό ἀπαρέμφ. ἔχει (ἐδῶ τό conici) παθητική σημασία. iacta] = cum iacerentur, ἐνῷ ρίχνονταν. neque... poterat] ἀλλά δέν... ἥταν δυνατό. quare... fieret] γιατί... intellēgi (σάν ἀπρόσωπο). Πρέπει ἀπό τό pugnantibus νά ἐννοηθεῖ τό a pugnantibus.

6. oppletas] ἐνν. esse. serpentibus] ἀφαιρ. τῆς ὕλης. Προσδιορίζει τό oppletas. cum] σύνδ. αἰτιολογ. vitarent] ἐπρεπε νά, ὅφειλαν νά... ἰδές 9, 1 : conferret. puppes] στήν περίπτωση στρατιωτῶν θά χρησιμοποιοῦσε t e r g a.

7. consilio] = dolo. Μεταχειρίστηκε τέχνασμα, ἐπειδή ἀριθμητικά ἥταν κατώτερος· ἰδές 10, 4 : superabatur. arma] = exercitum. Ἡ λέξη χρησιμοποιήθηκε σκόπιμα γιά νά δηλωθεῖ ἡ ὑπεροχή τοῦ ἐχθροῦ ὅχι μόνο σέ ἀριθμό ἀνδρῶν, ἀλλά καί σέ πολεμική προετοιμασία. alias] ἐπίρρ. pedestribus] = terrestribus. Αύτά σέ ἀντίθεση μέ τούς classiarios· ἰδές 10, 5. prudentiā] ἀφαιρετ.

Κεφάλαιο 12.

1. dum gerentur] ἐνῷ γίνονταν (αύτά). accidit] παρακμ. legati] χωρίς ἀμφιβολία ὅχι οἱ πρέσβεις τοῦ Προυσίου, ἀλλά οἱ πρέσβεις τοῦ Εὐμένη, ἀφοῦ ἥρθαν στή Ρώμη, ἐπεισαν τή Σύγκλητο νά ζητήσει τήν ἔκδοση τοῦ Ἀννίβα. Romae] = στή Ρώμη. apud] στό σπίτι τοῦ... consularē] = qui consul fuerat. ibi] = in cena. mentione factā] μετοχή ἀπόλυτη = ἀφοῦ ἔγινε ἀναφορά. eum] = Hannibalem. in Prusiae regno] αύτό ἐγνώριζε ἡ Σύγκλητος.

2. qui... existimarent] = cum ii (ἐπειδή...). Οἱ πρέσβεις, σύμφωνα μέ ἄλλους συγγραφεῖς, εἶχαν σταλεῖ μέ ὅλλο σκοπό. Hannibale vivo] ἀφαιρ. ἀπόλ. se] (αἰτ. πληθ.) ὑποκείμ. τοῦ futuros (e s s e). sine insidiis] χωρίς ἐπιβουλή, ἀσφαλισμένοι. Οἱ Ρωμαῖοι φοβόνταν τόν Ἀννίβα δπως τή φωτιά, μολονότι ἥταν γέρος καί ἔξοριστος. qui²] q u i p p e qui = ἐπειδή αύτοί. inimicissimum suum] τό μεγαλύτερο ἐχθρό τῶν Ρωμαίων. secum] κόντα του (στόν Προυσία). Ἡ se ἀναφέρεται στό πλησιέστερο ὑποκείμενο, δηλ. στό ὑποκείμενο τοῦ haberet. sibique] = sed Romanis. Tό que = ἀλλά. dederet] ἔξαρτηση ἀπό τό ἐννοούμενο ut, πού περιέχεται στό προηγούμενο ne = ut. que sibi (= legatis ἡ patribus conscriptis) eum dederet.

3. negare] (χωρίς ἔξαρτηση) = νά ἀπαντήσει ἀρνητικά. illud]

μόνο αὐτό, δηλ. ne... postularent. recusavit] ἵδες Λεξιλόγιο· δπως λένε ἄλλοι, πράγμα ἀπίθανο, μάταια ἴκετευτικά παρακάλεσε. id] ὑποκ τοῦ fieri (= ut fieret). a se] ποιητ. αἴτ. = a Prusia· πρβλ. κατ. a rege. quod] τό δποῖο. esset] (κατά τή γνώμη του) ἥταν. ipsi] = legati. comprehendenterent] ὑποτ. προτρεπτική πού ἰσοδυναμεῖ στόν εὐθύ λόγο μέ προστακτ. 'Ο εὐθύς λόγος : comprehendite, si potestis, inventuros (e s s e). Τό ὑποκείμ. eos ἦ (illos). Τό locum... inventuros ἔξαρταται ἀπό τό ἐννοούμενο dixit. 'Ο Προυσίας ἥταν συγχρόνως δειλός καὶ ὑποκριτής. in castello] αὐτό δνομαζόταν Λίβυσσα. muneri] ὡς δῶρο. ἵδες 10, 6 : praemio, exitus] αἴτ. πληθυντ. Λεγόταν δτι εἶχε ἔφτα ὑπόγειες ἔξόδους. haberet] ὑποκείμ. Hannibal. usu] ἀφαιρ. (ἦ δοτ. ἀντί usui) · ἵδ. Λεξιλ. λ. usus.

4. cum] σύνδ. χρον. ab ianua] συνάπτεται μέ τό prospiciens. plures praeter consuetudinem] περισσότερες ἀπό τό συνηθισμένο. qui] = et is, tunc is (δηλ. Hannibal). ei] δηλ. puer. sibi] = Hannibali. num] εἰσάγει πλάγια ἔρωτηση = ἄρραγε, ἔαν.

5. cum... renuntiasset... ostendisset...] ἀφοῦ... (τί εἶχε ἵδει quid vidisset). occupatos] ἐνν. esse. sensit] ὑποκ. Hannibal. factum] ἐνν. esse. se] ὑποκ. τοῦ peti. Μπῆκε στήν ἀρχή, ἐπειδή τούτης εται. neque... esse retinendam] καὶ δτι δέν ἥταν δυνατόν αὐτός νά... (καὶ δτι δέν ἔπρεπε αὐτός νά...). quam] = hanc autem (ἐνν. vitam). alieno] = aliorum. virtutum] τῶν ἡρωϊκῶν ἔργων. 'Ο πληθυντ. χρησιμοποιήθηκε, ἐπειδή ὑπονοοῦνται διάφορες περιστάσεις, στίς δποῖες φανερώθηκε ἡ ἀνδρεία του. Secum] μαζί του. Λέγεται δτι τό δηλητήριο τό εἶχε μέσα στό δαχτυλίδι του. consuērat] = consueverat] = ἵδ. consuesco.

Κεφάλαιο 13.

1. variisque] τό -que = καὶ μάλιστα. adquievit] δηλ. morte (εὐφημισμός, δπως τό δικό μας « ἀνεπαύθη » δηλ. πέθανε). septuagesimo] κατά προσέγγιση, ἐπειδή, σύμφωνα μέ ὅσα ἀναφέρει παραπάνω (κεφ. 2, 3 καὶ Hm 3, 1), πέθανε, πράγμα πού εἶναι καὶ πιό πιθανό σέ ἡλικία 63 χρόνων. mortuum] ἐνν. ε u m esse... in annali suo] ἐνν. lib r o. Αὐτό δημοσιεύτηκε τό ἔτος 47 π.Χ. καὶ περιλά-

βαινε τήν ιστορία τῆς Ρώμης ἀπό τις ἀρχές μέχρι τό 54 π.Χ. (ἰδέες β. Ἀττικοῦ 18, 1 - 2). scriptum] ἰδέες 8, 2.

2. atque] ἀκόμη, καὶ μάλιστα. tantus] τό tantus ὕστερα ἀπό τό hic ἐρμηνεύεται ἐδῶ μέ τό μεγάλος. districtus] ἂν καὶ ἥταν... nonnihil] ἀρκετά πολύ. temporis] γεν. διαιρετική. litteris] (δοτ.) στά γράμματα, στή συγγραφική. sunt] ὑπάρχουν. confecti] = scrip-
t i. in eis] ἀνάμεσα σ' αὐτούς. ad Rhodios] ἐνν. liber.

3. huius] = Hannibal. Ἡ ἔξαρτηση ἀπό τό belli gesta (= res gestas). memoriae] δοτική. ex eis] ἀπό αὐτές, duo] (κυρίως) δυό. simul] ἐνν. cum Hannibale. fortuna] ἡ εὐτυχία. doctore] κατηγορ.

4. ....

K A T Ω N

Κεφάλαιο 1.

1. M. Cato] 234 - 149 π.Χ. ortus municipio Tusculo] = ortus ἡ oriundus (a) Tusculo καταγόμενος ἀπό τό Τοῦσκλο, κατά τήν πατρίδα Τουσκουλανός. adulescentulus] (ὅταν ἥταν) πάρα πολύ νέος. in Sabinis] = in finibus Sabinorum ἡ in agro Sabino. quod] διότι. in consulatu] ἰδέες καὶ 11, 4. in concursu. censuraque] = et in censurā. ut] ὅπως ἀκριβῶς. in foro que] τό -que ἀνήκει κυρίως στήν πρόθεση = et in foro. πρβλ. Ἀνν. 3, 4 : Italiamque. esse] = versari νά εἶναι, νά περνᾶ τόν καιρό του (ἀσκούμενος στή δικανική καὶ στήν πολιτική).

2. annorum] γεν. τῆς ἰδιότητας (ἰδέες Ἀμίλκ. 3, 1) στό cum esset (= ὅταν ἥταν) πού ἐννοεῖται. decem septemque] septendecim. Αὕτη ἡ ἡλικία καθοριζόταν ἀπό τό νόμο γιά τήν ἔναρξη τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας. consulibus] ἀφαιρ. ἀπόλυτη = ὅταν ἥταν ὑπατοι... ut] σύνδ. χρον. (ἀμέσως) μόλις. magni] πάρα πολύ. apud Senam] ἡ μάχη κοντά στή Σήνη εἶναι πιό γνωστή ὡς μάχη τοῦ Μεταύρου (207 π.Χ.).

3. P. Africano] αὐτός τότε δέν εἶχε ἀκόμη ὄνομαστεῖ Ἀφρικανός. consuli] κυρίως σέ ἀνθύπατο μέ ἔχουσία ὑπάτου (204 π.Χ.).

cum quo] = quocum, cum e o t a m e n. pro] ἀνάλογα πρός. perpetua... vitā] ἀφαιρ. χρον. discessit] δικαιολογία τῆς διαφωνίας ἀναφέρεται τό δτι ὁ Κάτων θαύμαζε τό Φάβιο Μάξιμο, τόν ὅποιο δέν ἀγαποῦσε ὁ Σκυπίων, γι' αὐτό καὶ ἐπιθυμοῦσε νά τοῦ μειώσει τή δόξα. plebei] (γεν. τοῦ plebes) ἀντί plebis (δονομ. plebs). Σ' αὐτούς τούς χρόνους ὑπῆρχαν δύο aediles curules καὶ δύο aediles plebei (γεν. ἡ plebi) [ἀπό συναίρεση τοῦ plebei].

4. praetor] ώς στρατηγός, (ὅταν, ἐνῶ ἥταν). ex qua] νά το συνδέσεις μέ τό deduxerat (ἐν. R o m a m). quod] αἰτιατ. Ἀναφέρεται στά προηγούμενα. minoris] ἡ ἀφιένη τοῦ Ἐννίου στή Ρώμη ὁφειλόταν περισσότερο στήν τύχη παρά στήν ἀγάπη τοῦ Κάτωνα πρός τήν ποίηση, τήν ὅποια καὶ περιφρονοῦσε. 'Ο "Ἐννιος ἔγινε αἰτία νά ἀγαπήσουν οἱ Ρωμαῖοι τά γράμματα καὶ τό ὠραῖο. quam] ἡ. amplissimum] αὐτή ἡ λέξη ἔχει σχέση μέ τήν ἔξωτερην μεγαλοπρέπεια τῶν θριάμβων. Sardiniensem] Ἡ πλήρης καθυπόταξη τῆς Σαρδηνίας προχρηματοποιήθηκε τό 238 π.Χ.

Κεφάλαιο 2.

1. sorte] ἰδές 1, 3. Αύτό ἔγινε κατά τή διάρκεια τοῦ ὑπατικοῦ ἔτους καὶ ὑστερα ἀπό διαταγή τῆς Συγκλήτου. provinciam] ώς ἐπαρχία. nactus] = postquam nactus est. Αύτό ἔγινε κατά τή διάρκεια τῆς ὑπατείας του (ἰδές καὶ 2, 2 : consulatu peracto). ex] ἡ πρόθεση φανερώνει τήν αἰτία, ἀπό τήν ὅποια προέρχεται κάτι.

2. cum] σύνδ. αἰτιολογ. diutius] περισσότερο καιρό (ὅσο ἐπέτρεπε ὁ νόμος). cuius] ἀναφέρεται στό consulatu καὶ στό quaestor. ipse] αὐτός ὁ ἴδιος. neque] = s e d non (ἀλλά δέν). per senatum] = ἐπειδή ἐμπόδιζε ἡ Σύγκλητος, πού συνήθως ἀποφάσιζε γιά τήν τύχη τῶν ἐπαρχιῶν. cum quidem] ἐνῶ ἀληθινά. quod] τό quod δικαιολογεῖ τό neque efficere potuit. qua ex re] γι' αὐτό. privatus] κατηγορούμενο· ἀντί δηλ. νά πάει ώς ἀνθύπατος νά διοικήσει ἐπαρχία. potentia... iure] ἀφαιρ. δργαν. in urbe] μέ τή λέξη τούρbs κυρίως ἐννοοῦσαν τή Ρώμη.

3. censor] ἡ ἀρχή τοῦ τιμητῆ, ἡ τιμητεία, ἀκολούθησε στήν ἱεραρχία τήν ὑπατεία καὶ τή στρατηγεία, ἀλλά μέ τόν καιρό ἔγινε τό πιό τίμιο ἀπό τά ἀξιώματα τῆς ἐλεύθερης πολιτείας (δηλ. τῆς προαυ-

τοκρατορικῆς Ρώμης). severe praefuit] ἀπό δῶ καὶ ἡ ἐπωνυμία Censorius· ἰδές 1, 1. in... nobiles] ἔδιωξε μερικούς ἀπ' αὐτούς ἀπό τή Σύγκλητο. novas] ἐνῶ ἡ ἀνωτάτη τάξη ἑτοίμασε κακή ὑποδοχή στά μέτρα πού τιμωροῦσαν τήν πολυτέλειαν, ἀντίθετα ὁ λαός τά ἐπιδοκίμασε καὶ ἀνήγειρε πρός τιμήν του ἀνδριάντα μέ δραία ἐπιγραφή. in] ἐναντίον. animadvertisit] ἡ ἐπιτίμηση τῶν τιμητῶν λεγόταν animadversio ἡ nota censoria. quā re] γιά νά (ἀντί quibus rebus) = u t e ā r e. luxuria] αἰτία αὐτῆς ἦταν ὁ πλοῦτος πού συγκεντρώθηκε στή Ρώμη ἀπό τούς νικηφόρους πολέμους.

4. circiter annos octoginta] ὁ Κάτων ἔφθασε σέ ήλικια 85 χρόνων. Αύτό πού λέγεται ἐδῶ εἶναι κάπως ὑπερβολικό καὶ πρέπει νά θεωρηθεῖ σάν νά ἀναφέρεται σέ χρονική περίοδο μόνον τοῦ δημόσιου βίου του. ad extremam aetatem] σέ βαθύτατα γεράματα κατηγόρησε τό Γάλβα. a multis] ποιητ. αἴτιο· λέγεται ὅτι 44 φορές (ἡ ὅπως λένε ἄλλοι 50) ὁδηγήθηκε στό δικαστήριο καὶ ἄλλες τόσες φορές ἀθωώθηκε. non modo nullum... sed] δχι μόνο· καμία... ἄλλα ἀντίθετα.

Κεφάλαιο 3.

1. in omnibus rebus] σέ κάθις πράγμα, σέ ὅλα. singulari industria] ἀφαιρετ. ίδιότητας. et-et-et-et-et-] πολυσύνδετο. Μπορεῖ νά μεταφραστεῖ μόνο τό τελευταῖο et. agricola] ἔγραψε μάλιστα καὶ ἀπό Ἑλληνικές πηγές καὶ σύγγραμμα γεωπονικό de re rustica ἡ de agricultura («περί γεωργίας »), αύτό εἶναι τό μόνο ἀπό τά συγγράμματα τοῦ Κάτωνα πού σώζεται ἀκέραιο καὶ εἶναι τό ἀρχαιότατο πεζό λατινικό ἔργο. peritus iurisconsultus] = iuris peritissimum. Διέπρεψε νές ρήτορας στά δικαστήρια. imperator] στρατηγός. 'Ο Κάτων ὅταν ἦταν ὕπατος κυρίεψε μεγάλο μέρος τῆς Ἰσπανίας, ἔπειτα δέ συντρόφεψε στήν 'Ελλάδα τόν ὕπατο Γλαβρίωνα καὶ τοῦ φάνηκε πολύ χρήσιμος στήν ἀπόκρουση τοῦ Ἀντίοχου (ἰδές καὶ Hn 8, 3 : Thermopylis.). probabilis orator] ὁ Κάτων γιά τήν ἐποχή του ἦταν ρήτορας δόκιμος, ἀξιος γιά ἐκτίμηση. cupidissimus litterarum] (γενική ἀντικειμεν.) = πολύ φίλος τῶν γραμμάτων.

2. senior] σέ προχωρημένα γεράματα. 'Ο Κάτων πολύ ἀργά πῆρε στά χέρια του βιβλίο, ἐπειδή θεωροῦσε τήν 'Ἑλληνική μόρφωση ἐπιζήμια στά ρωμαϊκά ἥθη. possit] ἀντί posset. 'Εδῶ ὁ ἐνεστώτας τῆς

ύποτακτικής, ἐπειδή ἡ πράξη τῆς δευτερεύουσας προτάσεως ἔξετάζεται ἀπό τό χρόνο πού ἔγραψε ὁ Νέπως. 'Ως ίποκείμενο τοῦ possit πρέπει νά ἐννοηθεῖ τό οὐδέτερο τῆς ἀδριστης ἀντωνυμίας, στό ὅποιο ἀναφέρεται ἡ ἐπόμενη ἀναφορική πρόταση quod... de Graecis de Italicis] βρίσκονται στή θέση γενικῆς διαιρετικῆς στό οὐδέτερο τῆς ἀδριστης ἀντωνυμίας πού ἐννοεῖται (π.χ. id ἢ aliquid ἢ quiddam) quod ei fuerit incognitum = quod ille non investigaverit et scierit, πράγμα πού ἐκεῖνος δέν ἐρεύνησε καί δέν ἔμαθε. Χρησιμοποιεῖται ύποτακτική (fuerit), διότι ἡ ἔξαρτηση γίνεται ἀπό τήν ύποτακτική (possit).

3. orationes] δημοσιεύτηκαν πάρα πολλοί, γύρω στούς ἑκατόν πενήντα ρητορικοί λόγοι ἔξαιτίας τῆς μακρόχρονης καί περιπετειώδους δράσεώς του, ἐπίσης ἔξεφωνήσε πολιτικούς καί δικανικούς λόγους, ἀπό τούς ὅποιους μόνον ἀποσπάσματα σώθηκαν. historias] ιστορικό ἔργο (μέ τήν ἐπιγραφή Origines). sunt] ύπάρχουν. primus] ἐνν. liber. unde orta sit] τάς « Κτίσεις ». omnes] δηλ. libros. origines] «Ἀρχάς ». 'Ονομάστηκαν ἔτσι, εἴτε διότι περιέγραψε τίς κτίσεις, δηλ. τήν ἀρχήν καί τό χτίσιμο πάρα πολλῶν Ἰταλικῶν πόλεων (βιβλ. ΙΙ. ΙΙΙ.), εἴτε διότι ἀπό τήν ἀρχήν (ab origine) πραγματεύτηκε τήν ιστορία τῆς πατρίδας. Αύτό τό ἔργο ἦταν ὅχι μόνο τό πιό ἀρχαῖο λατινικό ιστορικό ἔργο, ἀλλά καί τό πρῶτο ἀξιόλογο δημιούργημα τῆς ρωμαϊκῆς πεζογραφίας. Δυστυχῶς δύμως δέ σώθηκε. est] ύπάρχει, περιέχεται, περιλαμβάνεται.

4. reliqua bella] τούς πολέμους πού ἔγιναν ὕστερα ἀπό τό δεύτερο Καρχηδονιακό πόλεμο. diripuit] αὐτός, μολονότι ἔγγυήθηκε (τό 150 π.Χ.) τήν ἀσφάλεια τῆς ζωῆς 30.000 Λυσιτανῶν, γιά νά πεισθοῦν παραδοθοῦν, διέταξε, ἄλλους μέν ἀπ' αὐτούς νά τούς σφάξουν, ἄλλους δέ νά τούς πουλήσουν (ἀτιμητοπειριφορά). 'Ενω κατηγορήθηκε ἀπό τόν Κάτωνα ἀθωώθηκε καί δεύτερη ἀτιμία. atque] καί λοιπόν. non nominavit] δό Νέπως μνημόνευσε τούς ἀρχοντες οἱ ὅποιοι κάθε φορά στέλνονταν στίς ἐπαρχίες μόνο μέ τίς λέξεις πού φανέρωναν τό ἀξίωμά τους (π.χ. consul, praetor, κλπ.). res] αἰτ. πλήθ. τά γεγονότα. in eisdem] δηλ. libris. viderentur] (πλαγία ἔρωτηση στό exposuit). ἀναφέρεται σέ κάθε τι πού ἦταν ἀξιοθέατο (π.χ. τόποι, μνημεῖα, κλπ.). admiranda] ἀξια νά θαυμάζονται. Διηγέται π.χ. γιά τούς πολύ παχεῖς χοίρους τῶν Ἰνσούβρων τῆς Gallia cisalpina,

γιά βουνό ἀπό ἀλάτι στήν 'Ισπανία κ.τ.τ. in quibus] ἐνν. libris.
5. ....

ΑΤΤΙΚΟΣ

Κεφάλαιο 1.

1. ab] ἡ πρόθεση φανερώνει τή μακρινή καταγωγή. 'Ισχυριζόταν
ὅτι καταγόταν ἀπό τὸν Pompus, γιό τοῦ Νομᾶ. perpetuo] συνάπτεται
μέ το obtinuit. equestrem] ἵππικό. Καὶ δύμας μποροῦσε νά γίνει
συγκλητικός, ἐάν ζήθειε πρωτύτερα νά ἀποκτήσει δημόσια ἀξιώματα.

2. usus] ἰδές 'Ανν. 13, 3 τέλ. ut tum erant tempora] δόσο γιά
τήν ἐποχή του. filium erudivit] δηλ. erudiendum curavit
(= φρόντισε γιά τή μόρφωση τοῦ γιοῦ).

3. erat in puero] στό νεανία ἦταν, εἶχε ὁ νεανίας. quae tra-
debantur] (ἀντικείμ. τοῦ acciperet καὶ pronuntiare) = κάθε τι
πού παραδίνεται, διδάσκεται suavitas oris (ὄνομαστ. os) atque vo-
cēs] τῆς προφορᾶς καὶ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. Καὶ τά δυό βοηθοῦσαν
στήν καλή ἀπαγγελία. (excellenter pronuntiare). clarius... quam...
possent] = λαμπρότερα παρά δόσο (θά 'ταν δυνατό νά ὑποφέρουν).

4. quo] ἀντί quorum. filius] δηλαδή ὁ γιός τοῦ ὄνομαστοῦ
στρατηγοῦ Γάιου Μάριου. quos] = καὶ δύμας αὐτούς. devinxit] ἐνν.
sibi. fuerit] ὑπῆρξε.

Κεφάλαιο 2.

1. pater] ἦταν τραπεζίτης. decessit] ἐνν. de vitā. adulescentu-
lus] νέος (23 χρόνων). plebēi tribunus] (πού ἦταν) δήμαρχος.
Γιά τό plebei ἰδές Κάτων. 1, 3. namque] δικαιολογεῖ τό affinitatem.

2. interfecto Sulpicio] μετοχή ἀπόλυτη χρον. = ὕστερα ἀπό τό
φόνο τοῦ Σουλπ. vivendi] facultatem vivendi. quin] = χωρίς νά...
dissociatis animis] μετοχή ἀπόλυτη αἰτιολογική = ἐπειδή... cum]
χρον. ἐνῶ. studiis] δοτ. στό obsequendi. Athenas] στήν 'Αθήνα. 'Η
'Αθήνα ἀνῆκε πιά στούς Ρωμαίους μέ τις ἐνέργειες τοῦ Σύλλα. 'Εκεῖ
ἀφοῦ ἔμεινε ἀπό τό 86 - 65 ὄνομάστηκε 'Α ττικός. iuvit] δύμας ἡ
ὑποστήριξη ἔγινε δυό χρόνια πρίν ἔρθει αὐτός στήν 'Αθήνα. adules-

centem Marium] τό νέο Μάριο. hostem iudicatum] ἐνν. patria. Παράθεση μέ ενδοτική σημασία. cuius] = διότι αύτοῦ. fugam] τῇ φυγῇ (ἔξαιτις τῆς προγραφῆς του). pecuniā] ἀφαίρ. τοῦ ὀργάνου.

3. aliquod] τό aliquod ὕστερα ἀπό τό ne εἶναι πιό ἔντονο ἀπό τό quod. eodem] στήν 'Αθήνα (ἀλλά καὶ σέ ἄλλα μέρη π.χ. στήν "Ηπειρο). hic] ἐδῶ. ita... ut... esset] ἔτσι... ὥστε νά εἶναι.

4. adulescentulo] οὐσ. opibus... inopiam (λογοπαίγνιο) μέ τά χρήματα αύτοῦ τήν ἔλλειψη χρημάτων τῶν Ἀθηναίων. cum] = κάθε φορά, ἔάν. eius] δηλ. versurae facienda. se interposuit] παρεμβλήθηκε. atque ita] καὶ ἔτσι. acceperit] (περικ. ὑποτ.) δέχτηκε. quam dictum esset] ὑποτακτ. ἀπό ἔλξη τῆς ἐγκαίσεως καὶ ἐπειδή φανερώνει κάτι ἀδριστο = ή ὅσο κάθε φορά ὁρίζοταν ή ἀπόδοση τοῦ δανείου. passus sit] παραδέχτηκε. ὑπέμεινε. debere] νά δρείλει κάποιος. Νά συμπληρώσεις eos, δηλ. Athenienses, γιατί βοηθοῦσε μέ δικά του χρηματικά μέσα.

5. indulgendo] ἀφαιρετ. γερούνδιου, γιά νά φανερωθεῖ τό ὅργανο = indulgentiā suā. neque] ἐνν. patiebatur. multiplicandis usurris] multiplicando (ἀφαιρ. ὅργ.) usuras μέ τήν ἐπισώρευση τόκων. 'Ο κανονικός τόκος ήταν τότε 1 % τό μήνα (ήτοι 12 % τό χρόνο).

6. alia] νά συναφθεῖ μέ τό liberalitate. universos] « τό δῆμο » « τό πλῆθος ». singulis] σέ καθέναν. seni] ἀντί sex ἔξι. Athenis] (ἀφαιρ. τοπ.) στήν 'Αθήνα.

Κεφάλαιο 3.

1. hic] στήν 'Αθήνα. gerebat] ὑποκείμ. Atticus. communis... par] ἐνν. esse. quo] = e o i g i t u r. honores quos pōssent] τέθηκε ὑποτακτική, ἐπειδή φανερώνεται ξένη σκέψη (ἐδῶ τῶν Ἀθηναίων) πού ἔξαρτᾶται ἀπό ἄλλη ὑποτακτική ὅπως παρακάτω κεφ. 5, 1. quēm possent. = δλες τίς δυνατές τιμές.

2. affuit] δηλ. A t h e n i s. ne] ή ἔξαρτηση ἀπό τό φ. restituit (resisto). ne... qua] = aliqua. sibi] δοτ. ήθική. absens] ὕστερα ἀπό τήν ἀναχώρησή του. aliquot] δηλ. effigies, statuas. ipsi] = Attico. Phidiae] (δοτ.) ποιό Φειδία ἐννοεῖ ὁ συγγραφέας εἶναι ἄγνωστο. "Ισως πρόκειται γιά κάποιο 'Αθηναῖο, πού κι αύτός

θά εἶχε εὐεργετήσει τήν πόλην τῶν Ἀθηναίων. locis] ἀφαιρ. τοπική. posuerunt] ὑποκ. Athenienses. hunc] τό Φειδία.

3. illud] ὑποκείμ. τοῦ ἐννοούμενου est ή fuit. quod natus est] ἐπεξήγηση τοῦ illud. quod] ὅτι δηλ. in ea... urbe] = in tali urbe (δηλ. Romae στή Ρώμη). in qua esset] = tali ut in eā... esset = σέ τέτοια πόλην στήν όποια εἶχε τήν ἔδρα της ή παγκόσμια ἔξουσία. orbis terrarum] ή ἐξάρτηση ἀπό τό imperii, πού κι αὐτοῦ ή ἐξάρτηση ἀπό τό domicilium. eandem] δηλ. urbem. Ἀντικείμ. τοῦ haberet. patriam... et domum] κατηγορ. ‘Η διαμονή του στήν Ἀθήνα ήταν τυχαία καὶ προσωρινή, γι' αὐτό ὁ Ἀττικός παρέμεινε Ρωμαῖος πολίτης. hoc... quod] hoc (ἐνν. est ή fuit) specinem prudentiae ὅτι δηλ. contulisset] ίδ. confero. doctrinā ἀφαιρ. Αὐτό σέ ἀντίθεση πρός τό naturā ίδεις 17, 3. omnes] ή omnibus (δοτ.) unus] (πλεοναστική ἐπίταση τοῦ ὑπερθετικοῦ carissimus] = μόνος πάνω ἀπό κάθε ἄλλο. ei] (= civitati Atheniensium) δοτ. στό carissimus· ίδεις καὶ 2, 3 : carissimus.

Κεφάλαιο 4.

5. tranquillatis rebus] ἀφαιρ. ἀπόλ. (χρον.), ἀφοῦ... consulibus] (ἀφαιρ.) ὅταν ήταν ὕπατοι. desiderii] (γεν. ἀντικειμ. στό dolorem) = τή λύπη τοῦ μελλοντικοῦ πόθου τους ἀπό τήν ἀπουσία του.

Κεφάλαιο 5.

1. naturā] ἀφαιρ. τῆς ίδιότητας. cuius] = sed eius ἀλλά αὐτοῦ. ut] ή σύντ. : ut benivolentiam huius, quem nemo ferre posset (μποροῦσε) ad summam senectutem (δηλ. Caecilius) sine offensione (ἐνν. huius γεν. ἀντικ.) retinuerit (διατήρησε). quem (= etsi eum). posset] σέ ὑποτακτική, ἐπειδή ή ἐξάρτηση εἶναι ἀπό ἄλλη ὑποτακτική (retinuerit). quo facto] καὶ γι' αὐτό. tulit] ὑποκ. Atticus.

2. testamento] ἀφαιρ. δργαν. adoptavit] ἀπό τότε (ἀπό τό 58 π.Χ.) δόνομαζόταν Q. Caecilius Q. f. Pomponius Atticus. dodrante — sestertium] ίδεις Λεξιλ. soror Attici] = Pomponia.

3. Q. Tullio Ciceroni] μέ τόν ἀδελφό δηλ. τοῦ ρήτορα. easque (= καὶ μάλιστα· κατά λέξη = καὶ αὐτόν τό γάμο). conciliarat] = conciliaverat. cum quo] ἀντί quocum. etiam] ἀκόμη. ut] = ita ut σέ τρόπο ὥστε. iudicari] (ἀπρόσωπα) = νά κρίνει, νά ίδει κανέις. possit] ἐνεστώτας, ἐπειδή τό λεγόμενο ἵσχυε καὶ ὅταν ἔγραψε ὁ συγγραφέας.

4. utebatur intime Q. Hortensio] ὅταν ἐπιστήθιος φίλος τοῦ... autem] δέ (πρός τούτοις). iis temporibus] δηλ. ἀπό τό 89 - 68 π.Χ. intellegi] (ἀπροσ.) = νά ἀντιληφθεῖ κανένας. inter quos] δηλ. inter eos, inter quos μεταξύ ἐκείνων πού ὑπῆρχε τόσο μεγάλος ἀνταγωνισμός δόξας. essetque] = atque (ut) esset (ὑποκείμ. εἶναι ὁ Ἀττικός). talium] τέτοιων, τόσο μεγάλων. copula] κατηγορ.

Κεφάλαιο 6.

1. in re publica] στό δημόσιο βίο. optimarum partium] = optimatum (τῆς συντηρητικῆς συγκλητικῆς μερίδας). neque tamen] = χωρίς ἐν τούτοις νά... quod] διότι. 'Η σύνταξη : quod existimabat eos, qui se dedissent his (δηλ. civilibus fluctibus) esse non magis in sua potestate quam qui iactarentur maritimis (δηλ. fluctibus). Τολμηρή μεταφορά, ἀλλά συνηθισμένη· in sua potestate] κύριοι τοῦ ἔχουτοῦ τους, σέ κατάσταση νά κάνουν δ,τι θέλουν.

2. cum] ἀν καὶ (= quamvis). capi... geri] = ἀπόκτηση... διαχείρηση. more maiorum] ἔντιμα (δπως οἱ παλαιότεροι), χωρίς δηλ. τεχνάσματα καὶ δωροδοκίες κατά τό χρόνο τῶν ἐκλογῶν, γιά νά διαφθαρεῖ τό φρόνημα τῶν ἐκλογέων καὶ νά ἔξαγοράσουν τήν ψῆφο τους. quod... possent] (ὑποκείμ. honores). 'Η ὑποτακτική γιατί φανερώνει ὑποκειμενική γνώμη. conservatis legibus] ἀφαιρ. ἀπόλυτη = μέ σεβασμό στούς νόμους. in largitionibus] (αὐτός ὁ προσδιορισμός ἀνήκει καὶ στό neque peti more maiorum] = ἀνάμεσα... σέ σπάταλους δεκασμούς... tam] ἐπιτείνει τό effusis. erepublica] πρός δφελος τῆς πολιτείας. Τό res ἐδῶ φανερώνει τά συμφέροντα τοῦ κράτους. corruptis moribus] ἀφαιρ. ἀπόλυτη (αἰτιολογ.).

3. praes - manceps] ἐγγυητής ἡ ἐργολάβος (ἐπιχειρηματίας) δφειλε κατά τίς δημόσιες μισθώσεις νά πληρώνει κάποια χρηματική ἐγγύηση ἡ τουλάχιστο νά παρουσιάσει ἀξιόχρεων ἐγγυητή.

4. praefecturas] ἐπαρχιακές διοικήσεις (πού τίς προσέφεραν ὑπατοι καὶ πραίτορες). Αὐτά τὰ ὑπουργήματα πού ἦταν πολὺ προσδο- φόρα ἦταν κατώτερα ἀπό τή legatio καὶ τήν quaestura. Sic accepit ut... sit secutus] ἔτσι δέχτηκε, ὡστε κανένα δέν ἀκολούθησε... (τυ- πικά μόνο δέχτηκε, δέχτηκε ὅχι ἐνεργά). honore] ἀφαιρ. στό contentus. qui ne quidem] ἀναφ. συμπερασμ. = πού ἦταν τέτοιος, ὡστε οὕτε... θέλησε. Cicerone]. 'Ο Κόιντος Κικέρων (ἰδέες 5, 3) ἔχρημά- τισε γιά τρία χρόνια 61 - 59 π.Χ. διοικητής τῆς ἐπαρχίας Ἀσίας. cum] ἂν καὶ (μποροῦσε). cum] ἀφοῦ (ἀρνήθηκε).

5. qua in re] = in quo ἐπειδὴ ἐνεργάντας ἔτσι. 'Αναφέρεται σέ δόλοκληρη τήν § 4. cum] αἰτιολ. criminum] αἰτιάσεων (πού μπο- ροῦσαν νά δώσουν ἀφορμή γιά κατηγορία). 'Ο Κόιντος Κικέρων π.χ. ἀπειλήθηκε στήν ἀρχή γιά παράνομη ἀργυρολογία. quo fiebat ut] γι' αὐτόν τό λόγο. cum] αἰτιολ. officio] δοτ. non timori] ὅχι σέ φόβο πρός τούς ἵσχυροτέρους του. spei] σέ ἐλπίδα καλύτερης σταδιο- δρομίας ἢ μεγαλύτερων κερδῶν. tribui] ὅτι γινόταν, διφειλόταν.

Τά Κεφ. 7 - 12 παραχείπονται.

Κεφάλαιο 13.

1. neque vero... minus... quam] ἀλλά δέν... λιγότερο... ὅσο. pater familias] = pater familiae. Tό familias εἶναι ἀρχαῖκός τύπος τῆς γεν. τοῦ ἐνικοῦ. cum] ἂν καὶ (= quamvis). illo] β' ὅρος συγκρ. = quam ille, neque tamen non] καὶ μ' ὅλα αὐτά. Tό neque non ἀντί τοῦ et κάνει πιό ἵσχυρή τήν κατάφαση. bene habitavit] εἶχε ὠραῖο σπίτι.

2. ab avunculo] ἰδέες 5, 1 καὶ 2. cuius] = eius autem αὐτοῦ δέ. aedificio —silva] (ἀφαιρ.) νά συναφθεῖ μέ τό constabat. tectum] τό μέρος ἀντί τοῦ ὅλου = domus. salis—sumptūs] γεν. διαιρ. si quid] = si aliquid. coactus est] νά συμπληρώσεις c o m m u t a r e.

3. usus est familia... optima] (ἀφαιρ.) εἶχε ἄριστη οἰκογέ- νεια. Tό νά ἔχει κανέίς ὑπηρετικό προσωπικό καὶ ὠραίους δούλους (πρβλ. κατωτ. forma) νομιζόταν τότε πολυτέλεια. utilitate - forma] ἀφαιρετ. τοῦ κατά τι. si formā] συμπλ. i u d i c a n d u m est. in eā] = in Attici familiā. anagnostae et librarii] προσδιορισμός τοῦ pueri (δοῦλοι). qui non... posset] = talis ut non... posset τέ-

τοιος, ὥστε νά μή... utrumque horum] δηλ. ἀνάγνωση καί ἀντιγραφή.
artifices] ἐνν. in eā erant.

4. horum] γεν. διαιρ. domi] στό σπίτι τοῦ Ἀττικοῦ. natum] εἶναι γνωστό ὅτι δούλοι θεωροῦνταν καί τά παιδιά τῶν δούλων. concupiscere] ὑποκ. τοῦ debet duci. quod] = id quod (ἀντικείμ. τοῦ concup.). a plurimis συμπληρ. fieri δηλ. concupisci. videoas] ὑποτακτ. δυνητική. Ἐπί ἀορίστου ὑποκειμένου χρησιμοποιεῖται τό β' ἐν. πρόσωπο = videre aliquis potest μπορεῖ κανεὶς νά ἰδει. continentis] = proprium (= ἴδιο) continentis (= συγκρατημένου). industriā] ἀφαιρ. pretio] (ἀφαιρ.) μέ ἀγορά, μέ χρήματα. parare] συμπληρ. a l i q u i d non mediōcris] = magnae. est diligentiae] τό est βρίσκεται ἐλλειπτικά χωρίς κανένα οὐσιαστικό ἀντί est signum (σημεῖο) diligentiae = προδίδει οἰκονομία.

5. elegans—magnificus—splendidus—sumptuosus] συμπλήρωσε erat.

6. nec praeteribo] νά συναφθεῖ πρός τό solitum (ἐνν. esse) πού βρίσκεται στό τέλος, τό ὅποι εἶναι στή θέση ἀντικειμένου = ὅτι συνήθως δαπανοῦσε. quamquam] μέ ὑποτακτική δέν εἶναι κλασσικό. visum iri] σπάνιος τύπος. putem] ὑποτακτ. δυνητική = putare possū. cum] μολονότι. lautus] = splendidus. domum suam] στό σπίτι του. terna milia] ἐνν. sestertium = 3000 σηστερτίων (ἴδ. Λεξιλόγ.). ex pensum ferre] ἡ λέξη expensum μένει ἀμετάβλητη (ἴδ. Λεξιλ. λ. expendo). sumptui] δοτ. τοῦ σκοποῦ (τοῦ προορισμοῦ).

7. hoc] (οὐσιαστικῶς) = αὐτό τό γεγονός. auditum] ἔξ ἀκοῆς, ἀπό φήμη. cognitum] — ἀπό προσωπική ἀντίληψη (ἴδ. Λεξιλ. cognosco). praedicamus — interfuius] ἀντί α' ἐν. προσ. familiaritatē] δηλ. cum eo (= Attico). rebus] πτώσ. δοτ. (ὑποθέσεις).

Κεφάλαιο 14.

1. acroāma] εἶδος σύστοιχου ἀντικειμένου στό audīvit. Σ' αὐτό τό χωρί πρόκειται μόνο γιά τούς ἀναγνῶστες, ὅπως φανερώνει τό πιό κάτω quam anagnosten = praeter anagnosten. nos quidem] = ego quidem ἐγώ τουλάχιστο. aliquā] ὅχι, ullā, ἐπειδή τό non umquam sine ἰσοδυναμεῖ μέ τό semper cum. apud eum] σπίτι του.

cenatum est] (ἀπρόσ.) = ἐδείπνησαν. animo] ἀφαιρ. πνευματικά.

2. eos... quorum] = tales ut eorum. abhorre rent] ὑποτακτική, ἐπειδή ἡ πρόταση ἔχει ἀποτελεσματική σημασία. a suis] νά συμπληρώσεις μέ τό moribus. cum] ἀν καί (= quamvis). accessio] αὐτό συνέβη ἐξαιτίας τῆς κληρονομίας. tantā] ἀφαιρ. ut se gesse rit — vixerit — steterit] νά μεταφράσεις μέ ἀρίστους = ὥστε... — in sestertio viciens] = in viciens centenis milibus sestertium ὡς ἄνθρωπος μέ περιουσία... 2.000.000 σηστερτίων. in sestertio centiens] = in centiens centenis milibus sestertium = 10.000.000 σηστερτίων. quam... instituerat] = solito, τοῦ συνήθισμένου. fastigio] ἀφαιρετική. in utrāque fortuna] δηλ. καί ὅταν εἶχε 2.000.000 καί ὅταν εἶχε 10.000.000 σηστερτίων.

3. hortos] μεγάλους κήπους (πάρκα) καί πολυτελεῖς ἐξοχικές κατοικίες φιλοδιξοῦσαν νά ἔχουν οἱ πλούσιοι Ρωμαῖοι. aut] (ἐδῶ =) καί, eius] = Attici. omnis] νά τό συνάψεις μέ τό redditū. urbanis] δηλ. τῆς Ρώμης. possessionibus] δηλ. σπίτια, καταστήματα (tabernae), ἔργαστήρια τά δποια αὐτός τά ἐξεμίσθωνε. 'Ο Ἀττικός ἀπέκτησε ἀκόμη ἀξιόλογα προσοδοφόρα κτήματα στήν "Ηπειρο (πρβλ. in Epiroticis) κοντά στήν πόλη Βουθρωτό (Χαόνων) πάνω στόν ποταμό Θύαμη (σήμερα Καλαμᾶς) (τό 70 περίπου ή 69 π.Χ.), ἐπίσης στό νησί τῆς Κέρκυρας, ἀκόμα δέ καί στά Σύβοτα. eum] τόν Ἀττικόν νά τό συνδέσεις μέ τό solitum (ἐνν. esse). usum... pecuniae] ἀντικείμ. τοῦ metiri. non magnitudine sed ratione] δχι ἀνάλογα πρός τό ποσό, ἀλλά ἀνάλογα πρός τό δρόθο μέτρο (τήν καλή χρήση). 'Από τή διεξοδική περιγραφή τοῦ συγγραφέα γιά τήν οἰκονομία τοῦ Ἀττικοῦ μπορεῖ νά συμπεράνει κανείς πόσο σπάνια ἦταν στούς Ρωμαίους αὐτή ἡ ἴδιότητα.

Κεφάλαιο 15.

1. pati] ἐνν. in alio. itaque] = et ita καί ἔτσι. difficile intellectu] δύσκολο νά καταλάβει κανένας. quidquid] αἰτ. τοῦ σύστοιχου ἀντικειμένου στό rogabatur = si quid rogabatur. promittebat] χωρίς ἀναφορά (ἀπόλυτα) χωρίς ἀντικείμ. quod] διότι. quod... non possent] ἀντικείμ. τοῦ polliceri. Χρησιμοποιήθηκε ἡ ὑποτακτική, ἐπειδή quod = tale ut id non...

2. idem] ὁ ίδιος, κατά τόν ίδιο τρόπο. quod] = si quid ἐάν κάτι, κάθε φορά πού κάτι. adnusisset] ἡ ὑποτακτική φανερώνει τό δόριστο καὶ τήν ἐπανάληψη. tantā... curā] ἀφαιρ. τῆς ίδιότητας. eum] ἡ ἀντων. εἶναι τό λογικό ὑποκείμ. τοῦ pertaesum est. suam] ἀντί γεν. ἀντικειμ. sui = τή γνώμη πού εἶχα γι' αὐτόν, δηλ. τήν υπόληψή του. qua] δηλ. existimatione (β' ὅρος τῆς συγκρίσεως).

3. quo fiebat ut] ίδες 6, 5. Ciceronum] Marci et Quinti Ciceronis: ίδες 5, 3. iudicari] ἀπρόσωπα. inertia — iudicio] ἀφαιρετικές: fugisse] ὡς υποκείμενο ἐνν. eum (Atticum).

Κεφάλαιο 16.

1. adulescens] νέος (ἐνῶ ἥταν). 'Ο μέν Σύλλας ἦταν τότε 55 χρόνων ὁ δέ 'Αττικός 27 χρόνων. idem] αὐτός ὁ ἄνθρωπος, ὅμοια. senex] σέ ἀντίθεση πρός τό adulescens = cum senex esset. Τότε ὁ 'Αττικός ἦταν 66 καὶ ὁ Βροῦτος 42 χρόνων. cui aetati] (δοτ. ήθική) δηλ. τῶν νέων, τῶν γερόντων, τῶν ὀμήλικων. fuerit aptissimus] = προσαρμόστηκε πάρα πολύ (συνεφώνησε).

2. quamquam] αὐτός ὁ σύνδεσμος στήν ἀρχή προτάσεως χρησιμεύει μόνο γιά νά προσθέσει στά προηγούμενα ἐπεξηγηματική ἥ περιοριστική παρατήρηση = μολαταῦτα, ἀλλ' ὅμως. eum] τόν 'Αττικό. ei] στό M. Κικέρωνα. ut] = tam praecipue ut... fuerit τόσο... ὕστε... ὑπῆρξε.

3. ei rei] δηλ. στήν ἀγάπη τοῦ Κικέρωνα πρός τόν 'Αττικό. indicio] δοτ. σκοποῦ. eos libros] πρόκειται γιά τά δυό βιβλία τοῦ Κικέρωνα, πού ἐπιγράφονται de amicitiā (= γιά τή φιλία) καὶ de senectute (= γιά τό γῆρας). de eo] = de Attico. sedecim volumina]. 'Η « συναγωγή » τῶν ἐπιστολῶν πρός τόν 'Αττικό (στόν ἀριθμό 424) σώθηκε μέχρι σήμερα σέ 16 βιβλία. ab consulatu] ἀπό τό 63 π.Χ. Αύτό δέν εἶναι ἔξ δόλοκλήρου ἀληθινό, ἐπειδή ἔχουμε ἐπιστολές τοῦ 68 - 64 καὶ 61 - 54 π.Χ. eius] = Ciceronis. ad extremum tempus] ἐνν. v i t a e C i c e r o n i s, μέχρι τό 44 π.Χ., δηλ. λίγο πρίν πεθάνει ὁ Κικέρων. missarum] ἐκείνων πού ἔστειλαν (ἐμεῖς θά λέγαμε : ἐκείνων πού ἔγραψαν). quae] δηλ. v o l u m i n a qui legat] = si quis ea legat ἐάν κάποιος θά διάβαζε. non desideret]

δέ θά ἐπιθυμοῦσε, δέ θά αἰσθανόταν τήν ἔλλειψη συνεχοῦς ἱστορίας αὐτῶν τῶν χρόνων.

4. *principium*] δηλ. τοῦ Καίσαρα, τοῦ Πομπήιου, τοῦ Ἀντώνιου, τοῦ Ὀκτάβιου. *vitiis*] = de *vitiis*. Αὐτά τά σφάλματα, μάλιστα τά πολιτικά καὶ στρατηγικά, ἔγιναν κατά τόν ἐμφύλιο πόλεμο ἀνάμεσα στόν Καίσαρα καὶ τόν Πομπήιο. *in eis*] δηλ. *voluminous*. *nihil... non*] = ὅλα γενικά. *appareat — possit*] χρησιμοποιεῖται ἐνεστώτας, ἐπειδή ἡ ἐνέργεια παρουσιάζεται σάν νά συμβαίνει καὶ κατά τό χρόνο πού ἔγραφε αὐτά δέ *Népawc. prudentiam*] δηλ. *Ciceronis divinationem*] τήν τέχνη νά μαντεύει κανένας τό μέλλον. *vivo se*] ἀφαιρ. ἀπόλ. (*χρον.*). Τό se ἀντί eo. *futura*] συμπλ. esse, δτι θά συμβοῦν. *usu*] (δοτ. ἡ ἀφαιρ.) · *ιδέες* 'Ανν. 12, 3 καὶ *Λεξιλόγιο*. *cecinis*] τό φῆμα cano χρησιμοποιεῖται μέ κυριολεξία στίς προφητείες, τίς ὅποιες οἱ μάντεις (*vates*) ἔλεγαν μέ στίχους.

Κεφάλαιο 17.

1. *quid*] (= *cur*) τί, γιατί ; *plura*] σύστοιχ. ἀντικείμ. *commemorem*] ὑποτακτική ἀπορηματική. *cum*] αἰτιολ. *hoc*] (σύστοιχ. ἀντικείμ. τοῦ gloriantem) = αὐτό ἡ μ' αὐτό, (δηλ. se numquam... redisse... fuisse). *ipsum*] = Africum. *redissee*] = redisse. *aequalem*] ἐνν. *sibi*. *ipse*] δηλ. Atticus. *gloriantem*] μετοχ. κατηγορηματική (στή θέση τοῦ ἀπαρέμφ. gloriari) γιά νά τονιστεῖ ἡ πράξη. *extulit* (ρ. effero) = sepeliendam curavit. *annorum*] γεν. *ιδιότητας*.

2. *hunc*] = Atticum. *ea indulgentia*] ἀφαιρ. *ιδιότ*: πού ἔχει θέση κατηγορουμένου = τέτοιας... *in*] (= *erga*) γιά νά δηλωθεῖ φιλική διάθεση. *ut*] ἡ σύνταξη : *ut duceret nefas irasci eis quos amare deberet...* (χρησιμοποιεῖται ὑποτακτική deberet, ἐπειδή ἡ ἔξαρτηση εἶναι ἀπό τήν ὑποτακτική duceret... καὶ φανερώνει τή σκέψη τοῦ 'Αττικοῦ). *nefas*] ως ἔξωτερίκευση τῆς impietas.

3. *neque id*] καὶ μάλιστα αὐτό δέν... *naturā—doctrinā*] ἀφαιρ. *αἰτίου* = ἀπό τή φύση, ἀπό ἀγωγή. *quamquam...*] μολονότι (αὐτό δέν ἔχει μεγάλη σημασία, ἐπειδή) ὅλοι πειθαρχοῦμε σ' αὐτή (τή φύση). *ei*] δηλ. *naturae. iis*] (ἀφαιρετ.) δηλ. *praeceptis. ad ostentationem*] δηλ. *scientiae* = γιά ἐπίδειξη γνώσεων ματαιόδοξη.

Κεφάλαιο 18.

1. moris] ἀντί morum. summus] πάρα πολύ μεγάλος, σέ πολύ μεγάλο βαθμό. antiquitatis] γεν. ἀντικειμεν. Ὁ χρόνος πού ἔξασφαλίζε ἀπό τίς ἐμπορικές του ἀσχολίες δ 'Αττικός, ἦταν ἔξ οὐλοκήρου ἀφιερωμένος στά γράμματα, στήν ιστορία (ἵδες πιό κάτω), στήν Ἑλληνική φιλολογία καί στή φιλοσοφία (ἵδες καί 3, 3 στό τέλος). in volumine] ἵδες 'Avn. 13, 1 : in annali suo. exposuerit] ἔξέθεσε. magistratūs] (αἰτιατική πληθυντ.) ἐνν. curūles ἐκείνους πού ἀξιώθηκαν τήν δλοπόρφυρη ἐσθήτα δηλ. τούς ὑπάτους, τούς στρατηγούς. 'O annalis τοῦ 'Αττικοῦ ἔφθανε ἀπό τήν ἀρχή μέχρι τό 54 π.Χ.

2. est] ὑπάρχει. quae] = ut ea. in eo] δηλ. volumine, libro. suo tempore] μές στό χρόνο πού συνέβαινε (σέ χρονολογική διάταξη). ex eo] δηλ. volumine, libro. possimus] ἵδες πιό πάνω 16, 4 possit.

3. hoc idem] ἐντελῶς τό ἵδιο, δηλ. τήν ἔρευνα γιά τό γενεαλογικό δένδρο τῶν διακεριμένων οἰκογενειῶν τῆς Ρώμης. ut] (οὕτως) ὄστε. M. Brutus] Marci Junii Brutus. rogātu] ἵδ. 'Avn. 11, 4. Iuniam familiam] σ' αὐτήν ἀνήκε δ Βρδῦτος. ad] μέχρι. ordine] αὐτή ἡ λέξη διευκρινίζεται μέ δσα ἀκολουθοῦν = σέ (χρονολογική) τάξη ἵδες § 1 : ordinavit. quis...] πλάγια ἐρώτηση. Ἐννοεῖ ἐκείνους πού ἔχουν ἀξιώματα. (Ἡ ἀντων. ἀναφέρεται στό δνομα = ποιός; πῶς δνομαζόταν;). a quo... quibusque] = a quo... et a quibus ἵδες λεξιλόγ. λ. orior. ortus] ἵδες Κάτ. 1, 1. quibusque temporibus] καί κατά κάποιους χρόνους, καί πότε.

4. pari modo] συμπλήρ. ώς ἔξης : pari modo M. Claudii (rogatū hoc idem fecit de) Marcellorum (familiā). Scipionis Corn... et F. Max.] (rogatū de) Fabiorum et Aemiliorum (familiā). quibus (libris)] β' δρος τῆς συγκρίσεως στό dulcissus = iis igitur libris. iis] δοτ. ἡθική. notitiae virorum] virorum γεν. ἀντικ. = noscendi claros viros.

5. quoque] δμοια, καί. credimus] ἀντί credo ἐγώ ὁ Κορνήλιος Νέπως (γι' αὐτό τό ρημα βρίσκεται σέ παρέθεση). eius] δηλ. τῆς ποιητικῆς. ceteros] (δλους τούς ἄλλους) : Ἡ δοτική συνηθέστερη. ἵδ. Hn. 1, 1. A. 3, 3.

6. exposuit] ἐνν. eos ἡ eorum vita singulorum] καθε-

νός. sub... imaginibus] αὐτές οι εἰκόνες, ὅπως καὶ οἱ στίχοι, βρίσκονται στό Ἀμάλθειο (= τὸ ἱερό τῆς Νύμφης Ἀμάλθειας) στό κτήμα του πού εἶχε στήν "Ηπειρο (Ιδέας Ἀττ. 14, 3). facta magistratūsque] τά δημόσια ἀξιώματα καὶ στήν εἰρήνη καὶ στόν πόλεμο. quaternis quinisve] (quinis καὶ -ve) μέ τέσσερις ἢ τό πολύ πέντε (στίχους). descripserit] (ὑποτακτ.) περιέγραψε. quod] τό ἀναφορικό συνδέει τή φράση μέ τήν προηγούμενη καὶ προεξαγγέλλει τό περιεχόμενο τῆς συμπληρωματικῆς προτάσεως πού ἀκολουθεῖ. credendum sit] (ὑποτακτική δυνητική). tantas res] τόσο μεγάλη (ἢ τόσο) σπουδαία ὕλη. declarari] τό ἀπαρέμφ. εἴναι ἐπεξήγηση τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως quod vix credendum sit (= credibile sit) = αὐτό δέ μέ δυσκολία μπορεῖ νά γίνει πιστευτό ὅτι ἔγινε σαφές. tam breviter] μέ τόσο λίγα λόγια. est] ὑπάρχει, ἔχουμε. Δημοσιεύτηκε τό 60 π.Χ. Δέν πρέπει νά συναφθεῖ τό est μέ τό confessus (= scriptus). liber] βιβλίο, « ὑπόμνημα ».

Κεφάλαιο 19.

1. haec hactenus] ἐνν. dixi (ἀπό τό 1 - 19ο κεφάλ) vivo] ἀφαιρ. (Ιδέας 16, 4). edita sunt] ἡ συμπλήρωση καὶ ἡ ἔκδοση ὅλου τοῦ ἔργου ἔγινε λίγο πρίν ἀπό τό θάνατο τοῦ Ἀττικοῦ. nunc] τώρα δηλ. ὕστερα ἀπό τό θάνατο (32 π.Χ.) τοῦ Ἀττικοῦ. ei] = Attico. reliqua] ὅσα περιλαμβάνονται στά κεφάλ. ἀπό τό 19 ἔως τό τέλος τοῦ 22. Ἡ προσθήκη αὐτή γράφτηκε ἀνάμεσα στά 29 καὶ 27 π.Χ. quantum] τό quantum ὅταν ἔχει περιοριστική σημασία, συντάσσεται πάντοτε μέ δριστική. potuerimus] (τετελ. μέλλοντας. Οἱ Λατῖνοι ἤταν πιό ἀκριβεῖς σχετικά μέ τή χρήση τῶν χρόνων τοῦ ρήματος) = ὅσο μποροῦμε. docebimus] ἀντί docebo. supra] ὁ Νέπως στό κεφ. 11, 6 τοῦ βίου τοῦ Ἀττικοῦ δήλωσε, ὅπως καὶ ἐδῶ, ὅτι τά ἥθη διαμορφώνουν, συχνά (plerumque) τήν τύχη σέ κάθε ἀνθρώπῳ.

2. equestri] id. ἀντων. 6, 2. quo] ἀφαιρ. καταγωγῆς. imperatoris] τοῦ Ὁκταβιανοῦ Αὐγούστου, τοῦ πρώτου αὐτοκράτορα τῆς Ρώμης ἀπό τό 29 π.Χ. divi filii] divi Caesaris filii = γιοῦ τοῦ θεοῦ Καίσαρα. cum... esset consecutus] ἀφοῦ πέτυχε. iam ante] πρωτύτερα ἥδη. quam] ἡ, elegantia] (ἀφαιρ.) μέ τρόπους εὐγενικούς καὶ ἐκλεκτούς. dignitate pari] ἀφαιρ. Ιδιότ. = οἱ ὄποιοι εἶχαν

ἴση ἀξία. fortunā] ἀφαιρ. τοῦ κατά τι. humiliores] λιγότερο λαμπροὶ (συμπλήρωσε ϕ u a m Octavianus erat). Αὐτοὶ ἐπομένως (Σύλλας, Κικέρων, Καῖσαρ, Βροῦτος, Πομπίος, Ἀντώνιος) ἦταν dignitate pari, ἀλλά non pari fortunā.

3. enim] δικαιολογεῖ τό humiliores. prosperitas] ἡ εὐτυχία του ὑπῆρξε παροιμιώδης κατά τήν ἀντίληψη τῶν Ρωμαίων. Καὶ ἀληθινά ὁ Αὔγουστος ὕστερα ἀπό τήν ναυμαχία τοῦ Ἀκτίου καὶ τό θάνατο τοῦ Ἀντωνίου ἔμεινε μόνος κύριος τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτοντος. Λοιπόν, δίκαια ὄνομαζόταν Felix. Caesarem] ὁ Ὁκταβιανός, ἀφοῦ πῆρε τόν τίτλο Caesar καὶ ἔπειτα τόν τίτλο Augustus, ὄνομαζόταν Caesar Augustus. est consecuta] = tantum prosperitatem Caesar consecutus est. nihil... nō... quod] καθετί τό ὄποιο, καθετί... πού. ei] δηλ. Caesari. quod... detulerit] (ἡ ὑποτακτ. ἀπό ἔλξη πρός τό tribuerit) = detulit. Ὁμοίως τό conciliarit = conciliavit. quivit] ὅριστ. (θά μποροῦσε νά τεθεῖ non quierit). conciliārit] (= conciliaverit) ἐνν. nihil ei non... quod nemo... consequi. δηλ. τή μοναρχία.

4. Attico] δοτική ἡθική. neptis] ἡ Ἀγριππίνα (ὅπως λένε ἀλλοι Βεψανία) ἡ μετέπειτα σύζυγος τοῦ Γερμανικοῦ. Θυγατέρα της μέ τό ἰδιο ὄνομα ἦταν ἡ περίφημη μητέρα τοῦ Νέρωνα. cui] = Agrippae. virginem] παράθεση στό filiam. Ἡ λέξη virgin φανερώνει, ὅτι ἡ κόρη τοῦ Ἀττικοῦ ἔκανε πρῶτο γάμο. hanc] = neptem. Caesar] = Octavianus. Drusillā nato] = Drusillae filio.

Κεφάλαιο 20.

1. quamquam... misit... intercessit] τό quamquam (ἐν τούτοις, ἀλλ' ὅμως) περιορίζει τήν προηγούμενη ἔννοια : quae coniunctio... frequentiorem. Τό ὑποκείμ. γενικῶς εἶναι ὁ Ὁκταβιανός. ante] (ἥδη) πρίν. cum] (ἵδες 2, 4) κάθε φορά, ἔάν. ab urbe] ἀπό τήν Ρώμη. quin] χωρίς νά· ἵδες, 2, 2. Attico] δοτ. mitteret] (πλάγ. ἐρώτ.) τί ἔκανε (πῶς Ἠταν, πῶς εἶχε ...) πόσο ἐπρόκειτο νά παραμείνει.

2. in urbe] ἵδες § 1 = Romae. quam vellet] ἀπό ὅσο ἤθελε. temere] (ὅταν προηγεῖται ἀρνηση) = facile (= εύκολα). Attico] ἀφαιρ. στό fruor. quo (= ut eo die) non scriberet] = quin scriberet = χωρίς νά γράφει. cum] κάθε φορά. quaestionem poëticam] ζήτημα πού ἀφοροῦσε τήν ποίηση (εἴτε τήν ἑλληνική εἴτε τήν ρωμαϊκή).

3. ex quo] ἐξαιτίας αὐτοῦ. cum (ἐπειδή) prolaberetur ut... ἀναστροφή τῶν συνδέσμων. Ἡ συντ. : accidit ut... curaret. cum prolaberetur, vetustate... incuriā] νά συναφθεῖ μέ τό detecta (ἵδ. Λεξιλόγ. detego).

4. M. Antonio] αὐτός διοικοῦσε τότε στήν Ἀνατολή, ἐνώ δ 'Οκταβιανός στή Δύση. Ὁ Ἀντώνιος ζοῦσε μετά τό θάνατο τοῦ Ἀττικοῦ. minus] νά συναφθεῖ μέ τό colebatur. absens] μακριά ἀπό τόν Ἀντώνιο, ὅσο χρόνο ἔλειπε δ 'Ἀντώνιος (ἵδες 3, 2 καὶ Ἀνν. 5, 3). Ὁ Ἀττικός ἔμενε τότε στή Ρώμη, δ δέ Ἀντώνιος στήν Αἴγυπτο. accurate] νά συναφθεῖ μέ τό certiorem facere. sibi] καθώς πλεονάζει ἐξάιρει πιό πολύ τήν ἔννοια. Ἡ σύνταξη : adeo ut ille curae (δοτ.) sibi habēret, ex ultimis terris certiorem facere Atticum quid ageret (δ 'Ἀντ.).

5. hoc (ὑποκ.) quale (κατηγ.) sit] αὐτό ποιά σημασία ἔχει, τί ἀξίζει (τί θέλει νά πεῖ). quantae sit sapientiae πόσο σοφό εἶναι (ἵδες 13, 4 στό τέλος). eorum] γεν. κτητ. (τοῦ Αὐγούστου καὶ τοῦ Ἀντωνίου). usum] τίς φιλικές σχέσεις. maximarum rerum...] de maximis rebus inter se aemulabantur et obrectabant. quantam] δηλ. aemulationem et obrectationem. fuit necesse] ἔνν. i n c i d e r e. cum] αἰτιολ. se | ὑποκ. τοῦ esse.

Κεφάλαιο 21.

1. cum complesserset] (χρον.) ἀφοῦ συνεπλήρωσε. hereditates] Ἡταν συνήθεια στή Ρώμη νά θυμοῦνται οἱ πλούσιοι, ὅταν συνέτασσαν τή διαθήκη τους, ἄνδρες πού διακρίνονταν γιά χρηστοήθεια, ἔστω καί ἂν αὐτοί βρίσκονταν μακριά ἀπό τή Ρώμη. ad] = usque ad. ut... non indiguisset] ὥστε... δέν είχε χρειαστεῖ (φάρμακο). medicinā] ἀφαιρ. annistriginta] (ἀφαιρ.) πρίν τριάντα χρόνια.

2. tenesmon] τεινεσμό, αἰτ. ένικον μέ ἐλληνική κατάληξη (-on = -ον). Ἡ ἀπουσία πόνων ἐπί τρεῖς μῆνες φαίνεται ὅτι ἔδειχνε ὅτι ἐπρόκειτο γιά ἐλαφρά δυσεντερία. cui] (δοτική ἡθική μέ τήν ἔννοια τῆς ἀπαλλαγῆς) = γιά τό δόποιο καί γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό ὅποια ἀσθένεια. familia] (εὔκολα), χωρίς πόνους. proponebantur] προτείνονταν (γενικά ἀπό τούς γιατρούς).

3. in hoc] δηλ. morbo. cum] χρον. quos] eos (dolores)

quos. ex] ίδ. Κάτ. 2, 1. tanta vis morbi] = morbus tantāvi. fistulae puris] μετά τή φλόγωση τοῦ ἀπευθυσμένου (τοῦ δρθοῦ ή εὐθέος ἐντέρου) παρουσιάσθηκαν συρίγγια μέ πύο. ut... eruperint] ὥστε ξέσπασαν.

4. hoc (σάν ούσιαστικό), τοῦτο, δηλ. ή ἐμφάνιση συριγγίων (= ut per lumbos fistulae puris erumperent). ei] = Attico. priusquam... accideret] προτοῦ... συμβεῖ.

5. ut] (ἀμέσως) ὡς. innixus — inquit] ἀφοῦ στηρίχηκε — εἶπε : στηρίχηκε καὶ εἶπε. quantam... adhibuerim] πλάγια ἔρωτηση. 'Εξαρτ. ἀπό τό commemorare. hoc tempore] αὐτό τόν τελευταῖον καιρό. cum] αἰτιολ. testes] κατηγ. nihil] ἐντονότερο ἀπό τό non. quibus] δοτ. καὶ ἐπειδή δέ σέ σᾶς (= et quoniam vobis). ut spero] σέ παρένθεση = ὅπως ἐλπίζω... satisfēci] ἵκανοποίησα, ἔκαμα ὥστε νά πιστέψετε (= persuasi). me nihil reliqui fecisse] = me nihil reliquisse, nihil praetermisisse (ὅτι) τίποτε δέν παραμέλησα. quod... pertinēret] = tale ut pertineret. ut mihi consulam] νά λάβω πρόνοια γιά τόν ἔχυτό μου (χωρίς τά βάσανα πού ὑπέφερα μέχρι τώρα, ἀφήνοντας νά παρατείνεται ή ζωή μου ἀπό τήν ἀγάπη μου γιά σᾶς). ignorare nolui] λιτότητα (= δέν ξήθελα νά μή γνωρίζετε) = θέλω νά μάθετε. mihi stat desinere] (νά συνταχθεῖ ἀπρόσωπα). alere] ή ἐξάρτηση ἀπό τό desinere.

6. his diebus] τίς τελευταῖες μέρες. quidquid] = si quidquid, cibi] γενική διαιρετική. ita] ἔτσι, μόνο ἀπ' αὐτή τήν ἀποψη. ut auxerim] ὥστε αὔξησα. deinde] ἔπειτα (ἐάν δηλ. δέν ἐγκρίνετε τήν ἀπόφασή μου). frustrā] νά συναφθεῖ μέ τό conemini. dehortando] (ἀφαιρ.). impeditre] μέ τό νά προσπαθεῖτε νά μέ ἐμποδίσετε ἀπό τήν ἀπόφασή μου.

Κεφάλαιο 22.

1. habitā] (ἀφαιρ. ἀπόλ.)... depressit] δηλ. Atticus. constantiā] ἀφαιρ. τροπ. vultūs] εἰναι γενική πτώση. út] ὥστε. ex stvitā] νά ἐννοήσεις πάλι τό migrare (= discedere ή excedere « ἀποχωρεῖν »). Οἱ ἀρχαῖοι τό θάνατο τόν θεωροῦσαν ὡς ἀποδημία.

2. cum quidem] ἔνω μάλιστα. quod] ἀντικείμ. τοῦ cogeret. et... reservaret] (συμπληρ. μέ τό ut πού ὑπάρχει μέσα στό προη-

γούμενο ne = et (= ἀλλά) ut... reservaret. tum quoque] ἀκόμη τώρα, δηλ. στήν κατάσταση πού βρισκόταν... superesse] = superstitem (= ζωντανό) esse. eius] δηλ. Agrippae... taciturnā suā obstinatione] μέ τή σιωπηρή του ἴσχυρογνωμοσύνη, μέ τήν ἐπίμονη σιωπή του. depressit] διέκοψε.

3. cum] χρον. = ἀφοῦ. se] πλεονασμός. inierat] ὑπερσυντ. τοῦ ρ. ineo. pridie Kal (endas) Apriles] τήν 31 Μαρτίου τοῦ 32 π.Χ. Γεννήθηκε τό 109 π.Χ. consulibus] (ἀφαιρ.) ἐπί τῆς ὑπατείας τους.

4. in lecticulā] τό ἀπέριττο φορεῖο δείχνει ὅτι ἔλειπε ἀπό τήν ἔκφορά κάθε διάθεση ἐπιδείξεως. ut] ὅπως ἀκριβῶς. frequentiā] ἀφαιρ. Appiam] οἱ Ρωμαῖοι θάβονταν κατά μῆκος τῶν δρόμων πού ὀδηγοῦσαν ἀπό τήν Ρώμη πρός τίς γειτονικές περιοχές, ὅπως ἡ Ἀππία ὁδός, πού ὀδηγοῦσε πρός τήν Καμπανία. Japidem] οἱ ἀποστάσεις ὅπου ὑπῆρχε ὁ πρῶτος χρυσός μιλιοδείκτης.

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

Aegātes, ium, θηλ. Αἴγουσες. Ἡταν τρία νησιά στά δυτικά τῆς Σικελίας. Hm 1, 3.

Aemilius (L. Aem. Paulus), Λεύκιος Αἰμίλιος Παῦλος. 1) ρωμαῖος ὄπατος, πού σκοτώθηκε στή μάχη τῶν Καννῶν (τό 216 π.Χ.), Hn 4, 4. — 2) ρωμαῖος ὄπατος (τό 182 π.Χ.) Hn 13, 1.

Aemiliū, ὅρμη στή γενιά τῶν Αἰμιλίων Hn 4, 4. 13, 1. A 18, 4.

Afrīca, ae, θηλ., Ἀφρική, στούς ρωμαϊκούς χρόνους ἡ βόρεια παραιλιακή χώρα, ἡ περιοχή τῆς Καρχηδόνας. Hm 2, 2. 4. 4, 1. Hn 3, 3. 7, 1. 8, 1. C 1, 4.

Africānus, ἐπωνυμία τῶν Σκιτιώνων ἵδ. Scipio.

Agrippa (Marcus Vipsanius), Μάρκος Οὐψάνιος (Βιψάνιος) Ἀγρίππας. Διακρινόταν ὡς ἀριστος στρατηγός καὶ πολιτικός. Στό τέλος τῆς ζωῆς του (27 π.Χ.) παντρεύτηκε τή θυγατέρα τοῦ Αύγουστου, νεαρή χήρα Ιουλία. A 12, 1. 19, 4. 21, 4. 22, 2.

Alpes, ium, δηλ. Ἀλπεις, βουνά τῆς Β. Ἰταλίας. Hn 3, 4. Alpici Hn 3, 4.

Aniciā, ae, Ἀνικία, ἔξαδέλφη τοῦ Τίτου Πομπώνιου Ἀττικοῦ A 2, 1. ἴδες καὶ Sulpicius.

Antiochus, Ἀντίοχος ὁ Γ', πού ὄνομαζόταν Μέγας, βασιλιάς τῆς Συρίας (223 - 187 π.Χ.). Hn 2, 1. 7, 6. 8, 1 - 3. 9, 1.

Antonius (Marcus), Μάρκος Ἀντώνιος, ἕνας ἀπό τοὺς τρεῖς ἀνδρες (triumvir) μέ τό Λέπιδο καὶ τόν Ὀκταβιανό. A 20, 4.

Appennīnus, i, ἀ., τά Ἀπέννινα (βουνά). Hn 4, 2.

Appiā (via), Ἀππια ὁδός A 22, 4. Ἡ μεγάλη μεσημβρινή ὁδός, πού τήν κατασκευή της ἀρχισε (τό 312 π.Χ.), ὁ τιμητής (censor) Ἀππιος Κλαύδιος Καϊκος. Ἡταν ὁ πιό λαμπρός δρόμος

τῆς Ρώμης καί γι' αὐτό δύνομαζόταν « βασίλισσα τῶν ὁδῶν » (*regina viarum*) καί ἔφθανε μέχρι τήν πόλη Καπύη, ἀργότερα δύμας στούς χρόνους τοῦ Αύγούστου προεκτάθηκε μέχρι τό σημερινό Πρίντεζι (Brindisi - Βρενδήσιο). Καί ἀπό τά δύο μέρη τοῦ δρόμου, καί σέ ἀρκετά μεγάλο διάστημα ἀπό τή Ρώμη, ὑπῆρχαν οἰκογενειακοί τάφοι, πού λείψαντας καί σήμερα σώζονται. Apulia, ae, θηλ., 'Απουλία, χώρα στή ΝΑ. πλευρά τῆς Ιταλίας, πάνω στό 'Αδριατικό πέλαγος. Hn 4, 4.

Arrētīnus, 'Αρρητίνος, τοῦ 'Αρρητίου, κοντά στό 'Αρρήτιο, πόλη τῆς Ετρουρίας (τώρα Arrezo) Hn 14, 3.

Asia, ae, θηλ., ('Ασία). ἡ χώρα πού δύνομαστηκε Μικρά 'Ασία ἀπό τόν Δ' αἰώνα μ.Χ. ρωμαϊκή ἐπαρχία ἀπό τό 130 π.Χ. Hn 8, 4. 12, 1. 13, 2. A 4, 1. 6, 4.

Athēnae, ārum, θηλ., 'Αθῆναι A 2, 2. Atheniensis A 2, 3. 4, 5.

Atticus, (T. Pomponius Atticus), id. C 3, 5, Hn 13, 1 καί βίο 'Αττικοῦ.

Aurēlius Cotta (C.), Γάιος Αὔρηλιος Κόττας, ρωμαῖος ὑπατος μαζί μέ τό Σολπίκιο (200 π.Χ.). Hn 7, 1. L. Aur. Cotta A 4, 5.

Baebius, Βαίβιος, δύνομα ρωμ. οἰκογένειας· id. Tamphilus.

Balbus (L. Cornelius), Βάλβος (ὑπατος τό 40 π.Χ.), ἀλλοτε φίλος τοῦ Καίσαρα καί τώρα τοῦ 'Οκταβιανοῦ.

Barca, ae, ἀ., Βάρκας (λ. Φοινικική, id. λ. Hamilear, στό τέλος). Προσωνυμία τοῦ 'Αμίλκα καί τῆς οἰκογένειάς του.

Bithyni, ōrum, ἀ., Βιθυνοί, κάτοικοι τῆς Βιθυνίας.

Bithynia, ae θηλ., Βιθυνία, χώρα στή ΒΔ παραλία τῆς 'Ασίας. Blitho, id. Sulpicius.

Brutus (Marcus Iunius), Μάρκος 'Ιούνιος Βροῦτος, γιός τοῦ M. Βρούτου καί τῆς Σερβιλίας, ἀδελφῆς τοῦ Κάτωνα (τοῦ Uticensis). Αὐτός μαζί μέ τόν Κάσσιο ήταν ὁ ἀρχηγός τῆς συνωμοσίας ἐναντίον τοῦ Καίσαρα.

Caecilius (Quintus), πλούσιος ρωμαῖος ἵππεας, θεῖος τοῦ 'Αττικοῦ.

Caesar, āris, Καΐσαρ, C. Julius Caesar, ἐπιφανέστατος στρατιωτικός καί πολιτικός (γεννήθηκε στίς 12 'Ιουλίου τοῦ 100 π.Χ., δολοφονήθηκε στίς 15 Μαρτίου τοῦ 44 π.Χ. Μετά θάνατο τοῦ ἀπονεμήθηκε ὁ τίτλος *divus* (θεός), ὁ ὅποιος τίτλος στούς μεταγενέ-

στερους χρόνους δινόταν σχεδόν σέ δλους τούς αὐτοκράτορες Α 19, 2-2). Caesar (C. Octavius): Γεννήθηκε τό 63 π.Χ. και πέθανε τό 14 μ.Χ. "Ελαβε τόν τίτλο τοῦ imperator τό 29 π.Χ. και κατόπιν τήν προσωνυμία Augustus. Ἡταν γιός τῆς Ἀτίας, ἀνεψιᾶς τοῦ Γάιου Ιουλίου Καίσαρα, ἀφοῦ τόν υἱοθέτησε πῆρε τό ὄνομα Γάιος Ιούλιος Καίσαρ Ὁκταβιανός. Α 19, 2-4. 20, 3-5.

Cannensis, ε, τῶν Καννῶν, μικρῆς πόλεως τῆς Ἀπουλίας. pugna Cannensis, ἡ μάχη κοντά στὶς Κάννες.

Capitolium, ii, οὐ., Καπιτώλιο, ὁ λόφος τοῦ Καπιτωλίου, Α 20, 3.

Capūa, ae, θηλ., Καπύη πρωτεύουσα τῆς Καμπανίας.

Cato, ὄνις. 1) M. Porcius Cato, Μάρκος Πόρκιος Κάτων, ὁ πρεσβύτερος ἢ Censorius. ἴδ. βιογρ. Κάτωνα. — 2) M. Porcius Cato ὁ νεώτερος, πού διομάστηκε ἀπό τήν πόλην Ὑτίκη Uticensis (Ὑτικαῖος), ἐπειδή αὐτοκτόνησε ἔκει (τό 46 π.Χ.), δισέγγονος τοῦ προηγούμενου. Α 15, 3.

Catūlus (C. Lutatius), Λουτάτιος Κάτουλος, ρωμ. ὑπάτος (242 π.Χ.).

Centenius (C.), Γάιος Κεντένιος. Ἡταν praetor (legatus pro praetore) τοῦ ὑπάτου Σερβίλιου Ην 4, 3.

Cethēgus (P. Cornelius). Πόπλιος Κορνήλιος Κέθηγος, ρωμ. ὑπάτος (181 π.Χ.). Ην 13, 1.

Cicero, ὄνις. 1) Marcus Tullius Cicero, Μάρκος Τύλλιος Κικέρων, ὁ γνωστός ρωμ. πολιτικός, ρήτορας και φιλόσοφος, σύγχρονος και φίλος τοῦ Ἀττικοῦ (γεννήθηκε τό 106 π.Χ. σκοτώθηκε στὶς 7 Δεκεμβρίου τοῦ 43 π.Χ.) Α 1, 4, 4, 4, 5, 3 ἔξ. 15, 3. 16, 1 ἔξ. 16, 6, 18, 6.—2) Quintus Tullius Cicero, Κόντος Τύλλιος Κικέρων, ἀδελφός τοῦ προηγουμένου, γαμπρός (τό 68 π.Χ.) τοῦ Ἀττικοῦ Α 5, 3, 6, 4, 16, 2. Πληθ. Cicerones = M. και Q. Tullius Cicero Α 5, 3, 6, 4, 15, 3, 16, 2.

Cinnānus, Κιννανός, τοῦ Κίννα. Α 2, 2. Ὁ Λεύκιος Κορνήλιος Κίννας, διώχτηκε ἀπό τήν Ρώμη ἀπό τοὺς ὄπαδούς τοῦ Σύλλα και νας, διώχτηκε ἀπό τήν Ρώμη ἀπό τοὺς μπῆκε στήν πόλη και πῆρε μέρος στήν σφαγή τῶν πολιτῶν πού κράτησε πέντε μέρες.

Clastidium, ii, οὐ., Κλαστίδιον (σήμερα Casteggio): πόλη τῆς Γα-

λατίας πού ἐκτείνεται στά νότια τῶν "Αλπεων στά βόρεια τῆς Γένοβας (σημειωνῆς Genova). Hn 4, 1.

Claudius. 1) M. Claudius Marcellus, Μάρκος Κλαύδιος Μάρκελλος, ρωμ. ὥπατος (196 π.Χ., 183 π.Χ.). Hn 7, 6. 13, 1. 2) C. Claudius Nero, Γάιος Κλαύδιος Νέρων (γιά δεύτερη φορά ὥπατος τό 207 π.Χ.), νίκησε τὸν Ἀσδρούβα κοντά στή Σήνη. C 1, 2. 3) Ti(beriui) Claudius Nero. Τιβέριος Κλαύδιος Νέρων (γιός τῆς Λιβίας Δρουσίλλας πού παντρεύτηκε σέ δεύτερο γάμο τόν Αὔγουστο), πού ἀργότερα ἔγινε αὐτοκράτορας (14 - 37 μ.Χ.) μέ τό ὄνομα Τιβέριος A 19, 4.

Cornēlius (L.) Merula, Λεύκιος Κορηνήλιος Μερόλας, ρωμ. ὥπατος (193 μ.Χ.). Hn 8, 1.

Cotta (L. Aurelius), Κόττας, ρωμ. ὥπατος τό 65 π.Χ. A 4, 5.

Crēta, ae θηλ. Κρήτη. Cretenses, ium ἀ. οἱ κάτοικοι τῆς Κρήτης Hn. 9, 2. 10, 1.

Cyrēnai, ὅρημ, ἀ. κάτοικοι τῆς Κυρήνης (πρωτεύουσας τῆς Κυρηναϊκῆς στή B. Ἀφρική δυτικά τῆς Αἰγύπτου), οἱ Κυρηναῖοι. Hn 8, 1.

Diāna, ae, θ., "Αρτεμις, θυγατέρα τοῦ Δία καὶ τῆς Αητᾶς, θεά τοῦ κυνηγιοῦ. Εἶναι ἡ Ἰδια μέ τή θεά "Αρτεμη τῶν Ἑλλήνων. Hn 9, 3.

Domitius (Cn. = Γναῖος), Δομίτιος, ρωμ. ὥπατος (32 π.Χ.). A 22, 3.

Drusilla, ae, θ., iδ. Claudius ἀρ. 3.

Ennius (Q. = Quintus), Κόιντος "Εννιος, ὁ δημιουργός τῆς ρωμαϊκῆς λογοτεχνίας. Γεννήθηκε τό 239 π.Χ. στήν πόλη Rudiae (σήμερα Rugge) τῆς Καλαβρίας, ἔγραψε καὶ ἐπικό ποίημα, τό Annales (= Χρονικά), στό ὅποιο περιέλαβε τήν ίστορία τῶν χρόνων του. C 1, 4.

Epiroticus, Ἡπειρωτικός, ἐκεῖνος πού βρίσκεται πάνω στήν "Ηπειρο. A 14, 3.

Eργχ, ycis, ἀ., "Ερυξ, πόλη καὶ βουνό στό δυτικό μέρος τῆς Σικελίας (σήμερα Monte San Giuliano). Hm 1, 2. 5.

Etrurīa, ae, θ., Ἐτρουρία (σήμερα Toscana), περιοχή στή δυτική παραλία τῆς Ἰταλίας. Hn 4, 2.

Eumēnes, is, Εύμενης, βασιλιάς τῆς Περγάμου (197 - 159 π.Χ.). Hn 10, 2 ἔξ. 11, 1.

Fabius. 1) Quintus Fabius Maximus Verrucosus (πού δημοστήκε Cunctator = Μελλητής), ὑπατος τό 214 π.Χ., δημοστός στρατηγός στό β' Καρχηδονιακό πόλεμο. Hn 5, 1 κ. ἔξ. C 1, 2. Πληθυντ. Fabii, ὄρυμ, ἀ., τά μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν Φαβίων, Q. Fabius Maximus (ὑπατος 45 π.Χ.) A 18, 4.—2) Q. Fabius Labeo, Κόιντος Φάβιος Λαζέων, ρωμαῖος ὑπατος (τό 183 π.Χ.) Hn 13, 1.

Falernus (ager), ὁ Φαλερνός ἀγρός, κοντά στή δυτική παραλία τῆς Ἰταλίας, στήν Καμπανία, δημοστός γιά τό κρασί. Hn 5, 1.

Feretrius, Iuppiter Feretrius, Δίας ὁ Φερέτριος, Δίας ὁ νικητής (κυρίως ὁ θεός τῶν λαφύρων καὶ τῶν ὅπλων τῶν σκοτωμένων ἐχθρῶν). Ο ναός πρός τιμήν του χτίστηκε ἀπό τό Ρωμύλο πάνω στό Καπιτώλιο. A 20, 3.

Flaccus, ίδ. Valerius.

Flamininus (Titus Quintius), Τίτος Κοῖντιος Φλαμίνος, ρωμαῖος ὑπατος (τό 198 π.Χ.) νίκησε τό βασιλιά τῆς Μακεδονίας Φίλιππο κοντά στήν Κυνός κεφαλές (197 π.Χ.), ἐλευθερωτής τῶν Ἑλλήνων, Hn 12, 1 ἔξ.

Flaminius (C.), Γάιος Φλαμίνιος, ρωμαῖος ὑπατος (217 π.Χ.). Hn 4, 3.

Fregellae, ārum, θ. Φρεγέλλαι (σήμερα Σεργανό), πόλη τῆς Ἰταλίας στό Λάτιο ΝΑ. τῆς Ρώμης. Hn 7, 2.

Furius (L.), Λεύκ. Φούριος, ρωμαῖος ὑπατος (196 π.Χ.). Hn 7, 6.

Galba, ae (Servius Sulpicius), Σέρβιος Σολπίκιος Γάλβας, ρωμαῖος praetor στήν Ισπανία. (151 π.Χ.) C 3, 4.

Gallia, ae, θ., Γαλατία. Αύτή ἦταν χωρισμένη σέ δύο μέρη α) στή Gallia transalpina (τή σημερινή Γαλλία) Hn 3, 4 καὶ β) στή Gallia cisalpīna (τή σημερινή βόρεια Ἰταλία).

Gortynii, ὄρυμ, ἀ., Γορτύνιοι, οἱ κάτοικοι τῆς Γόρτυνας, πόλεως τῆς Κρήτης, Hn 1, 4.

Gracchus (Tiberius Sempronius), Τιβέριος Σεμπρώνιος Γράγχος (Γράχος), ρωμαῖος ὑπατος τό 215 καὶ 213 π.Χ. Σκοτώθηκε τό 212 π.Χ. πολεμώντας τόν Ἀννίβα. Hn. 5, 3.

Graecus, ἑλληνικός, ἑλληνικ. Hn 13, 2. 13, 3. C 3, 2.

Grāius (προφ. Grajus) saltus, « Γραίγιαι "Αλπεις » (ἀπό τό Κελτικό Kraig = σταχτής βράχος), Γραϊκές "Αλπεις. Τό σημεῖο τῆς διαβάσεως εἶναι ό αὐχένας τοῦ μικροῦ 'Αγίου Βερνάρδου (ψ. 2188 μ.), ἄλλοι λένε ὅτι εἶναι αὐχένας τοῦ βουνοῦ Genèvre (ψ. 1860 μ.). Εἶναι μύθος ὅτι πῆραν τό δνομα ἀπό τόν ἔλληνα 'Ηρακλῆ (δηλ. Γράιαι "Αλπεις Hn 3, 4 ἀπό τό graius = graecus).

Hadrūmētum, i.e., οὐ., 'Αδρύμητο, πόλη παραθαλάσσια τῆς ἐπαρχίας 'Αφρικῆς στήν περιοχή τῆς Καρχηδόνας (σήμερα Susa). Hn 6, 3 ἔξ.

Hamilcar, ἄρις, 'Αμίλκας, ὁ πατέρας τοῦ 'Αννίβα, στρατηγός (ἀπό τό 247 - 229 π.Χ.) στόν α' Καρχηδονιακό πόλεμο. "Ονομα πολλῶν δόνομαστῶν Καρχηδονίων. ('Η λέξη εἶναι φοινικική καὶ σημαίνει τόν ὑπηρέτη ἢ τό δῶρο τοῦ Melqart Μελκάρτ, δηλ. τοῦ Βήλου, πολιούχου θεοῦ τῆς Τύρου, πού ἡ λατρεία του διαδόθηκε καὶ στήν Καρχηδόνα). 'Ο 'Αμίλκας δόνομαζόταν Barag Barak ἢ Barace a = ἀστραπή, τό ξίφος πού ἀστραφτε). Hn 6, 3 ἔξ.

Hannibal, ἄλις, 'Αννίβας (περ. 247 - 183 π.Χ.), γιός τοῦ 'Αμίλκα Βάρκα. "Ονομα πολλῶν Καρχηδονίων στρατηγῶν. 'Η λ. εἶναι φοινικική = τό δῶρο τοῦ θεοῦ. Γιά τό Baal (= Βάαλ = Βῆλος) ἔδ. Juppiter.

Hasdrūbal, ἄλις, 'Ασδρούβας : 1) εἶχε σύζυγο τή θυγατέρα τοῦ 'Αμίλκα καὶ τόν διαδέχτηκε στήν ἀρχή (229/228 - 221 π.Χ.) Hm 3, 2. Hn 3, 1. 2) νεώτερος ἀδερφός τοῦ 'Αννίβα, πού σκοτώθηκε κοντά στή Σήνη (τό 207 π.Χ.). Hn 3, 3. C 1, 2.

Helvīus (C.), Γάιος "Ελβιος, συνάδελφος τοῦ Κάτωνα στήν ἀγορανομία (199 π.Χ.) C 1, 3.

Hercūles, is, 'Ηρακλῆς, γιός τοῦ Δία καὶ τῆς 'Αλκυμήνης, ξακουστός ἥρωας τῶν Ελλήνων. Hercules Grāius (= Graecus ?) ἡ ίστορία τοῦ 'Ηρακλῆ ἐδῶ εἶναι καθαρός μύθος. Hn 3, 4.

Hippo, ὄνις, ἀ., 'Ιππων (βασιλικός), πόλη στήν περιοχή τῆς Καρχηδόνας (σήμερα Bona, γαλλ. Bône). Hm 2, 4.

Hispanīa, ae, θηλ. 'Ισπανία (ἡ σημερινή 'Ισπανία μαζί μέ τήν Πορτογαλία). Πληθυντ. Hispaniae (C 3, 4) οἱ δύο 'Ισπανίες, δηλ. α) Hispania citerior (Tarracōnensis) νοτιοδυτική 'Ισπανία, ἀπό κεῖ καὶ νοτιοδυτικά τοῦ ποταμοῦ "Ιβηρα (σήμερα Ebro) C 2, 1 καὶ β) Hispania ulterior (Lusitania καὶ Baetica).

Βορειοανατολική Ισπανία, ἀπό δῶ καὶ στά Βόρεια τοῦ Ἰβηρα. Hortensius (Quintus Hortensius Hortālus), Κόιντος Ὀρτή(ν)σιος Ὁρταλος (114 - 50 π.Χ.), ἥταν ὁ πιό μεγάλος ρήτορας τῆς Ρώμης πρίν φανεῖ ὁ Κικέρων (ἀπό τό 89 - 68 π.Χ.). A 5, 4. 15, 3. 16, 1.

Italīa, αε θηλ., Ἰταλία. Hm 4, 2. Hn. 1, 2. 2, 1. 3, 3 ἔξ. 5, 4. 8, 1. 10, 1 C 3, 4. A 4, 2. 14, 3.

Italicus ἴταλικός, C 3, 2. 3.

Juppīter (καὶ Jūpiter), γεν. Jovis (προφ. Jovis), γιός τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ρέας, ὁ πιό μεγάλος καὶ πιό ἵσχυρός θεός τῶν Ρωμαίων (εἶναι ὁ ἕδιος μέ τό Δία τῶν Ἑλλήνων) A 20, 3.—Ἐπίσης χρησιμοποιεῖται καὶ γιά τὸν Baal (= "Ηλιος") τὸν πιό μεγάλο θεό τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Καρχηδόνιων Hn 2, 3. ἵδ. Feretrius.

Karthaginiensis, e, καὶ Carthaginiensis, Καρχηδόνιος Hn 6, 2 (οὐσ.) Hn 1, 1. Οὐσ. πληθυντ. οἱ Καρχηδόνιοι Hm 1, 3. 2, 3. Hn 7, 1 ἔξ.

Karthāgo (καὶ Carthāgo), gīnis, θηλ. Καρχηδών. Hm 2, 1 ἔξ. καὶ 4. Hn. 2, 3. 3, 1. 7, 4. 6. Ὄνομαστή καὶ ἐμπορική πόλη στὴ βόρεια παραλία τῆς Ἀφρικῆς, ἀποικία τῆς Τύρου. Χτίστηκε γύρω στό 888 π.Χ. (σήμερα ὑπάρχουν ἐρείπια κοντά στή Mersa τῆς Τύνιδας), ἀντίζηλος τῆς Ρώμης, καταστράφηκε τό 146 π.Χ. ἀπό τὸν Πόπλιο Κορνήλιο Σκυπίωνα τὸν Ἀφρικανό.

Labēo, ἵδ. Fabius ἄρ. 2.

Lacedaemoniūs, Λακεδαιμόνιος, ἀπό τῇ Λακεδαιμονα (Σπάρτη). Hn 13, 3.

Ligūres, um, ἀ., Λίγυες, Λιγυστίνοι, λαός τῆς ΒΔ. ἀκτῆς τῆς Ἰταλίας στὰ νότια τῶν Ἀπεννίνων κοντά στή Γένουα (σήμερα G e n o v a).

Longus (Tiberius Sempronius), Τιβέριος Σεμπρώνιος Λόγγος (ὅπατος τό 218 π.Χ. καὶ 194 π.Χ.). Hn 4, 2.

Lucullus (Lucius Licinius), Λεύκιος Λικίνιος Λούκουλλος, ρωμαῖος ὅπατος (74 π.Χ.) καὶ στρατηγός τὸν περισσότερο χρόνο στό Μιθριδατικό πόλεμο (77 - 66 π.Χ.), γνωστός γιά τά πλούτη καὶ τήν ἀχαλίνωτη πολυτέλεια A 5, 1.

Lusitāni, ὅρημ, ἀ., οἱ κάτοικοι τῆς Λυσιτανίας (τῆς σημερινῆς Πορτογαλίας), οἱ Λυσιτανοί C 3, 4. ἵδ. Hispania.

Lutatius (C. Lutatius Catulus), Γάιος Λουτάτιος Κάτουλος, ρωμαῖος ὑπατος (τό 242 π.Χ.). Hn 1, 3. 5.

Mago, ὄνις, Μάγων, ἀδελφός τοῦ Ἀννίβα. Hn 7, 1 εξ. 8, 1 εξ.

Marcellus, Μάρκελλος (δόλοκληρο Marcus Claudius Marcellus) 1) ρωμ. ὑπατος (τό 212 π.Χ.), περίφημος στρατηγός στό β' Καρχηδονιακό πόλεμο, κατέλαβε τίς Συρακουσες Hn 5, 3. C 1, 2. 2) ρωμαῖος ὑπατος (τό 183 π.Χ.). Hn 7, 6. 13, 1.—3) γαμπρός τοῦ Ὁκταβιανοῦ, ὑπατος (τό 50 π.Χ.). Πέθανε λίγο πρὶν ἀπό τό 40 π.Χ. 3) C. Claudius Nero C 1, 2.—4) Ti. Claudius Nero A 19, 4. — Πλῆθ. Marcelli, ὄρυμ, ἀ., ἡ γενιά, ἡ οἰκογένεια τῶν Μαρκέλλων A 18, 4.

Marcius (C.), Γάιος Μάριος, ρωμαῖος ὑπατος (τό 82 π.Χ.), γιός τοῦ Γ. Μάριου (γνωστοῦ ἀντίπαλου τοῦ Σύλλα (ἵδ. Sulla), νικητῆ τῶν Κίμβρων (101 π.Χ.) καὶ τῶν Τευτόνων (102 π.Χ.). A 1, 4. 2, 2. 15, 3.

Maximus, ἵδ. Fabius.

Minucius : 1) Quintus Minucius, Κόιντος Μινούκιος, ρωμαῖος ὑπατος (193 π.Χ.) Hn 8, 1. 2) Marcus Minucius Rufus, Ἰππαρχος κάτω ἀπό τίς διαταγές τοῦ δικτάτορα Φάβιου Μάξιμου στό β' Καρχηδονιακό πόλεμο Hn 5, 3.

Nero, ἵδ. Claudius ἀριθ. 2 καὶ 3.

Nōmentānus, Νωμεντανός, τοῦ Νωμέντου (σήμερα M e n t a n a), πόλεως τῆς χώρας τῶν Σαβίνων λίγο Β.Δ. τῆς Ρώμης. — Nōmentanum (praedium), κτῆμα στήν περιοχή τῆς χώρας τῶν Σαβίνων A 14, 3.

Numidae, ārum, ἀ., Νομάδες, λαός τῆς Β. Ἀφρικῆς.

Octavius, ἵδ. Caesar 2.

Padus, i ἀ., Πάδος, ποτάμι τῆς Β. Ἰταλίας (σήμερα Po), πηγάζει ἀπό τίς "Αλπεις καὶ χύνεται στό Ἀδριατικό πέλαγος. Hn 4, 1. 6, 1.

Pamphylium mare, οὐ., Παμφυλία θάλασσα, στό ἀνατολικό μέρος τῆς Μεσογείου. Hn 8, 4.

Paulus, ἵδ. Aemilius.

Peducaeus (Sextus), Σέξτος Πεδουκαῖος, παλιός φίλος τοῦ Τίτου Πομπώνιου Ἀττικοῦ. A 21, 4.

Pergamēnus, Περγαμηνός, ἀπό τήν πόλη Πέργαμο (σήμερα P e r g a m a), αὐτή ἀργότερα ἔγινε πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τῆς

Περγάμου στή Μ. Ἀσία Hn 10, 2. 11, 5. Pergamēni, ὄρυμ ἀ., οἱ κάτοικοι τῆς Περγάμου, οἱ Περγαμηνοί. Hn 11, 7.

Perpenna, ae, (Marcus), Μάρκος Περπέννας, ἐπιφανής ρωμαῖος ὑπατος (τό 92 π.Χ.), τιμητής (τό 86 π.Χ.). C 1, 1.

Phidias, ae, κάποιος Φειδίας (ἵδ. βίο Ἀττικοῦ 3, 2).

Philippus, Φίλιππος ὁ Ε', γιός του Δημητρίου του Β', βασιλιάς τῆς Μακεδονίας ἀπό τό 221 - 179 π.Χ. πατέρας του Περσέα. Hn 2, 1.

Poenus, συνήθως στόν πληθυντ. Poeni, ὄρυμ, ἀ. Φοίνικες = Καρχηδόνιοι (ώς ἄποικοι ἀπό τή Φοινίκη). Hm 1, 2. 2, 3. Hn 7, 7.

Poenus (= Hannibal) Hn 10, 1. Poenīcus, a um, Καρχηδονι(α)κός. Hm 1, 1. 4, 3. C 3, 3.

Polybius Hn 13, 1.

Pontus, Πόντος, ὁ Εὔξεινος Πόντος (Μαύρη θάλασσα) μέ τίς ἐπαρχίες τῶν ΒΔ ἀκτῶν τῆς Μικρασίας καὶ ξεχωριστά τῆς Βιθυνίας, του βασιλείου του Προυσία. Hn 10, 1.

Prusīa (καὶ Prusiās), ae, Προυσίας ὁ Α', βασιλιάς τῆς Βιθυνίας, γαμπρός ἀπό ἀδελφή του Φιλίππου του Ε' (πέθανε λίγο μετά τό θάνατο του Ἄννιβα). Hn 10, 1. 12, 1. 3.

Pyrenaeus saltus, ἀ., τά Πυρηναῖα: δροσειρά ἀνάμεσα στή σημερινή Γαλλία καὶ τήν Ἰσπανία. Hn 3, 3.

Quirinālis collis, ἀ., A 13, 2 ὁ Κυρινάλιος λόφος, ὁ πιό βορεινός ἀπό τούς ἐφτά λόφους τῆς Ρώμης (σήμερα M o n t e c a v a l l o). Πάνω σ' αὐτόν βρισκόταν ὁ ναός του Κυρίνου (δηλ. του Ρωμύλου πού ἀποθεώθηκε ὑστερά ἀπό τό θάνατό του).

Rhodānus, i, ἀ., Ροδανός, (σήμερα R h ô n e), ποτάμι τῆς Γαλατίας (Γαλλίας) πού χύνεται στή Μεσόγειο. Hn 4, 1. 6, 1.

Rhodīi, ὄρυμ, ἀ., οἱ Ρόδιοι. Αύτοί ήταν σύμμαχοι τῶν Ρωμαίων. Hn 8, 1. 13, 2.

Roma, ae, θ. Ρώμη, πρωτεύουσα του Λατίου καὶ ὀλόκληρου του ρωμαϊκοῦ βασιλείου. Hn 5, 1. 7, 2 ἔξ. 12, 1. C 1, 1. A 20, 5.

Romānus, Ρωμαῖος οὖσ. Romani, ὄρυμ, ἀ., οἱ Ρωμαῖοι.

Romūlus, Ρωμύλος, ἰδρυτής καὶ πρῶτος βασιλιάς τῆς Ρώμης. Rumbrum mare, οὖ., ἡ Ἐρυθρά θάλασσα (σήμερα ὁ Ἀραβικός καὶ Περσικός κόλπος). Hm 2, 6.

Sabīni, ὄρυμ, ἀ., Σαβίνοι, λαός τῆς Κέντρικής Ἰταλίας ἀνατολικά

τοῦ Λατίου. in Sabinis = στούς Σαβίνους, στή χώρα τῶν Σαβίνων, C 1, 1.

Saguntum, i, οὐ., Σάγουντο, πόλη τῆς Ἰσπανίας στά βόρεια τῆς Valencia (ὑπάρχουν ἐρείπια μόνο κοντά στήν Murviedro), τήν κατέλαβε ὁ Ἀννίβας (τό 219 π.Χ.). Hn 3, 2.

Sardinia, ae, θ., Σαρδώ, Σαρδηνία, Σαρδινία, νησί στά δυτικά τῆς Ἰταλίας. C 1, 4. Sardiniensis, ε πού ἔχει σχέση μέ τή Σαρδηνία. C 1, 4.

Scipio, ὄνις : 1) P. Cornelius Scipio, Πόπλιος Κορνήλιος Σκιπίων, ὕπατος (τό 218 π.Χ.) ἀντίπαλος τοῦ Ἀννίβα Hn 4, 1.—2) P. Cornelius Scipio Africanus maior (235 - 184 π.Χ.), γιός τοῦ προηγούμενου, νίκησε τόν Ἀννίβα στή Ζάμα (τό 202 π.Χ.) Hn 6, 1. 3.—3) Scipio Cornelius, τόν νιοθέτησε ὁ Γάιος Μέτελλος Πίος καί γι' αὐτό εἶναι γνωστός μέ τό ὄνομα Q. Caecilius Metellus Pius Scipio (ὕπατος τό 52 π.Χ.), πεθερός τοῦ Πομπηίου A 18, 4.

Sēna, ae, θ. Σήνη, μικρή παραθαλάσσια πόλη τῆς Ὁμερικῆς στήν Ἀδριατική θάλασσα (σήμερα Sinigaglia) κοντά στό ποτάμι Μέταυρο. C 1, 2.

Servilius (ὀδόκληρο τό ὄνομα Cn[aeus] Servilius Geminus), Γναῖος Σερβίλιος Γέμινος, ρωμαῖος ὕπατος (τό 216 π.Χ.). Hn 4, 4.

Sicilia, ae, θ., Σικελία. Hm 1, 1 ἔξ. C 1, 2.

Silēnus, Σιληνός ὁ Καλακτίνος (= ἀπό τήν Καλή ἀκτή τῆς Σικελίας). "Ἐλληνας ἴστορικός, ἀκόλουθος τοῦ Ἀννίβα, συγγραφέας τῶν Σικελικῶν καί τῶν ἴστορικῶν. Hn 13, 3.

Sosius (C.), Γάιος Σόσιος, ρωμαῖος ὕπατος (τό 32 π.Χ.). A 22, 3.

Sosylus, Σωσύλος (καί Σώσιλος) ὁ Ἱλιος ἡ ὅπως λένε ἄλλοι ἀπό τή Σπάρτη, ἔλληνας ἴστορικός πού ἀκολούθησε τόν Ἀννίβα. Hn 13, 3.

Sulla, ae, (L. Cornelius), Λεύκ. Κορνήλιος Σύλλας, ὁ γνωστός ρωμαῖος δικτάτορας (τό 82 π.Χ.) ἐχθρός τοῦ Γ. Μάριου. Sullanus, ἔκεινος πού εἶναι τοῦ Σύλλα. Sullanae partes A 2, 2.

Sulpicius : 1) Sulpicius Galba, Πόπλιος Σολπίκιος Γάλβας, ρωμαῖος ὕπατος (τό 200 π.Χ.) Hn 7, 1.—2) P. Sulpicius Rufus, δήμαρχος (τό 88 π.Χ.) ἦταν στόν κατάλογο τῶν προγραφῶν καί σκοτωθῆκε ἀπό τό Σύλλα A 2, 1 ἔξ. 'Ο ἀδερφός του Servius Sulpicius Rufus ἦταν ὄνομαστός ρήτορας καί νομομαθής, σύζυ-

γος τῆς Ἀνικίας, ἔγινε ὑπάτος (τό 51 π.Χ.), Α 2, 1. 2.—3) Sulpicius Blitho, Σολπίκιος Βλίθων, ρωμαῖος χρονογράφος. Hn 13, 1.

Syria, ae, θ., Συρία, χώρα τῆς Ἀσίας ἀνάμεσα στὸν Εύφρατη καὶ τὴν Μεσόγειο. Hn 7, 6. 8, 4.

Tamphiliānus, ἐκεῖνος πού ἀνήκει στὸν Τάμφιλο. Tamphiliāna (domus) θ., σπίτι πού εἶχε τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου ἰδιοκτήτη τῆς Ταμφίλου, ὃ ὅποιος ἀνῆκε στήν οἰκογένεια τῶν ὑπάτων πού εἶχαν τό ἵδιο ὄνομα.

amphilus, Τάμφιλος, Cn. Baebius Hn 13, 1. A 13, 2 καὶ M. Baebius Hn 13, 1. A 13, 2 (ρωμαῖοι ὑπάτοι τό 182 καὶ 181 π.Χ.). Hn 13, 1.

Terentius (δόλοκληρο τό ὄνομα C. Terentius Varro), Γάιος Τερέντιος Οὐάρρων (Βάρρων), ρωμαῖος ὑπάτος τό 216 π.Χ. Hn 4, 4.

Thermopylae, ārum, θ. Θερμοπύλες Hn 8, 3.

Tibēris, is (αἰτ. Tiberim, ἀφαιρ. Tiberi), ἡ., Τίβερις (σήμερα Τενερέ), ποτάμι πού πηγάζει ἀπό τὰ Ἀπέννινα καὶ περνάει μέσα ἀπό τήν Ρόμη. Hn 2, 8.

Torquātus : 1) L. Manlius Torquatus. Λεύκιος Μάνιος Τορκουάτος ὄνομαστός ρωμ. φήτορας, ὑπάτος (τό 65 π.Χ.) A 1, 4. 4, 5.—2) Aulus Manlius Torquatus Αἴδηος Μάνιος Τορκουάτος, ἀδερφός τοῦ προηγούμενου, φίλος τοῦ Κικέρωνα καὶ τοῦ Ἀττικοῦ Α 15, 3.

Trasumē(n)nus, i, ἡ., (παραλείπεται ἡ λέξη lacus ἀρσεν. = ἡ λίμνη), Τρασιμέν(ν)η, λίμνη τῆς Ἐτρουρίας (σήμερα Lago di Perugia).

Trebīa, ae, ἡ., Τρεβίας (τώρα Trebbia), παραπόταμος τοῦ Πάδου πού διασχίζει τήν Ηλακεντία (σήμερα Piacenza). Hn 1, 2. 6, 1.

Tullīus, Τύλλιος ἴδ. Cicero.

Tuseūlum, i, οὐ., Τοῦσκλο (σήμερα Frascati), πόλη τοῦ Λατίου 14 χιλ. μακριά ἀπό τήν Ρόμη. C 1, 1.

Utīca, ae, θ., Ὑτίκη (Ούτικη), πόλη τῆς B. Ἀφρικῆς στήν περιοχή τῆς Καρχηδόνας, ἀποικία τῆς Τύρου. Hm 2, 4.

Valerīus Catullus Α 12, 4.

Valerīus (L. Valerius Flaccus), Λεύκιος Οὐαλέριος (Βαλέριος)

- Φλάκκος, συνάδελφος τοῦ Κάτωνα καὶ στήν ὑπατείᾳ (τό 199 π.Χ.) καὶ στήν τιμητείᾳ (τό 184 π.Χ.). C 1, 1. 2, 1.
- Venusia, ae, θ. Οὐενουσία (Βενουσία, σήμερα Venosa), πόλη τῆς N. Ἰταλίας (Ἀπουλίας). πατρίδα τοῦ ρωμαίου ποιητῆς Ὁράτιου. Hn⁵, 3.
- Vettōnes, um, ἀ., οἱ Οὐέττωνες (Βέττωνες), λαός τῆς Λυσιτανίας πού κατοικοῦσε τή ΒΔ. Ἰσπανία (τή σημερινή Πορτογαλία). Hm 4, 2.
- Vipsanius, id. Agrippa.
- Volso (γεν. Volsōnis), Cn. Manlius Volso (Ἡ Vulso), Γναῖος Μάνιος Οὐόλσων (Βόλσων), ρωμαῖος ὑπατος (τό 189 π.Χ.), νίκησε τοὺς Γαλάτες τῆς M. Ἀσίας Hn 13, 2.
- Zama, ae, Ζάμα, ἵσχυρή πόλη τῆς Νομιδίας στά ΝΔ. τῆς Καρχηδόνας Hn 6, 3.

ΜΕΡΟΣ Δ'

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ*

A

ā ἡ ἄβ (abs : στό Νέπωτα μόνο
ώς πρῶτο συνθετικό π.χ. abstineo
[abs + teneo]), πρόθεση μέ α-
φαιρετική πού δείχγει 1) τόν
προσδιορισμό τοῦ τόπου : ἀπό Hm
2, 4. Hn 2, 1. 2, 2. 6, 3. 7, 7.
A 20, 1. 2) τόν προσδιορισμό^{τοῦ}
χρόνου : ἀπό C 2, 4. 3, 2.
A 5, 3. 16, 3. 18, 3 (a stirpe).
3) τήν καταγωγή ἡ τό γένος :
ἀπό A 1, 1. 18, 3 (a quodque
ortus = et a quo ortus). 4)
ἀπό ποῦ ἐκπορεύεται μιά ἐνέργεια :
a patriā, a majoribus, a patre
accipio = ἀπό τήν πατρίδα, ἀπό^{τούς}
προγόνους, ἀπό τόν πατέρα
(μου) παραλαβάνω, παίρνω Hm

1, 5. A 1, 1. 14, 2. 5) τό ποιητι-
κό αἴτιο : ἀπό Hn 2, 2. C 2, 4.
κ.ά. A 13, 2. 19, 1. 20, 4.
ab - aliēno, 1) ἀποξενώνω. 2)
παρακινῶ (ξεσηκώνω) κάποιον
νά ἀποστατήσει, τόν κάνω ἔχθρο
Hm 2, 2. oppida abalienāta πό-
λεις πού ἐπαναστάτησαν, ἀποσκί-
τησαν Hm 2, 4.
ab - est, βλ. absum.
ab - horrēo, ūi, —, 2. Δέ συμφω-
νῶ, ἔχω διαφορές μέ κάποιον, δια-
φέρω.
ab - iēio (προφ. ab - jicio [ab +
iācio], iēci, iectum, 3. ἀπορρί-
πτω, πετάω κάτι ώς τιποτένιο.
abs - tinēo (abs + tēnō), tinūi,

* Σέ ὅσα ούσιαστικά δέ σημειώνεται τό γένος, είναι θηλυκά. Στά ἐπίθετα
σέ -us -a -um σημειώνεται μόνο δ τύπος τοῦ ἀρσενικοῦ. — 'Ο ἀριθμός ποὺ σημειώ-
νεται ἀμέσως μετά ἀπό κάθε ρῆμα δείχγει τή συζυγία. Οι ἀρχικοὶ χρόνοι πολλῶν
συνθέτων ῥημάτων σημειώνονται μόνο μέ τόν ἀπλό τύπο. — Στά ρήματα τῆς 1ης
συζυγίας σημειώνεται μόνο δ ἐνεστώτας τῆς ὄριστικής. — 'Η πρώτη σημασία κάθε
λέξεως σημειώνεται μέσα σέ παρένθεση, ἐκτός ἂν ἡ λέξη βρίσκεται στό κείμενο μέ
τήν πρώτη σημασία της. Λέξεις μέ πλάγια στοιχεῖα ἀνήκουν στήν καθαρεύουσα.
Τά μακρά καὶ τά βραχέα φωνήεντα σημειώνονται μόνο στίς ἀπαραίτητες περι-
πτώσεις ἡ γιά νά φανεῖ δ σωστός τονισμός.
Hm = Hamilcar. Hn = Hannibal. C = Cato. A = Atticus.

—, 2. ἀπέχω. me cibo (ἀφαιρ.)
 = δέν τρώω, νηστεύω.
 ab - sens, βλ. absum.
 ab - sum, aſſui, abeſſe, λείπω, ἀ-
 πουſιάζω, ξενιτεύομαι, ἀπέχω.
 ac (ποτέ πρίν ἀπό φωνῆν ἢ h)
 ἢ atque (μπροſtά ἀπό φωνῆν
 καὶ σπάνια μπροſtά ἀπό σύμφω-
 νο) καὶ, καὶ ἰδίως. multo aliter
 ac πολύ διαφορετικά ἀπό. alia at-
 que antea διαφορετικά ἀπό πρίν.
 atque hic tantus vir καὶ μάλιſta
 ὁ μεγάλος αὐτός ἄντρας Hn 13, 2.
 ac-cēdo, 3. προſéρχομαι, ad has-
 tam publicam παίρων μέρος σέ
 δημοπραſia, ἀγοράζω πράγμata
 ἀπό δημοπρaſia. 2) Africam
 (= ad Africam) προſorūmíζομai
 στήν Ἀφρική Hn 8, 1. 3) πaρou-
 ſiάζομai, ἐμφaνίζομai A 21, 4.
 ac-celero, 1. ἐπιτaχyνω, σpeύdω.
 accēpi, βλ. accipio.
 acceptus, εύπρόσδeκtoς.
 accessiō, ὅnis, (ἐπ) aὔξηſη.
 ac-cido (ad καὶ cādo), accidi,
 —, 3. (πroſtíptw). 2) accidit
 συμβaίneι νά... Hn 12, 1.
 ac-cipio (ad καὶ cāpio), accēpi,
 acceptum, 3. (πaρa) λaβaίnω,
 δéχomai, πaίrōnω. 2) εἰſp̄rāttw
 ·A 2, 4. 3) λégyω νaí, σyγkata-
 neύω, πaρadéχomai Hn 2, 4. 4)
 ἀntiλaμbánomai, (κaτa) νoῶ, μa-
 θaínω A1, 3. 5) dignitatem
 πaίrōnω tó ἀξíωma. 6) κaλhronomá
 A 14, 2.

ac-cresco, 3. ἐπaυξά̄nω, -omai.
 accuratē, ἐpírr., ἀkriβās, ἐpimε-
 lā̄s, λepotomērā̄s.
 ac-cūso, 1. μaηnúω (= κaτaγgéll-
 lω) κaπoiοv (γia δημόſio ἀdī-
 kηma). in iudicio publico σé δη-
 mósia δíkē, βl. suus.
 aciēs, ēi πaρatāzη μaχhēs, μaχhē
 Hn 6, 4. 2) νaυtikή πaρatāzē
 Hn 11, 1. 3) in acie κaτa mē-
 twapo Hn 5, 4.
 acquiēvi, βl. acquiesco.
 ac-quiesco, ēvi, ētum, 3. (ἀna-
 paxóμai). 2) πeθaínω (eύphymi-
 smós).
 acrīter, ἐpírr., μé δriμútēta, ēnta-
 stē. 2) δraſtērīa, ēntoνa. Σyγkρ.
 ἐpírr. acrīus, ὑpērē. ἐpírō. acer-
 rīme (acer, acris, acre δriμús,
 ὁξnús).
 acroāma, ātis, oύd. (πlηθ. -āta,
 δot. ἀphaiρ. -ātis) (ἀkroāmā, ἀkoū-
 sma) = ὅ,ti ἀkoūmē μé eύχaři-
 stētē (eίte δiabáζetai, eίte ἀ-
 paγgélletai, eίte t̄raγoudiéta,
 eίte p̄ažetai μé muſiκo δ̄rgaνo),
 ὅpwa, p.χ., ἀnáγnωsmā, σkηnīkή
 πaρaſtaſa, ἀpaγgeliā, .melađia,
 t̄raγouđi. 3) ἀnti γia tó πrósawpo
 πoύ δiabázei, ἀpaγgéllei κt̄l.
 [iđiōs s̄tā d̄eñpnā] : ὁ ἀnaγnώ-
 stēs, ὁ muſiκo, ὁ ρaψađočs
 (ἀoидočs).
 actor, ὅris, ἀ. (πráktořas). 2) ὁ
 ἔktelēstēs ἀpōfášeow, aύtōs pōu
 μé tā ērga tōu ὑpōsthōřei κaτi

ἢ κάποιον, βλ. auctor.

ad, πρόθ. μέ αἰτ. = πρός Hn 2, 1. 2, 4. liber ad Rhodios = βι-βλίο (πού ἀπευθύνεται) πρός (στούς) Ροδίους, ἀφιερωμένο στούς P. A 22, 4. — 2) μέ ἔννοια χρο-νική = ὡς A 5, 1. 18, 3. usque ad = ὡς Hn 2, 3. 7, 1. C 2, 4. — 3) μέ τὴν ἔννοια τοῦ σκοποῦ = γιά νά A 17, 3.

additi, βλ. ad-do.

ad-do, additi (ἀπό τό addēdi), additum (ἀπό τό ad-dātum), 3. προσθέτω.

ad-dūco, 3. ad aram ὁδηγῶ στό βωμό. in suspicōnem κάνω ὑπο-πτο κάποιον.

1. ad-éo, adii, aditum, adīre, προσέρχομαι.

2. adéo, ἐπίρρ. ἔτσι, τόσο.

ad-hibēo (ἀπό τό ad-habeo), būi, hītum, 2. (προσέχω). curam diligentiāmque καταβάλλω ἐπιμε-λεῖς φροντίδες.

adhuc, ἐπίρρ., μέχρι τώρα.

adii, βλ. ad-éo.

ad-iungo, nxi, nctum, 3. προσθέ-τω, ἐνώνω.

adiunxi, βλ. adiungo.

ad-ministro, 1. διοικῶ.

admirandum, i, οὐδ., τό ἀξιοθά-μαστο, τό ἀξιοσημείωτο.

admōdum (ἀπό τό ad mōdum = ὡς ἐκεῖ πού πρέπει, πού χρειάζ-ται) πάρα πολύ.

admonitus, -ūs, ἀ., (admōnēo προ-

τρέπω) παραλίνεση. admonitū (μέ γεν.) μέ τὴν προτροπή (κάποιου).

ad-opto, 1. υἱοθετῶ.

ad-orior, adortus sum, adorīri, 4. ἀποθ. κάνω, ἐξαπολύω ἐπί-θεση.

ad-sum, affūi (ad-fui), adesse, παρευρίσκομαι, εἴμαι κοντά, βοηθῶ adulescens, ntis, ἀ. (κυρίως μηχ-ένεστ. τοῦ ρ. adolesco, αὐξάνο-μαι, μεγαλώνω), ὁ νέος ἄντρας (17 - 42 ἔτῶν) Hm 3, 2. A 16, 1.

2) νέος, σέ νεανική ἡλικία A 2, 2.

adulescentiā, ae, παιδική ἡλικία.

adulescentūlus, i, ἀ. νεαρός, νεα-νίας, ἀγόρι A2, 1. 2, 4 (ὅπου πρόκειται γιά νέο ἄντρα 23 περί-που ἔτῶν). 2) ἐπίθ., admodum adulescentūlus πολύ νεαρός Hm 1, 1.

adventus, ūs, ἀ., ἀφεξη, ἐρχομός.

adversariūs (ἐπίθ. = ἀντίπαλος).

2) οὖσ. ἀ. = ὁ ἐχθρός.

adversus, πρόθ. (κυρίως τό adver-sus εἴναι μετοχή = στραμμένος πρός κάπου ἢ κάτι) ἀπέναντι, ἀντί-κρυ. 2) ἐναντίον, παρά + αἰτ.

aedēs (ἀρχαιότερος τύπος aedis) -is, ναός.

aedificāram = aedificavram.

aedificātor, ūris, ἀ., (ὁ οἰκοδό-μος). 2) αὐτός πού τοῦ ἀρέσει νά κατασκευάζει ώραῖα καί μεγα-λόπρεπα σπίτια.

aedificiūm, ii, οὐδ., οἰκοδόμημα Hn 12, 3.

- aedifico, 1. οἰκοδομῶ, κατασκευάζω.
- aedilis, is, ἀ., ὁ ἀγορανόμος. aedilis plebei (plebei εἶναι γεν. [= plebis] ἀπό τὴν ὄνομ. plebes) ὁ δημοτικός ἡ ταπεινότερος ἀγορανόμος.
- aedis, βλ. aedes.
- aemulatio, ὅnis, ἀνταγωνισμός, εὐγενής ἄμιλλας ἀντίθ. obtrectatio. ἄēnēus (ἀπό τὸ aes, aeris, οὐδ., χαλκός) = χάλκινος.
- aequālis, e, συνομήλικος.
- aequē, ἐπίρρ., ἐπίσης.
- aequus, ὁμαλός, ἵσιος. — 2) ἀτάραχος A1, 3. — a condicio δίκαιος, λογικός δρος (προκειμένου γιά τόκο).
- aerarium, ii, οὐδ., ταμεῖο (τοῦ κράτους).
- aes, aeris, οὐδ., χαλκός. 2) χρῆμα.
- aes alienum τάχρεν, (στήν κυριολεξίᾳ = ξένο χρῆμα).
- aestimo, 1. (τιμῶ). 2) magni aestimo ἔκτιμῶ πολὺ. minoris aestimo ἔκτιμῶ λιγότερο.
- aetas, ἄτις (αἰώνας). 2) ἡλικία, ἔτος, ζωή (βίος). puerīlis aetas = παιδική ἡλικία. extrēma aetas βαθιά γεράματα. haec aetas αὐτή ἐδῶ ἡ ἡλικία Hn 2, 5.
- affēci, βλ. afficio.
- affecto, 1: (ἐπιγειρῶ). 2) ἐπιδιώκω.
- af-fēro (ad-fero), attūli, allātum, affere (προσφέρω). 2) testimoniūm δίνω, προσκομίζω ἀπόδειξη (τεκμήριο).
- af-fīcio (ad καί fācio), fēci, fectum, 3. διαθέτω (κάπιον). 2) aliquem poenā τιμωρῶ. afficior morbo (ἀφαιρ.) = πέφτω σέ ἀρρώστια, εἴμαι ἀρρώστος. afficior morbo oculorum = ἔχω ὀφθαλμία, εἴμαι ἀρρώστος ἀπό τὰ μάτια μου.
- affinitas, ἄτις, συγγένεια (ἀπό γάμο).
- affuit, βλ. adsum.
- afluentia, ae, καὶ affluentia (ἀφθονία). 2) μεγάλη πολυτέλεια.
- afluentius, συγκρ. τοῦ ἐπιρρ. affluententer (μέ ἀφθονία) = μέ περισσότερο λοῦσο, πολυτελέστερα, μέ περισσή ἀφθονία.
- ager, agri, ἀ., ἀγρός, γωράφι, χώρα.
- agito, 1. (ἐλαύνω). 2) ἔχω στόνος μου, σκέπτομαι.
- ago, ἐγι, ἀctum, 3. (όδηγῶ). 2) ἔκτελῶ, κατορθώνω. Hn 10, 1. — 3) κάνω, ἐνεργῶ A20, 1. 20, 4. meam rem ἐνεργῶ ὑπόθεσή μου. bellum κάνω πόλεμο, πολεμῶ. gratias ago εὐχαριστῶ.
- ad vitam agendam = γιά τὸν τρόπο ζωῆς πού διείλει κανείς νά ἀκολουθήσει. existimatio agitur = διακινδυνεύεται (παίζεται) ἡ ὑπόληψη A15, 2.
- agricola, ae, ἀ., (ἀγρονόμος, γεωπόνος), γεωργός.

alias, ἐπίρρ., ἄλλοτε.

aliēnus -a -um, ξένος -η -ο.

aliquis, alīqua, aliquod, ἀόρ. ἀντων

ώς ἐπίθ. = κάποιος A 2, 3. 14, 1.

18, 4. ἄλλος τύπος quis, qua,

quod A 3, 2. 3, 3. 2) ἀόρ.

ἀντων. ἀντί γιά ούσιαστ. aliquis,

aliquid = κάποιος Hn 11, 2. A

20, 2. ἄλλος τύπος quis, quid Hn

2, 6. 9, 2.

aliquot, ἄκλ. πληθυντ. = κάποιοι,

-ες, -α.

aliter, ἐπίρρ., ἄλλιῶς. aliter ac
ἄλλιώτικα ἀπό.

alius, alia, aliud (γεν. alīus, δοτ.
alīi) ἄλλος, διαφορετικός. alii -
alii οἱ μέν - οἱ δέ.

alo, alīi, altum 3. (τρέφω). 2)
morbū τρέφω, παρατείνω, ὑπο-
θάλπω τήν ἀρρώστια.

alter, altēra, altērum (ὁ ἄλλος).
2) ὁ δεύτερος.

alterūter, ütra, ütrum ὁ ἄλλος.
alterūtra pars τό ἔνα ἢ τό ἄλλο
κόμμα (μερίδα).

amator, ōris, ḁ., (ἐραστής). 2)
φίλος, θαυμαστής, λάτρης, ἐρα-
στής.

ambītus, ūs, ḁ., (ἐκλογική περιο-
δεία). 2) ἐκλογικές παραβάσεις.

amicē, ἐπίρρ., φιλικά.

amicitia, ae, φιλία.

amicūs, ἐπίθ., φίλος.

amisissem, βλ. amitto.

a-mitto, 3. (διώχνω). 2) χάνω,
ἀποβάλλω.

amo, 1. ἀγαπῶ.

amoenītas, tātis, χάρη, δμορφιά.

amphōra, ae, ἀμφορέας (εἰδος
ὑδρίας — στάμνας — μέ στενό λαι-
μό καὶ δύο λαβές).

amplitūdo, īnis, (εὐρύτητα). 2)
λαμπρότητα, σπουδαιότητα.

ampliūs, ἐπίρρ., περισσότερο (θετ.

amplē = ἀφθονα, πλούσια). ampliūs centum milia ἀντί amplius
quam centum milia = περισσό-
τερο ἀπό ἑκατό χιλιάδες. non
amplius novem annos ὅχι περισ-
σότερο ἀπό ἐννέα ἔτη.

amplus, (ἀφθονος). 2) μεγάλος
στήν ἐμφάνιση ἢ στήν ἀξία, μεγα-
λοπρεπής.

ān, μόρ, παρά (εἰσάγει τό β'
μέρος πλάγιας ἐρωτήσεως).

anagnostes, ae, (αἰτ. ἐν. anagnos-
tem καὶ anagnosten), ḁ., ἀνα-
γνώστης. Πληθ. -ae. Οἱ ἀναγνῶ-
στες ἦταν δοῦλοι μορφωμένοι, ἴδιας
"Ελληνες. Διάβαζαν κείμενα στίς
ῷρες ἀναπαύσεως ἢ τοῦ δείπνου
τῶν Ρωμαίων. Ἡ ἀντίστ. λατιν.

λέξη εἶναι lector = ἀναγνώστης.
angustiae, ārum, πληθ. (τά στε-
νά, τό στενό πέρασμα, στενωπός.

anima, ae, (πνεῦμα, ἀναπνοή).
2) ψυχή, ζωή.

animadverto (animum adverto),
verti, versum, 3. (προσέχω). in

aliquem ἕτιμωρῶ, ἐπικρίνω.

animus, i, ḁ., (ψυχή). 2) νοῦς,

φρόνημα, διάθεση. animo aequo
ήρεμα, χωρίς ἀντίδραση. animo
fidenti atque infesto, μέ αὐτο-
πεποιθηση καὶ μίσος. animo...
ventre πνευματικῶς... μέ σωμα-
τικές ἀπολαύσεις, βλ. bello.
annális, is, ἀ., (ἐνν. liber καὶ
συνήθως στόν πληθ.) τά χρονικά,
ἡ ἴστορία.
anniculus, ἐνός ἔτους.
an-nuo (ad-nuo), nūi, -, 3. (συμ-
φωνῶ), ὑπόσχομαι, συγκατανεύω.
annus, i, ἀ., ἔτος. multis annis
ἀπό πολλά χρόνια Hm 2, 5. anno
quarto (nono) postquam τρία
(ὅκτω) ἔτη ἀπό τότε πού...
Hn 8, 1. Hm 4, 2.
annūus, ἐτήσιος, γιά ἔνα ἔτος.
ante, I. πρόθεση μέ αἰτ. = πρίν
ἀπό A 3, 3. 2) χρον. Hm. 1, 2.
A 20, 1. ante eum πρίν ἀπό
αὐτόν (πρό τῆς ἐποχῆς του) Hn
3, 4. — II. ἐπίρρ. χρον. προηγου-
μένως, πρωτύτερα A 19, 2. 3.
antēa, (ante + eā), ἐπίρρ., πρίν.
ante-cēdo, 3. (προχωρῶ). 2) προέ-
χω, ὑπερέχω, εἴμαι ἀνώτερος.
antiqūitas, ἄτις, ἀρχαιότητα, ἀρ-
χαῖοι χρόνοι A 3, 3. 2) ὅτι ἀφο-
ρᾶ τήν ἀρχαία ἴστορία, ἴστορία
τῶν ἀρχαίων χρόνων, ἀρχαιολογία
A 18, 1. 20, 2.
antiquūtus, ἐπίρρ., ἀπό παλιά, ἀπ'
τόν παλιό καιρό.
ap-pārēo, ūi, ītum, 2. ξαναφάι-
νομαι, ἐμφανίζομαι Hn 12, 4.

γίνομαι φανερός, ἔρχομαι στό φῶς
A 16, 4.
ap-pārō (ad-pārō), 1. παρα-
σκευάζω.
appellasse = appellavisse.
appello, 1. ὀνομάζω.
ap-prīme(ad-primus), ἐπίρρ., πρῶ-
τα πρῶτα, ἐντελῶς ξεχωριστά,
ἰδιαίτερα.
aptus, ἀρμόδιος, κατάλληλος, ἐπι-
τήδειος.
apud, πρόθ. μέ αἰτ., παρά, 2)
κοντά, πλησίον. apud exercitum
ἐπικεφαλῆς τοῦ στρατοῦ Hn. 7, 3.
ara, ae, θ., βωμός.
arbitriūm, ii, οὐδ. (διαιτησία).
2) κρίση, γνώμη Hn 1, 3. 3)
βούληση, θέληση, αὐθαιρεσία (ἀ-
περιόριστη δύναμη) Hn 12, 5.
arbītror, 1. ἀποθ. (κρυφακούω).
2) θεωρῶ ἀληθινό, πιστεύω, φρο-
νῶ A 15, 1.
arcessi, παθ. ἀπριμφ. βλ. arcesso.
arcesso, īvi, ītum, 3. στέλνω καὶ
προσκαλῶ (: μεταπέμπομαι).
argentum, i, οὐδ., (ἀργυρος, ἀσήμ-
ιο). 2) νομίσματα ἀργυρά, χρή-
ματα (= ἀργύριον) - pecunia.
arma, ὄρυμ, οὐδ. πληθ. (ὅπλα).
2) ἡ δύναμη τῶν ὅπλων, ἡ πολε-
μική ἴσχυς Hn 10, 4. οἱ ναυτικές
μονάδες, ἐξοπλισμός Hn 11, 7.
πόλεμος.
armo, 1. (ὅπλίζω). 2) παρέχω
ἐνοπλη δύναμη Hn 10, 1. — 2) ὡς
οὖσ. armāti, ὄρυμ, ἀ., οἱ ἐνοπλοι.

ar-rīpio (ad-rāpio), ripūi, reptum, 3 (ἀναρπάζω = ἀρπάζω ξαφνικά καὶ γρήγορα). 2) aliquid (ἐπιλαμβάνομαι) = καταπιάνομαι μέζηλο, ἀφοσιώνομαι σέ κάτι.

arripūi, βλ. arripiο.

artifex, artificis, ἀ., τεχνίτης.

a-scendo (ad + scando), ndi, nsum, 3. (ἀνεβαίνω). 2) navem (ἐπιβάνω νεώς =) εἰμαι ἐπιβάτης, ἐπιβιβάζομαι στό πλοῖο. ascitus, βλ. ascisco.

a-scisco (ad-scisco), īvi, ītum, 3. (δέχομαι). 1) civitatem δέχομαι (τό δικαίωμα τοῦ πολίτη σέ ἄλλη πόλη).

asperitas, ātis, (τραχύτητα). 2) δυστροπία.

assēcla, ae, ἀ., (ἀντί assec[ū]lla ἀπό τό assequor), ὁ ἀκόλουθος, ὁ ὑφιστάμενος.

assidūus, συνεχής.

at, σύνδ., ἀλλά.

atque, βλ. ac.

at-tingo (ad-tango), tīgi, tactum, 3. (ἐφάπτομαι). 2) ἀγγίζω, ἀ-

σχολοῦμαι ἐρασιτεχνικά μέ κάτι. auctor, ōris, ἀ., αὐτός πού μέ τίς συμβουλές του ὑποστηρίζει κάτι ἢ κάποιον, ὁ σύμβουλος, βλ. actor. àudeo, ausus sum, 2. τολμῶ, negare ausus non sum δέν τολμῶ νά πῶ ὅχι.

àudio, īvi, ītum, 4. ἀκούω. 2) ἀπό φῆμες ζέρω κάτι A 13. 7.

àugēo, àuxi, àuctum, 2. αὔξανω. augeo officium αὔξανω τήν ἐξυπηρετικότητα, τήν καλοσύνη.

àurēus, χρυσός.

àurum, i, οὐδ., (χρυσάφι). 2) χρυσά νομίσματα (= χρυσίον). ausus, βλ. audeo.

aut, σύνδ., ἢ (στό A 14, 3 = καὶ). autem, σύνδ., δέ.

auxilium, ii, οὐδ. (ἐπικουρία, βοήθεια). 2) πληθ. : auxilia, -ōrum, οὐδ., βοήθεια, ἐπικουρικά στρατεύματα Hm 2, 3.

avaritīa, ae, φιλαργυρία.

avuncūlus, i., ἀ., θεῖος (ἀπό μητέρα), ἀδελφός τῆς μητέρας.

B

bellicōsus, πολεμικός.

bello, 1. πολεμῶ. animo bellare

πολεμῶ μέ ὅλη (μου) τήν ψυχή.

bellum, i, οὐδ., πόλεμος.

bene, ἐπίρ., (καλά). 2) μέ ἀνεση.

beneficūm, ii, οὐδ., (εὐεργεσία).

2) τιμή, βραβεῖο, τιμητική διάκριση.

benivolentīa, ae, εὔνοια, εὔμενεια.

usus benivolentiaque οἱ καλές φιλικές σχέσεις.

bidūm, i, οὐδ., (χρον. διάστημα δύο ἡμερῶν bis καὶ dies). 2) αἰτ.

biduum = (ἐπί) δύο ήμέρες. Ἀφαιρ. biduo μετά ἀπό δύο ήμέρες ή μέσα σέ δύο ήμέρες.

bini, ae, a, (ἀριθ. διανεμητ.) ἀπό δύο, ἀνά δύο.

bonitas, ātis, χρηστότητα, εὐθύτητα.

bonus, καλός (= ἀγαθός, συγκρ. melior καλύτερος, ὑπερθ. optimus ὁ πολύ καλός [ἄριστος]), χρηστός, ἐνάρετος. 2) δραστήριος

έπιτήδειος A 13. 3. — Πληθ. boni, ōrum, ἀ., « οἱ ἀγαθοί, οἱ ἄριστοι » = οἱ « optimates » ἀντίθ. τοῦ « vulgus », ἡ καλή κοινωνία, οἱ καθώς πρέπει πολίτες (ἀπό τὴν ἀποψη τῆς καταγωγῆς καὶ τῶν ἀρχῶν) A 22, 4. — Οὖσ. bonum, i, οὐδ., καὶ πληθ. bona, ōrum, περιουσία, « τὰ καλά ».

brevīter, ἐπίρρ., σύντομα, γρήγορα, μέ λίγα λόγια.

C

C. = Gaius Γάιος.

cādo, cecidi, casum, 3 (πέφτω).

2) πέφτω στό πεδίο τῆς μάχης, πεθαίνω, φονεύομαι.

caducēus, i, ἀ., τό κηρύκειον σύμβολο τοῦ Ἑρμῆ καὶ τῶν κηρύκων πού σήμαινε προτάσεις καὶ συμβιβασμό. Ἡταν ραβδί ἀπό ἔλιτρό τοῦ ὅποιο στό ἐπάνω μέρος του εἶχε δύο φύδια τυλιγμένα (πρβ. τή λευκή σημαία πού ἔχουν οἱ σημειεινοὶ στρατοί).

calamītas, ātis, φθορά, συμφορά. callidus, ἔμπειρος (πεπειραμένος)

Hn 5, 2. 9, 2.

campus, i, ἀ., πεδιάδα, κάμπος.

cano, cecini, —, 3. (τραγουδῶ). 2) προφητεύω, προμαντεύω.

cāp̄io, cēpi, captum, 3. παίρνω, λαβαίνω, dolores αἰσθάνομαι πόνους, honores τοποθετοῦμαι σέ τιμητική θέση (ἀρχή), πετυχαί-

νω τιμές (ἔξουσίες). 2) συλλαμβάνω, αἰχμαλωτίζω, κατακτῶ, κερδίζω, προσελκύω (= τραβῶ, θέλγω) A 19, 2.

capitulātim, ἐπίρρ., (σέ γενικές γραμμές, ὡς πρός τὰ κύρια σημεῖα) dicere ἐκθέτω σέ κύρια κεφάλαια.

captīvus, i, ἀ., αἰχμάλωτος (πολέμου).

carior, συγκρ. τοῦ carus.

carus, προσφιλής, ἀγαπητός.

castellum, i, οὐδ., φρούριο.

castrum, i, οὐδ., (ὄχυρή θέση, φρούριο). 2) πληθ. castra, ōrum, οὐδ., στρατόπεδο Hn 5, 4. C

1, 2. castra nautīca ναυτικό στρατόπεδο, ναύσταθμος (χαράκωμα πού προστατεύει τὰ πλοῖα πού ἔχουν ἀνελκυσθεῖ στήν ξηρά)

Hn 11, 6. 3) πόλεμος, ἐκστρατεία Hn 2, 4. 13, 3.

casūs, ūs, ἀ., (πτώση). 2) σύμ-
πτωμα^χ casu (ἀφαιρ.) τυχαῖα.
causa, ae, αἰτία, λόγος Hn 11, 3.
ἀφορμή Hn 3, 1. causa (ἀφαι-
ρετική μετά ἀπό πτώση γενική)
= ἔξαιτίας (= ἐνεκα) rei pu-
blicae causā γιά τό καλό τῆς
πολιτείας.

cecini, βλ. cano.

cecidī, βλ. cado.

cēdo, cessi, cessum, 3. (πηγαίνω,
προχωρῶ). 2) ἀναχωρῶ, ἐγκατα-
λείπω, ἀφήνω. hosti ὑποχωρῶ
στὸν ἔχθρο (δηλ. κάμπτομαι ἀπό
τις ἴσχυρότερες δυνάμεις τοῦ ἔχ-
θροῦ). pertinaciae (δοτ.) ὑπο-
χωρῶ στήν ἴσχυρογνωμοσύνη.
celāris = celavēris, βλ. celo.
celer, celēris, celere γρήγορος (τα-
χύς). 2) (προκειμένου γιά φάρ-
μακο) = αὐτό πού φέρνει γρή-
γορο ἀποτέλεσμα, πού ἐνεργεῖ γρή-
γορα.

celerīter, ἐπίρρ., γρήγορα.

cēlo, 1. κρύβω.

cēno, 1. δειπνῶ. apud aliquem
δειπνῶ μαζί (παρέα) μέ κάποιον,
cenātum est (ἀπρόσ.) δόθηκε
τό δεῖπνο, δείπνησαν.

censor, ūris, ἀ., ὁ τιμητής.

censorius, ii, ἀ., αὐτός πού χρη-
μάτισε (ἔκαμε) τιμητής.

censūra, ae, (τιμητεία) : τό ἀξίω-
μα καὶ ἡ ἔξουσία τοῦ τιμητῆ.

centiēns, ἀριθμ. ἐπίρρ., ἐκατό φορές.

centum, ἀριθμ. ἄκλ., ἐκατό. am-

plius centum milia = amplius
quam centum milia περισσότε-
ρος ἀπό ἐκατό χιλιάδες.

certus, (βέβαιος). 2) συγκρ. cer-
tior, certiore facio aliquem
(κάνω κάποιον περισσότερο βέ-
βαιον), πληροφορῶ κάποιον (γρα-
πτά ἢ προφορικά).

cessi, βλ. cedo.

(ceterus ἄλλος, ἔτερος), cetēra,
cetērum. ('Αντι ceterus λέγε-
ται reliquus). 2) ἐπίθ. : λοιπός,
ἄλλος Hn 1, 1. A 13, 3. 3) οὐσ.
ceteri, ἀ., οἱ ἄλλοι Hn 9, 4. 10, 3.
Μέ γενική διαιρ. A 15, 1.

cibusά., τ i,,ροφή, τρόφιμα.

circiter, ἐπίρρ., περίποι.

circumdēdi, προκυ. τοῦ circumdo.
circum-do, 1. περιβάλλω.

circum-éo, ii, itum, circumīre,
4 τριγυρίζω (περιέρχομαι), περι-
πολῶ, ἐρευνῶ.

circumīrem, βλ. circumeo.

circum-věño, 4. κυκλώνω. circum-
venior insidiis (ἀφαιρ.) πέφτω
σέ ἐνέδρες.

citerior, ἀ., καὶ θ., ius, οὐδ. (γεν.
-ōris) αὐτός πού βρίσκεται πρός
τήν κατεύθυνση τή δική μας σέ
σχέση μέ κάποιο σημεῖο ἀναφο-
ρᾶς. Hispania citerior = τό πλη-
σιέστερο τμῆμα τῆς Ἰσπανίας.

civilis, e, (πολιτικός). 2) τοῦ πο-
λιτικοῦ βίου, ἀστικός.

civis, is, ἀ., πολίτης.

civītas, ātis, πόλη, κράτος C 3, 3.

- 2) πόλη Hn 3, 2. 3) πολιτεία, πόλη A 3, 3. 4) πόλη (δῆμος, κοινότητα) A 4, 5.
- clam, ἐπίρρ., κρυφά.
- clandestīnus, κρυφός, μυστικός.
- clārē, ἐπίρρ., λαμπρά.
- clārius, συγκρ. τοῦ clarus.
- clārus, ἔνδοξος.
- classiarīus (αὐτός πού ἀνήκει στό στόλο). 2) οὐσ. πληθ. classiarīi, ἀ., οἱ ναῦτες (στρατιῶτες).
- classis, is, στόλος. classe μέ τό στόλο, στή θάλασσα.
- clāudo, clāusi, clāsum, 3. (περι) κλείνω.
- clāsus, βλ. clāudo.
- coactus, βλ. cogo.
- coepi, coepisse, (ρ. ἐλλειπτ.), ἄρχισα. morbus levior esse coepit ἡ ἀρρώστια ἄρχισε νά γίνεται περισσότερο ὑποφερτή, ἄρχισε νά ὑποχωρεῖ. conīci (προφ. conjici) coepita sunt ἄρχισαν νά ρίχνουν.
- cogito, 1. σκέπτομαι, amice cogito ἔχω φιλικές σχέσεις (διαθέσεις).
- cognitus, βλ. cognosco.
- cognōmen, īnis, οὐδ., ἐπωνυμία, ἐπώνυμο, ὄνομασία.
- cognosco, nōvi, nītum, 3. ξέρω, μαθαίνω A 13, 7. 18, 1. 3) βρήσκω, βλέπω, διαπιστώνω Hm 2, 1.
- cognomīne, ἀφαιρ. τοῦ cognomen.
- cognovi, βλ. cognosco.
- cogo (ἀπό τό eo [= cum ὡς α' συνθετικό] καὶ ago), cōēgi,
- cōactum, 3. (συγκεντρώνω, συλλέγω). 2) ἀναγκάζω.
- cohortatio, ōnis (παραίνεση, συμβουλή) 2) διαταγή, ὁδηγίες (= praecepta) Hn 11, 1.
- collēga, ae, ἀ., συνάρχοντας.
- colligo (cum καὶ lego), legi, lectum, 3. (συνδέω). 2) συνάπτω, συναθροίζω.
- collis, is, ἀ., λόφος.
- col-lōco, 1. (con ἀντί com [= cum] καὶ lōco τοποθετῶ). 2) τοποθετῶ Hn 11, 4. 3) δίνω σέ κάποιον γυναίκα (= in matrimonium do) A 19, 4.
- colloquīum, ii, οὐδ., συνδιάλεξη.
- colo, colūi, cultum, 3. ἐργάζομαι.
- 2) color litteris (ἀφαιρ.) = μέ τιμοῦν μέ ἐπιστολές, (δηλ. παίρνω γραπτά τεκμήρια τῆς ἐκτιμήσεως).
- comītas, ātis, φιλοφροσύνη.
- comitor, 1. ἀποθ. (συνοδεύω). 2) ἀποχαιρετῶ νεκρό (τήν ὥρα τῆς ταφῆς).
- comitantibus omnibus bonis : μέ τή συνοδεία ζλης τῆς καλῆς κοινωνίας.
- com-memōro, 1. ὑπενθυμίζω Hn 2, 3. 2) μνημονεύω, ἀναφέρω, ἐκθέτω A 21, 5.
- com-mitto, 3. συνάπτω. (ἀρχίζω) Hn 11, 3. 2) me fluctibus civilibus (δοτ.) ἐμπιστεύομαι (δίνω) τόν ἔαυτό μου στήν πολιτική δίνη, ἀφήνω τόν ἔαυτό μου νά

παρασυρθεῖ ἀπό τὴν πολιτική ἀναταραχῆ.

commūnis, e, κοινός. 2) καταδεκτικός, προσηγήνες.

com-mūto, 1. μεταβάλλω, ἀλλάζω.

com-pārēo, ūi, —, 2. γίνομαι ὅλοφάνερος, φαίνομαι.

com-pārō, 1. παρασκευάζω, προετοιμάζω.

compello, pūli, pulsum, 3. (συνωθῶ). 2) σπρώχω, φέρω, περιφέρω.

com-pērīo, pēri, pertum, 4. μαθαίνω, πληροφοροῦμαι.

complēo, ēvi, ētum, 2. γεμίζω Hn 9, 3. 2) ζῶ, διαβιώνω A 21, 1.

complexsem, βλ. complēo.

complūres, οὐδ. complūra (γεν. complūrum) περισσότεροι. 2) ἀρκετοί, κάμποσοι.

compōno, 3. (συνθέτω). bellum τελειώνω (καταπαύω) τόν πόλεμο Hm 1, 5. Hn 6, 2. bellum κάνω εἰρήνη Hn 7, 1.

compositūrus, βλ. compono.

comprehendo, prehendi, hensum, 3. συλλαμβάνω.

com-prōbō, 1. (συγκατανεύω), ἐγκρίνω, ἀποδέχομαι. publice comprobatum est ἔγινε ἀποδεκτό ἀπό τό κράτος : τό κράτος ἐνέκρινε.

compūli, βλ. compello.

conātus, βλ. conor.

con-cido (con καὶ caedo), cīdi, cīsum, 3. (κατακόβω). 2) κατα-

σφάζω, φονεύω.

conciliātor, ūris, ἀ., ὁ πρωταίτιος (γάμου), ὁ μεσίτης, ὁ προξενητής.

concilīo, 1. 1) ζητῶ νά κερδίσω τή φιλία, τή συμμαχία Hn 10, 2.

2) pacem κάνω εἰρήνη (ώς μεσολαβητής). nuptias συνάπτω γάμο. fortunam δημιουργῶ, προετοιμάζω (θεμελιώνω) τήν εύτυχία. 3) παρέχω, χορηγῶ μέ ἀφθονία A 19, 3.

concitasse = concitavisse, βλ. concito.

concīto, 1. παροτρύνω, παρακινῶ, προτρέπω. 2) κινῶ, διεγέρω, προκαλῶ.

con-cupisco, pīvi, —, 3. (ἐναρκτ. con- καὶ cupīo) ἐπιθυμῶ. non intemperanter concupiscere

quod a plurimis (ἐνν. concupisci) videoas (= videat alii quis) = νά μήν ἐπιθυμεῖ κάποιος ἀκατάσχετα (χωρίς μέτρο) αὐτό πού βλέπει δτι οἱ περισσότεροι (ἐπίσης) τό ἐπιθυμοῦν.

con-curro, curri, cursum, 3. ἐρχομαι γρήγορα, ἐπιτίθεμαι, συμπλέκομαι.

concursus, ūs, ἀ., συμπλοκή, ἐπίθεση.

condicīo, ūnis, (κατάσταση). 2) ὅρος, ὅροι Hn 6, 2. A 2, 4. βλ. aequus, 3.

condiscipulātus, ūs, ἀ., συμμαθητεία.

condiscipūlus, i., ἀ., συμμαθητής. confectum, βλ. conficio.
 con-fēro, contūli, collātum, conferre (συγκομίζω). 2) confero
 me ζητῶ καταφύγιο, καταφεύγω
 Hn 9, 1. πηγαίνω (μεταβαίνω)
 A 2, 2. 3, 2.
 conferrem, βλ. confero.
 con-fīcio (con-fācio), fēci, fec-
 tum, 3. (κατεργάζομαι). 2) τελῶ
 Hn 2, 4. 3) librum (orationes)
 βιβλίο (λόγους) ἐπεξεργάζομαι,
 συγγράφω.
 con-flīgo, flixi, flietum, 3. συμ-
 πλέκομαι, συγκρούομαι.
 conflīxi, βλ. confligo.
 congrēdior (con-grādior), con-
 gressus sum, congrēdi, 3. ἀποθ.
 (συνέρχομαι). 2) ἔρχομαι στά-
 χέρια, συμπλέκομαι, συγκρούομαι.
 congressus, βλ. congregdior.
 con-īcio (προφ. conjicio), iēci,
 iectum, 3. (con καὶ iācio), φί-
 χνω μέσα.
 coniunctē, ἐπίρρ., (κοντά, κολ-
 λητά). 2) φιλικά. Υπερθ. coniunct-
 issime μέ πολλή φιλία (φιλι-
 κότατα).
 coniuctō, ōnis (δεσμός), ὁ δε-
 σμός τοῦ γάμου, συγγένεια.
 conor, 1. ἀποθ. ἐπιχειρῶ. multa
 stulte conor κάνω πολλές ἀνόη-
 τες ἀπόπειρες.
 con-scendo (con- καὶ scando),
 scendi, scensum, 3. navem ἀνε-
 βαίνω (εἴμαι) στό πλοῖο.

conscriptus (παθητ. μτχ. τοῦ con-
 scribo, ἐγγράφω) = γραμμένος.
 patres conscripti = Senatores
 (οἱ Συγκλητικοί).
 consecutūrus, βλ. consequor.
 con-sēquor, 3. ἀποθ., ἀκολουθῶ,
 συνοδεύω A 19, 3. 2) προφτάνω
 Hn 7, 7. 3) πετυχαίνω Hn 10,
 5. A 19, 2. 21, 1.
 con-sēro, rūi, rtum. 3. (συνδέω)
 2) manum κάνω μάχη.
 con-sērvo, 1. διασώζω, φυλά(γ)ω.
 res meas τά πράγματά μου, τήν
 περιουσία μου Hn 10, 1. odium
 διατηρῶ τό μίσος. iusiurandum
 τηρῶ (σέβομαι, δέν παραβαίνω)
 τόν δρκο μου.
 con-sidēro, 1. (παρατηρῶ προσε-
 κτικά). 2) σκέπτομαι.
 consilium, ii, οὐδ., συμβούλιο. con-
 silia interiora τά ίδιαίτερα (ἐμ-
 πιστευτικά [μέ τό βασιλιά] συμ-
 βούλια. consilia clandestīna μυ-
 στικά συμβούλια, κρυφές συνενο-
 ήσεις. 2) πρόθεση, σκοπός Hn 1,
 5. 3) ἀπόφαση A 21, 6. 22, 3.
 4) δόλος, στρατηγικό (πολεμικό)
 τέχνασμα Hn 11, 7.
 consobrīna, ae, πρώτη ἐξαδέλφη
 (ἡ κόρη τῆς ἀδελφῆς τῆς μητέ-
 ρας του).
 conspexi, βλ. conspicio.
 con-spīcio (con- καὶ τό ἄχρ. spe-
 cīo), spexi, spectum, 3. βλέπω,
 διακρίνω, conspici in neutram
 partem νά μή διακρίνεται (δια-

φέρει) πολύ τό ἔνα ἀπό τό ἄλλο μέρος.

constantia, ae, (εὐστάθεια, σταθερότητα). constantiā vocis atque vultūs (γεν.) = μέ σταθερότητα (χωρίς ἀλλοίωση) τῆς φωνῆς καὶ τοῦ προσώπου.

con-stitūo (con- καὶ statūo), tūi, tūtum, 3. τοποθετῶ, ιδρύω.

2) οἰκοδομῶ, χτίζω A 13, 2.

con-sto, stīti, —, 1. ἀποτελοῦμαι, προέρχομαι.

consuēram = consuevēram, βλ. consuesco.

con-suesco, suēvi, suētum, 3. συνθήζω.

consuētūdo, īnis, συνήθεια, ἔξη A 14, 2. 2) ὥραιοι τρόποι A 1, 4.

consul, ūlis, ἀ., ὑπατος. consule ἡ consulibus (ἀφαιρ. ἀπόλυτη) ὅταν ὑπατος (ἡ ὑπατοι) ἥταν ὅ...

(ἡ οἱ...), τόν καιρό τῆς ὑπατείας τοῦ... (ἡ τῶν...).

consulāris, is, ἀ., αὐτός πού χρημάτισε ὑπατος.

consulātus, ūs, ἀ., ὑπατεία, ἡ ιδιότητα ἡ θητεία τοῦ ὑπάτου.

consūlo, lūi, ltum, 3. (βουλεύμαι). 2) mihi consūlo φροντίζω, μεριμνῶ γιά (βοηθῶ) τόν ἔχατό μου A 21, 5.

consultūm, i, οὐδ., ἀπόφαση, δόγμα. senatūs consultūm ἀπόφαση (δόγμα) τῆς Συγκλήτου.

consultus αὐτός πού ἔχει σκεφθεῖ,

έξετάσει. 2) iuris consultus, ἀ., νομομαθής.

con-sūmo, 3. καταναλώνω, δαπανῶ. consūmor φθίνω, λιώνω, δαπανῶμαι.

con-temno, mpsi, mptum, 3. (περιφρονῶ). 2) morbum περιφρονῶ τήν ἀρρώστια, δέν παίρνω στά σοβαρά τό νόσημα (δέν τοῦ δίνω σημασία).

contentus, εὐχαριστημένος. contentus sum ἀρκοῦμαι, μένω εὐχαριστημένος.

contextus, (συνεχής ὅπως τό ὕφασμα). 2) συνεχής, διλόκληρος (χωρίς χάσματα).

contīnens, ntis (αὐτός πού συγκρατεῖ [ἐνωμένο] κάτι). 2) αὐτός πού εἶναι συγκρατημένος, μετρημένος, (οἰκονόμος).

continentia, ae, (ἐγκράτεια), οἰκονομία.

con-tinēo (con- καὶ tenēo), tinūi, tentum, 2. (συγκρατῶ κάτι ἐνωμένο (συνέχω). 2) περιέχω, περιλαμβάνω.

contrā, ἐπίρρ., ἐναντίον.

con-trāho, traxi, tractum, 3. (συσπῶ). 2) συναθροίζω, συγκεντρώνω.

contrarius, (ἐνάντιος). 2) e contrario ἀντίθετα, (τούναντίον).

contūli, βλ. confero.

con-vēnio, 4. συνέρχομαι. 2) non convēnit (ἐνν. inter scrip- tores) δέν ὑπάρχει διμοφωνία

[μεταξύ τῶν συγγραφέων], οἱ συγγραφεῖς διαφωνοῦν *Hn* 13, 1. *colloquium convēnit* (παρχμ.) συμφώνησαν συνάντηση. *condiciones non convenērunt* (ἐνν. *inter eos.*) οἱ ὄροι δέ συμφωνήθηκαν, δέν ἔμειναν σύμφωνοι γιὰ τοὺς ὄρους, δέν ἐπῆλθε συμφωνία μεταξύ τους. *convīna*, ae, ἀ., (αὐτός πού ζεῖ (πίνει, τρώγει) μαζὶ μέ ἄλλον. ὁ συμπότης, ὁ σύνδειπνος. *convivium*, ii, οὐ., (ἡ συμβίωση). 2) συνεστίαση, συμπόσιο. *con-vōco*, 1. συγκαλῶ. *copiā*, ae, (ἀφθονία). 2) *copiae* (πληθ.) στρατός, στρατ. δυνάμεις. *copūla*, ae, σύνδεσμος, ἑνωτικός κρίκος, δεσμός φιλίας. *cornu*, ūs, οὐδ., κέρατο (ζώου) *Hn* 5, 2. 2) πτέρυγα στόλου *Hn* 8, 4. *corōna*, ae, στεφάνη. *cor-rumpo* (*con-* καὶ *rumpo*), *rupi*, ruptum, 3. (φθείρω, ἀφανίζω). 2) διαφθείρω μέ χρήματα : δωριδοκῶ, δεκάζω. *corruptus*, βλ. *corrumpo*. *cottidiānus*, καθημερινός, συνήθης (-ισμένος). *credo*, dīdi, dītum, 3. ἐμπιστεύομαι *Hn* 8, 3. 2) πιστεύω, quod vix credendum (= credibile) sit = αὐτό δύσκολα (vix = μόλις) θά γινόταν πιστευτό. 3)

παρενθετικά : νομίζω, λέσως, πιθανό *A* 18, 5. *crēo*, 1. (δημιουργῶ, φτιάχνω). 2) ἀποδείχνω. 3) ἐκλέγω. *cresco*, crēvi, crētum, 3. αὐξάνω. 2) crevit virtutum laude μεγάλωσε (ἀπέκτησε δόξα, φήμη) μέ τόν ἔπαινο τῶν ἀρετῶν, μέ τήν προσωπική ἀξία. *crevi*, βλ. *cresco*. *crimen*, īnis, οὐδ., (κρίμα, ἔγκλημα). 2) πληθ. οἱ κατηγορίες, οἱ ἐνοχοποιήσεις. *cubītus*, i, ἀ., (καὶ cubitum, i, οὐδ.) ὁ ἀγκώνας. *cūius*, γεν. τοῦ qui. *cultus*, ūs, ἀ., (περιποίηση τοῦ σώματος καὶ τῆς ζωῆς). 2) *cultus domesticus* ἡ φροντίδα τοῦ σπιτιοῦ. *cultus cottidianus* ἡ καθημερινή ζωή, ὁ τρόπος καθημερινῆς ζωῆς. *cum*, I. πρόθ. μέ ἀφαιρ. = μέ, μαζὶ μέ *Hm* 1, 5. 4, 8. *Hn* 8, 1. erat cum eo = τόν συναναστρεφόταν, βρισκόταν μέ αὐτόν *Hm* 3, 2. 2) ἐναντίον *Hn* 4, 1. 3) γιὰ νά δείξει μέ τί εἰναι ἐφοδιασμένος κάποιος *Hn* 7, 5. 11, 1. 12, 5. *cum*, II. σύνδεσμος. 1) χρον. : ὅταν, ἀφοῦ *Hm* 2, 1. 2) χρονικός μαζὶ καὶ αἰτιολογικός : *A* 20, 2. 3) χρον. μαζὶ καὶ ὑποθετικός : ὅμα *Hn* 2, 6. 4) μέ ὑποτ. πρτ. η ὑπερσ. = ἐνῶ, ἀφοῦ (+ ὄριστ. ἀορ. = *cum historicum*). — 5) αἰ-

τιολ. = ἐπειδή Hn 10, 4. 11, 6.
C 2, 2 (cum moraretur). A 2,
2. 6, 5. 17, 1. 20, 3. 20, 5. 21,
2. 6) cum ἐνδοτικό ἡ ἐναντιωμα-
τικό = ἀν καί, μολονότι Hm 2,
4. Hn 1, 3. 8, 4. C 2, 2. A 6, 2.
13, 1. 14, 2. 7) ἀόρ. ἐπανάληψη,
ἐάν A 2, 4. 20, 1.

cunctus, δόλοκληρος.

cupiditas, ātis, ἐπιθυμία (γιά πό-
λεμο = τό φιλοπόλεμο πνεῦμα).
cupiditas notitiae clarorum vi-
rorum ἡ ἐπιθυμία (νά γνωρίσει
τίς σκέψεις) τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν
(ἡ γεν. notitiae ἀντί τοῦ nos-
cendi γεν. γερουνδίου = τοῦ γνω-
ρίσαι).

cupidus, (αὐτός πού ἐπιθυμεῖ),
cupidissimus litterarum fuit ξῆταν
Θερμός φίλος τῶν γραμμάτων (τοῦ
ἄρεσε πολύ νά μελετάει).

cupio, pīvi (ἡ ii), pītum, 3.
ἐπιθυμῶ.

cura, ae, φροντίδα, πρόνοια Hn 9,
4. A 21, 5. 2) φροντίδα, εὔσυνε-
δησία A 15, 2.

curatīo, ὅnis, (φροντίδα). 2) ια-
τρική θεραπεία (κούρα).

curo, 1. φροντίζω, ἐπιμελοῦμαι.
curo aedem reficiendam (γε-
ρουνδίβο) φροντίζω γιά τήν ἐπι-
σκευή τοῦ ναοῦ.

custodīo, īvi, ītum, 4. φυλά(γ)ω,
φρουρῶ.

D

darem, βλ. do.

datus, βλ. do.

dē, πρόθ. μέ ἀφατρ. = ἀπό. 1)
τοπ., ἀπό C 2, 2. 2) ἀντί γεν.
διαιρ. C 3, 1. A 14, 2 (πολλές
φορές). 3) (περί + γεν.) =
σχετικά μέ, γιά + αἰτ. Hn 2, 2.
2, 6. A 6, 3. 18, 6.

dēbēo (ἀπό τό de-hābeo), būi,
bitum, 2. ὀφείλω, ἔχω καθῆκον.
nemini dubium esse debet δέν
πρέπει νά (ὀφείλει νά μήν) ἀμ-
φιβάλλει κανείς. 2) ὀφείλω, γρω-
στάω A 2, 4.

debilito, 1. παραλύω κάποιον, τόν
κάνω νά ἀρρωστήσει. 2) ἀναχαι-

τίζω. debilitor ἔξασθενῶ.

de-cēdo, 3. ἀποχωρῶ, φεύγω. (ἀ-
φήνω τήν ἐπαρχία (μου) μέ τό
τέλος τοῦ στρατηγικοῦ ἡ τοῦ ὑπα-
τικοῦ ἔτους) C 1, 4. 2) ἀναχωρῶ
Hn 1, 5. 3) ἀφήνω τή ζώή = πε-
θαίνω A 2, 1. 22, 3. 4) (προκει-
μένου γιά πυρετό) ἀρχίζω νά ὑπο-
χωρῶ, ἐλαττώνομαι A 22, 3.

decem, δέκα.

decō, decūi, —, 2. Ἀπρόσωπο :
decet πρέπει, ταιριάζει, ἀρμόζει.

de-cerno, decrēvi, decretum, 3.
(νομίζω, ἀποφασίζω, δοκεῖ μοι).
2) λύνω τή διαφορά μέ τά ὅπλα,
ἀποφασίζω μέ τή βοήθεια τῶν ὅ-

πλων. cum hoc (ἀφαιρ. ἀρσ.) decernit ἐναντίον αὐτοῦ (ἐκείνου) κάνει (συνάπτει) ἀποφαστική μάχη. classe erant decreturi ἐπρόκειτο νά κάνουν ναυμαχία : νά δώσουν λύση μέ τό στόλο. de-clāro, 1. δηλώνω, φανερώνω, ἀποκαλύπτω Hn 11, 2. 2) κάνω φανερό, σαφές A 18, 6. decretūrus, βλ. decerno. dedērem, βλ. dedo. dedēris, βλ. do. dedi, βλ. do. de-do, dedīdi, dedītum, 3. παραδίνω. de-dūco, 3. (κατεβάζω, φέρω στρατό). 1) παίρνω μαζί μου ώς συνοδό C 1, 4. 2) ὁδηγῶ Hn 11, 1. deductus, βλ. deduco. deduxi, βλ. deduco. de-fendo, ndi, nsum, 3. ὑπερασπίζω. de-fensum, (ὅπτιο τοῦ defendo) Hn 6, 1. de-fēro, 3. προσφέρω, ἀπονέμω Hn 3, 1. A 6. 4. 19, 3. 2) δίνω A 4, 2. 3) γνωστοποιῶ, ἀναγγέλλω Hn 3, 1. 12, 2. de-hortor, 1. ἀποθ., ἀποτρέπω. dehortando impedio ἐμποδίζω μέ συμβουλές. deinde (dein-de), ἐπίρρ., ἔπειτα. primum... deinde πρῶτο... δεύτερο (πρῶτα πρῶτα... ἔπειτα...). delātus, βλ. defero. de-lecto, 1. (ἔλκω, τραβῶ). 2)

delector non minus animo quam ventre εὐχαριστιέμαι (εὐφραίνομαι) ὅχι λιγότερο μέ τό πνεῦμα ἀπ' ὃσο μέ τήν κοιλιά. delectus, μτχ. παθ. τοῦ deligo, légi, lēctum, 3. (ἐκλέγω) ἐκλεκτός Hn 4, 3. delēo, ēvi, ētum, 2. καταστρέφω, ἀφανίζω. de-ligo, 1. δένω, ἐπιδένω. de-mīgro, 1. μετοικῶ. de-pello, depūli, depulsum, 3. (ἀπο)διώχνω, ἀπομακρύνω. de-pōno, 3. (καταθέτω γιά φύλαξη), τοποθετῶ Hn 9, 3. 2) animam παραδίνω τό πνεῦμα, πεθαίνω. odium ἀφήνω τό (δέν ἔχω πιά) μίσος. de-porto, 1. κομίζω, φέρνω. 2) triumphum κάνω (τελῶ) θρίαμβο. de-prīmo (de καί prēmo), de-pressi, depressum, 3. καταπιέζω. 2) καταπαύω, σταματῶ A 22. 2. descisco, scīvi (συνηθ. descīj), scītum, 3. ἀποχωρῶ, ἀποσκιρτῶ. descīvi, βλ. descisco. de-scrībo, 3. περιγράφω. versibus (ἀφαιρ.) μέ στίχους (στήν ποίηση). de-sēro, serūi, sertum, 3. ἀφήνω (παρατῶ) στά κρύα τοῦ λουτροῦ. desideriūm, ii, οὐδ., πόθος, νοσταλγία, (λυπηρή ἀνάμνηση ἀπό τήν ἀπουσία κάποιου). desidēro, 1. ποθῶ, ἐπιθυμῶ A 16, 3. 2) ἀπαιτῶ, ἐπιζητῶ A 13, 3.

de-sinō, desii, desitum, 3. παύω, παύομαι.

desisto, destīti, —, 3. παύω, ἀποχωρῶ. (μτχ. μέλλ. destitūrus).

desperatio, ōnis, ἀπελπισία, ἀπόγνωση.

desperātus, (παθ. μτχ. τοῦ despēro, 1. (ἀπελπίζω), ἀπελπισμένος. desperatis rebus. (ἀφαιρ.) σέ ἀπελπιστική κατάσταση τῶν πραγμάτων.

de-spic̄io (de καὶ τό ἄχρηστο spēcio βλέπω), spexi, spectum, 3. βλέπω καλά, παρατηρῶ. 2) περιφρονῶ, δέ φροντίζω γιά... A 6, 4.

de-spondēo, spondi, sponsum, 2. ὑπόσχομαι, ἀρραβωνιάζω.

destitērim, βλ. desisto.

destīti, βλ. desisto.

de-tēgo, texi, tectum, 3. ἀφαιρῶ τή στέγη, ξεσκεπάζω, ἐρειπώνω. detectus ἐρειπωμένος.

detrimentum, i, οὐδ., βλάβη, ζημιά A 2, 3. 2) βλάβη, ἀπώλεια Hn 5, 2. 3) ἀπώλεια, μείωση C 2, 4.

detūli, βλ. defero.

devīci, βλ. devinco.

de-vinc̄io, vinxi, vinctum, 4. (δένω). 2) προσελκύω, τραβῶ.

de-vinc̄o, vīci, victum, 3. (κατα-) νικῶ, παραλύω.

devinxit, βλ. devincio.

dexter, ēra, ērum, (ἡ dexter,

dextra, dextrum), δεξιός, εύνοικός.

dīco, dixi, dictum, 3. λέγω. 2) συμφωνῶ, ὁρίζω, προσδιορίζω (χρονικό ὅριο ἀποδόσεως [προσδιορίζω τή λήξη] τοῦ δανείου) A 2, 4.

dictātor, ūris, ἀ., δικτάτορας. Hn 5, 1. 3.

dictus, βλ. dīco.

dies, diēi, ἀ., (καί μερικές φορές θ., ἀλλά στόν πληθ. εἶναι πάντοτε γένους ἀρσ.), ἡμέρα. paucis diebus (= post paucos dies ἢ paucis diebus post) μετά ἀπό λίγες μέρες. die quinto post-quam... τήν τέταρτη μέρα ἀπό τότε πού...— in dies ἀπό μέρα σέ μέρα (κάθε μέρα). βλ. λ. ita.

difficilis, e, δύσκολος. difficile est εἶναι δύσκολο. 2) παράξενος, ιδιότροπος A 5, 1.

dignitas, ātis, ἐκτίμηση, τιμή (πού ἀποκτήθηκε μέ τήν προσωπική ἀξία) A 21. 1. — 2) θέση, τάξη, τό ἀξιωμα (τοῦ ἵππεα) A 1, 1. 6, 2. 5. 19, 2. pro dignitate ἀνάλογα μέ τό (ἵππικό) ἀξιωμα : ἔτσι πού νά ἀξίζει στήν κοινωνική θέση του ως ἵππεα A 2, 2. dignitati servire φροντίζω γιά τήν ἀξιοπρέπεια τῆς θέσεώς μου.

dictus, ūs, ἀ., στρατολογία.

dilexi, βλ. diligo.

diligens, ntis, (μτχ. τοῦ diligō), ὁ ἐπιμελής, ὁ οἰκονόμος (ὁ χρη-

στός οἰκογενειάρχης πού φροντίζει τά συμφέροντα τῆς περιουσίας του).

diligenter, ἐπίρρ., (προσεχτικά).

2) μέ ἀκρίβεια.

diligentia, ae, προσεκτική (ἐπιμελημένη) καί συνεχής δραστηριότητα, (φιλοπονία) Hn 7, 5. C 3, 4. A 13, 4. 2) οἰκονομία. (φειδώ, δλιγάρκεια) A 13, 5. 3) cura diligentiaque φροντίδα (μέριμνα) καί προσοχή (προθυμία), βλ. adhibeo A 21, 5.

di-lígo (dis καί lēgo), lexi, lectum, 3. (ἐκλέγω). 2) ἀγαπῶ (ἀπό ἐκτίμηση), ἐκτιμῶ.

di-mīco, 1. ἀγωνίζομαι, μάχομαι.

di-mitto, 3. (στέλνω). 2) διώχνω, ἀφήνω κάποιον νά φύγει Hn 3, 3. 4, 1. 3) vitam alieno arbitrio

(δοτ.) ἀφήνω τή ζωή (μου) στήν αὐθαιρεσία ἄλλου Hn 12, 5.

di-riþio (dis καί rāpio), ripūi, reptum, 3. (διαρπάζω). 2) ἐρειπώνω, ἔξολοθρεύω, λαφυραγωγῶ. dis-cēdo, 3. ἀποχωρῶ. superior ἀποχωρῶ (ἀπό τό πεδίο τῆς μάχης) ἀνώτερος, δηλ. νικητής.

disiēci, βλ. disicio.

di-icío (προφ. dis-jicio [ἀπό τό dis καί iācio, προφ. jacio] φίχνω, χτυπῶ), disiēci, disiectum, 3. (διασκορπίζω). 2) domum a fundamentis κατεδαφίζω.

dispalātus (μτχ. τοῦ ἄχρηστου ἀποθ. ρήμ. dispālor, 1. διασκορ-

πίζω ἀπ' ἔδῶ κι ἀπ' ἔκεῖ), διασκορπισμένος, σκόρπιος.

dissensi, βλ. dissentio.

dis-sentio, 4. διαφωνῶ, ἀντιφρονῶ, ζῶ σέ διχόνοια.

dis-sīdēo (dis καί sēdeo), sēdi, sessum, 2. βρίσκομαι σέ διάσταση.

2) dissidebat ab eo εἶχε διαφορές (ήταν ἔχθρος) μέ αὐτόν.

dis-socio, 1. (διαχωρίζω). 2) φέρνω σέ ρήξη, διαιρῶ, διασπῶ. dissociatis animis civium (ἀντί dissociatis civibus) ἐπειδή οι πολίτες διασπάστηκαν (πολιτικά).

districtus (μτχ. παθ. πρκμ. τοῦ ρ. distingo, strinxi, strictum, 3. σέρνοντας διαχωρίζω), μέ πολλά θέματα ἀπασχολημένος.

diti, δοτ. τοῦ dives.

dīū, ἐπίρρ., (γιά) πολύν κατιρόσυγκρ. diutius περισσότερο καιρό. diuturnītas, ētis, μακροχρονιότητα, μεγάλη διάρκεια.

dives, ītis, πλούσιος (δοτ. dīti, ἀντί divīti) A 1, 2.

divinatio, ūnis. divīna res θεϊκό πράγμα, ή θυσία, τά iερά (= sacrificium).

dīvus, i, (τιμητικός τίτλος), θεός.

divi filius = divi Caesaris filius A 19. 2.

do, dēdi, dātum, dāre, 1. δίνω, παρέχω, δωρίζω. manūs (ἐνν. v i n e u l i s) δίνω τά κέρια μου γιά νά μέ δέσουν διμοιογῶ ὅτι

νικήθηκα. filiam δίνω τήν κόρη μου ὡς γυναίκα. locum nocendi δίνω εύνοϊκό σημεῖο (= locum, λαβή, εύκαιρια) στὸν ἔχθρο γιά νά μέ βλάψει (χτυπήσει, ζημιώσει). operam ut... προσπαθῶ νά... operam honoribus ἐπιδιώκω πολιτικά ἀξιώματα. tempore dato ὅταν δόθηκε εὐκαιρία. do verba (φράση τῶν κωμικῶν) : λέω λόγια (χωρίς ἔργα), ἔξαπατῶ («γελάω»), πρβ. «αὐτά ναι λόγια»). do vela ventis (: δίνω τά πανά στούς ἀνέμους) ἀνοίγω ή κάνω πανιά, ἀποπλέω. senatus datur ἡ Σύγκλητος δέχεται (datur aditus. ad Senatum = ἐπιτρέπεται ἡ εἰσοδος στή Σύγκλητο). me do aliqui rei, βλ. committo, 2. docēo, docui, doctum, 2. 1) διδάσκω. 2) διαφωτίζω.

docilitas, ātis, (εὐμάθεια, ή εὐκολία στή μάθηση). docilitas ingenii ἀντιληπτική ικανότητα, εὐκολη ἀντίληψη.

doctor, ōris, ἀ., διδάσκαλος. doctrīna, ae, (διδασκαλία). 2) μεθοδική διαπραγμάτευση C 3, 4. 3) γνώσεις A 1, 2. 4) μόρφωση, φιλοσοφική κατάρτιση A 3, 3. 4, 1. 17, 3.

dodrans, ntis, ἀ., (ἀπό τό de-quadrans = 1/4 λιγότερο ἀπό διάλοκληρη libra, δηλ. 3/4 τῆς libra. Μία libra = 327,45 γραμμ.). 2) heres ex dodrante κληρονόμος

τῶν 3/4 (τῆς περιουσίας) A 5, 2. dolor, ōris, ἀ., πόνος A 21, 3. 4. 6. 2) λύπη, θλίψη A 4, 5. dolus, i, ἀ., δόλος, τέχνασμα, ἀπάτη.

domesticus, οἰκιακός, τοῦ σπιτιοῦ A 13, 4. 13 7.—2) domesticae opes οἱ δυνάμεις του, οἱ δυνάμεις τοῦ βασιλείου (του). domi, βλ. domus.

domicilium, ii, οὐδ., (κατοικία). 2) ἔδρα, διαμονή.

domus, ūs, (δόμος), οἶκος, οἰκία, σπίτι Hn 7, 7. A 22, 1. μόνιμη κατοικία A 3, 3. Τύποι μέ ἐπιρρηματ. σημασία: domi (πτώσεως τοπικῆς) στήν πατρίδα (: ἐν τῇ πατρίδι) Hn 1, 2. A 3, 3. στό σπίτι (: ἐν τῷ οἴκῳ) Hn 9, 3. A 13, 4. domum πρός τήν κατοικία (τό σπίτι) A 13, 6. domo ἀπό τήν πατρίδα Hn 8, 1.

domicum, σύνδ. (ἀντί donec), μέχρι τήν ἡμέρα πού..., μέχρι νά... dono, 1. δωρίζω. dono aliquem aliquā re δωρίζω κάτι σέ κάποιον. dubito, 1. ἀμφιβάλλω, quod nemo dubitat (ἀντί de qua re nemo dubitat πράγμα γιά τό δόποῖο κανείς δέν ἀμφιβάλλει. non dubito + ὑποτ. = δέν ἀμφιβάλλω ὅτι. 2) non dubito + ἀπαρ. (χρόνου ἐνεστώτα) = δέ διστάζω νά...

dubius, ἀμφίβολος. sine dubio χωρίς ἀμφιβολία.

dūco, duxi, ductum, 3. ὁδηγῶ, φέρω Hn 3, 3. 8, 4. 2) duco secum = παίρνω (μαζί μου) καὶ φεύγω Hn 9, 4. 3) νομίζω, θεωρῶ. continentis debet duci = πρέπει νά θεωρεῖται γνώρισμα μετρημένου (ἐγκρατοῦ) ἄντρα. nefas duco + ἀπαρ. = θεωρῶ, ιεροσυλία (ἀσέβεια) νά...

dulcis, ε, (γλυκός). 2) εὐχάριστος, τερπνός.

dum, σύνδ. + ὅριστ. ἐνεστ. = ὅταν, τότε πού Hn 12, 1. Μέ παρατατ. ἀντί ἐνεστ. Hn 2, 3.

duo, duae, duo = δύο.

duplex, ἵcis (διπλός). 2) διπλός, μέ δύο ἐκδοχές.

dux, ducis, ἀ., (ὁδηγός). 2) ἀρχηγός, ἡγεμόνας.
duxi, βλ. duco.

E

ē (ποτέ μπροστά ἀπό φωνῆεν ἢ h) καὶ εχ (μπροστά ἀπό φωνῆεν καί σύμφωνο), πρόθ. + ἀφαιρ. πού χρησιμεύει γιά νά δείξει : 1) τόπο = ἀπό Hn 6, 4. A 21, 1. 2) τήν καταγωγή ἢ τό γένος : ἀπό A 19, 4. 3) γεν. διαιρ. Hn 3, 3. 12, 1. 12, 3. A 5, 2 (ex hereditate). 3) αἰτία ἢ ἀποτέλεσμα : μέ Hn 7, 5. — ἔξαιτίας C 2, 1. ἐπειδή C 2, 2. A 1, 3. 20, 3. 21, 3. — 5) συμφωνία : Hm 3, 1. Hn 7, 3. 7, 5. A 5, 2 (ex dodrante). 6, 2. (βλ. res publica). 13, 6. — 6) ἐπιρρ. σχέση : Hn 1, 2 (e contrario). ex quo = ἀπ' αὐτό Hn 5, 4.

ēa, ἐπίρρ., (ἐνν. parte ἢ viā) σ' ἐκεῖνο τό μέρος ἢ σ' ἐκεῖνο τό δρόμο (ἀπό ἐκεῖνο τό μέρος ἢ τό δρόμο).

eamque = et eam, βλ. is.

eandem, αἰτ. τοῦ eādem, βλ. idem. edictum, i, οὐδ., (διάγραμμα = διάταγμα), διάταξη (ἔδικτον). "Οταν οἱ τιμητές ἀναλάμβαναν ὑπηρεσία, δημοσίευαν διάταγμα, τό δόπον εἴτε ἥταν τό ἔδιο μέ ἐκεῖνο πού εἶχε ἐκδώσει δ προκάτοχός τους εἴτε ἥταν τροποποιημένο μέ δικές τους διατάξεις. 'Ο τιμητής Κάτων, ὅταν ἀνέλαβε τήν ἀρχή, πρόσθεσε πολλές νέες διατάξεις γιά νά περιορίσει τήν πολυτέλεια.

ēdo, edīdi, edītum, 3. ἐκδίδω. in vulgum = δημοσιεύω.

ef-fēro (παλαιότερο ec-fero), extuli, elātum, efferre, ἐκφέρω. 2) κηδεύω A 17, 1. 22, 4.

ef-fēcio (ex καὶ fēcio), fēci, fectum, 3. (φτιάχνω κάτι μέ ἐπιμέλεια, ἐξεργάζομαι). 2) κατορθώνω C 2, 2. efficio ut ἐνεργῶ νά... 3) συγκεντρώνω, συνα-

θροίζω (= colligo) Hn 10, 5.
ef-fūgio, 3. ξεφεύγω, διαφεύγω.
effusus (ἰδίως παθ. μτχ. τοῦ εف-
fundo ἔκχέω). 2) ἄμετρος, χωρίς
μέτρο, ὑπερβολικός.

ēgi, βλ. ago.

egō, ἐγώ.

egōmet (ego ἐγώ + ἐγκλιτικό -
met), ἐγώ ὁ ἴδιος.

e-grēdior (e + grādior), egrē-
sus sum, egrēdi, 3. ἀποθ. ἐξέρ-
χομαι.

ei, δοτ. τῆς ἀντωνυμίας is, ea, id.

eius, γεν. τῆς ἀντωνυμίας is.

eiusdemque = et eiusdem, βλ. i-
dem.

elātus, βλ. effero.

elēgans, ntis, κομψός, φιλόκαλος.

elegantia, ae (κομψότητα). 2)
elegantia vitae = εὐγενική συμ-
περιφορά, λεπτοί τρόποι στίς και-
νωνικές σχέσεις.

elephantus, i, ἀ., ὁ ἐλέφαντας.

elicio (e + lācio), cui, cītum,
3. (ἐξάγω). 2) verbosiores epi-
stulas (= extorqueo) ἀποσπῶ,
προκαλῶ ἐπιστολές μακροσκελέ-
στερες ἀπό τό κανονικό ἢ τό
συνηθισμένο.

eloquentia, ae, εὐγλωττία, εὐχέρεια
στήν καλή ὄμιλία.

emax, ācis, μανιώδης ἀγοραστής
(ἀντίθ. vendax).

enim, σύνδ., γιατί, ἐπειδή.

e-numéro, 1. ἀπαριθμῶ, διηγοῦμαι.
1. eō, ἐπίρρ., ἐκεῖ, πρός τά ἐκεῖ

Hm 3, 1. 2) eo-ut τόσο... ὥστε
Hm 2. 3. 2) eo... ut σέ τέτοιο
σημεῖο... ὥστε.

2. ēo, ii (καὶ īvi), ītum, īre,
πορεύομαι, βαδίζω. 2) βαδίζω
ἄνετα (ἀντίθ. repo ἔρπω) Hn
3, 4. 3) eo in ius de meā re
πηγαίνω στό δικαστήριο γιά ὑπό-
θεσή μου, καταγγέλλω κάποιον γιά
ἴδιωτικό ἀδίκημα (πηγαίνω κά-
ποιον στό δικαστήριο).

3. eō, ἀφαιρ. τοῦ is.

1. eōdem, ἀφαιρ. τοῦ idem.

2. eōdem, ἐπίρρ., στόν ἔδιο τόπο
(μέρος) Hn 11, 2. A 2, 3.

eōque = et eō, ἐπίρρ., Hm 3, 1.
ephēmēris, īdis, «ἐφημερίς» = Τό
ἡμερολόγιο μέ τά καθημερινά ἔξο-
δα τοῦ σπιτιοῦ.

epistūla, ae (ὁρθότερο ἀπό τό
epistōla), ἐπιστολή, ἔγγραφο.

eques, equitīs, ἀ., (ἵππεας). 2)
ἐν. καὶ πληθ., αὐτός πού ἀνήκει
στήν τάξη τῶν ἵππεων.

equester, tris, tre (ἵππικός). 2)
ὅτι ἀνήκει στήν τάξη τῶν ἵππεων.
equitātus, ūs, ἀ., τό ἵππικό, οἱ
ἵππεις.

equus, i, ἀ., ὁ ἵππος.

erga, πρόθεση μέ αἰτιατ. (εἰς,
πρός). 2) ἐναντίον Hm 4, 3. Hn
1, 3. 10, 1.

error, ὄris, ἀ., πλάνη, ἀπάτη,
σφάλμα.

erūdīo (ex + rudis, τραχύς), īvi,
ītum, 4. (ἐξημερώνω, ἡμερεύω).

2) ἐκπαιδεύω· erudivit filium ἐδί-
δαξε (μέ διδασκάλους) τό γιό
(του), ἐφρόντισε γιά τή μόρφωση
τοῦ γιοῦ (του).
eruditus, ὁ καλά μορφωμένος.
e-rumpo, rūpi, ruptum, 3. (ξε-
σπῶ). 2) (στά ἀποστήματα):
φαίνομαι ξαφνικά, πετάγομαι.
et, σύνδ., καί· et - et = καί - καί.
2) καί, ἀλλά (ὅταν προηγεῖται
ἀρνηση) A 22, 2.
etiam, σύνδ., ἀκόμη καί, A 22, 2.
2) γιά νά ἐνισχύσει τό συγκρι-
τικό : A 5, 3.
etiamnum, ἐπίρρ., καί τώρα ἀκόμη.
etsi, σύνδ., ἂν καί, μολονότι.
ex-acūo, cīi, cūtum, 3. (ἀκονί-
ζω). 2) παροξύνω, παρορμῶ.
ex-ardesco, exarsi, exarsum, 3.
(ἀνάβω, ἔξαπτω). 2) bellum ex-
arsit ὁ πόλεμος ἄναψε.
exarsi, βλ. exardesco.
ex-cēdo, 3. (ἔξέρχομαι), ἀπο-
χωρῶ.
excellenter, ἐπίρρ., ἔξαιρετικά.
ex-cīo, cīvi (καί cīi),—, 4. (ἀνα-
κινῶ). 2) καλῶ ἐπειγόντως.
exemplum, i, ούδ., (ἀπό τό eximo.
ex em-p-lum = τό διαλεγμένο),
παράδειγμα. exempla rerum πραγ-
ματικά παραδείγματα, γεγονότα.
ex-ēo, ii, ītum, īre, 4. ἔξέρχομαι.
2) fama exit φήμη κυκλοφορεῖ.
exercitus, ūs, ἀ., στρατός. Πληθ.
-ūs = milites, copiae Hn 8, 1.

ex-hāurio, hāusi, hāustum, 4.
ἔξαντλῶ.
existimatio, ūnis, (γνώμη). 2)
νπόληψη, τιμή.
exisse, βλ. exeo.
existīmo, 1. νομίζω Hn 12, 2.
A 6, 1. 2) ἐκτιμῶ. magni aestimo
ἐκτιμῶ ποιύ C 1, 2. 3) σχημα-
τίζω γνώμη, σταθμίζω A 16, 4.
20, 5. 4) -mor θεωροῦμαι A 6, 1.
exitus, ūs, ἔξοδος Hn 12, 3.
ex-pēdīo (ex + pes πόδι), īvi,
ītum, 4. ἔξουδετερώνω κάποιον,
τόν βγάζω ἀπό τή μέση. 2) ἀπαλ-
λάσσομαι, ξεμπλέκω, γλιτώνω.
expendo, pendi, pensum, 3. (στα-
θμίζω, ζυγίζω [ίδίως χρήματα])
= πληρώνω, ἔξοφλῶ. 2) aliquid
expensum (μτχ. παθ. πρκ.) fero
sumptui χρεώνω (στά λογιστικά
βιβλία) τά οἰκιακά ἔξοδα, δα-
πανῶ.
expensum, βλ. expendo.
ex-perīor, pertū sum, perīri, 4.
ἀποθ. ἀναμετρούμαι μέ κάποιον.
ex-pers, pertis (ex + pars), ἀ-
παλλαγμένος ἀπό κινδυνο (ἀμοιρος
κινδύνου).
ex-plōro, 1. ἔξετάζω, ἔξερευνῶ.
ex-pōno, 3. ἐκθέτω, γνωστοποιῶ,
περιγράφω.
exposcendus, βλ. exposco.
ex-posco, poposci,—, 3. (ζητῶ,
ἀπαιτῶ). 2) ζητῶ τήν παράδοση
κάποιου, γιά νά τόν τιμωρήσω.
exposūi, βλ. expono.

ex-pugno, 1. (κυριεύω μέ πολιορκία). 2) vi expugno = κυριεύω μέ ἔφοδο.

exque (ex καί - que δύο λέξεις) . exque eā ἀντί ex eāque, βλ. is. ex-splendesco, [exsplendū], —, 3. (ἀκτινοβολῶ), διακρίνομαι, ἔξεχω, ξεχωρίζω.

externus, ἔξωτερικός, externum malum (= externum bellum) ἔξωτερικός πόλεμος (ἀντίθ. in-

testīnum bellum). . extra, πρόθ. μέ αἰτ., ἔξω ἀπό. extrēmo, ἐπίρρ., τελικά, στό τέλος. Hm 2, 3.

extrēmus (ὑπερθ. τοῦ extērus, ὁ ἔξω), τοπικά καί χρονικά : ὁ πιό τελευταῖος (ἔσχατος). Συγκρ. ex-terior.

extūli, βλ. effero.

exul, ӯlis, ἀ., ὁ ἔξοριστος, ὁ φυγάδας.

F

facile, ἐπίρρ., εύκολα.

facīlis, e., εύκολος Hn 10, 3. 2) προκειμένου γιά φάρμακα : ἀνώδυνος A 21, 2. βλ. celer.

facilitas, ātis, (εύκολία τρόπων), πραότητα, ἡπιότητα.

facio, fēci, factum, 3. κάνω. aliquem imperatorem κάνω (ἀναγορεύω) κάποιον στρατηγό. cīvem

παρέχω σέ κάποιον τό δικαίωμα τοῦ πολίτη, πολιτογραφῶ κάποιον.

librum γράφω βιβλίο finem facio belli θέτω τέρμα στόν πόλεμο.

mentionem (ὑπ.) ενθυμίζω. iter βαδίζω (στίς στρατιωτικές πορεῖες). progressum προοδεύω. co-

hortationem δίνω διαταγή (ὁδηγίες). proelium navale ναυμαχῶ.

detrimentum existimationis χάνω ἀπό τήν ὑπόληψη, μειώνομαι ἥθικά. facio pacem κάνω εἰρήνη.

facio alicui potestatem mei δίνω

τή δυνατότητα νά μέ συλλάβουν (βλ. potestas). nihil reliqui (γεν. διαιρ.) facio τίποτα δέν παραλείπω, τίποτα δέν παραμελῶ, (κάνω τό πᾶν). aliquid pulchre γνωρίζω κάτι πολύ καλά. versu-ram συνάπτω νέο δάνειο (γιά νά ἔξοφλήσω τό προηγούμενο). palam κάνω γνωστό, διαδίδω. 2) ἀνατρέφω, μορφώνω. domi factus οἰκοδίδακτος, γυμνασμένος.

facto, βλ. fio. quo facto μετά ἀπ' αὐτό, γι' αὐτό, ἀφοῦ εἶχε συντελεσθεῖ (γίνει) αὐτό.

factum, i, ού., γεγονός, συμβάν Hn 6, 3. Πληθ. ἔργα, πράξεις. A 18, 6.

factūrus, βλ. facio.

facultas, ātis, εύκαιρία Hn 9, 1.

2) δυνατότητα A 2, 2. 3) Πληθ. περιουσία, τά οἰκονομικά Hn 6, 2.

fāma, ae, (φήμη). 2) διάδοση, θρύλος.

fames, is, πείνα.

familiā, ae, (ἀπό τό famūlus ὑπηρέτης) οἱ ὑπηρέτες A 13, 3. 2) οἱ συγγενεῖς [τό συγγενολόγι] A 18, 2. 18, 3. βλ. pater familiās.

familiāris, e, οἰκεῖος, φίλος A 16, 2. res familiaris ἡ (πατρική) περιουσία A 2, 3. 4, 3. 6, 4. 2) οὖσ. πιστός (ἔμπιστος) φίλος A 5, 1.

familiaritas, ātis, (οἰκογενειακή σχέση), οἰκειότητα, (οἱ καλές σχέσεις).

familiariter, ἐπίρρ., μέ οἰκειότητα, φιλικά, στενά. Συγκρ. familiarius. familiās (γεν. = familiae), βλ. pater familiās.

fastigium, ii, οὐδ., (κορυφή). 2) βαθμός (κοινωνικός).

favēo, fāvi, fāutum, 2. (μέ δοτ.) εὔνοιῶ.

febris, is, πυρετός. 2) Στόν πληθυντ. = προσβολές πυρετοῦ.

fecero, βλ. facio.

fecī, βλ. facio.

fēre, ἐπίρρ., σχεδόν, περίπου.

fēro, tūli, lātum, ferre, ὑποφέρω, ὑπομένω A 1, 3. φέρω Hn 4, 3. calamitates belli (ὑποφέρω) τά δεινά (τίς συφορές) τοῦ πολέμου. fructum ἀμείβομαι γιά... (βλ. fructus). 2) ὑποφέρω τίς ίδιοτροπίες κάποιου A 5, 1., βλ. nobilis καὶ expendo.

ferocia, ae, (ἀπείθεια, ἀνυπακοή). 2) εὐψυχία, περηφάνια.

ferrum, i, οὐδ., (σίδηρος). 2) ἡ ἔνοπλη βία, τά ὅπλα.

fictilis, e, (πήλινος, ἀπό τό finigo = πλάθω). vas fictile (πληθ. vasa fictilia) σκεῦος (ἀγγεῖο) πήλινο.

fidens, ntis (ίδιως μτχ. τοῦ fido) θαρραλέος. fidens animus ἡ αὐτοπεποίθηση, βλ. animus.

fides, ēi, (πίστη). 2) ἔνορκη διαβεβαίωση, ὑπόσχεση Hn 2, 3. 4. προστασία Hn 9, 3.

fiducia, ae, πίστη, ἔμπιστοσύνη. spes fiduciāque (ἀντί spe fidentissima) μέ πολύ σταθερή ἐλπίδα.

filius, ii, ἀ., γιός.

filia, ae, θυγατέρα.

finis, is, ἀ., (ὅριο, ὅρόσημο). 2) πληθ. τά σύνορα, ἡ περιοχή Hn 8, 1. 3) τέλος, τέρμα Hm 1, 3. fīo, factus sum, fieri (παθ. τοῦ facio) γίνομαι. 2) συμβαίνω, (ἐπ)έρχομαι A 14, 2. domi factus γυμνασμένος, μορφωμένος «κατ' οἶκον» (οἰκοδίδακτος) A 13, 4.

fistula, ae, (σύριγγα). 2) συρίγγιο, συριγγῶδες ἀπόστημα. fistulae puris συρίγγια πύου.

flagitium, ii, οὐδ., αἰσχύνη, ὄνειδος, ντροπή, ἀτιμία.

flagro, 1. φλέγομαι.

flēo, ēvi, ētum, 2. κλαίω. flens

atque osculans μέ δάκρυα καὶ φιλιά.

fluctus, ūs, ἀ., κύμα A 6, 1. 2)

fluctūs (πληθ.) civiles δ πολιτικός σάλος, ή δίνη (τά σύννεφα) τοῦ πολιτικοῦ βίου, βλ. committo.

foederātus, (σύμμαχος). 2) civitas foederata συμμαχική πόλη.

foedus, foedēris, οὐδ., συνθήκη. fore, ἀπρμφ. μέλλ. τοῦ sum ἀντί futurum esse.

foret, πρτ. ὑποτ. τοῦ sum ἀντί esset (forem, -es, -et, πληθ. -ent).

foris, is, πόρτα, (συνήθως στόν πληθ. fores, ūm).

forma, ae, μορφή, ἔξωτερική δψη, τό παρουσιαστικό.

formōsus, ὠραιός, καλοκαμωμένος. forte, ἐπίρρ., (ἰδίως ἀφαιρ. τοῦ

fors = τύχη) = μέ τήν τύχη, τυχαῖα, συμπτωματικά. si forte (μέ ὑποτ.) = ἀν τυχόν (ἀντί exspectans si forte) Hn 8, 1.

fortis, e (ἰσχυρός). 2) γενναῖος, ἀνδρεῖος. Υπερθ. fortissimus.

fortitudo, īnis, ἀνδρεία, θάρρος, τόλμη.

fortuito, ἐπίρρ., τυχαῖα.

fortūna, ae, είμαρμένη A 19, 1. 2) τύχη, εύτυχία Hm 4, 1. 3)

α) τύχη, μοίρα A 3, 3. 19, 2.

β) (ἰδίως στόν πληθ.) ή περιουσία Hn 9, 3. A 2, 3. 4, 2. 21, 1.

forum, i, οὐδ., (ἀγορά). 2) ή

ἀγορά ώς κέντρο πολιτικῆς καὶ δικαστικῆς δράσεως. in foro esse coepit ἄρχισε τήν πολιτική δράση του.

frater, tris, ἀ., ἀδερφός.

frequens, ntis, (πυκνός, πολυάριθμος). 2) συχνός.

frequentia, ae, (πυκνότητα). 2)

frequentia (ἀφαιρ.) vulgi μέ συρροή τοῦ πλήθους.

fructus, ūs, ἀ., καρπός. 2) fructus rei familiaris αὔξηση τῆς ἀτομικῆς περιουσίας. fructus pietatis ἀνταμοιβή γιά τήν εύσέβεια.

frumentum, i, οὐδ., σιτάρι.

frūor, fructus sum, frūi, 3. ἀποθ. (καρποῦμαι). 2) aliquo εύχαριστιέμαι μέ τή συντροφιά κάποιου, εύχαριστως συναναστρέφομαι κάποιον.

frustrā, ἐπίρρ., (ἀπό τό fraus = ἀπάτη) μάταια. frustra facio aliquid μάταια κάνω κάτι, ἀποτυχάνω στό σκοπό μου, ἀστοχῶ.

frustror (ἀπό τό frustra), —, 1. ἀποθ. (μάταιώνω). 2) me ipsum ἀπατῶ (= βλάπτω) τόν έκαυτό μου.

fuěram, βλ. sum.

fuěrim, βλ. sum.

fuga, ae, φυγή.

fugāram = fugavěram, βλ. fugo.

fūgio, fūgi, fugitum, 3. φεύγω.

2) rei publicae prourationem ἀπέχω ἀπό τά κοινά, δέ μετέχω

στή διοίκηση τῆς πολιτείας.
fugisse, βλ. fugio.

fūgo, 1. τρέπω σέ φυγή.
fūi, βλ. sum.

fundamentum, i, οὐδ., θεμέλιο.
funus, funēris, οὐδ., κηδεία, ἐκφορά, ταφή.
futūrus, βλ. sum.

G

gener, ēri, ἀ., γαμπρός (ὁ ἄντρας τῆς θυγατέρας) A 21, 4.

generātus, καταγόμενος, γεννημένος. 2) ab aliquo καταγόμενος ἀπό κάποιον = ortus.

generōsus, (αὐτός πού κατάγεται ἀπό τήν τάξη τῶν εὐγενῶν, ἀπό «εὐγενεῖς» γονεῖς), γενναῖος, μεγαλόψυχος, ἵπποτικός A 3, 1.

gens, ntis, (γένος). 2) ἔθνος.

genus, genēris, οὐδ., (γένος, γενιά). 2) εἶδος.

gēro, gessi, gestum, 3. (φορῶ, φέρω). 2) me συμπειριφέρομαι.

me splendide ζῶ μέ μεγαλοπρέπεια. rem. διοικῶ (στό στρατό). res διεξάγω στρατιωτικές ἐπιχειρήσεις. bellum διεξάγω (κάνω) πόλεμο, πολεμῶ. consulatum

(praetoram) ἀσκῶ ὑπατεία, στρατηγία (: εἷμαι ὑπατος, στρατηγός). honores διαχειρίζομαι τιμητικά ἀξιώματα, τήν ἔξουσία.

res geruntur male τά πράγματα

πᾶνε ἄσχημα, δέν πᾶνε καλά. res gestae (πληθ.) τά πολεμικά ἔργα. gestum, βλ. gero.

glorior, 1. ἀποθ. hac re (de hac re) ἡ hoc (αἰτιατ.) καυχιέμαι. graecē, ἐπίρρ., ἐλληνικά (μέ τρόπο ἐλληνικό).

graeccus, ἐλληνικός. res graecae ἡ γραμματεία καὶ ἡ ιστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας, τά πράγματα τά ἐλληνικά).

Grāius, βλ. Πίνακ. Ιστορ. καὶ Γεωγρ. λ. Hercules καὶ Graius saltus.

gratia, ae, (χάρη, εὐγνωμοσύνη). 2) δημοτικότητα, εύνοια (ἀπό ἐκτίμηση) A 2, 4, 6, 2, 21, 1.

3) καλή (φιλική) συνενόηση, συμφιλίωση A 17, 1, βλ. redeo.

grātus, (ἀρεστός). 2) ἐπιθυμητός.

gravis, e, βαρύς, φοβερός, δεινός. gravitas, ātis, (βαρύτητα). 2)

ἀξία, σοβαρότητα.

H

habeo, ūi, ītum, 2. ἔχω. aliquem collēgam ἔχω κάποιον ως συνάρχοντα. aliquem actorem aucto-

remque ἔχω κάποιον ώς βοηθό στά ἔργα καὶ στή σκέψη (συνεκτελεστή καὶ σύμβουλο). castra στρα-

τοπεδεύω. 2) ἔχω μέσα μου, δείχνω A 18, 4. — 3) κάνω. hāc oratione habitā ἀφοῦ εἴπε αὐτά τά λόγια. iudicium nullum habere. δέν ἐγκαλοῦμαι σέ δίκη, δέ μέ πᾶνε στό δικαστήριο. 4) παρέχω, δίνω. honores τιμῶ. 5) ἔχω στήν ὑπηρεσία μου Hn 7, 2. A 13, 4. 6) κρατῶ Hn 12. 2. 7) cognitum habeo ξέρω καλά (σέ βάθος). perceptum habeo (ἐντονότερο ἀπό τό percipio) (κατα) νοῶ σέ βάθος, χωνεύω A 17, 3. cognitum habeo (ἐντονότερο ἀπό τό cognoscō) ξέρω κάτι πολύ καλά A 18, 1. — 8) satis habeo + ἀπαρέμ. = ἀρκοῦμαι νά... 9) habeo mihi curae φροντίζω (νά...), ἐπιμελοῦμαι. — 10) θεωρῶ, νομίζω. habeor ν ο μ ί ζ ο μ α ι = περνῶ γιά... 11) δείχνω, φανερώνω A 13, 2. — 12) me habeo [= sum] βρίσκομαι σέ δρισμένη κατάσταση), διάκειμαι, ἔχω Hn 2, 1. 13) eius (versūrae) condicionem aequam habeo = σ' αὐτό (τό νέο δάνειο) θέτω (κάποιον) δίκαιο δρό. habito, 1. κατοικῶ. bene habito κατοικῶ ἄνετα, ἔχω ωραῖο σπίτι. hāc, ἐπίρρ., ἀπό τοῦτον τό δρόμο, ἀπ' αὐτή τήν κατεύθυνση.

hactenus, ἐπίρρ., μέχρι (ώς) ἐδῶ. hasta, ae (δόρυ). 2) hasta publica δημοπρασία (γιά λογαριασμό τοῦ Κράτους). "Οταν ἔβγαζαν στή δημοπρασία λάφυρα το-

λέμου, ἔμπηγαν ώς σημεῖο ἐνδεικτικό ἔνα δόρυ στό ἔδαφος. Τό έθιμο αὐτό διατηρήθηκε καί στίς ἄλλες πωλήσεις, όπως π.χ. στούς πλειστηριασμούς τῆς περιουσίας πολιτῶν γραμμένων στίς προγραφές. Οἱ χρηστοί πολίτες ἀπέφευγαν νά μετέχουν σέ τέτοιες δημοπρασίες. Bλ. καί λ. accedo.

hereditas, ātis, κληρονομιά.

heredīum, ii, ούδ., κληρονομιά. heredīum a patre relictum κληρονομιά ἀπό τήν πατρική περιουσία, μικρό γεωργικό κτῆμα.

heres, ēdis, ἀ., κληρονόμος. hic, haec, hoc, (γεν. huius, δοτ. huic κ.λπ.) αὐτός ἐδῶ, (ἐ)τοῦτος.

hic, ἐπίρρ., ἐδῶ.

hinc, ἐπίρρ., (τοπ. καί χρον.) ἀπό ἐδῶ, ἀπό τότε, ἀπ' αὐτήν τή στιγμή.

his, δοτ. καί ἀφαιρ. πληθ. τῆς ἀντωνυμίας hic, haec, hoc.

historia, ae, (ιστορία). 2) συστηματική ιστορία. contexta συνεχής ιστορία, ιστορική πραγματεία (ἀντίθετο: βιογραφία) A 16, 3. 3) historiae (πληθ.), τά ιστορικά ἔργα C 3, 3.

hodiē, ἐπίρρ., σήμερα.

homo, hominis, ἀ., ἀνθρωπος (σέ ἀντίθεση μέ τό ζῶο) Hn 3, 4. — 2) Στόν πληθ. ἀνθρωποι (= κόσμος) A 13, 6.

honos, ōris, ἀ., τιμή, ἐκδήλωση

τιμῆς A 6, 4. 2) ἡ φήμη (ἀπό τά ἀξιώματα), ὑπόληψη A 18, 5. 3) ἀρχή, πολιτικό ἀξιώμα, οἱ τιμές C 1, 1. A 6, 2.

hortatū (ἀφαιρ. τοῦ οὐσιαστ. hortatus) μέ γενική = μέ τήν προτροπή (παραχίνηση) κάποιου.

hortus, i, ἀ., (κῆπος). 2) πληθ. περιβόλι, πάρκο.

hospitium, ii, οὐδ. φιλοξενία.

hostia, ae, ἵερο σφάγιο, θύμα.

hostis, is, ἀ., ὁ ἔχθρος (τῆς πατρίδας).

hūc, ἐπίρρ., σ' αὐτόν ἐδῶ τὸν τόπο, σ' αὐτό τό μέρος.

huic, δοτ. ἐνικοῦ τοῦ hic, haec, hoc. humanitas, ἄτις, φιλοφροσύνη, εὐγένεια τρόπων (πού ἀπορρέει ἀπό τή μόρφωση καὶ τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀτόμου): πνευματική καὶ ἡθική ἀγωγή. 2) ἀνώτερη μόρφωση A 3, 3. 3) λεπτότητα στούς τρόπους, εὐγένεια, κοινωνικότητα A 16, 1.

humilis, e, (χαμηλός). 2) ταπεινός.

I

iācio, (πρόφ. jacio), iēci, iactum, 3. ρίχνω, χτυπῶ.

iacto, (θαμιστικό τοῦ iacio, ρίχνω ἐδῶ κι ἐκεῖ, σκορπίζω δλόγυρα). 2) ρίχνω (ἐδῶ κι ἐκεῖ). iam, (πρόφ. jam), ἐπίρρ., τώρα πιά, ἥδη.

ianūa, ae, (πρόφ. janua), πύλη, πόρτα.

ibi, ἐπίρρ., σ' αὐτό τό μέρος, ἐκεῖ. 2) ibi = in cēna· στό δεῖπνο Hn. 12, 1.

īdem, eādem, īdem, ὁ ἴδιος (γεν. eiusdem, δοτ. eīdem). hic idem αὐτός ὁ ἴδιος.

idēo, ἐπίρρ. (γι' αὐτό). 2) ideo... quod ἔξαιτίας... γι' αὐτό.

idonēus, ἐπιτήδειος, κατάλληλος. igitur, σύνδ., λοιπόν.

ignōro, 1. ἀγνοῶ, δέ γνωρίζω, ἔχω ἀγνοια.

iis, δοτ. καὶ ἀφαιρ. τοῦ πληθ. τῆς ἀντωνυμ. is, ea, id.

ille, illa, illud, (γεν. illīus, δοτ. illī κ.λπ.) ἐκεῖνος.

il-lūdo (in καὶ ludo), lūsi, lūsum, 3. ἐμπαίζω, περιπαίζω, περιγελῶ. illustris, e, (φωτεινός). 2. ἐπιφανής (στήν καταγωγή) Hn 3, 2. 3) res illustris ἔργο πού ἀκτινοβολεῖ (ἔξαίρετο) A. 18, 2.

illūsus, i. illudo.

imāgo, gīnis, (εἰκόνα). 2. πληθ. οἱ κέρινες εἰκόνες τῶν προγόνων.

imitātor, ōris, ἀ., μιμητής, θαυμαστής.

immīsi, βλ. immitto.

im-mitto, 3. (ἀφίνω νά τρέχει, βάζω σέ γρήγορη κίνηση) 2) ἔξα-

πολύω, ξαποστέλνω.

immōlo, 1. (ἀπό τό in καὶ mola = κριθάρι χοντροκοπανισμένο, πού μεταχειρίζονταν στίς θυσίες), θυσιάζω, προσφέρω θυσία.
impēdīo (in καὶ pes), īvi, ītum, 4. δυσχεραίνω, ἐμποδίζω, ἀπομακρύνω.

imperātor, ōris, ἀ., ἀρχηγός, στρατηγός Hm. 2, 3, Hn 3, 1. 5, 2. C 3, 1. 2) αὐτοκράτορας στρατηγός, δηλ. ὁ νικητής καὶ θριαμβευτής στρατηγός. A 19, 1.

imperiūm, ii, οὐδ., (διαταγή).
2) ἀρχηγία, στρατηγία. Hm 3, 3. Hn 7, 3. 3) summa imperii (τό σύνολο τῆς ἔξουσίας), ἡ ἀνώτατη ἔξουσία, τό ἀξιώμα τοῦ ἀρχιστράτηγου 4) ἔξουσία, δύναμη Hn 5, 3. orbis (γεν.). terrarum ἔξουσία τῆς οἰκουμένης, κοσμοκρατορία. 5) χώρα, βασίλειο, κράτος Hm 2, 5.

im-pēro, 1. προστάζω, διατάζω.
...alicui ut. διατάξω κάποιον νά...
impertīo, īvi, ītum, 4. (ἀνακοινώνω κάτι σέ κάποιον) 3. doctrinis quibus puerilis aetas impertiri debet eruditivit τόν διαπαιδαγώγησε μέ τίς γνώσεις ἐκεῖνες πού πρέπει νά ἀποκτάει ἡ παιδική ἥλικια, δηλ. τόν διαπαιδαγώγησε μέ ἐκεῖνες τίς γνώσεις, οἱ ὅποιες διδάσκονται σέ παιδιά.
impetrārim = impetravērim, βλ. impetro.

impētro, 1. (ἐκτελῶ, πραγματοποιῶ) 2. πετυχαίνω, κατορθώνω τό πιθούμενο.

impraeſentiārum, (λαϊκή ἔκφραſη) στό παρόν, δηλ. in praesentiā harum (r e g u m).

imprudenter, ἐπίρρ., ἀπερίσκεπτα. īmus καὶ (infīmus) ὑπερθ. τοῦ συγκρ. inferior, κατώτατος, βλ. intestinum.

in, πρόθ. I. 1) (μέ αἰτιατ.) σέ. 2) ἐναντίον Hn 2, 3 C 2, 3. 3) χρον. in singulos menses κάθε μήνα, βλ. dies. 4) (ἀντί τοῦ ergā) πρός, A 17, 2. II. (μέ ἀφαιρ.) χρησιμοποιεῖται γιά προσδιορισμό : 1) τόπου : εἰς (ἐν) Hn 5. 1 2, 3 11, 4 C 1, 1. 3, 5. A 18, 1. 2. 3. 20, 3. 2) τοῦ χρόνου : κατά + αἰτ. Hn 4, 3. C 1, 2. 2. 2. A 1, 3. 17, 1. 21, 5. 3) ἄλλων σχέσεων : α') τίς περιστάσεις κάτω ἀπό τίς ὅποιες βρίσκεται ἡ συμβαίνει κάτι : horum in concursu μέσα στή συμπλοκή αὐτῶν. in omni procuratione σέ κάθε διακυβέρνηση. in simultate esse, διαφωνῶ. β') τά πρόσωπα, στά ὅποια ἀνήκει κάτι, erat in puero, ἀνῆκε στό παιδί. in adolescentulο...erat στή νεαρή ἥλικια (στό νέο ἄντρα) ὑπῆρχε. γ') ἐκεῖνο μέ τό ὅποιο εἶναι κανείς ἐφοδιασμένος, ἡ τήν κατάσταση, στήν ὅποια βρίσκεται κανείς : in sestertio ὡς ἄνθρωπος μέ περι-

ουσία... [βλ. *sestertius*]. δ') γιάνα δηλώσει ἀριθμό *in eis* (ἀντί *in numero eorum*) μεταξύ αὐτῶν *Hm* 2, 4. *Hn* 4, 4. 12, 2. 13, 2. A 13, 3. ε') *pacem conciliavit*, *in quo* (= *in qua re*) *εἰρήνη* *ἔκαμε*, *σχετικά* μέ τὴν ὄποια...

in-cendo (*in καὶ cando*), *ndi, nsum*, 3. ἀνάβω *Hn* 5, 2. 2) *ἐρεθίζω* *Hn* 2, 1.

incido (*in καὶ cado*), *cidi, —, 3. (πέφτω μέσα*), 2) *μπαίνω*.

in-cipio (*in καὶ cāpio*), *cēpi, ceptum*, 3) (*ἐπιχειρῶ*). 2) *ἀρχίζω*.

in-cito, 1. (*ῳδῶ κάτι*). 2) *παρακινῶ*, *παροτρύνω* (*σέ ἀμιλλα*).

incognitus, *ἄγνωστος*.

incōla -ae, *ἀ..*, *κάτοικος*.

incredibilis, *e*, *ἀπίστευτος*. *incredibile dictū* (*β' ὑπτιον τοῦ φ. dīco*) *ἀπίστευτο* νά τό πεῖ κανείς, *δύσκολο* νά γίνει *πιστευτό*.

incuria, *ae*, *ἀμέλεια*, *ἀδιαφορία*.

inde, *ἐπίρρ..*, (*ἀπό ἐδῶ*). 2) *ἔπειτα* *indicium*, *ii οὐ..*, (*ἔνδειξη*). 2) *ἀπόδειξη*, *τεκμήριο*.

indīco, 1. *δηλώνω*, *φανερώνω*, *ἐπιβεβαιώνω*, *προδίδω*.

in-digēo (*indu* [= *in*] *καὶ egeo*) *ui, —, 2. ἔχω* *ἔλλειψη* *ἀπό κάτι*. *alienarum opum* *ἔχω* *ἀνάγκη* *ἀπό* *ξένη* *βοήθεια*. *medicīna* (*ἀφαρι..*) *κάνω* *χρήση* *φαρμάκων*, *ἔχω* *ἀνάγκη* *ἀπό* *φάρμακα*.

in-dūco, 3. (*εἰσάγω*). 2) *παρασύρω* *Hn* 5, 3. 3) *παρακινῶ*, *προτρέπω* *Hn* 8, 1. 4) *in errorem* *παραπλανῶ*.

inductus, *βλ. induco*.

indulgentīa, *ae*, *ἐπιείκεια* (*ὑποχρεωτικοί τρόποι*).

indulgēo, *dulsi*, [*dultum*], 2. (*κάνω χάρη σέ* (*εύνοῶ*) *κάποιον*). 2) *εῖμαι* (*ὑπερβολικά*) *ἐπιεικής*, *δέν* *πιέζω* *τούς* *δφειλέτες* (*νά πληρώσουν* *τό χρέος* *τους* *στή λήξη* *τῆς προθεσμίας*).

industrīa, *ae*, *ζωτικότητα*, *ἐνεργητικότητα C 3, 1. 2*) *ἐργατικότητα C 3, 4. 3*) *έκούσια* *ἐργατικότητα A. 13, 4.*

in-éo, ii (*σπανιότ. iivi*), *itum, ire*, (*μπαίνω*). 2) *rationem σκέπτομαι* *τρόπο*, *μηχανεύομαι* *σχέδιο*. *consilium* *παίρνω* *ἀπόφαση*. *in-ermis*, *e*, (*in καὶ arma*), *ἀπολος*.

inertia, *ae*, (*ἀπό τό iners* [*in στερητ. καὶ ars τέχνη*] = *ἀτεχνος*). 2) *φυγοπονία*, *τεμπελιά*, *νωθρότητα*.

in-fēro, *intūli*, *illātum*, *inferre*, (*εἰσφέρω*). 2. *bellum in Italiām* *μεταφέρω* *τόν πόλεμο* (*τό θέατρο* *τοῦ πολέμου*) *στήν Ιταλία*. *arma Italiae* (*δοτ.*) *πολεμιῶ* *ἐναντίον* *τῆς Ιταλίας*.

infestus, *ό* *ἔχθρικά* *διακείμενος*. *animo infesto* *μέ* *ἔχθρική* *διάθεση*, *ἔχθρικά*, *μέ* *μίσος*, *μισώντας*.

infīmi, ōrum (βλ. imus), οὐσ., οἱ ταπεινότατοι (κατά τὴν τάξην).

infinitus, (ἀπειρος). 2) ὑπέρμετρος.

infitior, 1. ἀποθ. (ἀπό τὸ in-fitiās ire αἰτ. πληθ.). ἀρνοῦμαι.

ingenium, ii, οὐδ., (φυὴ) 2) φυσικὸ χάρισμα, νοημοσύνη, πνεῦμα.

inīcio [πρόφ. injīcio] (in καὶ iācio), iēci, iectum. 3. ρίχνω μέσα, προκαλῶ.

iniī, iniēram, βλ. ineo.

inimicitia, ae, ἔχθρα. Συνήθως στόν πληθ. : ἔχθρικές διαθέσεις.

inimicus (in καὶ amīcus), ἔχθρικός. inimicissimus. (ἔχθιστος).

2) οὐσ., ὁ θανάσιμος ἔχθρος.

inīquus (in καὶ aequus) ἄνισος. 2) ἀδικος.

initiūm, ii, οὐδ., ἀρχή, initio (ἀφαιρ.), πρώτα - πρῶτα.

in-nītor, innixus sum, innīti, 3. ἀποθ. στηρίζομαι.

innixus, βλ. innitor.

inopia, ae, στέρηση, inopia publica, οἰκονομικές δυσχέρειες τοῦ κράτους.

inprīmis (imprimis καὶ in prīmis), ἐπίρρ., προπάντων, κυρίως, ἰδιαίτερα.

inquam, inquis, inquit, (ἐλλειπτικό ρῆμα) λέω, λές, λέσι.

in-sciēns, ntis, ἀγνοώντας. inscientibus iis = χωρίς αὐτοῖς νά ξέρουν.

insidiae, ārum (πληθ.) παγίδα

Hn 4, 3. 5, 3. 2) ἀπάτη, δόλος, ἐπιβουλή Hn 12, 2.

insidior, 1. ἀποθ. (μέ δοτ.), παραμονεύω.

in-stitūo (in καὶ statūo), tūi, tūtum, 3. (ἴδρυω). 2) ἀρχīzō, ἀναλαμβάνω Hn 2, 4. C 3, 3. A 14, 2. 3) ἀποφασίzω Hn 8, 3.

insūla, ae, νησί.

intel-lēgo (inter-lego), exi, ectum. 3) ἀντιλαμβάνομαι (μέ τίς αἰσθήσεις ή μέ τό νοῦ), διακρίνω. 2) συμπεραίνω Hn 5, 4.

intemperanter, ἐπίρρ., χωρίς μέτρο ή φειδώ.

inter, πρόθ. μέ αἰτ., μεταξύ, ἀνάμεσα.

inter-cēdo, 3. (παρεμβαίνω). 2)

intercedit obtrectatio παρουσιάζεται [μπαίνει στή μέση] ἀνταγωνισμός (ζηλότυπος). querimonia παρουσιάζεται, προκύπτει ἀφορμή παραπόνων. 3) περνῶ A 20, 2.

intercessise, βλ. intercedo.

interdum, ἐπίρρ., κάποτε, καμιά φορά.

inter-ēo, īre, καταστρέφομαι, χάνομαι Hm 4, 3. Hn 2, 4. 2) πεθαίνω (χάνω τή ζωή μου) Hn 13. 1.

interfēci, βλ. interficio.

inter-fīcio (inter καὶ fācio), fēci, fectum, 3. (φθείρω). 2. σκοτώνω. interfīcior, πεθαίνω, θανατώνομαι.

interfīciundus (= interfīciendus,

βλ. *interficio*), ἐκεῖνος πού πρέπει νά φονευθεῖ. ad hunc *interficiundum* μέ σκοπό τό φόνο αὐτοῦ, γιά νά τόν σκοτώσουν. *interiērim*, βλ. *intereo*.

interim, ἐπίρρ., στό μεταξύ (χρονικό).

interior, ἀ., καί θ., *interius*, οὐδ., (γεν. *interiōris*), συγκρ. ἐσωτερικότερος, δι πιό μέσα, βλ. *consilium*.

interīrem, βλ. *intereo*.

interitus, ūs, ἀ., ἀπώλεια, θάνατος.

inter-pōno, 3. (βάζω στή μέση). 2) me παρεμβάλλομαι, ἐπεμβαίνω, (δανείζω χρήματα).

interpretor, 1. ἐρμηνεύω, ἔξηγῶ.

inter-sum, (παρευρίσκομαι), συμμερίζομαι, πάτρων ἐνεργό μέρος, ἀνακατεύομαι.

intestīnum, i, οὐδ., ἔντερο. *imum* *intestīnum* τό δρόνον ἢ ἀπευθυνμένο ἔντερο, δηλ. τό τελευταῖο τμῆμα τοῦ παχέος ἔντερου.

intestīnus (ἀπό τό *intus* μέσα· πρβ. ἔντόσθια ἀπό τό ἔντοσθεν, ἔντοσθι), ἐσωτερικός, ἐμφύλιος, (ἀντίθετο : *externus* ἔξωτερικός).

intūme, ἐπίρρ., οἰκειότατα.

intra, πρόθ. μέ αἰτ. (μέσα). 2) στή σφαίρα + γεν. Hn 11, 4.

in-vēniō, 4. (βρίσκω). 2) ἀνακαλύπτω.

inventūrus, βλ. *invenio*.

in-veterasco (ἐναρκτικό τοῦ in-vetero), rāvi, —, 3. γίνομαι γέρος. 2) (στή σημασία τοῦ χρέους) διαιωνίζω, -ομαι, ἐδραίωνομαι, χρονίζω A 2, 5.

invictus (in καὶ vince), ἀνίκητος, ἀκαταμάχητος.

invidiā, ae, φθόνος.

invīto, 1. καλῶς, προσκαλῶ.

iocor, 1. ἀπόθ. (πρόφ. *jocor*), ἀστειεύομαι, *iocans* παίζοντας, στ' ἀστεῖα.

Iovi, δοτ. τοῦ Iuppiter.

ipse, ipsa, ipsum, αὐτός ὁ ἔδιος. 2) μέ σημασία ἐπιρρηματική. ἀκριβῶς Hn 10, 5.

irascor, irātus sum, *irasci*, 3. ἀπόθ. δργίζομαι.

irātus, δργισμένος βλ. *irascor*.

ire, ἀπαρμφ. τοῦ ρήμ. eo.

ir-ridēo (in καὶ rideo), rīsi, rīsum 2. περιγελῶ, χλευάζω, κοροϊδεύω. is, ea, id, (γεν. eius, δοτ. ei), αὐτός.

itā, ἐπίρρ., ἔτσι, τόσο. non ita multis diebus (ἀφαιρ. χρόνου) ὅχι τόσες πολλές μέρες μετά, λίγες μέρες ἔπειτα.

itaque, καί ἔτσι (= et ita) A 15, 1. 2) σύνδ., γ' αὐτό, ἔτσι. itemque (= et item ἐπίρρ.), ἐπίσης, κατά τόν ἔδιο τρόπο, ὅπως καί (= καθώς).

iter (ἀπό τό it [in] er), γεν. *itinēris* οὐδ., πορεία (πορεία τοῦ στρατοῦ).

itērum, ἐπίρρ., γιά δεύτερη φορά
Hn 5, 3 C 2, 2. 2) ἔπειτα. Hn
6, 1.

itinēre, ἀφαιρ. τοῦ iter.

iubēo (πρόφ. jubeo), iussi, ius-
sum 2. διατάξω, παραγγέλνω.

iūcundus (πρόφ. jucundus), τερ-
πνός, θελτικός A 14, 1. 2) εὐχά-
ριστος, ἀγαπητός A 16, 1.

iudicium (πρόφ. judicium), ἵι,
οὐδ., κρίση. 2) δικαστήριο, δίκη
A 6, 3· βλ. habeo. 3) (κρίση)
iudicio (ἀφαιρ.) ἀπό πεποιθηση,
μέ βεβαιότητα, A 15, 3.

iūdico (πρόφ. judico), 1. δικά-
ζω, καταδικάζω, 2) exelem iudico
aliquem (κρίνω ὅτι κάποιος πρέ-
πει νά ἔξοριστεī), καταδικάζω
κάποιον σέ ἔξορία, ἔξορίζω. ho-
stem iudicatum ἔν καὶ κρίθηκε
(κηρύχτηκε) ἔχθρος (τῆς πα-
τρίδας). 3) κρίνω, ἀποφασίζω Hn
13, 2. A 13, 3. 16, 1. 20, 5.
4) συμπεράίνω· A 15, 3.

Iuppīter (προφ. Juppīter), γεν.
Iovis, δοτ. Iovi, αἰτ. Iovem,
ἀφαιρ. Iove, ἀ., Δίας. Iuppīter
optimus maximus Δίας ἄριστος,
μέγιστος.

iūro (πρόφ. juro), 1. δίνω ὅρκο,
ὅρκίζομαι.

iūs (προφ. jus), iuris, οὐδ., δί-
καιο, δικαιούσνη. 2) δικαστήριο A
6, 3. 3) iuris consultus, ἀ., νομο-
μαθής, (ίκανότατος νομικός).

iūs-iurandum, (γεν. iuris iurandi,
δοτ. iuri iurando, ἀφαιρ. iure
iurando), οὐδ., ὅρκος (τῶν πο-
λιτῶν). Ό ὅρκος τῶν στρατιωτῶν
λεγόταν sacramentum.

iussi, βλ. iubeo.

iuvencus, i, ἀ., (προφ. juvencus),
νέος ταῦρος, μοσχάρι.

iūvit, βλ. iuvo

iūvo (προφ. juvo), iūvi, iūtum,
1. βοηθῶ, ὑποστηρίζω.

iuxta (προφ. juxta), πρόθ. μέ
αἰτ. = κοντά (πλησίον)

K

Kālendae, ārum ἀπό τό (calo =
καλῶ), Καλένδες, δηλ. ἡ πρώτη
μέρα κάθε μήνα. prīdie Kal.

(= Kalendas) Aprīles τήν παρα-
μονή τῶν Καλενδῶν τοῦ Ἀπρι-
λίου (δηλ. στίς 31 Μαρτίου).

L

labor, ūris, ἀ., μόχθος, ταλαιπωρία.
lacesto, īvi, ītum, 3. « ἔρεθίζω »,
προκαλῶ.
lacrima, ae, δάκρυ.

lapis, īdis, ἀ., (πέτρα) 2) « ὅ-
ρος », « στήλη »· (μέ παράλειψη
τοῦ ἐπιθ. miliarius [= αὐτός πού
ἔχει 1000] = ἡ πέτρα πού δείχνει

ένα μίλι ρωμαϊκό, τό μιλιάριο [= 1000 ρωμαϊκά βήματα]),
βλ. καί passus.

largitio, ōnis (φιλοδωρία). 2) ἀθέμιτη γενναιοδωρία, διαφθορά συνειδήσεων, δωροδοκία (στή διάρκεια τῶν ἐκλογῶν).

laus, laudis, ἔπαινος, ἔπαινετική ἀναγνώριση.

lautus, (κυρ. μτχ. τοῦ lavo λούζω = λουσμένος). 2) μεγαλόπρεπος, sum imprimis lautus ζῶ μεγαλοπρεπέστατα, εἴμαι πολύ γενναιόδωρος (στή ζωή).

lectīca, ae, ἀπό τό lectus (ἀνάκλιντρο), κρεβατάκι, φορητό κρεβάτι, φορεῖο.

lecticūla, ae, (ὑποκοριστ. τοῦ lectīca), μικρό ἀπλό φορεῖο.

lectio, ōnis, ἀναγνώση.

lector, ōris, ḏ., ἀναγνώστης.

legātus, i, ḏ., πρεσβευτής, ἀπεσταλμένος Hn 7, 2. 12, 2. 12, 4. 2) ὁ ὑπάλληλος πού είναι σέ βαθμό μετά τό Ρωμαϊο ἐπαρχιακό διοικητή, ὑποδιοικητής A 6, 4.

lēgo, lēgi, lectum. 3. διαβάζω.

lēvis, e (ἐλαφρός). 2) αὐτός πού δέν ἔχει βαρύτητα, ἀσήμαντος, μηδαμινός, ἐλαφρός A' 13, 6. 3) στήν περίπτωση ἀρρώστιας : ἀνεκτός A 22, 3. 4) ἐλαφρόμυαλος, ἄστατος, A 15, 1.

lēvo, 1. ἀνακουφίζω.

lex, lēgis, νόμος.

libenter, ἐπίρρ., εὐχάριστα, μέ πολ-

λή χαρά.

liber, libri, ḏ., βιβλίο.

liberālis, e, (τοῦ ἐλεύθερου). 2) ἐλευθερόφρων, εὔγενής, ὑποχρεωτικός.

liberalītas, ātis, ἐλευθεριότητα, γενναιοδωρία.

librariūs, ii, ḏ., ἀντιγραφέας βιβλίων. Μέ αὐτούς διαδίδονταν τά χειρόγραφα βιβλία, πού τότε κυκλοφορούσαν μεταξύ λίγων ἀνθρώπων.

littēra, ae, (γράμμα, στοιχεῖο ἀλφαριθμήτου). 2) πληθ., ἡ ἐπιστολή.

3) Graecae litterae, τά ἐλληνικά γραπτά μνημεῖα, ἡ ἐλληνική γραμματεία. 4) γράμματα, ἐλευθέριες τέχνες (σπουδές) C 3, 1. A 1, 2.

5) ἡ συγγραφική ἐργασία, ἡ συγγραφή Hn 13, 2.

litterātus (ἐκεῖνος πού ἔχει διδαχτεῖ). 2) καταρτισμένος, γραμματισμένος.

lītus, ōris, oύ., ἀκτή, παραλία.

locuplēto, 1. (ἐμ) πλουτίζω (κάτι μέ κάτι ἄλλο).

locus, i, ḏ., (πληθ. loca, ōrum, oύδ.) τόπος, μέρος Hm 1, 2. Hn 11, 1. A 20, 1. τόπος (διαμονῆς) Hn 12, 3. τοποθεσία, ἔδαφος Hm 2, 4. Hn 3, 4. εὐνοϊκό (γιά τόν ἀντίπαλο) σημεῖο, εύκαιρια νά προκαλέσει ζημιά ὁ ἀντίπαλος Hm 1, 2.

longē, ἐπίρρ., (μακριά). 2) πολύ καιρό. Συγκρ. longius (= diutius).

longus, μακρύς, ἀπόμακρος (στή σημασία τόπου καὶ χρόνου).

lumbus, i, ἀ., ἵσχιο (ἀπ' αὐτό lumbāgo νευραλγία τοῦ ἵσχιακοῦ νεύρου, ὀσφυαλγία).

luxuria, ae, καλοπέραση, πολυτέλεια.

M

magis, ἐπίρρ., πιὸ πολὺ (μᾶλλον).

magister, tri, ἀ., (ἀρχων, ἀρχηγός). 2) magister equitum ἀρχηγός τοῦ σώματος τῶν ἵππεων, (ἵππαρχος).

magistratus, ūs, ἀ., ἔξουσία. Πληθ. (οἱ πολιτικές καὶ στρατιωτικές ἀρχές, οἱ κυβερνῆτες), οἱ δύο ὅπατοι. Hn 7, 2. 2) ἡ ἔξουσία, τό ἀξίωμα τοῦ σωφέτου (στήν Καρχηδόνα) Hn 7, 5. 3) ἡ δημόσια (ἀνώτατη) ἀρχή, ἀρχοντας A 18, 1. 4) τό δημόσιο ἀξίωμα A 18, 6. magnificus, μεγαλόπρεπος (ἐκεῖνος πού ζεῖ μεγαλόπρεπα).

magnitudo, ūnis, (μέγεθος). 2) μεγάλο ποσοστό A 14, 3.

magnitudo animi μεγαλοψυχία.

magnus, μεγάλος, αὐτός πού πιάνει. μεγάλη ἔκταση. A 12, 3. 2) πολυάριθμος Hn 3, 2. magna pecunia πολλά χρήματα. 3) σημαντικός, σπουδαῖος Hn 4, 1. C 1, 2. 3, 1. A 2, 4. 16, 1. 20, 5. Συγκριτ. maior, ἀ. καὶ θ., maius οὐδ. (γεν. maiōris) μεγαλύτερος. maiōres, um, ἀ., οἱ πρόγονοι. Ὑπερθ. maximus. πάρα πολὺ μεγάλος (μέγιστος).

mǎlě, ἐπίρρ., κακῶς, χωρίς ἐπιτυχία.

mallem, πρτ. ὑποτ. τοῦ φ. malo. malo, malūi, malle (mage [= magis] + volo), πιὸ πολὺ θέλω, προτιμῶ.

mǎlum, i, οὐ., τό κακό, ἡ συμφορά. malum externum ὁ (γεμάτος ἀπό συμφορές) ἔξωτερικός πόλεμος Hm 2, 1. Πληθ. mala, ūrum, οὐδ., ἡ δύσκολη θέση Hm 2, 3. manceps, cipis, ἀ., (ἐκεῖνος πού ἀγοράζει στή δημοπρασία τά δημόσια τέλη). 2) nullius rei manceps κανενός πράγματος (κακιᾶς ἐπιχειρήσεως) ἐργολάβος, (μισθωτής, ἐνοικιαστής).

mando (ἀπό τό manus καὶ do), 1. παραγγέλνω, διατάζω, ἐμπιστεύομαι στή φροντίδα κάποιου. mānēo, nsi, nsum, 2. μένω, παραμένω.

mansi, βλ. maneo.

manus, ūs, χέρι, βλ. do 2) δύναμη, στρατός Hm 4, 3.

mare, is, οὐδ., θάλασσα. et terrā et marī. καὶ στή στεριά καὶ στή θάλασσα. 2) mare (= fretum) Hm 4, 1.

- maritimus, παραθαλάσσιος. 2) θαλάσσιος. Α 6, 1.
- mater, tris, μητέρα.
- matrimonium, ἵι, οὐδ., γάμος, προξενιό.
- matūrē, ἐπίρρ., πρόωρα.
- maximus, βλ. magnus
- medicina, ae, φάρμακο, γιατρικό.
- medicus, i, ἀ., γιατρός.
- medimnus, i, ἀ., μέδιμνος (μέτρο ἀττικό). Γεν. Πληθ. medimnum.
- Ο Αττικός μέδιμνος ἦταν (= 6 modii) περίπου λίτρες 52, 53.
- mediōcris, e, μέτριος, μέσος Α 13, 3. 2) μιτφρ. μέτριος, μικρός, λιγος Α 13, 4.
- meditor, 1. πρβ. (φροντίζω γιά κάτι), ἀποθ. σκέπτομαι, σχεδιάζω.
- měmor, ōris, αὐτός πού θυμᾶται, εύγνώμων.
- memoria, ae (μνήμη) 2) φήμη, διήγηση, διάδοση Hn 8, 2. 3) μνήμη, (οἱ μεταγενέστεροι) Hn 13, 3.
- mendacium, ii, οὐδ., ψέμα.
- mens, mentis, νοῦς, νόηση, τό λογικό, τό ήθικό.
- mensis, is, ἀ., μήνας. in singulos menses, κάθε μήνα.
- mensura, ae, μέτρο, τό μέτρημα.
- mentio, ōnis, ὑπόμνηση. mentione factā ἀφοῦ ἔγινε ὑπόμνηση.
- mercennariūs, μισθιφορικός.
- merēo, ūi, ītum, 2. (εἰμαι ἄξιος).
- 2) primum stipendium mereo δικαιοῦμαι τόν πρῶτο (στρατιω-
- τικό) μισθό, πραγματοποιῶ (κάνω) τήν πρώτη ἐκστρατεία.
- meritō, ἐπίρρ., δίκαια.
- met, μέρ. ἐγκλιτ. τουλάχιστο (ἀρχ. γε), βλ. egomet.
- metior, mensus sum, 4. ἀποθ. μετρῶ.
- meus, δικός μου.
- mihi, δοτ. τοῦ ego.
- migro, 1. (ἀλλάζω τόπο διαμονῆς). 2) ex vitā φεύγω ἀπό τή ζωή, πεθαίνω.
- miles, lītis, ἀ., στρατιώτης.
- mille, ἄκλ., χιλιάδα, χίλιοι. Πληθ. milia passuum trecenta τραχόσιες χιλιάδες βήματα.
- mīnor, ἀ., καὶ θ., mīnus οὐδ., (γεν. minōris συγκρ. τοῦ parvus), μικρότερος. minor quinque et viginti annis natus (βλ. nascor) ὅταν ἦταν μικρότερος ἀπό τά 25 χρόνια, μόλις είκοσιπεντάχρονος.
- mīnus, συγκρ. ἐπίρρ., λιγότερο. minus robustus = non robustus ὅχι τόσο ισχυρός, λίγο ισχυρός.
- mīror, 1. ἀποθ. θαυμάζω, ξαφνιάζομαι, μέ ἔκπληξη ἀναζητῶ.
- mīsi, βλ. mitto.
- mitto, mīsi, mīssum, 3. στέλνω, γράφω ἐπιστολή, πληροφορῶ κάποιον μέ ἐπιστολή. Α 16, 3. 20, 1.
- moderatio, ōnis, μετριασμός, περιορισμός (στά ἔξοδα διαβιώσεως).
- modicus, μέτριος, (ὅσο πρέπει).
- modiūs, ii, ἀ., μόδιος (μέτρο σιτη-

ρῶν, περίπου 8,754 λίτρες = 1/6 τοῦ ἀττικοῦ μέδιμνου). Γεν. πληθ. (κυρίως) modium.

mōdō, ἐπίρρ., μόνο. modo-modo ἄλλοτε, ἄλλοτε. non modo... sed etiam δχι μόνο, ἀλλά καί.

mōdus, i., ἀ., τρόπος. 2) modus mensurae ἡ μονάδα μετρήσεως (δηλ. οἱ 6 μόδιοι) A 2, 6.

mons, montis, ἀ., βουνό.

monumentum, i, οὐδ., (μνημεῖο). 2) τάφος (= sepulcrum).

morbus, i., ἀ., ἀσθένεια. morbus oculorum ἀσθένεια τῶν ματιῶν, ὀφθαλμία.

mōrīor, mortūs sum, mōri, 3. ἀποθ., πεθαίνω.

mōrōr, 1. ἀποθ., μένω. cum diutius morarētur, ἐπειδή ἔμενε περισσότερο (χρόνο ἀπ' ὅσο ὁ νόμος ἐπέτρεπε). 2) παίρνω, κατακτῶ θέση Hn 5, 1. 3) διαμένω A 20, 1.

mors, mortis, θάνατος.

mos, moris, ἀ., συνήθεια A 6, 2. 2) πληθ. (ἀπό ἡθική πλευρά) ὁ χαρακτήρας, ἡ ἴδιοσυγκρασία C 3, 5. A 5, 3. 14, 2. 19, 1. 3)

τά ἥθη (τοῦ ἔθνους ἡ τῆς χώρας) Hm 3, 3. τά ἥθη (τῶν προγόνων) A 18, 1.

multiplīco, 1. (πολλαπλασιάζω) 2) multiplicandis (ἀφαιρ.) usūris μέ πολλαπλασιασμό (ἐπισώρευση) τόκων (ὥστε αὐτοί νά αὔξάνουν τό χρέος).

multitūdo, īnis, πληθώρα, πλῆθος, σμῆνος, κοπάδι.

multō, ἐπίρρ., περισσότερο, πολύ.

multus, πολὺς Hn 1, 2. 5, 3. 2)

πολύς, ὑπερβολικός A 13, 5. 3)

ούσ. multa, ὅrum, ού., πολλά Hn

2, 3 4) πολύς, μεγάλος C 3, 4.

munditīa, ae (καθαριότητα). 2)

κομψότητα, (ἀπλότητα μέ καλαισθησία).

municipiūm, īi, οὐδ., (ἰσοτελής)

πόλις πού φορολογεῖται ἔξισου μέ τίς ἄλλες. Πόλις πού βρίσκεται

ἔξω ἀπό τή Ρώμη, ίδιας στήν

Ίταλία, καί κυβερνᾶται μέ δικούς

της νόμους καί ἀρχοντες. Οἱ πολίτες

αὐτῆς εἶχαν τά δικαιώματα

τοῦ ρωμαίου πολίτη.

munīo, īvi, ītum. 4. (δχυρώνω).

2) itinera (τεχνικός δρος) = κατασκευάζω, (ἀνοίγω), χαράζω δρόμους (γιά τό πέρασμα τοῦ στρατοῦ).

munus, īris, οὐδ., λειτουργία, (καθηκόν) 2) δῶρο, δωρεά Hn 7, 3.

12, 3. 3) munus fortunae εὔνοια τύχης, εὔνοική τύχη.

murus, i, ἀ., (τοῖχος). 2) muri (πληθ.) τά τείχη τῆς πόλεως, τείχισμα.

mutatīo, īnis, μεταβολή. rei publicae μεταβολή τοῦ πολιτεύματος, πολιτική ἀναστάτωση (ταραχή).

mūto, 1. μετατρέπω, ἀλλάζω.

- nactus, βλ. nanciscor.
 nam, σύνδ., γιατί, ἐπειδή.
 namque, σύνδ., γιατί, ἐπειδή.
 nanciscor, nactus sum, nancisci
 3. ἀποθ., παίρων μέ κλῆρο. sorte
 provinciam nactus Hispaniam
 [ἀφοῦ πῆρε] μέ κλῆρο (ὡς)
 ἐπαρχία τήν Ἰσπανία. 2) morbum
 ἀρρωστάνω πρβ. «ποῦ τήν πέτυ-
 χα τήν ἀρρώστια».
 narrō, 1. διηγοῦμαι.
 nāscor, nātus sum, nāsci, 3. ἀποθ.,
 ex aliquo γεννιέμαι ἀπό κάποιον
 natus Drusilla (ἀφαιρ. = Dru-
 sillae filius) ὁ καταγόμενος ἀπό
 τή Δρουσίλλα. domi natus «οἰκο-
 γενής».
 natio, onis, ἔθνος.
 natūra, ae, φύση A 22, 2. 2) χαρα-
 κτήρας, φύση, φυσική κλίση, τό
 φυσικό A 5, 1. 17, 3.
 natus, βλ. nascor.
 naufragium, ii, οὐδ., ναυάγιο.
 nautīcus, ναυτικός, castra nauti-
 ca, τό ὄρμητήριο τῶν πλοίων,
 νεώριο (σταθμός τῶν πλοίων μέ
 δχυρώσεις καὶ φρουρά).
 navālis, e, ναυτικός. proelium na-
 vale ναυμαχία.
 navis, is, πλοῖο.
 nē, (ἐπίρρ.). 2) σύνδ., γιά νά μή,
 νά μή.
 -nē, μόριο ἐγκλιτικό, ἄν.
 nēc ἢ nēque, σύνδ., οὕτε, μήτε,
- καὶ ὅχι, καὶ μή, καὶ δέν, καὶ νά μή.
 necesse, ἄκλ., necesse est πρέπει,
 εἶναι ἀνάγκη.
 necessitūdo, īnis, (ἀνάγκη). 2)
 σύνδεσμος (ὑπηρεσιακός). C 1,
 3. Οἱ Ρωμαῖοι ἐπίστευαν ὅτι ὁ
 θεός (sors, δηλ. ἡ θεϊκή κρίση)
 εἶχε συνδέσει τούς Ταμίες μέ ἀρ-
 ρηκτους δεσμούς μέ τόν ἀρχηγό
 τους. 'Ο δεσμός αὐτός δέ διέφερε
 καθόλου ἀπό ἐκεῖνο πού συνέδεε
 τά τέκνα μέ τούς γονεῖς τους.
 Γι' αὐτό ὄνομαζεται καὶ necesi-
 tudo (δηλ. συγγενική σχέση).
 3) οἰκειότητα, δεσμόι συγγένειας
 A 19, 4.
- nefās (nē καὶ fās), (μόνο στήν
 ὄνομ. καὶ αἰτ.) τό ἀνόσιο, καθετί
 πού ἀπαγορεύει ὁ θεϊκός καὶ ὁ
 φυσικός νόμος, ιεροσυλία βλ. duco
 στό τέλος.
- nēgo, 1. ἀρνιέμαι Hn 12, 3. λέγω
 ὅτι δέν... Hm 1, 5.
- negotium, ūi (nec καὶ otium),
 ἀσχολία, ἔργο, ὑπόθεση.
- nēmo, γεν. nullius, δοτ. nemini,
 αἰτ. neminem, ἀφαιρ. nullo (ἀπό
 τό nē καὶ hēmo [= homo]),
 κανένας A 6, 3. 2) ὡς ἐπίθετο =
 nullus A 19, 3.
- neptis, is, ἐγγονή.
- neque, βλ. nec. 2) neque multo
 post ὅχι πολὺ ἀργότερα, μετά
 ἀπό λίγο.

néuter (*nē-úter*), néutra, néutrum οὐδέτερος, ἀνεξάρτητος. in néutram partem σέ οὐδέτερο μέρος (δῆλ. οὕτε πάρα πολύ, οὕτε πολύ λίγο), βλ. *conspicio*.

nihil, (γεν. *nullius rei*, δοτ. *nulli rei*, ἀφαιρ. *nullā re*), τίποτα.

nihil, ἐπίρρ., καθόλου, σέ τίποτα
A 21, 5.

nihilo, ἐπίρρ., (κυρ. ἀφαιρ. τοῦ *nihilum*, i, οὐδ., τίποτα). *nihilo* setiūs καθόλου λιγότερο.

ni-si, σύνδ. παρά, ἂν δέν (= si non). *nego nisi* (= *dico non... nisi*) λέγω δτι δέν... ἂν δέν, λέγω δτι τότε μόνο..., ἂν.

nobilis, e, (γνωστός [ἀπό τό *nosco*]). 2) οὐσ. πληθ. *nobiles*, ium ἀ., οἱ εὐγενεῖς. "Ετσι δομάζονταν στή Ρώμη ἐκεῖνοι, πού οἱ πρόγονοί τους εἶχαν ἀσκήσει ἀνώτερα ἀξιώματα C 2, 3. 3) δομαστός. *nobilis feror* θεωροῦμαι διακεκριμένος A 1, 3.

nocendus, βλ. *noceo*.

nocēo, cūi, —, 2. (μέ δοτ.) βλάπτω.

noctū, ἐπίρρ., τή νύχτα.

nōlo (ἀπό τό *ne-vōlo*), *nolui*, *nolle* (ἀνώμ.), δέ θέλω.

nomen, īnis, οὐδ., ὅνομα. *sine nominibus* δίχως ὀνόματα, (δίχως δήλωση κάθε φορά τοῦ ὄνο-

ματος). suo nomme βλ. *suus*.
nomīno, 1. δομάζω.

nōn, ὅχι δέν.

nonaginta, ἀριθμ., ἐνενήντα.

nonnihil, κάτι. nonnihil tempōris κάποτε, κάποια στιγμή. οὐσ. nonnulli, ὅρυμ, ἀ., μερικοί.

nōnus, ἔνατος.

notitia, ae, γνώση, γνωριμία.

nōto, 1. σημειώνω, ἀναγράφω C 3, 4. A 18, 2. ἀναφέρω, μνημονεύω A 18, 3.

novem, ἐννιά.

novus, νέος.

nox, noctis, νύχτα.

nūbo, psi, ptum. 3. (σκεπάζω μέ πέπλο), 2) γιά γυναίκα : alicui παίρων κάποιον σύζυγο, παντρεύομαι κάποιον.

nullus, (γεν. *nullius*, δοτ. *nulli*, κ.τλ.) κανένας C 2, 4. A 6, 3. 14, 3. 18, 2. 2) οὐσ., κανένας Hn 5, 1.

num, (μόρ. ἐρωτημ.), ἐάν, ἂν... numērus, i, ἀ., ἀριθμός A 12, 4.

2) δύναμη Hn 2, 1.

numquam, ἐπίρρ., οὐδέποτε.

nunc, ἐπίρρ., τώρα.

nuntiō, 1. (ἀν)αγγέλλω.

nuptiae, ἄρυμ, μόνο στόν πληθ. (ἀπό τό *nubo*), γάμος.

nūpta, μτχ., βλ. *nubo*.

Ο

ob, πρόθ. μέ αἰτιατ., ἐξαιτίας,
γι' αὐτό.

ob-dūco, 3. (προσάγω). 2) obductā nocte (ἐνν. caelo) ὅταν
ξαπλώθηκε ἡ νύχτα (στόν οὐρανό), ὅταν ἥρθε ἡ νύχτα, μέσα στό¹
σκοτάδι τῆς νύχτας.

obductus, βλ. obduco.

obiēci, βλ. obicio.

obiciō (προφ. objicīo, ob καὶ jācio), iēci, iectum, 3. (προβάλλω). 2) me ἀντεπεξέρχομαι,
ἀντιτάσσομαι. 3) obicior ἀντιτάσσομαι· quo repentinō visu
obiecto ὅταν ἀντιτάχτηκε αὐτό τό
ξαφνικό θέαμα (φαινόμενο).

obītus, ūs, ἀ., (ob + eo), θάνατος.

ob-sēcro (ob καὶ sacro), 1. ἐξορκίζω,
ἴκετεύω βλ. oro.

ob-sēquor, 3. ἀποθετ. (ἀκολουθῶ)
2) studiis (δοτ.) = εῖμαι (μέ
ψυχή καὶ σῶμα) ἀφιερωμένος

στίς μελέτες, ἀσχολοῦμαι A 2, 2.
observantia, ae, (λεπτή εὐλάβεια). συμπεριφορά μέ σεβασμό,

ἐπιφυλακτικότητα (ἀποχή ἀπό
κάθε πολιτική καὶ διοικητική θέ-

ση).

obses, obsidīs, ἀ., ὅμηρος.

ob-sidēo (ob καὶ sēdeo), sēdi,
sessum, 2. πολιορκῶ.

obstinatīo, ūnis, ἰσχυρογνωμοσύνη
taciturnā obstinatione μέ τή σιω-

πηλή ἰσχυρογνωμοσύνη, μέ τήν
ἐπίμονη σιωπή.

obtestatīo, onis (ἐπιμαρτυρία).

obtestationes patris oī ἐξορκισμοί τοῦ πατέρα, (oī θερμές)
παρακλήσεις τοῦ πατέρα.

obtigi, βλ. obtingo.

ob-tinēo (ob καὶ tēnēo), tinēi,
tentum 2. κατέχω, καταλαμβάνω
A 6, 4. 2) διατηρῶ A 1, 1.

ob-tingo (ob καὶ tango), tīgi,
—, 3. (ἀκουμπῶ). 2) συναντῶ
κάποιον, παίρνω μέ κλήρωση.

obtreetatīo, ūnis, κακεντρεχής ἀνταγωνισμός, κακοήθης ἄμιλλα.

obviam, (ἐπίρρ., σέ ἀπάντηση).
2) obviam venio, ἀντεπεξέρχομαι,
ἀντιτάσσομαι.

occasio, ūnis, εύκαιρία.

oc-cīdo (ob καὶ caedo κόβω),
cīdi, cīsum, 3. σκοτώνω (στό²
πεδίο τῆς μάχης). Hamilcāre
occiso ὅταν σκοτώθηκε ὁ Ἀμίλικας,
Ὕστερα ἀπό τό θάνατο τοῦ
Ἀμίλκα.

occupatīo, onis, ἀσχολία, ἐνασχόληση.

oc-cīpo (ob-cāpio), 1. κατέχω.
sum occupatus in apparando
(ἐνν. bellum ἡ copias)
εῖμαι ἀπασχολημένος μέ τήν πολεμική προετοιμασία. occupo sal-
tūs, exītūs (αἰτ. πληθ.) κατέχω,

πιάνω τό πέρασμα, τήν ἔξοδο τοῦ στενοῦ.

octoginta, ὀγδόντα.

ocūlus, i, ἀ., μάτι.

odium, ii, οὐδ., μίσος. odium paternum τό κληρονομημένο ἀπό τόν πατέρα μίσος.

of-fendo, ndi, nsum, 3. προσκρούω, (πειράζω).

offensiō, ὅnis, σύγκρουση, δυσαρέσκεια, δυσαρέστηση.

officiūm, ii, οὐδ., 1) (προθυμία στό νά ἔξυπηρετεῖς), ἔξυπηρετικότητα, καλοσύνη A 2, 6. 2) ἐπιθυμία νά κάνεις τό καθῆκον, συναίσθηση ἡ ἐπίγνωση τοῦ καθήκοντος, καθῆκον A 6, 5.

o-mitto (ob καὶ mitto), 3. παραλείπω (στή διήγηση).

omnis, e, ὅλος, ὅλοκληρος.

opēra, ae (ἔργασία, προσπάθεια). 2) cuius operā (ἀφαιρ.) μέ τίς ἐνέργειες (τήν προτροπή) τοῦ δόποιου... Hn 7, 3. 3) δράση, ὑπηρεσία C 1, 1.

operio, rūi, rtum, 4. σκεπάζω, καλύπτω.

opīnor, 1. ἀποθ. νομίζω.

oppidum, i, οὐδ., πόλη.

op-plēo, ēvi, ētum, 2. γεμίζω.

opplētus, βλ. oppleo.

op-prīmo (ob καὶ prēmo), pressi, pressum, 3 (καταπίεζω). 2)

νικῶ, ἀφανίζω.

op-pugno (πιό ἔντονο ἀπό τό ob-sidēo), 1. πολιορκῶ.

ops (στόν ἐνικό ἀριθμό μόνο στή γεν. opis, αἰτ. opem καὶ ἀφαιρ. ope) πληθ. opes (γεν. opum), δύναμη, ἴσχυς Hn 10, 2. 2) βοήθεια Hn 1, 3. 3) χρηματικά μέσα, περιουσία A 2, 2. 4.

optīmus (ὑπερθετ. τοῦ bonus), ἄριστος, ἔξαιρετικός, ἔξαίσιος, ἐπιτηδειότατος, ἐπιδεξιότατος.

oratīo, ὅnis, λόγος, δμιλία (σύντομη) A 22, 1. 2) λόγος γραπτός C 3, 3.

orātor, ōris, ἀ., ρήτορας.

orbis, is, ἀ., (κύκλος). 2) orbis terrārum ἡ οίκουμένη.

ordīno, 1. κατατάσσω μέ χρονολογική σειρά (ἀντί ordīne επιμέρο) μέ (χρονολογική) διαδοχή καταγράφω.

ordo, ordīnis, ἀ., τάξη A 18, 3. 2) τάξη, θέση (στήν κοινωνία) A 13, 6. ordo equester ἡ τάξη τῶν ἵππεων, ἡ ἵππική τάξη.

orīgo, gīnis, (γένεση). Πληθ. Origīnes »Αρχές» C 3, 3. 3) γένος, οίκογένεια A 1, 1. 3) familiarum, γενεαλογία, γενεαλογικό δέντρο A 18, 2.

orīor, ortus sum, orīri, 4. ἀποθ. (ἀνατέλω, προκύπτω), 2) orīor a + ἀφαιρ. (ἡ καὶ δίχως τήν πρόθεση) κατάγομαι ἀπό... — notans quis a quōque (= et a quo) ortus (ἐνν. esset) quos honores (cepisset) quibusque temporibus cepisset (honores)

ἀναφέροντας ποιός [ἦταν] (πῶς
δύομαζόταν) [καί] ἀπό ποιόν
καταγόταν, ποιέσ αρχές (τιμητι-
κά ἀξιώματα) [κατέλαβε] καί
πότε τίς κατέλαβε Α 18, 3.
oris, βλ. os.
ornātus, (στοιλισμένος). 2) ἔξο-
πλισμένος, σαμαρωμένος (μέ τόν
πυργίσκο), μέ δηλη τή σκευή του.
Hn 3, 4.
orno, 1. (στολίζω) 2) λαμπρύνω.
oro, 1. παρακαλῶ. oro atque ob-
sēcro θερμά παρακαλῶ (ἔξορκί-
ζω) βλ. obsecro.

ortus, βλ. orior.
os, ὄρις, οὐδ., (στόμα). 2) (φω-
νητικό δργανό), λόγος (ἐλκυστι-
κός).
oscūlor, 1. ἀποθ. (κατα) φιλῶ.
os-tendo, ndi, ntum 3. (ἐπι) δεί-
χνω Hn 11, 2. 2) δηλώνω Hn
12, 5.
ostentatio, ὅνις (μάταιο) καύ-
χημα, ἐπίδειξη (μάταιη).
otium, ii, οὐδ., (ἀπραγμοσύνη).
2) (ἡ ἡσυχία πού ἀκολουθεῖ μετά
τόν πόλεμο) «ἀσφάλεια καί γα-
λήνη», εἰρήνη (ἀντίθ. bellum).

P

paci, δοτ. τοῦ pax.
paene, ἐπίρρ., σχεδόν.
palam, ἐπίρρ., (φανερά), βλ. fa-
cio.
par, paris, ὄμοιος, ὁ ἵδιος, ἶσος.
pari modo μέ ὄμοιο τρόπο, δηλ.
(χρονολογικά) C 3, 4. par non
sum ἶσος δέν εἴμαι, (ἀριθμητικά
εἴμαι κατώτερος). par principi-
bus (δοτ.) ὄμοιος μέ τούς με-
γάλους (δηλ. γνώριζε νά τηρεῖ
τήν πρέπουσα στάση στίς σχέσεις
του μέ τούς μεγάλους). par... ac
ὄμοιος... παρά, ὄμοιος... καί, ὄ-
μοιος μέ κάποιογ... ...in pari pe-
riculo sum βρίσκομαι (διατρέχω)
τόν ἵδιο κίνδυνο Hm 2, 1.
pārēo, rūi, —, 2. (φαίνομαι). 2)
νπακούω, πείθομαι.

pārō, 1. bellum ἔτοιμάζω πόλεμο,
ἔτοιμάζομαι γιά πόλεμο.
pars, partis, μέρος, τμῆμα A 2, 3.
2) πλευρά Hn 12, 3. 3) κόμμα.
A 2, 2 partes Sullānae (Cinnā-
nae) ἡ μερίδα, τό κόμμα τοῦ Σύλ-
λα (τοῦ Κίννα). partes optīmae
τό ἀριστοκρατικό (δηλ. τό Συγκλη-
τικό) κόμμα, δηλ. οἱ optimā-
tes, (γεν.) -ium.
parum, ἐπίρρ., λίγο. non parum
ὄχι λίγο, ἀρκετά.
passus, Hn 13, 3. A 2, 4. βλ.
patior.
passus, ūs, ἀ., βῆμα, ρωμ. βῆμα =
5 πόδια, δηλ. 1,48 μέτρου. Ἐπο-
μένως milia (οὐδ. πληθ. τοῦ mille) passūm decem = δέκα χι-
λιάδες βήματα (= 10 ρωμ. μί-

λια), δηλ. 14.800 μ., 15 χιλιόμετρα περίπου.

patē-fācio, 3. (ἀπό τό pateo καὶ facio), ἀνοίγω. loca τά δυσκολοδιάβατα μέρη τά κάνω βατά, ἀνοίγω δρόμους.

patefēci, βλ. patefacio.

patēo, tūi, —, 2. (ἀνοίγω). homines patent τά ἀξιώματα εἰναι προσιτά, ὁ δρόμος πρός τά ἀξιώματα εἰναι ἀνοιχτός.

pater, tris, ἀ., πατέρας. 2) πληθ. ὡς προσωνυμία τιμητική τῶν συγκλητικῶν (οἱ πατέρες τοῦ ἔθνους). patres conscripti (= senatores) [βλ. conscriptus]. pater familias (familias εἰναι ἀρχαῖκός τύπος τῆς γεν. ἐνικοῦ ἀντί familliae), ἀ., ὁ οἰκοδεσπότης, ὁ οἰκογενειάρχης.

paternus, πατρικός, τοῦ πατέρα. pātior, passus sum, pāti, 3. ἀποθ. ὑποφέρω, ἀνέχομαι A 15, 1. 2) ἐπιτρέπω, (παρα)δέχομαι Hn 13, 3. A 2, 4. 5.

patria, ae, πατρίδα.

paucus, (πρβλ. παῦ-ρος, σχεδόν μόνο σέ πληθ. ἀριθ.), λίγοι (στόν ἀριθμό).

paulum, ἐπιρρ., λίγο. paulum modo λίγο μόνο.

pax, pacis, (εἰρήνη). 2) σύναψη εἰρήνης, συνομολόγηση εἰρήνης A 18, 2.

pecunia, ae, χρήματα, περιουσία.

pecuniōsus, πολυχρήματος, εὐκατάστατος.

pedester, stris, stre, πεζικός, τῆς ξηρᾶς.

pedisēquus, i, ἀ., (pes καὶ sequor) ὁ ἀκόλουθος (δοῦλος πού ἀκόλουθει ἢ συνοδεύει τόν κύριο, ὅταν βγαίνει).

pello, pepūli, pulsum, 3. ἐξαθῶ, ὀθῶ. 2) τρέπω σέ φυγή, ἀποκρύω, νικῶ.

pendo, pependi, pensum, 3. (ζυγίζω). 2) πληρώνω.

pepūli, βλ. pello.

per, πρόθ. μέ αἰτιατ. Γιά δήλωση τόπου Hn 4, 2. per lumbos στό μέρος τῶν ίσχιων, στά ίσχια. β) γιά δήλωση αἰτίας : per senatum ἐξαιτίας τῆς Συγκλήτου, ἐπειδή δέν ἐπέτρεπε ἡ Σύγκλητος.

peraeque, ἐπίρρ., ἐξίσου, ὅμοια, κανονικά.

per-āgo, 3. τελειώνω, περατώνω. rebus peractis, μετά τή διεξαγωγή τῶν ἐπιχειρήσεων, ἀφοῦ τέλειωσαν οἱ ἐπιχειρήσεις. propositum περατώνω, δλοκληρώνω τό σκοπό (τήν ἀπόφαση). consultatu peracto ἀφοῦ τελείωσε ἡ περίοδος τῆς ὑπατείας.

perceptus, βλ. habeo.

per-cīp̄io (per-cāp̄io), cēpi, cēptum, 3. καταλαβαίνω, ἀντιλαμβάνομαι, ξέρω, μαθαίνω καλά.

per-dūco, 3. (διάγω). 2) ἄγω Hn 4, 3.

peregrinatio, ὄνις, ἀποδημία, παραμονή σέξένη χώρα.
per-ēo, ii, ītum, īre, χάνομαι, πεθαίνω.

per-fūgio, fūgi, —, 3. καταφεύγω (βρίσκομαι σέξαφάλεια) Hn 7, 6.

perfunctus, βλ. perfungor.

per-fungor functus sum, 3. ἀποθ. (ἐπιτελῶ). 2) laboribus (ἀφαιρ.) ὑπομένω ταλαιπωρίες.

pericūlum, i, οὐδ., κίνδυνος.

peritūrus, βλ. pereo.

perītus, ἔμπειρος.

per-mitto, 3. (ἀφήνω κάποιον νάπεράσει). 2) rem arbitrio (δοτ.) ἀφήνω κάτι στήν κρίση (κάποιου), ἔξαρτω κάτι ἀπό κάποιο (πρόσωπο).

perpetūo, ἐπίρρ., συνέχεια, σ' ὅλη τήζωή.

perpetūus, (συνεχής), ὅλος C 1, 3. 2) odium perpetuum μίσος αἰώνιο, ἀσβηστο Hm 4, 3.

per-scribo, 3. γράφω, ἔξιστορῶ (μέλεπτομέρεια, διεξοδικά, μέλαχριβεια).

persecūtus, βλ. persēquor.

per-sēquor, 3. ἀποθ. καταδιώκω ἀκατάπαυστα, ἀγωνίζομαι συνέχεια Hm 1, 4. 2) (ἐνν. scripturā = γραφῆ), (μέχρονοιογική σειρά): περιγράφω, πραγματεύομαι C 3, 4.

per-suādeo, āsi, āsum, 2. πείθω. persuasēram, βλ. persuadeo. (pertaedet), pertaesum est, 2.

ἀπρόσ. (ὑπάρχει κορεσμός). 2) negotii suscepti βαρέθηκα (καὶ ἐγκαταλείπω) τό ἔργο πού ἀνέλαβα.

per-terrēo, rūi, rītum, 2. κατατρομάζω.

perterritus, βλ. perterreo.

pertinaciā, ae, ἐπιμονή.

pertinēo (per-tēneo), tinūi, (tentum), 2. (διατείνω). 2) συνεισφέρω, συντελῶ, ἀποσκοπῶ. per-vēnio, 4. φτάνω, pervenio ad desperationem φτάνω σέ ἀπελπισία, ἀπελπίζομαι.

per-verto, 3. (ἀναστρέφω). 2) perverto mores διαστρέφω, διαφθείρω τά ἥθη.

petiērim = petiverim, βλ. peto. pēto, īvi καὶ ii, ītum, 3. (ὅρμ, πρ. πέτομαι) φέρομαι πρός... 2) peto ut παρακαλῶ νά... 3)

Etruriam κατευθύνομαι (πηγαίνω) πρός τήν Ε. Hn 4, 2. 4) honores κυνηγῶ τά ἀξιώματα salutetem fugā ζητῶ τή σωτηρία μέτη φυγή 5) petor καταζητοῦμαι.

piētas, ātis (εὔσέβεια, αἰσθημα ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ γιάς ὅλους ἐκείνους πού τούς τό διείλουμε, δηλ.: Θεούς, πατρίδα, γονεῖς καὶ στενούς συγγενεῖς). 2) σεβασμός, εὔσέβεια, ἡ ἀγάπη πρός τούς συγγενεῖς A 5, 1. ἡ ἀγάπη πρός τούς γονεῖς A 17, 1.

plebes, ēi, ὁ λαός (ώς τάξη, σέ ἀντίθεση πρός τούς πατρικίους καὶ

τή σύγκλητο) βλ. tribunus.
 plerīque, pleraeque, plerāque, οἱ πολλοί, ἡ πλειονότητα.
 plerumque, ἐπίρρ., τίς περισσότερες φορές. Κατά τό μεγαλύτερο μέρος.
 plumbum, i, οὐδ., μόλυβδος, μολύβι (τό μέταλλο).
 plurimus, ὑπερθ. (τοῦ plus) (πλεῖστος), διπλό πολύς.
 plūs, plūris, (συγκρ. τοῦ multus) περισσότερος. plures (ἀρσ.) armati μεγάλος ἀριθμός ὁπλισμένων. 2) plus ὡς οὐσ. οὐδέτ. (μέγν.) : plus salis περισσότερη κομψότητα. 3) ὡς ἐπίρρ., πιά.
 poena, ae, ποινή.
 Poenus καὶ συνήθ. πληθ. Poeni, ōrum, καὶ ἐπίθετο Poenicus, (βλ. Πίνακα ίστορ. καὶ γεωγραφ.) ἀντί Punicus = Karthaginieñsis (πρβλ. poena [ποινή] — pūnio, moenia—mūnio).
 poëta, ae, ἀ., ποιητής.
 poëticē, ēs, (αἰτ. -en), (έλληνις κή καὶ ρωμαϊκή) ποίηση.
 poëticus, ποιητικός, πού ἀφορᾶ (σέ...)
 pol-licēor, cītus sum, 2. ἀποθετ. ὑπόσχομαι, δίνω ὑπόσχεση.
 pompa, ae, πομπή. pompa funēris, πομπή κηδείας, μεγαλοπρεπής κηδεία (ἀκολουθία ταφῆς).
 pōno, posui, positum 3. (τοποθετῶ). 2) principem (τοποθετῶ θετῶ).
 κάποιον ὡς) ἀρχηγό τοῦ στρατοῦ.

pono castra στρατοπεδεύω. rono statuam, στήνω ἀνδριάντα, ἄγαλμα.
 popūlus, i, ἀ., λαός, δῆμος.
 porto, 1. κουβαλῶ.
 possessio, ōnis, κτήση, κτῆμα.
 possum, potui, posse, μπορῶ. ut omnes honores quos possent (ἐνν. habēre) haberent ὥστε νά ἔχουν δίλες τίς τιμές, πού μποροῦσαν νά (ἔχουν).
 post, πρόθ. μέ αἰτ., μετά 2) ἐπίρρ., ἐπειτα. multo post ὕστερα ἀπό πολύ καιρό (ἀπό πολλή ὥρα).
 postēa, ἐπίρρ., ὕστερα, ἐπειτα, μετά ἀπ' αὐτά.
 posteāquam, σύνδ. ἀφοῦ = postquam.
 postērus, κατοπινός.
 postquam, σύνδ. μέ πρκμ. ὅριστ. ἀφοῦ. 2) μέ ὑπερσυντ. ὅριστ. ὕστερα ἀπό, ἀφοῦ.
 postūlo, 1. ἀπαιτῶ, ζητῶ κάτι Hn 2, 4. 2) ἀπαιτῶ (μέ αἰτ. καὶ ἀτρμφ.) Hn 12, 3.
 posuero, βλ. rono.
 potens, ntis (δυνάμενος, αὐτός πού μπορεῖ). 2) ὑπερθ. potentissimus αὐτός πού μπορεῖ νά κάνει πολλά, πού ἔχει (πού ἀσκεῖ) πολύ μεγάλη ἐπιρροή.
 potentia, ae, ισχύς, δύναμη (πρωσπική ἐπιρροή σέ ἀντίθεση μέ τήν ισχύ τῶν νόμων), αὐθαρεσία.
 potēram, πρτ. ὅριστ. τοῦ possum.
 potestas, ἀtis, δύναμη A 4, 1.

2) ἔξουσία (τοῦ τιμητῆ) C 2, 3.
 3) sum in potestate meā εἰμαι αὐτεξόυσιος, δέν ἔξαρτιέμαι ἀπό ἄλλον. alicui potestatem sui facere, ἀφήνω τὸν ἔχυτό μου ἐκτεθειμένο, ὥστε νά αἰχμαλωτιστεῖ ἀπό κάποιον. Hn 9, 1.

potius, ἐπίρρ. συγκρ., περισσότερο, ὑπερθ. potissimum πάρα πολύ, κατά προτίμηση, πρῶτα πρῶτα Hn 11, 6. ἀκριβῶς, κυρίως A 3, 3. potuero, βλ. possum.
 potuisse, πρκμ. ἀπρμφ. τοῦ ρ. possum.

praebeo (prae καὶ hæbeo), būi, bītum, 2. (παρέχω). 2) me eādem diligentia (ἀφαιρ.) δείχνω ὅμοια περίσκεψῃ.

praecemptum, i, οὐδ., διδασκαλία, δόγμα A 17, 3. 2) διαταγή, ἐντολή Hn 11, 4.

prae-cipio (prae καὶ cāpio) προλαμβάνω. 2) ut διατάξω... νά.

praecipue, ἐπίρρ., ἐντελῶς ίδιαίτερα, ἔξαιρετικά.

prae-dico, 3. προλέγω A 16, 4.

prae-dico, 1. ἀναφέρω, μνημονεύω A 13, 7.

praedium, ii, οὐδ., κτῆμα, γαιοκτησία.

praeesse, βλ. praesum.

praefectūra, ae, (ἀξίωμα στό στρατό, πού δίνεται σέ ρωμαίους ἴππεις ἀπό ἀνθύπατο ἡ στρατηγό γιά τή διοίκηση ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας), διοίκηση, ὑπαρχία.

praefectus, i, ἀ., ἐπιτηρητής, ἐπόπτης (στήν Καρχηδόνα). Αντιστοιχεῖ μέ τό censor στή Ρώμη. praefūi, βλ. praesum.

praemium, ii, οὐδ., βραβεῖο, ἀνταμοιβή.

praes, praedis, ἀ., (ἡ ἐγγύηση πού δίνεται στό δημόσιο ἀπό τρίτο πρόσωπο γιά κάποιο ἐργολήπτη). 2) ὁ (ἀξιόχρεος) ἐγγυητής.

prae-serībo, 3. (προγράφω). 2) παραγγέλω ἀπό πιό μπροστά, προδιαγράφω, διατάξω. praesens, ntis, παρών βλ. praesum. praesidium, ii, οὐδ., (φρουρά, στρατός). 2) πληθ. castra nautica.

praestitisse, βλ. praesto.

prae-sto, stīti, stītum, 1. εἰμαι ἀνώτερος, ξεπερνῶ Hn 1, 2. A3, 3. 18, 5. 2) ἐκτελῶ, πραγματοποιῶ, ἐκπληρώνω A 15, 1.

prae-sum, fūi, esse (προτίσταμαι) 2) διοικῶ praeesse coepit (= praefuit ὑπῆρξε διοικητής) 3) potestati διευθύνω κάποια ὑπηρεσία, ἀσκῶ ἔξουσία.

praeter, πρόθ. μέ αἰτ., πλήν, ἐκτός Hn 3, 4. A 14, 3. 2) παρά + αἰτ. Hn 12, 5. 3) κατ' ἔξαιρεσιν, ἐκτός A 1, 3. 2, 4.

praeter-ěa, ἐπίρρ., ἐκτός ἀπ' αὐτά, ἀκόμη.

praeter-éo, ii, ītum, īre, παρέρχομαι, ἀφήνω ἀμνημόνευτο.

praeterībo, βλ. praetereo.

praeterquam, ἐπίρρ., ἔκτός. praeterquam quod ἔκτός ὅτι.

praetor, ὄρις, ἀ., (πραίτορας), στρατηγός (τό ἀνώτατο πολιτικό ἀξίωμα στήν ἐπαρχίᾳ).

praetūra, ae, στρατηγία.

prēces, γεν. precum (στόν πληθ.) δέηση, παράκληση.

prēmo, pressi, pressum, 3. (πιέζω), καταδιώκω (μέ πεῖσμα). 2) premor valetudine βασανίζομαι ἀπό τήν ἀρρώστια, παλεύω μέ τήν ἀρρώστια.

pretiūm, ii, οὐδ., (τιμή). 2) χρήματα.

(prex), βλ. preces.

pridie, ἐπίρρ., τήν προηγούμενη (ἡμέρα), τήν παραμονή. pridie Kal(endas) Aprilēs μιά μέρα πρὸ τίς Καλένδες τοῦ Ἀπριλίου (31 Μαρτίου).

prīmo, ἐπίρρ., πρῶτα. πρῶτα, στήν ἀρχή.

prīmum = primo.

prīmus, πρῶτος.

prīnceps, cīpis, ἀ., (ἀρχοντας), πρῶτος Hm 3, 3. 2) ἀρχηγός, ἐπικεφαλῆς Hn 2, 6. ἡγεμόνας A 20, 5. 3) μεγάλος, σπουδαῖος, ἔξοχος A 17, 3. πληθ. principes οἱ πρόκριτοι (πολίτες), οἱ μεγάλοι Hn 9, 3. A 3, 1. 4) principes οἱ μεγάλοι πολιτικοὶ ἄντρες A 16, 4. 19, 2.

principātūs, ūs, ἀ., ἡ πρώτη τά-

ξη, τά πρωτεῖα A 5, 4. (κυρίως στή δημόσια ζωή) C 2, 2.

prior, ἀ., καὶ θ., prius, οὐδ., (γεν. priōris) συγκρ. πρότερος.

pristīnus, πρότερος.

prius, ἐπίρρ. συγκρ. προηγουμένως.

priusquam, σύνδ., πρὶν ἦ, πρὶν.

privātus, i, ἀ., ὁ ιδιώτης (χωρὶς δημόσιο ὑπούργημα).

privignus, i, ἀ., ὁ πρόγονος, (ὁ προγονός).

pro, πρόθ. μέ ἀφαιρ.: κατά + αἰτιατ. σέ σχέση μέ...

probabilis, e, (εὔλογος, πιθανός). 2) δόκιμος.

prōbo, 1. (δοκιμάζω). 2) ἐπιδοκιμάζω, ἐγκρίνω.

procuratīo, ūnis, (ἐπιμέλεια). 2) διοίκηση, δημόσια ὑπηρεσία.

pro-cūro, 1. negotia φροντίζω γιά τίς ὑποθέσεις.

prodītus, βλ. prodo.

pro-do, dīdi, dītum, 3. (προσφέρω) 2. memoriae (δοτ.) παραδίδω κάτι στή μνήμη (στήν ίστορία, στούς μεταγενέστερους). memoria prodita est εἰδηση διαδόθηκε.

pro-dūco, 3. (προάγω). 2) dolo (ἀφαιρ.) in proelium μέ δόλο παρασύρω σέ μάχη.

productus, βλ. prodūco.

proelīum, ii, οὐδ., (συμπλοκή). 2) μάχη. navale proelium (ναυτική μάχη), ναυμαχία.

profectus, βλ. proficiscor.

professus, βλ. profiteor.

proficiscens (ἀντί projectus = αὐτός πού πρόκειται νά πορευθεῖ)
Hn 2, 3. βλ. proficiscor.

pro-ficiscor, fectus sum, proficisci, 3. ἀποθ. πορεύομαι. Hn 2, 3. βαδίζω ἐναγτίον 5, 1. 8, 1. in castra στό στρατόπεδο (στόν πόλεμο), ἐκστρατεύω.

profiteor (pro-fāteor), fessus sum, 2. ἀποθ. ὅμοιογῶ, λέγω. pro-flīgo, 1. καταβάλλω, κατανικῶ. pro-fūgio, 3. (προφεύγω). 2) domo φεύγω ἀπό τήν πατρίδα. progressus, ūs, ἀ., πρόοδος, προκοπή.

pro-hibeo (pro-hābeo), būi, bītum, 2. ἐμποδίζω. transitū (ἀφαιρ.) ἐμποδίζω τή διάβαση.

prolābor, lapsus sum, lābi, 3. ἀποθ. δλισθαίνω πρός τά ἐμπρός. 2) εζμαι ἔτοιμος νά καταρρεύσω. pro-mitto, 3. ὑπόσχομαι, δίνω ὑπόσχεση.

pro-nuntio, 1. ἀνακηρύσσω. 2) ἀπαγγέλω, ἀπομνημονεύω.

1. propāgo, 1. διαδίδω, (μεταφυτεύω). 2) fines imperii ἐπεκτείνω τά σύνορα του βασιλείου.

2. propāgo, gīnis, (βλάστημα ἀμπελιοῦ). 2) πληθ. γενεαλογία (οἰκογένειας), γενεαλογικό δέντρο, (στέμμα οἰκογενειακό).

propatūlum, i, οὐδ.., (κυρ. μέρος πού ἐκτίθεται στά μάτια ὅλων), προαύλιο, αὐλή.

propērē, ἐπίρρ., γρήγορα, βιαστικά. propinquus, αὐτός πού είναι κοντά. propius, ἐπίρρ., (συγκρ. τοῦ prope κοντά) σέ αἰτ., πτώση πιό κοντά. pro-pōno, 3. (προτίθημι). 2) quaestione προβάλλω (προτείνω) ζήτημα. remedia προτείνω (ὁρίζω) φάρμακα.

propositum, i, οὐ., (τό προκείμενο), σκοπός.

propter, πρόθ. (μέ αἰτ.) ἐξαιτίας, γιά + αἰτ.

pro-rumpo, rūpi, ruptum, 3. (ἐξοριδ). 2) tanta vis μετρή prorūpit ἡ ἀρρώστια ἐκδηλώθηκε μέ τόση ἔνταση.

pro-sēquor, 3. ἀποθ. προπέμπω. prosperitas, ἄτις, εύτυχία A 19, 3. prosperitas valetudinis εύρωστία, πολύ καλή ύγεια.

pro-spīcio (pro-spēcio), spexi, spectum, 3. (προβλέπω). 2) βλέπω μακριά, παρατηρῶ.

pro-ut, ἐπίρρ., « καθ' ὅ », διότι, ὅπως, ὅπως ἀκριβῶς.

provīdēo, 2. (προνοῶ) 2. φροντίζω, ἐπινοῶ τέχνασμα.

provincīa, ae, ἐπαρχία.

proxīmus, ὑπερθ. (τοῦ propior), ἐγγύτατος, πλησιέστατος Hn 11, 4. 2) προσεχής Hn 3, 2.

prudentīa, ae, εύφυτα, πρόνοια, περίσκεψη, ψυχραιμία 2) τέχνασμα Hn 11, 7.

publico, 1. (κάνω κάτι δημόσιο). 2) bona δημεύω τήν περιουσία.

publīcē, ἐπίρρ., (δημόσια). 2) στὸ δνομα τῆς πολιτείας Α 3, 1. μέ δημόσια ἀπόφαση, ἐπίσημα Hn 3, 1. 3) γιά λογαριασμό τοῦ δημοσίου. A 2, 4. 3, 1.

publicus, δημόσιος, κρατικός.

puer, ἔρι, ἀ., παιδί, νέος. 2) δοῦλος (ἄσχετα ἀπό ἡλικία, πρβ. «παιδί», «γκαρσόν ») Hn 12, 4. 12, 5. A 13, 5.

puerilis, ε, παιδικός.

pueritia, ae, παιδική ἡλικία.

puerūlus, i, ἀ., μικρό παιδί.

pugna, ae, μάχη, πόλεμος.

pugno, 1. πολεμῶ. pugno pugnam κάνω πόλεμο, μάχη. hac pugnā pugnatā ὅταν ἔγινε αὐτή ἡ μάχη, (ὕστερα ἀπ' αὐτή τῇ μάχῃ).

pulchrē, ἐπίρρ., καλά, ἐπιδέξια.

pullūlo, 1. ([βλασταίνω] φύεται ων (λέγεται γιά τούς βλαστούς τῶν δέντρων καί γιά τούς νεοστούς). 2) διαδίδομαι.

pulsus, βλ. pello.

puppis, is, θ., πρύμνη.

puris, γεν. τοῦ pus.

pus, puris, οὐδ., πύο.

puto, 1. νομίζω.

Q

quā, ἐπίρρ., (ἐννοεῖται viā ἢ parte ἀπ' τὸν ὅποιο δρόμο, ἀπ' τὸ ὅποιο μέρος) ὅπου.

quācumque, ἐπίρρ., ὅπουδήποτε,

quaero, sīvi, sītum, 3. ζητῶ, θέλω.

Hn 11, 2. 2) quaero ab aliquo ρωτῶ κάποιον, ζητῶ νά μάθω ἀπό κάποιον.

quaesīvī, βλ. quaero.

qualis, e, ὅποιος. hoc quale sit αὐτό διιδήποτε (κι ἀν) εἰναι, ὅποιαδήποτε σπουδαιότητα — ἢ σημασία — (κι ἀν) ἔχει.

quaestio, ὅnis, ζήτημα.

quaestor, ὄris, ἀ., ταμίας.

quam, ἐπίρρ., παρά, ἀπό, ἀπ' ὅσο (μετά ἀπό τὰ συγκριτικά καί τό aliis) clarius quam possent λαμπρότερα ἀπ' ὅσο θά μπορού-

σαν A 1, 3. 2) aliud acroāma quam (ἀντί praeter = ἔξω) ανagnostem ἄλλο ἀκουσμα ἔξω ἀπό τό ἀκουσμα τοῦ ἀναγνώστη. 3) μαζί μέ ύπερθετικά : quam plurimas... serpentes ὅσο γίνεται πιό πολλά... φίδια Hn 10, 4.

quamdiū, ἐπίρρ., ὅσον καιρό Hn 5, 4. 13, 3. A 3, 2. 20, 1.

quamquam, σύνδ., ἀν καί. 2) ἄλλ' ὅμως, ἐντούτοις, ἄλλωστε A 16, 2. 20, 1.

quam-vis, σύνδ. (ὅσο θέλεις). 2) κι ἀν.

quanto, ὅσο. tanto-quanto τόσο— ὅσο.

quantum, ούσ. οὐδ. καί (αἰτ. ἐνικοῦ) ώς ἐπίρρημα, ὅσο A 19, 1.

quantus, πόσος A 20, 5. 2) πόσο
μεγάλος Hn 5, 4.
quā-re, ἐπίρρ., γι' αὐτό (ἔνεκα,
ὅθεν). Στό «Βίος τοῦ Κάτωνος »
(2,3) εἶναι χωριστά, γιατί εἶναι
δυό λέξεις.
quā-re = ut eā re.
quartus, τέταρτος.
quaterni, nae, na (γεν. quater-
num), ἀπό τέσσερες (τέσσερες-
τέσσερες).
que, ἐγκλ., (τε) καὶ. 2) ἀλλά Hm
1, 2.
quemlibet, αἰτ., τοῦ quilibet.
quēo, quīvi, —, (quīre), (με ἄρ-
νηση καὶ ἀπρομφ.) μπορῶ.
querimonia, ae, παράπονο (γκρί-
νια), ἀφορμή γιά παράπονα.
qui, quae, quod, ἀντων. ἀναφ.,
ὅποις, ὅποια, ὅποιο Hm 1, 5.
Hn 3,1. 5,4. 7,3. 8,4. 11,3. C 3,4.
A 1,4. 2,5. 3,1. 5,4. 6,5. 14,3.
15,3. 16,3. 17,2. 18,3. 18,5. 20,3.
2) ἀντί γιά συνδ. qui = et is ἢ
sed is ἢ is autem ἢ is enim ἢ
is igitur, cuius = huius enim
γιατί αὐτοῦ A 2, 2. quā = et eā
A 15,2. quibus = iis igitur A
18,4.— Μέ νποτ. α) γιά νά δη-
λώσει τό ἀποτέλεσμα : qui = ut
is ὥστε αὐτός Hn 5,4. 11,3. A
5,1. 5,4. 14,2. 18,2. β) γιά νά
δηλώσει σκοπό : qui = ut is προ-
κειμένου αὐτός νά... Hn 7,2. 7,5.
7,7. 12,2. C 2,3. γ) γιά νά δηλώ-
σει αἰτία : qui = cum is ἐπειδή

αὐτός Hn 1,3. 12,2. A 6,4.
quicquam, βλ. quisquam.
quidem, ἐπίρρ., βέβαια, πράγματι.
2) τουλάχιστον A 14,1.
quilibet, quaelibet, quodlibet (ὡς
ἐπίθετο ἢ quidlibet ὡς οὐσιαστι-
κό) ὅποιος θέλει, ὅποιοισδήποτε,
ό καθένας, ὅποιος τύχει. quem-
libet amplissimum triumphum
ὅποιοιδήποτε μεγαλοπρεπέστατο
θρίαμβο.
quin, σύνδ., ὅποιος δέν, ὥστε δέν,
ὅποιος (ὥστε) νά μή... 2) χωρίς
νά A 2,2. 20,1.
quini, ae, a, (γεν. quinum), πέν-
τε - πέντε, ἀπό πέντε.
quinque, πέντε.
quinquie(n)s, πέντε φορές.
quintus, πέμπτος.
quis, quid ποιός; ποιό; Hn 12,5.
A 17,1. 18,3.
quisquam, quidquam (ἢ quic-
quam), γεν. cuiusquam, δοτ.
cuiquam, ποιός, ποιό.
quisque, quaeque, quidque (ὡς
οὐσιαστικό καὶ quodque ὡς ἐπί-
θετο ἢ καθένας χωριστά, ὅποιοισδή-
ποτε, ο καθένας.
quisquis, quidquid, (ἢ quicquid)
ὅποιος, ὅποιοισδήποτε.
quīvi, βλ. queo.
quōd, ἐπίρρ., ὅπου, σέ ὅποιο μέρος
Hn 9,1. 2) γιά νά ἐνισχυθεῖ τό
συγκριτικό : quo magis Hn 10,
2.
quod, σύνδ., μέχρι, ὅσο (χρόνο).

quod, γιατί, ἐπειδή. 2) quod nisi
ἄν δέν.

quodam - mōdo, ἐπίρρ., κατά κά-
πιο τρόπο.

quoniām, σύνδ., ἐπειδή (βέβαια),
ἐπειδή (τώρα πιά), ἐπειδή (λοι-
πόν).

quόque, ἐπίρρ., ἐπίσης, καί, ἀκό-

μη. 2) tum quoque ἀκόμη τώρα
(αὐτήν τή στιγμή).

quotannis, (κυρ. ἀφαίρ. τοῦ quot
anni = ὅσα χρόνια εἶναι), ἐπίρρ.,
κάθε χρόνο.

quotienscumque, ἐπίρρ., (καί)
κάθε φορά πού, (καί) ὅσες φο-
ρές, δύποτεδήποτε.

R

rat̄io, ὅnis (λογαριασμός). 2)
σχέδιο, δρόμος, μέσο Hn 10, 3.
3) (λογικός καὶ φρόνιμος) ὑπο-
λογισμός, μετρημένη καὶ λογική
χρησιμοποίηση τοῦ χρήματος A
14, 3.

ratus, βλ. reor.

recēpi, βλ. recipio.

re-cīp̄o (re καί cāp̄io), cēpi,
ceptum, 3. (ἀναλαμβάνω). 2)

me ἐπανέρχομαι, ξαναγυρίζω Hn
11, 2. 3) ὑποχωρῶ Hn 11, 4.

re-cūso (re καί causa = δέ δέ-
χομαι, ἀρνοῦμαι), 1. illud re-
cusavit ne postularent ἀρνήθη-
κε (δέ θέλησε) νά ἀπαιτήσουν,
ἀπέκρουσε τήν ἀπαιτησή τους ἐ-
κείνη γιά..., τό μόνο πού παρακά-
λεσε ξῆταν νά μήν...

reddidi, βλ. reddo.

red-do, dīdi, dītum, 3. δίνω πίσω,
ἐπιστρέφω κάτι Hn 7, 2. 2) ἐπα-
νορθώνω Hm 2, 5. 3) κάνω Hn
2, 1. A 19, 4.

red-ēo, ii, ītum, īre, ἐπιστρέφω.

2) numquam in gratiam redeo
ποτέ δέν ξαναγυρίζω σέ καλή φι-
λική συνεννόηση (συμφιλίωση),
ποτέ δέ συμφιλιώνομαι (δηλαδή
ποτέ δέ φιλονίκησα).

redii, βλ. redeo.

reditus, ūs, ἀ., (ἐπιστροφή). 2)
κέρδος, ἔσοδο, εἰσόδημα.

re-fēro, rettūli, relātum, referre-
me ἀποσύρομαι, ξαναγυρίζω στό^{λιμάνι} (ἐπαναπλέω).

re-fīcio (re καί fāc̄io), feci, fec-
tum, 3. (ξανακάνω). 2) res re-
ficiuntur τά πράγματα (οἱ συν-
θῆκες) βελτιώνονται (καλυτερέύ-
ουν), ή κατάσταση τῶν πραγμά-
των βελτιώνεται. 3) ἐπισκευάζω
A 20, 3.

regnum, i, ούδ., βασίλειο.

relictum, βλ. relinquō.

religiōse, ἐπίρρ., (μέ θρησκευτική
εὐλάβεια), μέ συνειδητή περίσκε-
ψη.

relinquo, līqui, lictum, 3. ἀφήνω.
scriptum (ούδ. μτχ.) ἀφήνω γρα-

πτῶς, ἀναγράφω, ἔξιστορῶ (= memoriae prodo [βλ. prodo]).
2) arma καταθέτω τά δόπλα.

reliqui, ōrum, ἀ., οἱ ὑπόλοιποι, τά λείψανα Hn 6, 4. reliqua τά λοιπά A 19, 1. 3) nihil reliqui facio, βλ. facio.

reliquus, ὑπόλοιπος. 2) οὐσ., βλ. facio A 21, 5.

remedium, ii, οὐδ., φάρμακο, (γιατρικό).

re-mīgro, 1. ἐπανέρχομαι (ξαναγυρίζω).

re-mittō, 3 (διώχνω). 2) ἀποδίδω, ἀπολύω.

remōtus, βλ. removeo.

re-mōnēo, mōvi, mōtum, 2. ἀπομακρύνω Hn 2, 4. 2) ἀποκρούω, ἀπωθῶ Hm 2, 4. 3) ἔξουδετερώνω, βγάζω ἀπό τή μέση Hn 10, 3.

re-nōvo, 1. ἀνανεώνω.

re-nuntiō, 1. ἀναγγέλω.

reor, rātus sum, rēri, 2. ἀποθ., νομίζω. ratus (μτχ. πρκμ. μέ σημασία ἐνεστώτα), νομίζοντας, μέ τήν ἰδεά δτι.

repentō, ἐπίρρ., ξαφνικά, ἀπροσδόκητα.

repentīnus, ξαφνικός, ἀπροσδόκητος.

re-pērio, reppēri, repertum, 4. ἀνευρίσκω Hn 11, 3. 2) βρίσκω C 3, 2. causam bellandi βρίσκω αἰτία γιά·νά πολεμῶ (τοῦ πολέμου).

repo, psi, ptum, 3. (ἔρπω). 2)

βαδίζω ἔρποντας (ἀντίθετο εο).
re-pōno, 3. καταθέτω (ὡς περίσσευμα).

reppēri, βλ. reperio.

re-prīmo, pressi, pressum, 3. κρατῶ, σταματῶ κάτι.

requīro (re-quāero), quisīvi, qui-sītum, 3. ζητῶ πληροφορίες (γιά κάτι).

rēs, rēi, I. πράγμα, in omnibus rebus σέ δλα τά πράγματα, σέ καθετί. Συχνά γιά νά γίνει περιγραφή προηγούμενης ἔννοιας ἢ προτάσεως C 2, 3. Hn 1, 3. 7, 7. A 16, 3. 2) πράγματα, συνθῆκες, σχέσεις Hn 1, 4. 3) αἰτία, ἀφορμή, μέσο C 2, 2. 3, 3. A 21, 1. 4) ἐπιχείρηση (ἔργολαβία) A 6, 3. 5) πληθ. res τά χρήματα, ἢ περιουσία Hn 10, 1. res familiaris, βλ. familiaris. 6) τά ἄριστα (πράγματα) A 13, 1. βλ. utor 7) res domestīcae οἰκιακές ὑποθέσεις. 8) res mandata αὐτό πού ζητήθηκε, ὑπόθεση γιά τήν δποία παρακαλεῖται κάποιος. II. πράξη, ἔργο Hn 11, 6. C 3, 4. A 18, 2. 17, 1. Ἰδίως πολεμικά ἔργα. C 3, 3 res gestae πράξεις, γεγονότα, κατορθώματα, res maximaes κυριαρχική ἔξουσία, ψιστη δύναμη. III. res Graecae, res Italicae ίστορία ἐλληνική, ίστορία ρωμαϊκή ἢ τῶν ιταλικῶν πόλεων.

res-publīca (γεν., δοτ. rei pu-

blicae, αἰτ. rem publicam, ἀφαιρ. re publicā), τό κοινό, ἡ πολιτεία, τό κράτος. C 2, 2, 2, 4. A 3, 2, 6, 2. e re publica (σύμφωνα μέ (= γιά) τό συμφέρον τῆς πολιτείας A 6, 2, 2) ἡ πολιτική, ἡ πολιτική ζωή A 6, 1. βλ. versor.

re-scisco, scīvi ἢ scīi, scītum, 3. πληροφοροῦμαι, μαθαίνω.

re-servo, 1. me διατηρῶ (διαφυλάττω) τόν ἔαυτό μου (στή ζωή). re-sisto, stīti, (stītum), 3. ἀντιστέκομαι Hn 3, 1, 5, 4, 2) ne (μέ οὐποτακτ.) ἀντιτείνω νά μή...

re-spondēo, spondi, sponsum, 2. ἀνταποκρίνομαι. mihi respondeatur μοῦ δίνεται ἀπάντηση (ἀπαντοῦν), λαβαίνω ἀπάντηση.

responsum, i, οὐδ., ἀπόκριση, ἀπάντηση.

restīti, βλ. resistō.

re-stītuo (re-stātuo), tūi, tūtum, 3. ξαναφτιάχνω, 2) ξαναποκτῶ (κερδίζω πάλι).

re-tīnēo, tinūi, tentum. 2. (δέν ἀφήνω νά φύγει). 2) παρατείνω. sensit... neque sibi diutus vitam esse retinendam κατάλαβε (ἀντιλήφθηκε)... δτι δέν ἔπρεπε νά παρατείνει τή ζωή του περισσότερο. 3) (γνωρίζω νά) διατηρῶ

A 20, 5.

rettūli, βλ. refero.

revertor, reversus sum καί (reverti), reverti, 3. ἀποθ. ἐπιστρέφω.

revōco, 1. ἀνακαλῶ. patriam defensum (α' ὑπτιον) revocatus ἀνακλήθηκε γιά νά ὑπερασπίσει τήν πατρίδα.

rex, regis, ἄ., βασιλιάς. 2) reges (βασιλεῖς) (τό πιό μεγάλο ἀξιώματο πού είχαν στήν Καρχηδόνα οί δυό ἀνώτατοι ἄρχοντες), σωφέται (στή γλώσσα τῶν Καρχηδοίνων schofet).

rīsus, ūs, ἄ., γέλιο, καγχασμός.

robustus (δρύινος). 2) opibus (ἀφαιρ.) minus esse robustum ἔβλεπε δτι δέν ξταν τόσο ισχυρός σέ δύναμη, ἔβλεπε δτι δέν είχε ἀρκετές δυνάμεις.

rogātū, (ἀφ. τοῦ rogātus, αἴτηση) μέ γεν. = μέ τήν παράκληση (κάποιου).

rogo, 1. (ρωτῶ). 2) παρακαλῶ, ζητῶ παρακλητικά (πρβ. τό ρῆμα τοῦ Εὐαγγελίου «έρωτῶ» = παρακαλῶ) Hn 7, 3. παθ. quidquid rogabatur δτι τόν παρακαλοῦσε κανείς A 15, 1.

ruber, bra, brum, κόκκινος.

rusticus, ἀγροτικός.

S

λάκις).

sāl, 'sālis, ἄ., (ἀλάτι). 1) καλαι-

sacrifico, 1. θυσιάζω. saepē, ἐπίρρ., πολλές φορές (πολ-

σθησία (γοῦστο), 2) κομψότητα. saltus, ūs, ἄ., βουνό δασωμένο, δρυμός Hn 3, 3. 3, 4. Πληθ. ὑψώματα πού σχηματίζουν στενό, στενό πέρασμα, στενές διαβάσεις Hn 4, 3.

salus, ūtis, σωτηρία 2) ἀνάρρωση (ἀπό ἀρρώστια) A 21, 6. salutāris, e, σωτήριος. sancio, nxi, nctum, 4. (ἐπικυρώνω, π.χ. νόμο). 2) necessitudinem (καθιερώνω), συνδέω, κάνω ἀκόμα πιό στενούς τούς δεσμούς τῆς συγγένειας.

sanctus, ἱερός, ὑπερθ. sanctissimus : αὐτός πού θεωρεῖται πολύ ἱερός.

sano, 1. θεραπεύω.

sapientia, ae, φρόνηση, σύνεση. sarmentum, i, οὐδ., (κλῶνος, βλαστός) πληθ. δέσμη ἀπό φρύγανα, φρύγανα.

satis, ἐπίρρ., ώς ἐπίθ. ἡ οὐσ. 1) ἀρκετός, hoc unum satis erit dictum (hoc unum dictum erit satis) τοῦτο μόνο ἄν λεχθεῖ θά είναι ἀρκετό. 2) ἀρκετό, ἀρκετό, satis habeo μέ ἀπρομφ. ἐνεστώτα = ἀρκοῦμαι (εἰμαι εὐχαριστημένος) νά...

satis- fācio, 3. (κάνω κάποιον ίκανό). 2) μέ αἴτιατ. καλ ἀπρομφ. = πείθω κάποιον ὅτι..., δίνω ἐπαρκή ἔξήγηση ὅτι...

saucius, πληγωμένος, τραυματισμένος.

scapha, ae, σκάφη, μικρή βάρκα. scilicet, ἐπίρρ., (ἐκ τοῦ sci[re] licet εἶναι δυνατό νά πληροφορηθεῖ) δηλαδή, δηλονότι.

scio, scivi καί scii, scitum, 4. ξέρω, γνωρίζω.

scribo, psi, ptum, 3. γράφω· a- liquid de pace scriptum est γράφηκε κάτι γιά τήν εἰρήνη· (τό περιεχόμενο τοῦ ἐγγράφου ἀφοροῦσε στή σύναψη τῆς εἰρήνης). scribo alicui ἡ ad aliquem γράφω σέ κάποιον. scriptum, βλ. scribo καὶ relinquo.

secum = cum se, μαζί σου, μαζί τους κτλ.

secundus (ἀπό τό sequor ἀκολουθῶ), δεύτερος. 2) εύνοϊκός. secundā fortūnā μέ καλή τύχη, μέ καλές συνθῆκες.

secutus, βλ. sequor.

sed, σύνδ., ἀλλά.

se-dēcim, δεκαέξι.

se-grēgo. 1. ἀποκλείω.

se-iungo, (προφ. sejungo), nxi, nctum, 3. διαχωρίζω, δρίζω.

semel, ἐπίρρ. ἀριθμ., μιά φορά.

semper, ἐπίρρ., πάντοτε.

senātus, ūs, ἄ., σύγκλητος. 2) ἡ ἀκρόαση στή σύγκλητο Hn 7, 6.

senatus populusque Romanus ἡ ρωμαϊκή κυβέρνηση, τό ρωμαϊκό κράτος (ἡ βουλευτική καί νομοθετική ἔξουσία τῆς Ρώμης).

senectus, ūtis, τά γερατιά ἡ summa senectus τά πιό βαθιά γεράματα.

senex, senis (ἀπό τό sen[ic]is), γέροντας, ἡλικιωμένος, σέ βασιά γεράματα C 3, 3. A 16, 1. 2) συγχρ. senior γεροντότερος C 3,2. sēni, δοτ. ἐνικοῦ τοῦ senex A 16,1. sēni, sēnae, sēna, ἔξι-έξι, ἀπό ἔξι, ἔξι A 2, 6.

sensi, βλ. sentio.

sententia, ae, γνώμη. 2) ex sententiā σύμφωνα μέ τή γνώμη, σύμφωνα μέ τήν ἐπιθυμία (κατ' εὐχήν, ἐπιτυχῶς).

sentio, sensi, sensum, 4. αἰσθάνομαι A 21,4. 2) ἀντιλαμβάνομαι, ἐνοῶ Hn 2, 2.

separatim, ἐπίρρ., ίδιαίτερα, (ξε)-χωριστά.

sepēlio, pelīvi, pultum, 4. θάβω, ἐνταφιάζω.

septem, ἑπτά.

septuagesimus, ἑβδομηκοστός.

septuaginta, ἑβδομήντα A 21, 1.

sepultus, βλ. sepelio.

seque (se καὶ -que = et se) Hn 11, 7.

sēquor, secūtus sum, sēqui, 3. ἀποθ. ἀκολουθῶ. castra alicuius ἀκολουθῶ τό στρατόπεδο κάποιον, ἐκστρατεύω μαζί μέ κάποιον. aliquem in provinciam (ώς βιοηθός) συνοδεύω κάποιον πού πρόκειται νά ἀναλάβει τή διοίκηση ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας.

sermo, ὅnis, ἀ., (ὁμιλία, λόγος). 2) γλώσσα. Graeco sermone μέ

έλληνικό λόγο, έλληνικά, (ἔλληνιστι).

serpens, ntis (ἐνν. bestia), φίδι, (γεν. πληθ. serpentium).

serviō, īvi, ītum, 4. (εἴμαι ή ὑπηρετῶ ώς δοῦλος). 2) paci ὑπηρετῶ τήν εἱρήνη (στρέφω δλη τήν προσοχή μου σέ..., ἐργάζομαι γιά τήν εἱρήνη, θέτω τόν ἑαυτό μου στήν υπηρεσία τής εἱρήνης). 3) μεριμνῶ, φροντίζω, λαμβάνω πρόνοια γιά... A 6, 5. serviundum, ἀντί serviendum, βλ. servio.

servūlus, i, ἀ. (τό ύποκοριστικό περιφρονητικά), δοῦλος.

sestertiūs, ii, ἀ., (ἀπό τό semis [= semi -as ἡμιασσάριον] καί tertius ἐνν. nummus τρίτο ἡμιασσάριο, δύο καί τό τρίτον ἡμισυ = τρίτο ἡμιασσάριο, πέντε ἡμιασσάρια, δηλ. τρία παρά μισό = $2\frac{1}{2}$ ἡσσάρια). Σηστέρτιος, ρωμαϊκό ἀσημένιο νόμισμα πού ἀργότερα είλε ἀξία 4 ἡσσάρια, περίπου 0,25 τής προπολεμικῆς δραχμῆς. 2) sestertiūm, ii, οὐδ., (ίδιας γεν. πληθ. τοῦ sestertiūs ἀντί centēna milia sestertiūm [= sestertiōrum] μέ ἀριθμ. πολλαπλασιαστικό ἐπίρρημα = 100.000 σηστέρτιοι, περίπου 25.000 δρχ.). Σύμφωνα μέ αύτά in sestertio centie(n)s = (ἀφοῦ είλαι γνωστό ὅτι sestertiūm = 100.000, in sestertio centie(n)s είλ-

ναι 100.000 σηστ. $\times$ 100 = 10.000.000 σηστ.) περ. 2.500.000

δρχ., in sestertio vieie (n)s (εἰ-
ναι 100.000 σηστ. $\times$ 20 = 2.000.000 σηστ.) περ. 500.000
δρχ., βλ. in γ).

setius (καὶ secius συγκρ. τοῦ
secus = διαφορετικά ἀλλιῶς ἀπ’
ὅ, τι πρέπει), ἐπίρρ., λιγότερο.
neque eo setius = καθόλου ὅμως
λιγότερο.

sevērē, ἐπίρρ., αὐστηρά.

severitas, ātis, αὐστηρότητα, σο-
βαρότητα.

sex, ἔξι.

sexaginta, ἔξήντα.

si, σύνδ., ἐάν, ἢν.

sic, ἐπίρρ., ἔτσι, ἀφοῦ ἔτσι ἔχουν
τά πράγματα. 2) τόσο πολύ, τόσο
Α 1, 4. 3) τόσο μόνο, μέ τόν
ὅρο... Α 6, 4.

significo, 1. δηλώνω, φανερώνω.

signum, i, οὐδ., συνθηματικό ση-
μεῖο, σημάδι, ἀπόδειξη, τεκμήριο.

2) signum pugnae τό σημάδι
γιά τήν ἔναρξη τῆς μάχης.

silva, ae, (δάσος). 2) κῆπος μέ
δέντρα, (πάρκο).

similitudo, dñnis, δμοιότητα.

simul, ἐπίρρ., μαζί Hn 6, 4, 2)
συγχρόνως Hn 2, 4. 7, 2. 9, 5.
13, 3.

simūlo, 1. (συμπεραίνω, ἀντιλαμ-
βάνομαι). 2) προσποιοῦμαι, κα-
μώνομαι.

simultas, ātis, (ἄμιλλα). 2) ἔλ-

λειψη ὁμόνοιας, διγόνοια, διαφω-
νία, παρεξήγηση.

sine, προθ. μέ ἀφαιρ. = γωρίς.
singulāris, e (μοναδικός). 2) ἔξαι-
ρετικός, αὐτός πού διαφέρει ἀπό
ὅλους.

singūli, ae, a, καθένας, in sin-
gulos menses κάθε μήνα, μηνι-
αίως. singulis (δοτ.) στόν καθέ-
να, (κατά κεφαλήν).
socer -eri., πεθερός.

sociētas, ātis, (κοινωνία). 2) συμ-
μαχία.

solēo, solitus sum, 2. (ρῆμα ἡμι-
αποθετικό), ἔχω τή συνήθεια,
συνηθίζω.

solitus, βλ. soleo.

soll -ers, rtis, (sollus [= to-
tus] καὶ ars), ἐμπειρος, ἐπι-
δέξιος.

solum, ἐπίρρ., μόνο.

solvo, lvi, lütum, 3. λύνω. naves
τά πλοῖα (τά μέρη τῆς πρύμνης
τῶν πλοίων), σηκώνω τίς ἄγκυ-
ρες, σαλπάρω, ἀπαπλέω. 2) epi-
stulam ἀνοίγω («λύω») τήν ἐπι-
στολή.

soror, ὄρις, ἀδερφή.

sors, sortis, κλῆρος C 2, 1. non
pro sortis necessitudine ὅχι σύμ-
φωνα μέ τό σ·ενό δεσμό (τήν
ὑπηρεσιακή σχέση), πού ὁ κλῆ-
ρος εἶχε δρίσει (μεταξύ τους).

sortē, ἀφαιρ. τοῦ sors.

specimen, mīnis, οὐδ., (δεῖγμα).
2) ἀπόδειξη, τεκμήριο.

sperārat = speravērat, βλ. *spero*.
spēro, 1. (ἀπό τό *spes*), ἐλπίζω.
spēs, *spēi*, ἐλπίδα. 2) ίδιοτελεῖς σκοποί A 6, 5.

splendidē, ἐπίρρ., λαμπρά, (μέ λαμπρότητα).

splendidus, λαμπρός, αὐτός πού ζεῖ μέ ἀξιοπρέπεια, πού ἔχει ἀξιοπρεπές παρουσιαστικό.

sponsālia, ium, οὐδ., πληθ. μνηστεία, ὑπόσχεση γάμου, ἀρραβώνες.

statim, ἐπίρρ., ἀμέσως, εὐθύς.

statūa, ae, ἀνδριάντας, ἄγαλμα.

statūo, ūi, ūtum, 3 (στέκομαι).

2) ἀποφασίζω.

stipendium, ii, οὐδ., (φόρος) ἀπό τό *stips* [τό κέρμα πού τό προσφέρουν, ἔρανος] καὶ pendo = πληρώνω]. 3) (καθημερινός) στρατοισθός.

stirps, rpis, (στέλεχος). 2) ἡ πρώτη γενεαλογική καταγωγή, γένος, γενιά.

sto, steti, stātum, 1. στέκομαι.

pari fastigio (ἀφαιρ.) στέκομαι στό ΐδιο (στό ὅμοιο) κοινωνικό ἐπίπεδο (βαθμό). 2) mihi stat

+ ἀπρμφ. = ἔχω σταθερή ἀποφαση νά... (εἴμαι ἀποφασισμένος).

studēo, dui, —, 2. (σπουδάζω).

2) εἴμαι πρόθυμος, ἐπιθυμῶ, προσπαθῶ, (κοιτάζω νά...).

studiōsus. (ἐπιμελής). 2) *studiosus* litterārum αὐτός πού ἀσχο-

λεῖται μέ τά γράμματα, φίλος τῶν γραμμάτων, φίλος τῶν ἐπιστημῶν.

studīum, ii, οὐδ., σπουδή, ζῆλος A 1, 4. 2) studia principum οἱ τάσεις (οἱ προσπάθειες, κομματικοί ἀνταγωνισμοί), τά πολιτικά πάθη τῶν μεγάλων ἀνδρῶν A 16, 4. 3) (πληθ.) ἡ διαρκής καὶ μέ μεγάλη θέληση ἀπασχόληση τοῦ νοῦ σέ κάτι. studia litterārum ἡ σοβαρή ἀπασχόληση μέ τά γράμματα (τίς ἐπιστῆμες).

4) οἱ σπουδές, οἱ κλίσεις (κάποιου ἀνθρώπου) A 2, 2. *stultē*, ἐπίρρ., κουτά, ἀνόητα.

suavītas, ātis (γλυκύτητα). 2) suavitas oris atque vocis γλυκύτητα τοῦ λόγου καὶ τῆς φωνῆς (τοῦ τόνου τῆς φωνῆς) A 1, 3.

πρβ. τό γαλλ. diction.
sub, πρόθ. μέ ἀφαιρ., ὑπό καὶ αἰτιατική, κάτω ἀπό + αἰτ.

subēgi, βλ. *subigo*.

sub-īgo (*sub* καὶ *āgo*), ēgi, actum 3. ὑποτάσσω.

subiōto, ἐπίρρ., ξαφνικά, ἀπροσδόκητα.

sub-lēvo, 1. (ἀνακουφίζω). 2) κάνω δυνατό, διευκολύνω.

sub-serībo, 3. (ὑπογράφω). 2) ὑπογράφω μαζί, μέ τόν κύριο κατήγορο τήν καταγγελία ώς συγκατήγορος, «κλητήρ ἐπιγράφομαι».

sub-texo, xūi, xtum, 3. (ὑφαίνω μαζί μέ...). 2) θέτω ἀνάμεσα, παρέμβάλλω.

sub-urbānus, ὁ προαστιακός, αὐτός πού βρίσκεται κοντά στήν πόλη (Ρώμη).

suc-cēdo (sub καὶ cedo). 3. (ὑποδέχομαι) 2) alicui διαδέχομαι (κάποιον) στήν ύπηρεσία.

suc-cumbo, cubūi, cubitum, 3. (ξαπλώνω). 2) ύποχωρῶ, παραχωρῶ, ύποκύπτω, succumbente patriā = si succumbēret patria ἦν ἡ πατρίδα ύποχωροῦσε (ύπεκυπτε).

suffectus (μηχ. τοῦ sufficiar), αὐτός πού ἐκλέχτηκε γιὰ νά ἀντικαταστήσει ἄλλον.

sui, sibi, se ἢ sese, τοῦ ἔχυτοῦ του (της), τῶν ἔχυτοῦ τους. κ.τ.λ.

sum, fui, esse, εἴμαι. sum alicui aptissimus προσαρμόζομαι σέ κάτι ἢ κάποιον (προσκολλῶμαι σέ κάτι). sum alicui iucundissimus (εἴμαι πολύ εὐχάριστος σέ κάποιον), σέ ύψιστο βαθμό (ύπερβολικά ἀγαπιέμαι ἀπό κάποιον. sum in pari periculo (διατρέχω τόν ἔδιο κίνδυνο), numerus erat viginti milium ὁ ἀριθμός ἡταν εἴκοσι χιλιάδες (ἀνερχόταν, ἔφθανε σέ...). sum adversus aliquem εἴμαι ἐναντίον (ἢ ἀντίπαλος) κάποιου. sum in amicitia cum aliquo εἴμαι φίλος μέ κάποιον (ζῶ φιλικά). sum eādem mente ἔχω τίς ἔδιες διαθέσεις. sunt in suā potestate εἶναι αὐτεξούσιοι. sum optimarum partium ἀνήκω

στό ἀριστοκρατικό κόμμα. continentis est εἶναι χαρακτηριστικό (ἀνθρώπου) οἰκονόμου. est signum continentiae εἶναι σημάδι οἰκονομίας, δείχνει (σημαίνει) οἰκονομία. est signum diligentiae εἶναι σημάδι φροντισμένης ἐργατικότητας. aliquid est iudicio (δοτ.) εἶναι κάποια ἀπόδειξη (χρησιμεύει γιά ἀπόδειξη). reliquum est ut... ύπολείπεται νά..., ἀπομένει νά...

summa -ae, (τό σύνολο) 2) summa imperii ἀρχιστρατηγία Hn 3, 1.3) κοσμοκρατορία, ἡγεμονία Hn 8, 3. summus καὶ supremus (ύπερθ.) ἀνώτατος, ύπατος. summas (amphoras) op̄erit καλύπτει (σκεπάζει) τήν ἐπιφάνεια, (τό ἐπάνω μέρος) τῶν ἀμφορέων. sūmo, mpsi, mptum, 3. παίρνω (λαμβάνω).

sumpsi, l̄dēs sumo.

sumptuōsus, δαπανηρός, πολυέξοδος, σπάταλος, αὐτός πού ἀγαπάτις δαπάνες A 13, 5. πολυδάπανος, πολυτελής A 14, 3.

sumptus, ūs, ἀ., δαπάνη, ἔξοδα. 2) δαπάνη σέ (πολυτελεῖς κατασκευές) A 13, 2.

supellex, supellectilis, οἰκιακά σκεύη (ἐπιπλα κ.τ.λ.), οἰκοσκευή.

superārat = superavērat.

superārim = superavērim.

superesse, βλ. supersum.

superior, ἀ., καὶ θ., ius οὐδ. (γεν.

-iōris συγκρ. τοῦ supērus) προηγούμενος, ἀφοῦ προσπέρασε C 1, 4. Hn 4, 4. 2) ἴσχυρότερος, δυνατότερος Hn 8, 4. 3) ἀνώτερος, νικητής Hm 1, 2. Hn 1, 2. supero, 1. (εἴμαι ὑπεράνω). 2) ὑπερέχω, ὑπερβάλλω Hn 1, 1. 3) νικῶ, καταβάλλω, classe νικῶ σέ ναυμαχία Hn 11, 7. 4) superior ὑστερῶ, εἴμαι ἀσθενέστερος (ἀριθμητικά).

superst̄es, st̄itis, αὐτός ποι ἐπιζεῖ. sum superstes alicui ἐπιβιώνω, ἐπιζῶ μετά ἀπό κάποιον, ζῶ μετά ἀπό τό θάνατο κάποιου.

super-sum, περισσεύω, ὑπολείπομαι. 2) temporibus (δοτ.) ἐπιβιώνω, ζῶ ἀφοῦ περάσει ἡ κρίση (τῆς ἀριθμητικας).

suprā (ἀπό τό superā parte), ἐπίρρ., πιό πάνω (ἀνωτέρω).

suprēmus = summus.

sus-cip̄io (sub[su(b)s] καὶ cāpio), cēpi, ceptum, 3. (ὑποστηρίζω). 2) negotium ἀναλαμβάνω, γίνομαι ἀνάδοχος ἐργασίας, inimicitias ἐπισύρω ἔχθρες. bellum ἐπιχειρῶ (κηρύσσω) πόλεμο.

suspicio, ὅνις, ὑποψία.

sus-tineo (sub[= su(b)s] καὶ tenēo), tinūi, tentum, 2. (βαστάζω). 2) vim hostium ὑπομένω (ἀποκρύψω) τήν δρμή τῶν ἔχθρων.

sustūli, βλ. tollo.

suus, δικός του. 2) suae res ἡ δική του προσωπική περιουσία. suo nomine accusare εἴμαι ὁ μόνος, ὁ κύριος κατήγορος σέ ποινική δίκη. 3) οὐσ., sui, ὅρυμ ἀ., οἱ οἰκεῖοι, οἱ συγγενεῖς A 17, 2. 20, 1.

T

tabellarīus, ii, ἀ., κήρυκας γραμματοκομιστής, ὁ κομιστής.

taciturnus, σιωπηρός, σιωπηλός.

talīs, e, τέτοιου εἰδους. 2) τόσο μεγάλος A 5, 4.

tam, ἐπίρρ., τοιουτοτρόπως, τόσο πολύ. tam...quam τόσο...ὅσο.

tamen, ὅμως.

tamquam, ἐπίρρ., (ὅπως ἀκριβῶς, σάν). 2) ἀντί γιά τό tamquam si Hn 2, 2. (μέ υποτακτ.).

tantō (ἀφαιρ. τοῦ tantus μέ τό antecēdo), τόσο πολύ.

tantum, ἐπίρρ., (τόσο πολύ). 2) τόσο μόνο, ἀπλῶς Hn 10, 5.

tantus, τόσος Hn 13, 2. C 3, 2. A 15, 2. 18, 6. 2) τόσος, τόσο πολύς, τόσο μεγάλος A 14, 2.

hic tantus vir αὐτός ὁ μεγάλος ἄνδρας.

tectum, i, οὐδ., (στέγη). 2) οἰκία, οἰκημα.

temērē, ἐπίρρ., (τυχαῖα, ἀπερίσκεπτα), nullus dies...temere καμιά μέρα σχεδόν εύκολα... A 20, 2. (βλ. intercedo).

templum, i, οὐδ., ὁ ναός.

temporibus, βλ. tempus.

tempus, ὄρις, οὐδ., χρόνος. tempore reliquo στό μέλλον, στόν ὑπόλοιπο χρόνο. suo tempore στόν κατάλληλο χρόνο, σέ χρονολογική σειρά A 18, 2. 2) εύκαιρια Hn 2, 3. 3) πληθ. οἱ δύσκολοι καιροί, ἡ κρίση τῆς ἀρρώστιας A 22, 2.

tenēo, nūi, ntum, 2 (κρατῶ). 2) aram θέτω (βάζω) τά χέρια πάνω στό βωμό (ὅπως οἱ Χριστιανοί πάνω στό ιερό Εὐαγγέλιο). 3) κατέχω Hn 1, 5. 4) principatum eloquentiae κρατῶ τά πρωτεῖα (τά σκηπτρα) τῆς εὐγλωττίας, εἴμαι ὁ πρῶτος ρήτορας. me uno loco μένω στόν ἔδιο τόπο, 5) παραμένω (μένω σταθερός), πραγματοποιῶ, ἐκτελῶ A 15, 2.

tenesmos (ἀντί tenesmus), i, ἀ., κωλικός πόνος μέ τάση γιά ἀφόδευση, «τεινεσμός» (τάνυμα).

tento, 1 (ψηλαφίζω). 2) δοκιμάζω, κάνω ἀπόπειρες (προσπάθειες) A 1, 2. 3) καλῶ κάποιον ως μάρτυρα στό δικαστήριο, κάνω ἀγωγή C 2, 4.

terni, ae, ἀ., τρεῖς, ἀπό τρεῖς, τρεῖς - τρεῖς. terna milia. ἐνν.

sestertium (= 3.000 σηστέριτοι).

terra, ae, γῆ, ἥπειρος, ξηρά.

terror, ὄρις, ἀ., τρόμος.

tertiō, ἐπίρρ., (γιά) τρίτη φορά.

tertius, τρίτος.

testamentum, i, οὐδ., διατήκη.

testimonium, ii, οὐ., ἀπόδειξη, ἀποδεικτικό στοιχεῖο.

testis, is, ἀ., μάρτυρας.

timor, ὄρις, ἀ., φόβος.

tollo, sustuli, sublātum, 3. (ὑψώνω). 2) φέρω, ἀπομακρύνω, ἀποκομίζω Hn 9, 4. 3) βγάζω ἀπό τή μέση, ἔξολοιθρεύω Hn 5, 3.

totus (γεν. totius, δοτ. totī), ὅλος, ὅλοκληρος.

totā Africā σέ ὅλη τήν Ἀφρική.

trādo (trans-do), dīdi, dītum.

3. παραδίνω. non suae esse virtutis arma adversariis tradere (εἰπε ὅτι) δέν είναι χαρακτηριστικό τῆς ἀρετῆς (τοῦ ἥθους, τῆς ἀξιοπρέπειάς του) νά παραδώσει τά δύπλα στούς ἔχθρούς. 2) (προκειμένου γιά δάσκαλο) διδάσκω, παραδίδω (προφορικά) A 1, 3.

trādūco (trans-duco), 3. διαβιβάζω.

traduxi, βλ. traduco.

traiēci, βλ. traicio.

trā-īcio (πρόφερε traičio), iēci, iectum, 3. διαβιβάζω.

tranquillitas, ēatis, ψυχική γαλήνη, ψυχική ἡρεμία.

tranquillo, 1. καθησυχάζω, γαλη-

νεύω. tranquillatis rebus ἀφοῦ τά πράγματα (τά πολιτικά μίση) καθησύχασαν (ἡρέμησαν, κατευνάσθηκαν), ἀφοῦ ἔγινε ἡσυχία. trans-έο, īre, διαβαίνω, περνῶ. transīi, βλ. transeo. transitus, ūs, ἀ., πέρασμα, διάβαση.

trecenti, ae, a, τριακόσιοι.

tribūnus, i, ἀ., (φύλαρχος), tribunus militum χιλίαρχος. Κάθε λεγεώνα είχε ἔξι (6) χιλίαρχους, πού διοικούσαν μέ τή σειρά (ἐκ περιτροπῆς). tribunus plebēi (γεν. τοῦ plebes) δήμαρχος.

tribūo, būi, būtum, 3 (μοιράζω). 2) litteris (δοτ.) nonnihil temporis ἀφιερώνω γιά τά γράμματα ὅχι λίγο καιρό (ἐνα μέρος ἀπό τό χρόνο μου). 3) παρέχω, χορηγῶ A 19, 3. 4) cum tribūi (ἀπαρμφ. τοῦ tribuor) vidērent ἐπειδή ἔβλεπαν ὅτι ἐπιστρέφοταν ὅτι ἔπρεπε νά ἐπιστραφεῖ, ὅτι ὁφειλό-

ταν, ὅτι προερχόταν ἀπό... A 6, 5. tridūum, i, οὐδ., τριήμερο. triennium, ii, οὐδ., τριετία. triginta, τριάντα. triticum, i, οὐδ., σιτάρι. triumphus, i, ἀ., θρίαμβος. Ο θρίαμβος ἦταν ἡ πιό μεγάλη ἀμοιβή γιά τή στρατιωτική ἀξία. Ψηφιζόταν ἀπό τή Σύγκλητο γιά τό νικητή καί τροπαιοῦχο στρατηγό, πού ἔμπαινε στή Ρώμη μέ μεγαλόπρεπη πομπή ἐπικεφαλῆς τῶν λεγεώνων του καί ἀνέβαινε στό ναό τοῦ Καπιτωλίου Δία.

tuēor, tuītus ἡ tūtus sum, 2. ἀποθ. (παρατηρῶ, κοιτάζω [στά μάτια]). 2) φυλάσσω. valetudinem (προ) φυλάσσω (διατηρῶ) τήν ύγεια μου.

tuli, βλ. fero.

tum, ἐπίρρ., τότε tum quoque καί τότε (ἀκόμα).

tumultus, ūs, ἀ., (ταραχή). 2) (ξαφνική) στάση, ἐπανάσταση.

U

ubi, ἐπίρρ., ὅπου Hn 1, 2. Hn 12, 3. 2) ubi, συνδ. χρον., μόλις, ἀμέσως μόλις Hn 8, 2. 11, 2. ullus, (γεν. ullius, δοτ. ulli), (ὅταν προηγεῖται ἄρνηση) κάποιος, κανένας. ultimus (ὑπερθ. τοῦ ἄχρηστου ulter - ultra, ultrum), ἔσχατος A 20, 4. 2) ἀρχαιότατος, ὁ πιό ἀπο-

μακρυσμένος A 1, 1. umquam, (ὅταν προηγεῖται ἄρνηση), ποτέ, (οὐδέποτε). undē, ἐπίρρ., ἀπ' ἐκεῖ ὅπου, ἀπό τόν τόπο πού, ἀπό τό πράγμα (πρόσωπο, χρόνο) πού..., ἀπό τό μέρος ὅπου. undīque, ἐπίρρ., ἀπό παντοῦ. universus (unus + μτχ. versus),

μαζί, δλος, καθένας. 2) πληθ. δλοι, δλοι ἀνεξαιρέτως (ὁ λαός, τὸ πλῆθος).

unus (γεν. unius, δοτ. unī), ἕνας Hn 12, 1. 2) ἕνας, μόνος Hn 1, 2 (ἀντίθετο multi), 3, 4. 3) ὁ ἕνας, ὁ μέν. Hn 12, 3. 4) ἕνας καὶ μόνος Hn 12, 3. 5) αὐτός πού εἰναι πάνω ἀπό κάθε ἄλλον, περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλον. urbānus, ἀστικός (ὁ κάτοικος τῆς Ρώμης).

urbs -urbis, πόλη 2) = ἡ Ρώμη Hn 5, 1 C 2, 2 A 20, 1. (πρβ. ἄστυ = Ἀθήνα, Πόλη = Κων/λη, Πόντος = Εὔξεινος Πόντος).

usque, ἐπίρρ., ἀδιάσπαστα, σταθερά, συνεχῶς, διαρκῶς. 2) μαζί μέ ἄλλη πρόθεση (τοπ.) usque a rubro mari ἀπό τὴν ἐρυθρά θάλασσα. 3) χρον. usque ad μέχρι Hn 2, 5. 7, 1. C 2, 4. 3, 4. A 16, 3.

usūra -ae, (χρήση). 2) (ὥφελεια ἀπό δανεισμένο κεφάλαιο), τόκος. usūs -ūs, ἀ., χρήση, χρησιμοποίηση (τοῦ χρήματος) A, 14, 3. 2) usus benivolentiaque (βλ. benivolentia) A 20, 5. 3) ūsū (ἀφαιρ.) vēnit μέ τή χρήση (μέ τή συνηθισμένη φορά τῶν πραγμάτων) = πράγματι συμβαίνει, ᾧ (ἐάν τό usū θεωρηθεῖ ὡς δοτική = usui). ἐπακολουθεῖ fieri solet (= αὐτό πού συνήθως συμβαίνει) Hn. 12, 3. quae nunc usū

veniunt (ὅσα συμβαίνουν τώρα) τά σημερινά γεγονότα A 16, 4. usus (sum), βλ. utor.

út, I. ἐπίρρ., δπως, δπως ἀκριβῶς.

1) σέ παρενθετικές προτάσεις γιά σαφέστερη ἀνάπτυξη C 1, 1. ut tum erant tempora δπως εἶχαν τά πράγματα τότε, δσο γιά τήν ἐποχή του (γιατί στά χρόνια τοῦ Νέπωτα τό χρῆμα δέν ηταν ἄρθοντο), παραδείγματος χάρη Α 18, 3. 21, 5. 22, 4. 2) ut-sic καθώς -έτσι Hn 7, 4 3) μόλις, ἀμέσως μόλις (συνήθ. μέ πρκμ. δριστ.) Hm 2, 1. Hn 7, 4. C 1, 2. A 21, 5. — II. σύνδ. μέ ύποτ. χρησιμοποιεῖται γιά νά δείξει 1) ἐνέργεια, συνέπεια κ.τλ. ᾧ οταν εἰναι πρίν ἀπό δεικτ. = ὥστε (νά)... Hm 1, 4. 1, 5. 2, 1. Hn 2, 2. 4, 3. 10, 5. 12, 1. A 1, 3. 2, 6. 15, 1. 18, 1. 2. 20, 3. 21, 1. 21, 2. 21, 3. 5. 2) σκοπό = γιά νά Hn 2, 1. uter, utra, utrum, ποιός ἀπό τούς δύο (γεν. utrīus). uterque, utrāque, utrumque (γεν. ἐν. utriusque, δοτ. utrique) ὁ καθένας ἀπ' τούς δύο χωριστά, (ἐκάτερος), καί οἱ δύο. Στόν ἐνικό ὀριθμό : (Hn 4, 4. A 14, 2. 20, 5). 2) ούδ. ἐνικοῦ ὡς ούσιαστικό quod utrumque τό καθένα ἀπό τά δύο. Πληθ. utrique (ὅταν καί ἀπό τό ἔνα καί ἀπό τό ἄλλο μέρος [= καί ἀπό

τίς δυό πλευρές] βρίσκονται οι ἀντίπαλοι) Hn 11, 1. (ἀλλά χρησιμοποιεῖται καὶ ὅταν γίνεται λόγος μόνο γιά δύο). Hn 4, 2.

ūti, ἀπρωφτ. τοῦ utor.

utilitas -ātis, χρησιμότητα, ωφέλεια.

ūtor, ūsus sum, ūti, 2. ἀποθ. χρησιμοποιῶ. aliquo doctōre ἔχω κάποιον (ὡς) δάσκαλο beneficio (ἀφαιρ.) κάνω χρήση τῆς εὔνοιας (κάποιου). omnibus optimis rebus (ἀφαιρ.) ἀπολαμβάνω τίς πιό εὐγενικές ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς prosperitate valetudinis

ἔχω ἔξαιρετική ὑγεία patre usus est diligentι εἶχε πατέρα οἰκονόμο. 2) τηρῶ A 14, 2.

utpōte (ώς δυνατόν ἐστε : ὅπως κανείς μπορεῖ, ὅπως εἶναι δυνατό). 2) ὅπως τό ἀρχαῖο ἄτε + μτχ.

utrīus, βλ. uter.

utrobīque, ἐπίρρ., καὶ στά δυό μέρη, καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

utrum (εἰσάγει τό πρῶτο μέλος πλάγιας ἐρωτήσεως : ποιό ἀπό τά δύο (: πότερον) utrum -an ποιό ἀπό τά δύο.

V

valens, ntis (ρωμαλέος) 2) ἴσχυρός (ὅταν γίνεται λόγος γιά πρόσωπα) Hn 6, 2. (ἥ πόλεις) Hn 2, 4.

välēo -lūi, —, 2. (ὑγιαίνω) 2) εἴμαι δυνατός, ἴσχυρός Hn 10, 2. 3) ἔχω δύναμη (ἐπιφρόνη) A 5, 3. valetudo, dñis, κατάσταση ὑγείας, (εὐρωστία), ὑγεία A 21, 5. 2) ἀσθένεια τῶν ματιῶν, ὀφθαλμία Hn 4, 3.

vallum -i, οὐδ., (περι)χαράκωμα, πρόχωμα.

variūs, ποίκιλος.

vas, vasis, οὐδ., (ἀρχαιότ. vasum, ἀπό ὅπου), ὁ πληθυντικός κατά τή β' κλίση : vasa, orum, σκεῦος, ἀγγεῖο.

vales, tis, ἀ., μάντης, προφήτης. vě, ἐγκλ. (στό τέλος τῆς λέξεως) ἥ, A 18, 6.

vectīgal -ālis, οὐδ., πρόσοδος, ἔσοδο, εἰσόδημα, φόρος, nova vectigalia νέα ἔσοδα Hn 7, 5.

vehor, vectus sum, 3. (ταξιδεύω, ἐπιβαίνω). 2) in nave ταξιδεύω μέ πλοϊο, πλέω.

vel (ἵδιως προσταχτ. τοῦ volo), σύνδ., ἥ. vel - vel ἥ - ἥ, εἴτε - εἴτε.

vellem, ὑποτ. παρατ. τοῦ volo. - volleme (εἶναι δυό λέξεις : vellem ὑποτ. πρ. τοῦ volo καὶ -ne).

velum -i, οὐδ., ίστιο, πανί τοῦ καρφιοῦ.

velut, ἐπίρρ., ὅπως, ὅπως ἀκριβῶς.
venetātus, δηλητηριώδης.

venēnum, i, οὐδ., δηλητήριο.
veniō, vēni, ventum, 4. ἔρχομαι,
φθάνω. 2) venio obviam alicuius
ἔρχομαι γιά νά συναντήσω κά-
ποιον, ἀντιστέκομαι σέ κάποιον μέ
παραταγμένες δυνάμεις (ἔχθρικά)
3) venit usu, βλ. usus.

venter -tris, ἀ., κοιλιά (γαστρικές
ἀπολαύσεις, καλοφαγία).

ventus, -i, ἀ., ἄνεμος.

verbōsus, πολυλογάς, διεξοδικός.
verbum, -i, οὐδ., λόγος, λέξη.
pluribus verbis (ἀφ.) μέ περισ-
σότερα λόγια, ἐκτεταμένα. 2) λό-
γος (σέ ἀντίθεση μέ τό ἔργο)
A 5, 2.

verē, ἐπίρρ., ἀληθινά, δίκαια.

verēor, verītus sum, 2. ἀποθ.
(ντρέπομαι, σέβομαι). 2) vereor
ne φοβοῦμαι μήπως, δέ θέλω νά...
Hn 2, 1. 3) asperitatem alicuius
σέβομαι (μέ σεβασμό καί εὐλά-
βεια ἀντιμετωπίζω) τήν τραχύ-
τητα κάποιου. 4) aliquem σέβο-
μαι κάποιον A 15, 1.

verō, σύνδ., ὅμως, ἀλλά.

versor, 1. ἀποθ. (στρέφομαι), ζῶ
in Sabinis μαζί μέ τούς Σαβί-
νους, στή χώρα τους. In re pu-
blicā πολιτεύομαι, παίρνω ἐνεργό^{μέρος}
στήν πολιτική, ξέχω δράση
πολιτικοῦ προσώπου.

versūra -ae (στροφή). 2) δάνειο
(χρηματικό). versuram facere

δανείζομαι νέο δάνειο, βλ. καὶ
facio.

versus, -ūs, ἀ., (αὐλάκι). 2) στί-
χος, ποίηση.

vertō, rti, rsum, 3. στρέφω. verto
puppes «ἀνακρούω πρύμνα», στρέ-
φω τίς πρύμνες τῶν πλοίων πρός
τό μέρος τῶν ἔχθρων γιά νά φύγω,
τρέπομαι σέ φυγή, ὑποχωρῶ.

verus, ἀληθινός. si verum est ut,
ἄν είναι ἀλήθεια ὅτι..., ἄν ἀλη-
θεύει ὅτι...

veto, tūi, tītum, 1. (ἐμποδίζω).
2) vetor + ἀπρωφτ. = ἐμποδίζο-
μαι νά..., μοῦ ἀπαγορεύουν νά...
vetustas, ātis, πολυετία, πολυ-
χαιρία.

vetustus, παλιός, ἀρχαῖος.

via -ae, ὁδός, δρόμος.

vicesīmus, εἰκοστός.

viciens, ἐπίρρ., εἴκοσι φορές.

vicissem, βλ. vincō.

victus, βλ. vincō.

vidēo -vīdi, vīsum, 2. βλέπω,
παρατηρῶ, ἀντιλαμβάνομαι A 13,
4. 2) μέ ἄρνηση = δέ γνωρίζω,
ἀγνοῶ Hn 11, 6. Παθ. 1) φαίνο-
μαι. videtur potuisse φαίνεται
ὅτι θά μπορδῆς Hn 1, 2. 2)
θεωροῦμαι, μέ νομίζουν (γιά)...
(περνῶ γιά...) Hm 1, 2. 2, 5.
C 3, 4. A 3, 1. 15, 2.

viginti = εἴκοσι.

villa -ae = ἔξοχικό σπίτι, ἔπαυλη.
vincō, vīci, victum, 3. νικῶ.

vir, viri, ἀ., ἄντρας. 2) Πληθ.
στρατιῶτες, ἄντρες.
virgo, g̃inis, παρθένα, κόρη. virgo
filia νεαρή παρθένα.
virtus, -ūtis (ὅποια ἀρετή ἀπαι-
τοῦμε νά ἔχει ἔνας ἄντρας, ἀρετή
πού νά τοῦ δίνει τιμή, εὐγένεια
στήν ψυχή καί στὸ σῶμα). 2)
virtus bellica ἀρετή πολεμική,
ἀνδρεία Hm 1, 4. Hn 1, 1.
3) δραστηριότητα, ίκανότητα Hn
1, 2. 4) ἀρετή, χαρακτήρας, ἀξιο-
πρέπεια Hm 1, 5. — Πληθ. 1)
οἱ γενναῖες πράξεις, τὰ ἡρωικά
ἔργα, τό ἐνδοξό παρελθόν Hn 12,
5. 2) ἀτομική ἀξία C 2, 4.
vis, aīt. vim, ἀφ. vi. Πληθ. vires,
virūm, viribus κ.λπ. (βία).
2) ὄρμή Hn 11, 4. 3) ὄρμή, σφο-
δρότητα. A 21, 3. 4) ἔφοδος,
ἐπίθεση Hn 3, 2.
visum īri, μέλλ. παθ. ἀπρμφ. (βλ.
videor).
visus, ūs, ἀ., θέαμα.
vīta, ae, (ἀντί vivita, βιο-τή)
βίος, ζωή.
vitium, ii, οὐδ., (κακία). 2)
σφάλμα, λάθος, ἀμάρτημα.
vīto, 1. (ἀπὸ)φεύγω.
vivo, vixi, victum, 3. ζῶ. vivo
afluentius ζῶ πολυτελέστερα, μέ

ἄφθονα μέσα. vivo cum aliquo
ζῶ μαζί μέ κάποιον, σχετίζομαι
μέ κάποιον.
vivus, ζωντανός. 2) = vivens.
Hannibale vivo = Hannibale vi-
vente = δταν ζοῦσε ὁ Ἀννίβας,
τόν καιρό τοῦ Ἀννίβα.
vix, ἐπίρρ., μόλις. quod vix cre-
dendum sit πράγμα πού μέ δυ-
σκολία μπορεῖ νά γίνει πιστευτό,
πού μέ δυσκολία θά μποροῦσε
κανείς νά πιστέψει.
vixi, βλ. vivo.
voco, 1. (καλῶ). 2) καλῶ, προσ-
καλῶ (σέ δεῖπνο).
volo (ἀπό ρίζα Fel, ἀπό τήν
ὅποια καί τό ἐλδομαι), vol-үi,
velle (ἀνώμ.), θέλω, ἐπιθυμῶ.
2) καθορίζω A 19, 1.
volūmen, mīnis, οὐδ., (ἑλιγμός).
2) βιβλίο, σύγγραμμα C 3, 5.
A 18, 1. 3) τόμος, βιβλίον A
16, 3.
volūntas, ātis, θέληση, πρόθεση,
σκοπός.
vox, vocis (λέξη, φωνή), τόνος
τῆς φωνῆς.
vulgus, -i οὐδ., (ὄχλος). 2) πλῆ-
θος, τό κοινό, δ κόσμος, βλ. edo.
vultus, ūs, ἀ., (σχῆμα προσώπου).
2) πρόσωπο, ἔκφραση προσώπου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή	Σελ.	5
2. Κείμενο	»	10 - 27
α) Hamilcar	»	10 - 11
β) Hannibal	»	12 - 18
γ) Cato	»	19 - 20
δ) Atticus	»	20 - 27
3. 'Ερμηνευτικές σημειώσεις	»	28 - 62
α) 'Αμιλκας	»	28 - 31
β) 'Αννίβας	»	31 - 44
γ) Κάτων	»	44 - 48
δ) 'Αττικός	»	48 - 62
4. 'Ιστορικός και γεωγραφικός πίνακας	»	63 - 74
5. Λεξιλόγιο	»	75-139

024000025641

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Π. ΣΙΛΙΡΗΣ - Ε. ΕΠΙΣΚΟΠΑΚΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

